

**T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Yusuf Onur BATĞI

**2010-2017 YGS TÜRKÇE TESTİNDE YÖNELTİLEN OKUDUĞUNU
ANLAMAYA YÖNELİK SORULARIN BİLİŞSEL TAKSONOMİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Hüseyin YAŞAR

SİİRT - 2018

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “2010-2017 YGS Türkçe Testinde Yöneltilen Okuduğunu Anlamaya Yönelik Soruların Bilişsel Taksonomi Açısından Değerlendirilmesi ”adlı tezimin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Siirt Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

11/05/2018

Yusuf Onur BATĞI

T.C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

Hüseyin YAŞAR danışmanlığında Yusuf Onur BATĞI tarafından hazırlanan bu çalışma 11/05/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	:Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ	İmza:
Jüri Üyesi	:Prof. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU	İmza:
Jüri Üyesi	:Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN	İmza:
Jüri Üyesi (Danışman)	:Doç. Dr. Hüseyin YAŞAR	İmza:
Jüri Üyesi	:Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT	İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

11 /05/2018

İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Veysel OKÇU

İÇİNDEKİLER**Sayfa**

ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	XI
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	XIII
ÖN SÖZ.....	XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Konusuyla İlgili Çalışmalar.....	7
1.5. Sayıtlar.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM.....	10
2.1. Araştırmanın Yöntemi	10
2.2. Evren ve Örneklem.....	10
2.3. Veri Toplama Araçları.....	11

2.4. Veri Analizi.....	11
------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN KONUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE	12
3.1. Türkçe Eğitimi.....	12
3.2. Okuma.....	15
3.2.1. Bilişsel, Üstbilişsel Okuma.....	18
3.2.2. Okumanın Önemi.....	20
3.3. Okuduğunu anlama.....	21
3.3.1. Okuduğunu Anlamaya Etki Eden Unsurlar.....	23
3.3.2. Okuduğunu Anlamanın Başarı Üzerindeki Etkisi.....	26
3.3.3. Okuma Alışkanlığının Başarı Üzerindeki Etkisi.....	28
3.3.2. Okuduğunu Anlamanın Ölçülmesinde Çoktan Seçmeli Testler.....	28
3.4. Türkçe Eğitiminde Soru Sorma.....	30
3.5. Türkçe Eğitiminde Anlam Bilgisi.....	31
3.6. Bloom Taksonomisi.....	32
3.6.1. Duyuşsal Alan.....	33
3.6.2 Psikomotor Düzey.....	34
3.6.3. Bilişsel Düzey.....	34
3.6.3.1. Bilgi Düzeyi.....	35
3.6.3.2. Kavrama Düzeyi.....	36
3.6.3.3.Uygulama Düzeyi.....	37

3.6.3.4. Analiz Düzeyi.....	38
3.6.3.5. Sentez.....	39
3.6.3.6. Değerlendirme.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. 2010-2017 Yılları Arası Yöneltilen Okuduğunu Anlamaya Yönelik 252 Anlam Bilgisi Sorusunun Bilişsel Açıdan incelenmesi ve Elde Edilen Bulgular.....	44
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	173
5.1. 1. Alt Probleme Dayalı Bulgular.....	173
5.2. 2. Alt Probleme Dayalı Bulgular.....	177
5.3. 3. Alt Probleme Dayalı Bulgular.....	186

ALTINCI BÖLÜM

6. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİ.....	191
6.1. Tartışma ve Sonuç.....	191
6.2. Öneriler.....	198

YEDİNCİ BÖLÜM

7. KAYNAKLAR.....	204
ÖZ GEÇMİŞ.....	211

GRAFİK LİSTESİ**Sayfa**

Grafik 5.1. 2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Konularına Göre Dağılımını Gösteren Grafik:.....173

Grafik 5.2. 2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Sözcükte Anlam Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren Grafik:.....174

Grafik 5.3. 2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Cümlede Anlam Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren Grafik:.....175

Grafik 5.4. 2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Paragraf Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren Grafik:.....176

Grafik 5.5. 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin Alt düzey Becerilerine Göre Yıl Bazlı Dağılımını Gösteren Grafik:.....177

Grafik 5.6. 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin Üst düzey Becerilerine Göre Yıl Bazlı Dağılımını Gösteren Grafik:.....178

Grafik 5.7. 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Dağılımını Gösteren Grafik:.....179

- Grafik 5.8.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin kavrama basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:.....180
- Grafik 5.9.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin uygulama basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:.....182
- Grafik 5.10.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin analiz basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:.....183
- Grafik 5.11.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin sentez basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:.....184
- Grafik 5.12.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin değerlendirme basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:.....185
- Grafik 5.13.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:.....186
- Grafik 5.14.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından ‘‘Sözcükte Anlam Bilgisi’’ Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:.....187
- Grafik 5.15.** 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından ‘‘Cümlede Anlam Bilgisi’’ Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:.....188

Grafik 5.16. 2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından ‘‘Paragraf Bilgisi’’ Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:.....189

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

**2010-2017 YGS TÜRKÇE TESTİNDE YÖNELTİLEN OKUDUĞUNU
ANLAMAYA YÖNELİK SORULARIN BİLİŞSEL TAKSONOMİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ****Yusuf Onur BATĞI****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hüseyin YAŞAR****2018, 211 Sayfa****Başkan: Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ****Jüri. Üyesi: Prof. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU****Jüri. Üyesi: Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN****Jüri. Üyesi: Doç. Dr. Hüseyin YAŞAR****Jüri. Üyesi: Dr. Öğr. Gör. Kenan BOZKURT**

Bu çalışmanın amacı, YGS’de yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularını Bloom’un bilişsel alan taksonomisine göre sınıflandırmak; soruları sözcükte anlam, cümlede anlam, paragraf bilgisi konularına göre kategorize etmek ve konularla bilişsel basamaklar arasındaki korelasyonu saptamaktır.

Araştırma betimsel tarama yöntemine dayanan bir araştırma olup veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın evreni YGS sistemi boyunca yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe sorularıdır. Araştırmanın örneklemi 2010-2017 yılları arasında yöneltilmiş 252 anlam bilgisi sorusudur. YGS sistemi ülkemizde 2010 yılından itibaren uygulanmaya başlanmış ve 2017 yılına dek sürdürülmüştür. YGS sistem itibarıyla 2017 yılında son kez uygulanmıştır. Çalışmamız, bu anlamda YGS sisteminin bütün Türkçe sorularını kapsamaktadır.

2010-2017 yılları arasında okuduğunu anlama ile ilgili 252 Türkçe sorusu sorulmuştur. İlk kez düzenlenen 2010 YGS'den son kez yapılan 2017 YGS'ye kadar toplam 252 sorunun dağılımı şu şekildedir: En çok yöneltilen soru 93 soru ile kavrama basamağındadır. Kavrama basamağını 89 soru ile analiz basamağı takip etmektedir. 2010-2017 yılları arasında 14 uygulama, 38 sentez, 18 değerlendirme sorusu sorulmuştur. Bloom taksonomisine göre en alt düzeyde olan bilgi basamağında anlam bilgisi konusundan 8 yıl boyunca hiç soru sorulmamıştır. Bu veriler okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularını kapsamaktadır.

2010-2017 yılları arasında 252 anlam bilgisi sorusundan 203 paragraf bilgisi, 41 cümlede anlam, 8 de sözcükte anlam konularından soru gelmiştir. Bütün sorular arasından kavrama düzeyinde yöneltilen soru sayısının oranı %36,9 iken analiz basamağında, soruların oranı %35,3'tür. Buradaki verilerden anlaşılacağı gibi kavrama ve analiz becerisi gelişmiş öğrencilerin YGS Türkçe anlam bilgisi sorularını doğru yanıtlama ihtimali daha yüksek olabilir.

Bloom taksonomisine göre üst düzey bilişsel basamaklar analiz, sentez ve değerlendirmedir. 2010-2017 yılları arasında toplam 145 üst düzey bilişsel beceriyi ölçen soru yöneltilmiştir. Bu verinin 252 anlam bilgisi sorusuna oranı %57,88'dir. Bu oran iyi görünse de üst düzey soruların kendi arasındaki dağılımının düzgün olmadığı gözlenmiştir. Analiz basamağında 89 soru yöneltilmişken sentez basamağında 38, değerlendirme basamağında 18 soru yöneltilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Okuma ve Anlama Becerisi, Değerlendirme, Bloom Taksonomisi, Sınıflama, Türkçe Soruları, YGS

ABSTRACT**MS THESIS****2010-2017 EVALUATION OF THE CERTIFICATE ON THE COGNITIVE
TAXONOMY OF THE QUESTIONS TO THE PROGRAM OF THE OCULAR
DURING THE YGS TURKISH TEST****Yusuf Onur BATĞI****Supervisor : Doç. Dr. Hüseyin YAŞAR****2018, 211 Pages****Foreman: Prof. Dr. Abdulkhak Halim ULAŞ****Jurist: Prof. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU****Jurist: Assoc. Prof. Cahit EPÇAÇAN****Jurist: Assoc. Prof. Hüseyin YAŞAR****Jurist: Assist. Prof. Kenan BOZKURT**

This study aims to classify “Turkish semantic questions regarding “comprehension” directed in the YGS exam according to Bloom’s cognitive domain taxonomy; to categorize the questions as lexical meaning, sentential meaning, paragraph knowledge; and to determine the correlation between these subjects and the cognitive categories.

Descriptive survey model was applied in the current research and the data was acquired through the way of document review. The population consisted of Turkish semantic questions regarding comprehension asked in YGS. The research sample comprised of 252 semantic questions directed in the YGS exams between 2010 and 2017. The YGS system of examination was practiced from 2010 until 2017. In this respect, the study includes all Turkish questions in YGS system.

Between 2010 and 2017, the total number of question regarding “comprehension” was 252. From 2010 to 2017, the distribution of these 252 questions has been as follows: Most of the questions were situated in the category of “understand” (93 questios). The category of “analysis” followed the category of “comprehesion” (89 questions). Between 2010 and 2017, 14 questions in the category of “application” 38 questions the category of “synthesis” and 18 questions the category of “evaluation” were asked. In the category of “knowledge”, the lowest category of Bloom’s taxonomy, no question was asked during these 8 years. The data in the current study involves Turkish semantic questions regarding “comprehension”.

Between 2010 and 2017, 203 questions out of 252 were asked about “paragraph knowledge”, 41 of them were asked about sentential meaning, and 8 of them were asked about lexical meaning. While the ratio of questions asked in the category of “comprehension” was 36,9 %, the ratio of questions asked in the category of “analysis” was 35,3. As it is understood from the data, students who developed the skills of comprehension and analysis have become more successful in the YGS system.

According to Bloom’s taxonomy, the highest cognitive categories are “analysis”, “synthesis”, and “evaluation”. The total number of questions measuring the highest cognitive skills between 2010 and 2017 were 145. The ratio of the data is 57,88 %. Although thos ratio is agreeable, the distribution among questios in the highest categories was found not to be normal. While 89 questions were asked in the category of “analysis”, only 38 questions in the category of “synthesis”, and only 18 questions in the category of “evaluation” were asked.

Keywords: Turkish, Reading, Evaluatioun, Comprehension, Bloom, Taxonomy, Question, YGS,

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

<u>Kısaltma</u>	<u>Acıklama</u>
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TEOG	: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş
LGS	: Liselere Giriş Sınavı
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
TDK	: Türk Dil Kurumu
YGS	: Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı
YKS	: Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı

ÖN SÖZ

Bu çalışma, 2010-2017 yılları arasında gerçekleştirilmiş YGS Türkçe testinde adaylara yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik anlam bilgisi sorularının bilgi, kavrama, analiz, sentez, değerlendirme düzeyinde sınıflandırmasını yapmak ve okuduğunu anlamaya yönelik soruların konu kapsamına değinmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme metoduyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmamız, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Türkçe; temeli aile içinde atılan, sonrasında okul öncesiyle beslenen, nihayetinde yıllar içinde öğrencilerin hem zihinsel hem de sosyal gelişimini sağlayacak olan çok önemli bir disiplindir. Türkçe formal bir ders olarak dört temel beceriden meydana gelir: Okuma, yazma, konuşma, dinleme. Bu öğelerden birinin eksikliği öğrenciye verilen Türkçe eğitimi noktasında eksik kalır.

Eğitim sistemi, çok kalabalık bir öğrenci topluluğunu formal bir yapının içinde disipline etmek amacıyla çeşitli müfredatları işe koşturmuştur. Sınıflarda öğrencilerinin eğitimi için çalışan özverili öğretmenlerimiz mevcuttur. Ancak sistem içinde bazı önemli seneler vardır ki öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna geçmek için çeşitli ulusal sınavlardan geçmesi gerekir. Aileler, çocukları bir üst eğitim kurumuna geçerken daha verimli bir sene geçirmeleri için maddi manevi bütün kaynakları kullanmaktadır.

Gençler, bu kritik süreçleri 8. ve 12. sınıfta girdikleri ulusal sınavlarla geçirirler. Öğrenciler, bu dönemlerde Türkçe dersini, ifade gücünü, dinleme becerisini, yazma becerisini geliştirmek amacıyla bir kenara bırakarak test tekniğini güçlendirmek için yoğun bir çalışma temposunun içine girerler. Ulusal sınavlar dışında Türkçeyle, Türkçeyi doğru kullanmak ve konuşmakla pek ilgilenmezler.

Bilindiği gibi Türkiye’de hayatı yakından ilgilendiren bu sınavlar, okuduğunu anlamaya yönelik soruların yoğunlukta olduğu sınavlardır. Bu gerçek; öğrencileri sözcükte anlam, cümlede anlam, parçada anlam ve paragraf teknikleri üzerine epeyce pratik yapmaya yöneltilmektedir. Bu anlamda öğrenciler; bol bol test çözmekte, kurslara, dershanelere gitmekte hatta özel ders alma talebinde bulunmaktadır. Ülkenin genç beyinleri iyi okullara girmenin telaşı içinde ulusal sınavlara hazırlanmaktadır.

Çalışmamız, okuduğunu anlama becerisinin hem yaşam hem de sınav başarısı temelinde bilişsel taksonomisini hedeflemektedir. Araştırmamızın bütün Türkçe

öğretmenlerine, sınava hazırlanan gençlere, literatüre, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezine fayda sağlaması amaçlanmaktadır.

Tez hazırlama sürecinde gerekli hassasiyet gösterildiği halde çalışmada, noksanların olması olasıdır. Bu süreçte beni destekleyen sevgili annem Adalet Batğı ve babam Mustafa Batğı'ya; kardeşlerim Dilan ve Burak Batğı'ya, minik oğlum Berkay'a, değerli eşim Yonca Batğı'ya; desteğini ve rehberliğini yürekten hissettiğim kıymetli danışmanım Sayın Doç. Dr. Hüseyin Yaşar'a teşekkürlerimi sunarım.

Yusuf Onur BATĞI

SİİRT/2018

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ:

Eğitimde amaç ve plan önem arz etmektedir. Plansız bir eğitim, beyhude bir çabadır. Ortaöğretimden yükseköğretime geçişte en önemli basamak üniversite sınavıdır.

Üniversite sınavlarında sorulan Türkçe sorularının hangi konulardan sorulduğu az çok bilinse de bu soruların niteliği ve hangi bilişsel düzeylerde sorulduğu tam olarak açıklanamamaktadır. Eğitimin genel problemlerinden biri de öğretimin bilgi öğretmeye ve bilgiyi ezberletmeye dayalı olmasıdır; oysa üniversite sınavlarında yöneltilen soruların niteliğine bakıldığında okuduğunu anlamaya yönelik soruların çoğunlukta olduğunu görülmektedir.

Sınava giren öğrencilerden yorum gücü zayıf, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme becerisi gelişmemiş öğrencilerin başarısız olma ihtimali yüksektir. Bu tespitten hareketle çalışma, 2010-2017 okuduğunu anlamaya dayalı YGS Türkçe anlam bilgisi sorularını Bloom'un geleneksel bilişsel alan taksonomisine göre incelenmesini hedeflemektedir. Bu bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırmayla ilgili kuramsal çerçeve üzerinde durulmuştur.

1.1.Araştırmanın Konusu ve Problemi

Eğitim, bireyin yaşantısında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1994:12). TDK'ye göre ise eğitim, çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde ve dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye etme sürecidir (TDK, 2005: 605, 606).

Eğitim, bireyin toplumun bir ferdi ve bir parçası olarak dünyaya geldiği andan itibaren ailede, okulda ve tüm çevrede formal ya da informal; yaygın ve örgün olarak içinde öğretimi de barındıran bir davranış değiştirme sürecidir.

Üstünoğlu (1991:121-133): Aile eğitimini anne-babaların çocuklarını sağlıklı bir şekilde yetiştirmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiş etkinliklerin tümü olarak tanımlamıştır.

Ailede başlayan eğitim süreci, bireyin büyüyüp olgunlaşmasıyla yerini daha profesyonel bir örgütlenme hiyerarşisinin bünyesine bırakır. Bu yapı eğitimin artık okullaşmış hâlidir. Eğitim sistemlerinin merkezinde okullar bulunur ve okulların amacı eğitimin temel işlevleri doğrultusunda bireyler yetiştirmektir. Öğrenciler, okul hayatında edindiği bilgilerle hayata hazırlanmak ve yaşamlarının en önemli bölümünü okullarda geçirmek durumundadır. Bu nedenle okulların; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerini sağlayacak nitelikte eğitim ortamları olması önem kazanmaktadır (Altındağ, 2015: 1). O halde eğitim, toplumsal bir varlık olan bireyin toplum yaşamına ayak uydurması ve toplumda yer edinmesi için lüzumlu bilgi, beceri ve davranışları edinme süreci, önceden belirlenmiş kurallara göre bilgi, beceri ve anlayışları öğrenme; içinde aileyi ve okul kurumunu da barındıran deneyimlerle istendik davranışları kazanma işlemidir. Eğitim; özelde kendini, genel olarak toplumu disipline etmek amacıyla çok eski kuşaklardan bugüne miras kalan, içinde öğretiler ve davranışları ihtiva eden, planlı plansız bütün kazanımlardır.

Bireyin etkin ve başarılı olması aldığı nitelikli eğitimle mümkündür. Bu açıdan eğitim, rastgele yapılacak bir eylem olamaz. Eğitim; planlı, programlı, kazanım ve hedefe yönelik formal bir süreç içinde devam etme olup istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir (Erdoğdu, 2006: 95-106).

Akademik başarı ya da eğitimsel başarı, okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesidir (Erdoğdu, 2006: 95-106). Arıcı'ya göre (2007) öğrenci başarısı; öğrencinin birtakım bilgi ve beceri kazanmayı gerektiren konularda istenilen düzeyde yeterlilik göstermesi ya da kendisine ölçme araçları uygulanan öğrencinin olumlu tepkileriyle ortaya çıkan sonuçtur. Bu açıklamalardan hareketle eğitimde başarı, ölçme ve değerlendirme sonucu ortaya çıkan çıktılara göre değerlendirilir.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ardı sıra devam eden ve eğitimin kademelerini oluşturan basamaklardır. Bu eğitim kurumlarında edinilen bütün bilgi ve davranışlar bir üst eğitim kurumunun ön koşuludur.

Türkiye'de yapılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri hem yerel hem de ulusal bazda uygulanmaktadır. İlköğretimden ortaöğretime geçişte liselere giriş sınavı; ortaöğretimden yükseköğretime geçişte üniversitelere giriş sınavı düzenlenmektedir.

Ulusal düzeyde gerçekleştirilen bu sınavlardan kuşkusuz en önemli testlerden biri de Türkçe testidir.

Yeni getirilen sınav sistemiyle birlikte yine bütün puan türlerine en çok katkı sağlayacak test Türkçe testi olmuştur. Geçmişte düzenlenen ÖSYS, ÖSS, YGS gibi sınavlarda Türkçe testinde en çok sorulan konular, bilindiği gibi okuduğunu anlamaya yönelik soruları ihtiva eden sözcükte anlam, cümlede anlam, paragrafta anlam ve paragraf teknikleri sorulardır.

Okuduğunu anlama ve yorumlama insan hayatında hem zihinsel hem de sosyal açıdan çok önemli bir güce sahiptir. Türkiye’de bu kabiliyetin yeterli derecede geliştirilmediği bilinen bir durumdur.

Okuduğunu anlama, yalnız Türkçe eğitimi için değil sistem içinde hem sözel hem sayısal bütün derslerin anlaşılmasında ve öğrencinin akademik başarısının yükselmesinde son derece önemlidir. Bloom, (1976: 48) çeşitli yaş gruplarıyla yaptığı araştırmalarda ”Okuduğunu anlama gücü ile ana dili derslerindeki ders başarısı korelasyonunu 0,70; matematik ders başarısı ile okuduğunu anlama gücü arasındaki korelasyonu 0,72; fen bilimleri ders başarısı ile okuduğunu anlama gücü arasındaki korelasyonu 0,62” olarak bulmuştur. Bu yüzden okuduğunu anlama becerisi gelişmemiş öğrencilerin akademik başarısının düşük olduğu ve bu noksanlıktan bireyin hem sınav hem de hayat başarısının olumsuz etkilendiği görülmektedir.

Türkiye OECD ülkelerinin katıldığı PISA sınavlarında okuduğunu anlama becerisi testlerinde birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin gerisinde kalmaktadır. Bu sonuç bütün eğitimcilerin ve soru hazırlayıcıların tartışması gereken bir sorundur. Ezbere dayalı eğitim sistemi ve bunun uygulayıcıları, öğrencilerin zihinsel yeteneklerini ve üst düzey düşünme becerilerini hiçe saymaktadır.

YGS, LGS gibi ulusal ve PISA gibi uluslararası sınavlar belli bir taksonomiye göre zihinsel süreçleri ölçmektedir. Eğitim sistemi içinde yetişen öğrenciler, zihinsel becerilerini işe koşmayı bilmiyor ve kabiliyetlerini ortaya çıkaracak süreçlerden geçmiyorsa başarısız ve mağlup olmak kaçınılmazdır. Eğitim sürecinde ve ulusal seçme sınavlarında göz önüne serilen bu çarpıklıklar, okuduğunu anlama becerisinin yeterince gelişmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarla sorunlara çözüm yolları bulunacaktır.

Çalışma, YGS’de okuduğunu anlamaya yönelik Türkçeyi kullanma gücünü ölçen soruları konularına ve bilişsel öğrenme basamakları olan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerine göre sınıflama; soru sayılarının konularına ve bilişsel basamaklara göre dağılım oranlarını belirleyip yorumlama hedefindedir.

Alt problemler:

1. 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi soruları, konularına göre yıl bazında nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel süreç boyutları, yıllara göre nasıl bir değişiklik göstermektedir?
3. 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel süreç boyutları, konulara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı:

Bu araştırma, YGS’de okuduğunu anlamaya yönelik Türkçeyi kullanma gücünü ölçen soruları konularına ve bilişsel öğrenme basamakları olan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerine göre sınıflama; soru sayılarının konulara ve bilişsel basamaklara göre dağılım oranlarını belirleyip yorumlama hedefindedir.

Üniversite sınavlarında yöneltilen gerek Türkçe sorularıyla ilgili gerek diğer branşlarla ilgili sorular, araştırmacılar tarafından incelenmiş olup 2010’da değişen isimle YGS’de okuduğunu anlamaya yönelik Türkçeyi kullanma gücünü ölçen soruları, konularına ve bilişsel öğrenme basamakları olan bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerine göre sınıflayan bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmanın bu boşluğu doldurması ve literatüre katkı sağlaması düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma, 2010-2017 yılları arasında gerçekleştirilen YGS Türkçe testlerinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik soruların Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutunu yıllara göre incelenip ve karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır.

1.3. Araştırmanın önemi

Türkiye’de türlü birçok sınav yapılmaktadır. Bu sınavların değerlendirmeleri hayatı ve bir sonraki eğitim basamağını belirlemektedir. Her bireyin gayesi iyi bir yükseköğretim kurumunda öğrenim hayatını sürdürmektir. Bu amaç öğrencileri YGS’de iyi bir puan almaya ve başarılı olmaya teşvik etmektedir. YGS’nin bütün alanlar içinde en basat dersi Türkçe dersidir. Son yıllarda sorulan Türkçe sorularına bakıldığında ÖSYM’nin anlam bilgisi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir.

ÖSYM; sözcükte anlam, cümlede anlam ve paragrafta anlam konuları üzerinden okuduğunu anlamaya yönelik becerileri ölçen bir tablo ortaya çıkarmaktadır. YGS’de anlam bilgisi soruları Türkçe testinin bütününe yakınına oluşturmaktadır. Burada aslında soru hazırlayıcının amacı örtülü bir şekilde öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini ölçmektir. Bu açıdan çalışmanın temel çıkış noktası okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularının bilişsel taksonomisidir.

Anlam bilgisi, her şeyden evvel hızlı ve doğru okumayı, okuduğunu anlamayı ve yorumlamayı gerektirir. Yöneltilen soruların büyük bir kısmının anlam bilgisiyle ilişkili olması ezber dayalı bir eğitim sisteminin tercih edilmediğini göstermektedir. YGS’de yöneltilen anlam bilgisi soruları; mütemediyen sözcük, cümle ve paragraf düzeyinde sorulmaktadır. Bu tarz sorular, sözcüğün cümle içindeki anlamını idrak etmeye, yorumlamaya; kimi zaman da deyimlerin anlamını kavramaya yönelik sorular şeklinde sorulmaktadır.

Cümlede anlam sorularında; cümlede verilen yargıyı kavramak, cümlelerin oluşmasında etkili olan yardımcı düşünceleri bulmak; cümleyi ifade eden şahsın duygu ve düşüncesini sezmek, önemli becerilerdendir. Bu sorular üzerinden öğrencinin cümle anlamında ve düzeyinde okuduğunu anlama yeteneği ölçülür. Bununla beraber birbirine benzer cümleler ve yargılar içinden farklı olanı sorarak bir ölçüm yapılır. Bu açıdan Türkçe anlam bilgisi sorularının çözümünde soru kökünü iyi anlamak ve sorununun tümüne hâkim olmak gerekir. Paragraf bilgisi sorularında, öğrencilerden istenen ise farklı cümlelerden yahut yargılardan meydana gelen bütünü kavramaktır. Yani paragraf soruları üst düzey zihinsel becerilerin (analiz, sentez, değerlendirme) en çok ölçüldüğü sorulardır. Bu bağlamda öğrenci bütün-parça ilişkisini kavrarken metni iyi analiz etmelidir.

Burada üzerinde durulması gerek en önemli husus da öğrencinin kelime dağarcığıdır. Kelime dağarcığı güçlü olan bir öğrenci okuduğunu anlama noktasında daha etkili olacaktır. Açıklamalardan hareketle çalışma, okuduğunu anlamaya yönelik YGS Türkçe anlam bilgisi sorularına dikkat çekmektir. Bu çalışma vesilesiyle öğrenciler ve akademik çevreler anlam bilgisi sorularının hangi bilişsel düzeyde yöneltildiğini görme fırsatı bulacaktır. Çalışma, öğrencilerin bilgi ve kavrama düzeyinde sıkışıp kalmamaları, üst düzey düşünme becerilerini kullanarak; analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde daha çok soru pratiği yapmayı tavsiye etmektedir.

Okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel bir sınıflandırması bu çalışmadan önce yapılmamıştır. Bu yönüyle araştırmanın faydalı olacağı kanaati gelişmiştir.

Lise öğrencilerinin iyi bir üniversite kazanması ve nitelikli bir eğitimden yararlanması, okuduğunu anlama ve yorumlama becerisiyle mümkün olabilir. Türkiye’de yapılan ulusal sınavlarda Türkçe anlam bilgisi soruları bu amaç için önemlidir. Anlam bilgisi soruları, bu anlamda YGS sınav başarısı için önemli bir paya sahiptir.

Anadilini etkili bir şekilde kullanma ve bundan yararlanma gücü; eğitim kademelerinde, çeşitli şekillerde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Anadili ile ilgili en önemli ölçme ve değerlendirme sınavlarının başında da yükseköğretime öğrenci seçmek amacıyla ÖSYM tarafından yapılan sınavlar gelmektedir. İyi bir anadili eğitiminin ölçütü elbette üniversiteye giriş sınavı olamaz; ancak hâlihazırda ortaöğretim sonrasında geçerliliği, güvenilirliği ve kullanılabilirliği en yüksek sınavın üniversite sınavı olması nedeniyle bu sınavlar, anadili öğretiminde en üst düzeyde ölçme ve değerlendirmesi durumundadır. Araştırma bu açıdan önemlidir.

YGS Türkçe testiyle ilgili şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalara alternatif olarak sunulan bu çalışma, öğrencilere, eğitimcilere ve soru hazırlayıcılara bir örnek teşkil etmesi ve yol göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bilindiği gibi Türkçe ve diğer akademik alanlarla alakalı soruların doğru çözümü okuduğunu anlama becerisiyle ciddi bir ilişki içindedir. Özellikle Türkçe dersinde yöneltilen soruların büyük bir oranı okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi konuları ve sorularından oluşmaktadır. Eğitimciler ve üniversite adayları, YGS ve türevi sınavlarda okuduğunu

anlamaya yönelik soruların hangi bilişsel basamaktan geldiğini bilir ve buna göre bir çalışma planı hazırlarsa daha verimli bir hazırlanma sürecine girerler. Çalışmamız ayrıca Türkçe Öğretmenleri ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine, öğrencilerini ulusal sınavlara hazırlama sürecinde katkı sağlayacaktır.

Liselerde hazırlanan yazılı sınavların alt düzey bilişsel becerilerden arındırılıp üst düzey bilişsel becerileri ölçen noktaya gelmesi elzemdir. Bu anlamda ortaöğretim kurumlarına, YGS ve türevi sınavlarda üzerinde daha çok durulan üst düzey bilişsel becerileri ölçen bir sınav niteli geliştirmeleri noktasında katkı sağlaması düşünülmektedir.

Öğrencilere okuma, okuduğunu anlama ve okuduğunu anlamının öncelikle yaşam, sonrasında sınav ve akademik başarısına katkı sağlayacağı bilincini geliştirmek yaptığımız tezin önemini ortaya koymaktadır.

Çalışma bu açıdan soru hazırlayıcılara, öğretmen ve öğrencilere katkı sağlama ve literatürdeki eksikleri giderme amacıyla hazırlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Konusuyla İlgili Çalışmalar:

Çalışmamız 2010-2017 yıllarında YGS’de yöneltilmiş okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularını kapsamaktadır. Bu anlamda bu konuyla ilgili literatürde birkaç çalışma göze çarpmaktadır.

Birincisi Atatürk Üniversitesi bünyesinde hazırlanan bir yüksek lisans tezidir. Fatih Arduç tarafından hazırlanan tez 1981-1995 yılları arasında ÖSS-ÖSYS sorularının tamamını kapsayan bir tezdır. Tez, özellikle yöneltilen dil bilgisi sorularını incelemiştir. 1997 yılında tamamlanan bu tezin üzerinden 21 yıl geçmiş; 1995 yılının sorularının üzerinden ise 25 yıl geçmiştir. Bu zaman zarfında yöneltilen Türkçe sorularının incelenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu konuyla alakalı Atatürk Üniversitesinde hazırlanan diğer tezi Halit Dursunoğlu kaleme almıştır. Bu tez, bir doktora tezidir ve ÖSS-ÖSYS soruları ile ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı dersinin müfredatını karşılaştırmıştır. Sonuç olarak soruların kapsamlı bir tahlili yapılmamıştır.

Gazi Üniversitesi bünyesinde hazırlanan bir başka tezi Samim Çetinkaya hazırlamıştır. Bu tez de 1999-2005 yıllarını kapsayan ÖSS sorularını incelemiştir. Tezin konusu ÖSS’de çıkan soruların taksonomik açıdan değerlendirilmesidir. Bu tez de

soruların kapsamlı analizini yapmamış, okuma, okuduğunu anlama, anlam bilgisi kavramlarını detaylı bir incelemeye tabi tutmamıştır.

2006 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde Bilge Şengül, 1981-2001 yılları arasında yöneltilen ÖSS sorularını dilbilgisel açıdan incelemiştir. Bu anlamda Şengül'ün hazırladığı tez sadece dilbilgisi konularını ve sorularını kapsamaktadır. Ankara Üniversitesi bünyesinde 2012 yılında Sercan Demirgüneş tarafından hazırlanan doktora tezi YGS sistemiyle alakalı ilk tezdır; ancak bu tezde de YGS sistemi sadece dilbilimsel açıdan incelenmiştir. Soruların kapsamlı analizi, taksonomisi, tahlili yapılmamıştır. Görüldüğü gibi hiçbir çalışma özellikle Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularının konularına ve bilişsel alan taksonomisine göre kapsamlı analizini yapmamıştır. Çalışmamız bu eksikliği doldurma mahiyetindedir.

1.5. Sayıtlar

- Çalışmanın merkezindeki 2010-2017 YGS anlam bilgisi sorularının araştırmanın amacına ulaşılması açısından yeterli olduğu öngörülmüştür.
- YGS konularına göre incelenirken hata yapılmadığı varsayılmıştır.
- YGS soruları bilişsel açıdan incelenirken hata yapılmadığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışmada YGS'de sorulmuş (2010-2017) Türkçe anlam bilgisi soruları incelenecektir. Amaç, YGS'de sorulan anlam bilgisi sorularını, konularına ve Bloom taksonomisine göre sınıflandırmaktır. ÖSYM'nin yaptığı bütün sınavlardaki Türkçe sorularını incelemek; okuduğunu anlama becerisini ve bilişsel basamakları tasnif etmek hem zaman bakımından hem de sınavların amaçları farklı olduğundan gerekli görülmemiştir. Çalışma 2010-2017 yılları arasındaki sorularla sınırlıdır.

ÖSYM'nin ekonomiklik, güvenilirlik, geçerlik ve objektiflik ilkelerini göz önünde bulundurarak hazırladığı çoktan seçmeli sorular üst düzey bilişsel düşünme becerilerini yeterli düzeyde ölçemediğinden analiz, sentez ve değerlendirme düzeyindeki sorular sınırlı kalmıştır.

Çalışmamızın temel çıkış noktası, okuduğunu anlama becerisini ölçen Türkçe soruları olduğundan Türkçe dilbilgisi ile ilgili sorulara değinilmemiştir. Çalışmamız sadece Türkçe anlam bilgisi sorularıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar:

Öğretim: Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi (TDK, 2005).

Türkçe: Genel Türk dili (TDK, 2005).

Türkçe öğretimi: Türkçe öğretimi, öğrencilere Türk dili ve kültürünün aktarılmasını sağlayan planlı eğitim öğretim faaliyetleridir. Türkçe öğretimi, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşur (MEB:2006, 2).

Ölçme: Bir niteliğin gözlenerek gözlem sonuçlarını sayı veya sembollerle gösterilmesidir” (Turgut, 1997).

Değerlendirme: Ölçüm sonuçlarının belli ölçütlerle karşılaştırılarak ölçülen nesnelere ya da davranışlar hakkında anlam çıkarmak ve değer yargısına ulaşmaktır (Tekin, 1984).

Soru: Bir şey öğrenmek için birine yöneltilen ve karşılık gerektiren söz veya yazı, soru. **2.** Bir öğrenciye sınav yöneltilen söz veya yazı, soru (TDK, 2005).

Soru sormak: Bir konu hakkında bilgi edinmek üzere soru yöneltmek (TDK, 2005).

Taksonomi: Canlıların sınıflandırılması, bu sınıflandırmada kullanılan kurallar bütünü (TDK, 2005).

İnsan davranışlarını -öğrenme ürünlerini- analiz ederek basitten karmaşığa doğru sıralama sistemidir (Yalın ve Özdemir, 1998).

Bloom Taksonomisi: Bloom ve arkadaşlarının 1956 yılında öğrenme ürünlerini ‘‘Eğitim Hedefleri Taksonomisi: Bilişsel Alan’’ isimli sıralama sisteminin bilinen adıdır (Yalın ve Özdemir, 1998).

Üst düzey zihinsel beceriler: Analiz, sentez ve değerlendirme basamağındaki bilişsel becerilerdir.

Alt düzey zihinsel beceriler: Bilgi, kavrama ve uygulama basamağındaki bilişsel becerilerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

YGS’de yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi soruları bilişsel taksonomiye ve anlam bilgisi konularına göre sınıflandırılmıştır. YGS’de sorulan okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe soruları taranarak konularına ve Bloom Taksonomisine göre sınıflandırıldığı için çalışma nitel yaklaşım temelinde, tarama modeline göre betimsel bir çalışmadır.

Geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur bu modelde. Bilinmek istenen şey meydandadır. Amaç o şeyi doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar,1984,79). Tarama modelinde bilimin gözleme kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme, kontrol edilen değişmez ilişkiler üzerinde genellemelere varma vardır. Yani bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım:1966,67).

Bir kimsenin tanık olduğu bir olayı anlatırken gereksiz ayrıntılara girmeden onu amaca uygun olarak özetleyecek formüller, simgeler bulma çabasına model denir (Karasar,1984,79). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey, vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir. (Karasar, 2002).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni YGS’de sorulan okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularıdır.

Örneklem: 2010-2017 yılları arasında gerçekleştirilen Yüksek Öğretime Geçiş Sınavında yöneltilen 252 anlam bilgisi sorusudur. Çalışmamızda Yükseköğretime geçiş

sistemi içinde 2010 yılından 2017 yılına dek uygulanan bütün YGS Türkçe testlerinin okuduğunu anlamaya yönelik soruları bilişsel taksonomisine göre incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada YGS soruları doküman analizi yoluyla toplanmıştır. Sonrasında nitel veri analizi kullanılarak Okuduğunu anlamaya yönelik YGS Türkçe anlam bilgisi soruları (252) tek tek incelenmiştir. Sorular konularına ve bilişsel alan basamaklarına göre kategorize edilmiştir. Doküman analizi bir çalışma ile ilgili olan kayıt ve belgeleri toplayarak belirli norm veya sisteme göre kodlayıp inceleme işlemidir (Çepni, 2009). Nitel veri analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntem ve teknikleri ile elde edilen verilerin düzenlendiği, kategorilere ayrıldığı, temaların keşfedildiği ve sonuçta tüm bu sürecin rapora aktarıldığı bir etkinlikler toplamıdır. Nitel veri analizinde temel amaç, sosyal gerçekliğin içerisinde gizil bir biçimde bekleyen bilginin gün yüzüne çıkarılmasıdır. Bu süreçte araştırmacı kendi öznelliğini işe koşmakta ve sosyal gerçeği tümevarımcı bir yöntemle örneklemektedir. Diğer bir deyişle nitel analiz yapan araştırmacı, alandan topladığı verilerden hareket ederek bu veriler içerisinde saklı duran bilgiyi keşfetmeye ve ortaya çıkartmaya çabalamaktadır (Özdemir, 2010: 31,2,10,23,328).Yapılan çalışmada YGS’de yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik sorular incelenmiştir. Çalışmada 2010-2017 yılları arasında gerçekleştirilen Yüksek Öğretime Geçiş Sınavında yöneltilen Türkçe anlam bilgisi soruları konularına ve bilişsel basamaklara göre kategorize etmek amacıyla Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezinden (<http://www.osym.gov.tr/TR,1098/2010.html>) temin edilmiştir.

2.4. Veri Analizi

Çalışmamızda, 2010-2017 yılları arasında gerçekleştirilen YGS sistemi içinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik toplam 252 anlam bilgisi sorusu bilişsel alan taksonomisine göre incelenmiştir. Daha sonra elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımlarına göre tablolastırılarak analizleri yapılmış ve bulgular kısmında sunulmuştur. Soruların incelenmesi aşamasında sorular ayrı ayrı çalışılmış akabinde sorulara ilişkin belirtilen özellikler, okuduğunu anlamaya yönelik 252 Türkçe anlam bilgisi sorusunun konularına ve bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi karşılaştırılmıştır. Muhtelif sorular, analiz edilmiş, gerektiğinde alan uzmanlarından yardım alınmış, her bir soru için kesin yargıya ulaşılmaya çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN KONUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Türkçe Eğitimi

Bireyde kasıtlı ve istendik davranış değiştirme süreci olarak nitelendirilen eğitim, bir gelecek tasarımıdır. Bireyin eğitim hakkının karşılanması, ailenin ve devletin başta gelen görevlerindedir. Aile, kendi kültür kalıbına, devlet de üretim biçimi ve politik felsefesine göre yurttaşların eğitilmesine katkı sunmaya çalışır (Çınar, 2009: 16). Bireyler tarafından belirlenen ve oluşturulan toplumlar zaman geçtikçe bireyler üzerinde belirleyici etkiye sahip olmaya başlamıştır. Toplumlar, bireylerin mevcut toplum düzenine uyum ve katkı sağlayacak şekilde yetiştirilmesini koşullandırmıştır. Günümüz toplumlarında bu düzene uyum sağlayacak insan tipinin yetiştirilmesi görevi eğitime verilmiştir (Akhundova, 2012: 16).

Toplumların, bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmeleri, hızla gelişen dünyada değişmeye öncülük eden ülkeler arasında yer alabilmeleri ancak eğitimle olanaklıdır.

Eğitim, hem toplumsal hem de bireysel olarak gelişme ve ilerlemenin, ileri ülkeler arasında yer almanın, demokratik, politik ve toplumsal yaşamı gerçekleştirmenin temel yolu olarak görülür (Ozankaya, 2007:492).

Bir ülkenin gelişmesinin başat unsuru, daima eğitim olmuştur. Eğitimin kalitesini, yüksek ve belirli bir hedef dâhilinde sistematik olarak planlayan, sonuçlarını doğru değerlendirmelere tabi tutan milletler, sürekli bir gelişmenin öncüsü olmuşlardır. Günümüzde de eğitim kalitesi yüksek olan ülkelerin bilim, teknoloji ve sanat alanında bayraktarlık yaptığı aşikârdır. Bunun neticesi olan eğitimin kalitesini arttırmaya yönelik tartışmalar, her zaman sürecektir ve sürmelidir. Zira çağımız sürekli bir yenilenmenin zorunluluğunu hissettirmektedir. Türkiye’de de bu gelişmelere ayak uydurmaya çalışmakta, eğitim-öğretim sistemini yeni yaklaşımlara göre tasarlamaktadır. Bu tasarım çalışmalarından eğitimin temel unsuru olan ana dili eğitimi de etkilenmektedir.

Okullarda bütün dersler, özellikle ilk ve orta öğrenimde ana dille yapılmaktadır. Ana dil becerileri gelişmemiş ya da tam olarak eğitilmemiş çocukların, eğitim hayatları

boyunca diğler derslerdeki başarılarının da bu durumdan etkileneceğı açıktır. Erkuş'a göre (2014) dinleme, konuşma, yazma ve özellikle okuma becerileri gelişmemiş öğrencilerin, diğler derslere karşı da zafiyetinin oluşabileceğini tahmin etmek zor değildir. Ana dili becerileri, her derste kullanılan becerilerdir; bunlarda yaşanan zorluklar bütün dersleri etkileyecek ve öğrenim faaliyetlerine darbe vuracaktır.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkçe eğitimi, eğitim sisteminin temel merkezine yerleşmiştir. Çünkü bir milletin gelişimi ilk önce ana dilini koruma, geliştirme ve onun imkânlarından faydalanmak suretiyle olur.

Türkçe eğitiminin amaçları doğrultusunda istendik davranışları kazanamayan bireyler okuduğunu anlamayan, zihnindekileri söze ve yazıya dökemeyen, kendine güvenden aciz, bununla birlikte konuşmayan, tartışmayan, eleştirmeyen, araştırmayan bir nesil haline gelir.

Türkçe eğitiminin genel amacı, öğrencide anlama becerisinin geliştirilmesi, dört temel beceri olan okuma, yazma, konuşma dinleme becerisini kazandırılmasıdır. Türkçe eğitimi vasıtasıyla kişiye aktif, etkin bir okuyucu niteliği kazandırılıp okuduğunu anlamaktan zevk alan bir nesil yetiştirilmesi amaçlanır. Medeni toplumlarda kişinin özel yeteneğı veya meşguliyet alanında gelişmesi, kendini geliştirmesi, önemli mevkilere ulaşması, yetkin bir okuduğunu anlama yeteneğıyle mümkün olmaktadır. Uygur insan, aktif bir okuma maharetine sahip olmadan güçlü bir bilgi birikiminin sahibi olamaz.

Türkçe eğitimi, öğrenciye edebiyat deryasındaki seçkin eserlerle okuma zevki kazandırmalıdır. Okuma, öğrenci için ekmek gibi, su gibi, uyku gibi ihtiyaç olmalı; nesil okumanın önemini ve değerini iyi bilmelidir; çünkü okuma insanın içinde adeta bir üniversite, anlama ise kişinin kendine inşa etme sürecinin bir parçasıdır.

Eğitim sisteminin başlıca öğelerini; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve eğitim uzmanları oluşturmaktadır. Bu unsurlardan en önemlisi, öğretmendir. Öğretmenler, bir ülkenin kalkınmasında ve bu ülkedeki insanların sosyalleşmesinde, toplumdaki hayata hazırlanmasında, bu kişilerin nitelikli bir eğitim almasında rol oynamaktadır. Bu bakımdan eğitim sistemi içerisinde görev alacak öğretmenlerin, eğitim fakültelerinde iyi şekilde yetiştirilmesi, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşımaktadır. Eğitimin temel görevlerini gerçekleştirme için her yönüyle değerlendirilmiş bir eğitim programının uygulanıyor olması beklenmektedir Eğitim

programları hazırlandıktan sonra ise bu uygulayan eğitimcilerin; yani öğretmenlerin iyi seçilmesi gerekmektedir. Bunun için de yeni reformlara göre düzenlenmiş bir öğretmen yetiştirme programı uygulanmalıdır (Alkan, 2012: 15). Bu açıdan düşünüldüğünde Türkçe eğitim programının uygulayıcıları iyi seçilmelidir.

Öğretmen yetiştirme süreci, hem kimliğimizin bir parçası olan Türkçe eğitimi için hem de diğer branşlar için hassasiyetle üzerinde durulması gereken bir konudur. Unutulmamalıdır ki kaliteli eğitimle yetiştirilen nitelikli öğretmenler, toplumu adım adım inşa eder. Nihayetinde dil bilincine sahip, anlama ve anlatma becerisine haiz bireyler yetiştirilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim politikası uygulayıcıları öncelikle iyi öğretmen yetiştirme üzerinde çalışmalıdır. Bir kişinin topluma uyum sağlayabilmesi edindiği dil bilincine bağlıdır. Ana dil eğitimi; bireyin sosyal gelişimi ve özgüveni yüksek biri olması için çok önemlidir. Bireyin toplumla uyumu ve sosyalleşmesi, kurduğu diyaloga ve insanlarla kurduğu sağlıklı iletişimle mümkündür. Dolayısıyla dil bilincine sahip, kelime hazinesi zengin biri, karşısındakini anlayan, diyaloga açık, özgüveni yüksek bir insan haline gelir.

Türkçe toplumun kimliğidir. Bununla birlikte Türkçe, Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlılığının sembolüdür. Eğitimde Türkçe dersinin üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Bu süreçte öğrencilere kitabi bilgilerin yanında okuma, yazma, konuşma, dinleme etkinliklerini yaptırmak suretiyle öğrencileri hem bilişsel hem de duyuşsal yönden desteklemek gerekir.

Türkçe eğitimi sadece Türkçe dersinde değil, bütün disiplinlerde verilmelidir. Ana dilinin edinimlerine sahip bir birey, bütün dersleri anlama becerisine bağlı olarak daha çabuk algılar.

Öğrencilerin bir yarışın içinde sürekli test çözüp birbirini geçmeye çalıştığı bir eğitim sistemi içinde yaşıyoruz. Haliyle bir üst eğitim kurumuna geçmek amacıyla yapılan sınavlar, öğrencilerin yaratıcılığını, düşünme becerilerini, tenkit gücünü ölçemiyor ve geliştiremiyor. Türkiye'de yapılan geniş katılımlı bu sınavlar bireylerin üst düzey bilişsel yeteneklerini de ölçme de yetersizdir. Sınavların insan hayatında bu denli rolü varken üst düzey bilişsel becerileri ölçmede zayıf, ezberci bir anlayışla

hazırlanan sorular öğrencilerin dört temel dil becerisini nasıl ölçsün? Geliştirsin? Bunlar tartışılması gereken problemlerdir.

ÖSYM 2017 itibariyle sınırlı sayıda açık uçlu soru sormaya karar verdi. Bu, ÖSYM'nin üst düzey bilişsel becerileri ölçmede attığı önemli bir adımdır. ÖSYM gibi köklü bir kurumun açık uçlu sorular konusunda araştırma geliştirme işlemlerini sürdürmesi ve bunun sayısını arttırması elzemdir. Kabul etmeliyiz ki öğrencileri daha iyi bir eğitim kurumuna yerleştirebilmek için ülkemizde envai türlü sınavlar yapılmaktadır. Hem ebeveynler hem de öğrenciler daha prestijli ve kaliteli okullarda eğitim almanın gereklerine inanmaktadır. Bu açıdan itiraf edilmelidir ki Türkiye genç nüfusuna bağlı olarak sınavların yoğun olarak yapıldığı bir ülkedir. Öğrencilerin sınavlarda başarılı olmak için harıl harıl çalıştığını bilinmektedir.

ÖSYM, MEB gibi kurumlar uyguladıkları sınavları gözden geçirip açık uçlu sorulara daha çok yer vermeli, üst düzey becerilerin ölçülmesine daha çok önem vermelidir. Geniş katılımlı sınavlarda sorulan sorular öğrencilerin eleştirel, yaratıcı, analitik düşünme becerilerini geliştirmeye yardım etmelidir; ayrıca sorular üst düzey bilişsel taksonomi düzeyine uygun hazırlanmalıdır. Bu adımlar, geniş anlamda eğitim sistemimiz dar anlamda Türkçe eğitimi için son derece önemlidir.

3.2. Okuma

Okuma, yazılı materyalleri duyu organlarımız aracılığıyla anlama; zihinsel süreçlerden geçirecek anlamlandırma ve yorumlama etkinliğidir.

Okuma, muhakeme ile akıcı konuşmanın ve güzel yazmanın temelini oluşturur. Okumak, aydınlanma ve entelektüel beceriyi arttırmak amacıyla geçmişten günümüze miras kalmış edebî hazinelerle tanışmak için çok önemli bir etkinliktir.

TDK'ye göre (2017: 1494) okumak, yazılmış bir metnin iletmek istedikleri şeyleri öğrenmek için girişilen eylemdir.

Okuma alışkanlığı olan bireyler hem akademik açıdan hem de toplumsal açıdan başarılı olur. Demirel' e göre (1996: 246) okullardaki öğrenme öğretme sürecinde öğrenme araçlarının büyük bir kısmının dile dayalı kaynaklar olması, okuma davranışını ve okuduğunu kavrama düzeyini öne çıkarmaktadır. Bütün derslerin okumayı gerektirdiği göz önüne alınırsa, iyi okuyamayan ve okuduğunu tam ve doğru olarak

kavrayamayan bir öğrencinin derslerinde başarılı olması beklenemez. Bu bağlamda okumak akademik anlamda kişinin anlama becerisini geliştirirken toplumsal açıdan kişiyi cemiyet davranışlarını çözmeye, görüp duyduklarını biçimlendirerek bir görüş sahibi olmaya yöneltir.

Özdemir'e göre (2002) okuma, bir bireyin sahip olması gereken en temel becerilerden biridir. Özellikle akademik başarı için iyi bir okuma becerisine sahip olunmalıdır. İçinde yaşadığımız bilgi çağında, okulda, iş yaşamında ve kişisel yaşamda başarılı olmak; iyi bir bilgi tüketicisi olmayı, bir başka deyişle, bilgiyi bulma, kullanma ve iletme becerilerine sahip olmayı gerektirmektedir (Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2001:81).

Okuma eylemi insanların birikimlerini ve kültürünü artırarak onları toplumsallaştırır. Dili kullanma becerisini geliştirmek suretiyle zihinsel açıdan güçlü, üst düzey düşünme becerilerini kullanan bireyler haline getirir. Okumayan insan, toplumsal açıdan eksiktir. Asgari entelektüel birikiminden yoksun olduğundan hiçbir tartışmaya katılamaz; duygu, fikir ve amaçlarını aktarmaktan mahrum kalır.

Hayat her şeyi yaşayıp öğrenemeyeceğimiz kadar kısa bir zaman dilimidir. Okuma sayesinde yaşanmış ve yaşanması mümkün hadiseleri okuyarak bilgi, beceri görgü ve anlayışımızı geliştirebiliriz. Bu anlamda okuma, bir bilgi edinme aracı olarak hayat boyu sürecek öğrenme sürecinin kapılarını bireylere açan önemli bir beceridir (Demirel, 1996:245-254; Balcı, 2013).

Okuma kişinin söz dağarcığını geliştirirken düşünce gelişimini de destekler. İlköğretim birinci kademedede edindiğimiz bu beceri, hayat boyu öğrenmelerimizin temelini oluşturur. Okumada amaç bazen aktüel takip etmek ve izlemek bazen de aklımızı meşgul eden sorulara yanıt bulmak içindir. Okuma bu açıdan zihni berraklaştırır.

Kültürlü bir birey ufku açık, kavrayışı yüksek bir toplumun en küçük ferdidir. Okuma alışkanlığı küçük yaştan itibaren gözlem, taklit ve içsel motivasyona bağlı olarak kuşağa kazandırılırsa ülkedeki kültürlü fert sayısı artar ve toplum münevver bir kimlik kazanır.

Günümüzde yaygın kabul gören anlayışa göre, çağdaş bir toplum yaratmanın rolü çağdaş bir eğitimden geçmektedir. Çağdaş eğitim anlayışının gereği olarak, belli

öğrenmeleri kılavuzlamak için belli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerin yanı sıra, belli öğretim materyallerinden de yararlanılmakta ve böylece eğitimde niteliğin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim programlarının vazgeçilmez bir ögesi olan öğretim materyalleri bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak çeşitlenmiş ve eğitim dünyasına her geçen gün yeni araçlar katılmıştır. Video, bilgisayar, etkileşimli video, videotekst vb. modern araçlara rağmen dergi, ansiklopedi, roman, öykü vb. yazılı materyaller günümüzde geçerliliğini korumaktadır. Okuduğunu kavrama gücü, basılı materyallerinden etkin biçimde yararlanabilmede belirleyici rol oynamaktadır (Demirel, 1996:245).

Bir toplumun okuma düzeyi, o toplumun gelişmişliği hakkında fikir verir. Bugün dünyada hâkim olan sosyoekonomik yapı, bilgi çağı üzerine inşa edilmiştir. Her geçen gün fen bilimlerinde, sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde akıl almaz buluşlar yapılmaktadır. Dünyadaki bu gelişmelere ayak uydurmak ve gelişmek için sürekli okumak şarttır. Toplumun yüksek medeniyetler seviyesine ulaşabilmesi için bilgi toplumu olması, sürekli okuma yapması zorunludur; çünkü günümüz bilgi çağında birey ve toplumun geleceği; bilgiye ulaşmaya, bilgiyi kullanmaya ve bilgiyi üretmeye bağlı bulunmaktadır (Güneş, 2000). Bilgiyi kullanmak için ise iyi bir anlama becerisi gerekmektedir (Balcı, 2013).

Okuma süreci içinde öğrenme ve anlama olgusuna paralel olarak düşünme olgusu da vardır. Yalın bir anlatımla düşünme; bilgi edinme işinde akıl yürütme, neden sonuç ilişkisi kurmadır. Gözlem, yaşantı, canlandırma, gücünü okunan metne katmadır (Özdemir, 1976: 17). Demek ki okuma aslında bilişsel, psikolojik süreçleri de bünyesinde barındıran aktif, karmaşık bir davranıştır.

Okuma davranışının amacına ulaşması ve verimli bir aktivite olması için belli şartlar şartların yerine getirilmesi gerekir:

- *Oturulan sandalye veya koltuk iyi seçilmeli, rahatsızlık vermemeli, ne fazlasıyla sert ne de fazlasıyla yumuşak olmalı.*
- *Aydınlatma veya ışık ideal ortamda mühim bir faktördür. Aydınlatma objeleri göz ile doğrudan doğruya karşı karşıya gelmemelidir.*
- *Sessiz ve dikkatin tam olarak toplanacağı bir ortam seçilmelidir.*

- *Gözlerle okunan materyaller arasındaki açı iyi ayarlanmalıdır. En ideal göz açısı 70 derecedir. Gözle obje arasındaki açığı ayarlayabilmek için okunan materyalin durumunu değiştirmek gerekir. Böylece vücut konsantrasyonu bozulmamış olur.*
- *Yorgunluk iyi anlama düzeyinin yakalanmasına engel teşkil eden faktörlerden biridir. En büyük olumsuzluk zihni yorgunluktur.*
- *Hastalık ve B vitamini eksikliği anlama düzeyinin normalin altında kalmasına sebep olabilir (Kadıoğlu,1992: 18).*

Özdemir'e göre vasıflı bir okurun taşıması gereken birtakım özellikler vardır:

- *Metnin düşünce ve duygu yapısını oluşturan öğeleri ayırarak yazarın amacını kestirebilmeli.*
- *Metnin türünü belirleyebilmeli.*
- *Yazarın başvurduğu anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını metin bağlamından seçebilmeli.*
- *Metnin konusunu, yazarın konuya bakış açısını belirleyebilmeli.*
- *Metnin anahtar kavramlarını, metinlerde cümleler ve paragraflar arasındaki dil ve anlam ilişkisini görebilmeli.*
- *Metinde kullanılan sözcükler ve sözcük gruplarının metindeki konumuna göre gerçek ya da mecaz anlamlarını seçebilmeli.*

Metni bir öğrenme, eğlenme aracı olarak kullanabilmeli, edindiği düşüncelere karşı eleştirel bir yaklaşım sergileyebilmelidir (Özdemir, 2002: 26-27).

3.2.1.Bilişsel, Üst Bilişsel Okuma

Okuma, yazılı sembolleri zihin ve göz koordinasyonu ile anlamlandırma eylemidir ve unutmamak gerekir ki metinler sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan yapılardır.

Her metin bir dil ürünüdür. Dilin yapı taşları sözcüklerdir (Sever, 2004:2016). Düşünce sözcüklerle doğar, düşünceden yoksun bir sözcük ölü olduğu gibi, sözcüklerle somutlanmayan bir düşünce de gölge gibidir (Vygotsky, 1962: 54).

Vygotsky, dil ve düşüncenin birbirini mutlak surette tamamladığı fikrini savunur. Kısacası sözcükler ve kavramlar, birbirini tamamlar. Dil ve düşünce sayesinde,

algı ve anlamlandırma davranışları ortaya çıkar. Bu anlamda okuduğunu anlama, bilişsel süreçlerden geçirilerek anlamlı bir davranış şekline dönüşür.

Algılar, ancak zihinde canlandırdıkları zaman tasarı olur. Algılar, tasarım haline geldikçe diğer zihinsel işlemlerle (soyutlama ve genellemelerle) kavram oluşur. İşte bu zamanda görülen biçim, yani yazı, zihinde nesnenin tasarımı ile birleşerek anlam haline gelir. O halde, anlamlı bir okuma için parçada geçen sözcüklerin her birinin önce ayrı ayrı algılanması (öğrenilmiş olması) sonra da tasarım haline gelmesi gerekir (Binbaşıoğlu, 1988: 125). Bu açıklamalardan yola çıkarak denilebilir ki dil düşünceyle ve kavramlarla etkileşime girerek okuma davranışını gerçekleştirir. Binbaşıoğlu'nun bahsettiği tasarı, düşünce; tasarım ise düşüncenin olgunlaşmasıyla oluşan fikirdir. Hem düşünce hem fikir fizyolojik, edimsel, psikolojik ve bilişsel boyutun bir araya gelerek oluşturduğu üründür.

Sürekli okuma alışkanlığı olan bir kişi için bu davranış oldukça faydalıdır. Okuduğunu anlama kabiliyetine sahip kişiler bütün alanlarda başarılı olabilir. Birçok araştırma gösteriyor ki kitap okuma alışkanlığı insanların genel bilişsel özellikleri üzerinde etkilidir.

Okuma önceleri sadece önemli bir mesajın aktarılması olarak değerlendirilirken, bugün okuma alanında yapılan araştırmalar, okumayı zihin gelişmesine katkı sağlayan birçok zihinsel sürecin kullanıldığı bir eylem olarak tanımlamaktadır. Grafik sembollerin zihinsel kavramlara dönüştürülmesi sürecinde beyin büyük çaba harcamakta ve sayısız beyin hücresi okuma sürecinde aktif hale gelmektedir. Düşüncelerimizi cümleye dökmek, hem bilişsel süreçtir hem de bir dil sürecidir (Bamberger, 1975, 7).

Bilişsel stratejilerin öğrenme sürecinde önemli bir rolü vardır. Öğrenciler okuma sırasında ve okumayı anlamlandırma sürecinde etkin bilişsel strateji kullanımına ihtiyaç duyarlar. Bilişsel stratejiler etkin kullanıldığı oranda okuma etkinliği hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunur. Tekrarlama, kaynakları kullanma, not tutma, özetleme, çeviri yapma, çıkmak stratejisini kullanma, metnin ana temasını anlamak için hızlıca taramak bilişsel stratejiler olarak kabul edilir (Oxford, 1990: 43, Akt: İnal, 2009). Bu anlamda okuma, anlama ve öğrenme davranışlarını kolektif olarak düşündüğümüzde bilişsel stratejileri kullanmak öğrenmeyi aktivite ederek bilgiyi ve okumayı daha

anamlı bir yapıya kavuşturur. Okumanın bilişsel boyutu bu şekildedir. Okuma ve üst biliş arasında da ciddi bir bağlantı bulunur.

Üst biliş öğrenmeyi öğrenme, öğrenmeyi planlama ya da öğrenmeyi gözleme davranışlarını yönetir. Kişi öğrenmeye karar verdiği metni kendi seçerek üst biliş hareketine geçirir; ayrıca metni anlayıp anlamadığını, tekrar okuyup okumayacağını düşünerek deneyimini gözlemler. Okur, okuduğu metin ile ilgili çıkarımlar yaparak veya metnin önemli noktalarının altını çizerek üst bilişini aktif hale getirir ve okuma davranışını planlar. Bu anlamda okuma ve üst biliş arasındaki ilişki ortaya çıkar.

3.2.2. Okumanın Önemi

Okuma, toplumu oluşturan insanı, farklı yönlerden geliştiren; insana kelimeler üzerinde düşünerek fikirler oluşturmasını sağlayan değerli bir uğraştır.

Okuma bireysel bir etkinlik olmaktan çok toplumla ilgilidir. Bireyler topluma uyabilmek için okurlar. Okuma toplumun uygarlaşmış olmasına da bağlıdır. Uygar toplumlarda okumak ilerlemenin bir gereği olarak ele alınırken gelişmemiş toplumlarda okumayan bir kuşak söz konusudur (Demirel, 2003: 78).

Okuma eylemi, eleştirel düşünceyi diri tutmaktadır, özellikle de bu husus okumanın önemini artırmaktadır. (Yalçınkılıç, 2007: 227).

Kitap okumak insanoğlunun kişisel gelişimini elde eden mühim etkenlerden biridir. İnsanın fikir yapısını, hayal dünyasını geliştirir; sözcük dağarcığını arttırır, insana informasyon ve birikim kazandırır. Okumak, kişiyi öğrenmeye götürmüş olan en başlı informasyon deposudur. İnsan için en kolay ve en etkili öğrenme yolu kitap okumaktır. Gelişmiş ülke toplumları, haiz oldukları bilgilerin % 55'ini kitap okuma kanalıyla kazanmıştır. Gelişmemiş ülkelerin çoğunun karşılaştıkları sorunların temelinde ise eğitimsizlik ve kitap okumamak yatar. Gelişmemiş ülkelerde yaşama devam eden kişiler, kitap okuyarak geçirebilecekleri zamanı çoğu zaman kendilerine yarar sağlamayan işlerle harcamaktadırlar (e- okulbilgi, 2018: 15.15).

Okuma, bir tür arayıştır, hakikati, doğruyu, güzeli arayış. Her arayış içinde bulma yani anlama heyecanını barındırır.

3.3. Okuduğunu Anlama

Okuma, sadece yazının anlaşılması ya da seslendirilmesi değil okuyan ile yazan arasında kurulan iletişim köprüsü ve bir anlam inşa etme süreci olarak anlaşılmalıdır (Başaran, 2013: 108).

İlköğretimde edinilen okuma eğitimi, zamanla bir beceriye dönüşür; okuma-anlama, okuduğunu anlama ve yorumlama yeteneklerini beraberinde getirir. Bireyin hayat boyu bütün öğrenmelerinin temelinde okuma ve okuduğunu anlama becerisi yatmaktadır. Dil becerisinin en önemli unsuru olan anlama becerisi kişinin yaşam boyu öğrenmelerini hem pozitif hem de negatif etkiler.

İlköğretim çağında kazanılan okuduğunu anlama becerisi, öğrencinin yaşamı boyunca tüm öğrenmelerini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etki okuduğunu anlama becerisi gelişmiş bireylerin derslerine olumlu olarak yansırken okuduğunu anlama becerisi gelişmemiş olanların ise derslerine olumsuz yönde yansımaktadır (Yılmaz, 2008:112-120). Genel nitelikli bilişsel giriş davranışlarından bir kısmının eğitimle ilgili yönleriyle dil yeteneğini ve özellikle okuduğunu anlama gücünü içermekte olduğundan kuşku yoktur. Daha ilköğretim yıllarında iken kazanılan okuduğunu anlama gücünün, öğretimin niteliğindeki değişmelere rağmen öğrenmeye olanak sağlaması da bunun nedenleri arasında görülebilir. Okul öğrenmelerinin öğrencilerin okuduklarını anlama güçlerine dayandıkları açıktır (Bloom, 1976: 48). Bu bağlamda okuduğunu anlama becerisi gelişmiş, muhakeme gücüne haiz öğrenciler Türkçe, sosyal bilimler ve fen bilimlerinde daha başarılı bir profil çizerken okuduğunu anlama becerisi gelişmemiş bireyler, öğrenciler, bu derslerde istenilen düzeyi bir türlü yakalayamazlar. Kuşkusuz okuduğunu anlama becerisi ile öğrencilerin akademik başarı düzeyleri arasında ciddi bir korelasyon vardır.

Öğrencinin okuduğunu anlama gücünün birçok okul dersi için ortak bir temel oluşturduğuna ve bu yüzden de okul derslerinin büyük bir kısmı için 'okuduğunu anlama becerisinin genel bir giriş davranışı olma olasılığının güçlü bir olasılık olduğuna inanılmaktadır (Bloom, 1976: 50). Okuduğunu anlamamanın gerçekleşmesi için kelime dağarcığının yeterli olması ve okuyucunun dikkatini yoğunlaştırması gerekir (Kavcar ve Kantemir, 1986: 70). Okuduğunu anlamada, okunan kelimenin anlamını bilmek tek başına yeterli değildir. Kelimenin anlamını bilmenin yanı sıra anlama, kavrama, zihinde

yapılandırma, aralarında ilişki kurma ve değerlendirme yapmak da gereklidir (Güneş, 2000: 59).

Okuduğunu anlama becerisi, kuşkusuz kelime dağarcığı ve zihnin o kelimeyi tanıyıp anlamlandırmasıyla da yakından ilişkilidir. Okuduğunu anlama; okuyucunun ön bilgileri ile metindeki bilgileri birleştirmesi, böylelikle kendi dimağında yer alan bilgilerin yardımıyla metindeki anlamın zihinsel bir temsilini inşa etmesidir. Okuduğunu anlama, dil ve fikir dünyasında gerçekleşen bir terfidir.

Bu düşünme süreci boyunca okuyucu; becerilerini, kelime haznesini, bilişsel şemalarını, bilişsel becerilerini ve bilişsel stratejilerini kullanarak metinde verilen bilgilerin, fikirlerin, tamamını ya da bir kısmını iyice düşünür, geliştirir ve değiştirir (Osborn, 1986; Akyol, 2006 akt: Başaran, 2013: 108).

Okuma alışkanlığı olan bireyler, daha çok kelime bilgisine sahip olduklarından zihinleri o kelimeyi tanımayla değil, anlamayla meşgul olur. Nihayetinde bu okur profili daha işlevsel, daha aktif bir performans sergiler. Kelime bilgisi yetersiz olan okur kitlesi ise zamanın büyük bir kısmını kelimeyi tanıma ve çözüme ile geçirir, okuduğunu anlama noktasında sıkıntılar yaşar.

Okuduğunu anlama becerisi, salt kelime bilgisiyle de sınırlandırılmaz. Kelimeler arası ilişki kurarak cümlenin anlamını sezmek, cümleleri de birleştirmek suretiyle paragrafla ilgili çıkarımlara ulaşmak gerekir. Bu tümevarımsal yöntem; ancak anlamı bilişsel süreçlerden geçirmekle mümkün olur.

Okuduğunu anlama, her zaman cümlenin anlamının gelişine bağlıdır. İyi bir anlama için okuyucu, bir parçada paragraflar arasında, bir paragrafta ise cümleler arasındaki ilişkileri anlamalıdır (Yılmaz, 2008:132-139).

Bu beceri analiz basamağıyla açıklanır. Yani okuduğumuz metin bilgi, kavrama, analiz, sentez gibi hiyerarşik düzenle zihinde yapılandırılır.

Okuduğunu anlama, okuyucunun ön bilgileri ile metinlerden öğrendiklerini karşılaştırıp sentez ederek yeni bir düşünceye ulaşmasıdır (Akyol, 2005: 2). Ön bilgileri ve deneyimleri zengin bireyler diğer okuyuculara, öğrencilere göre daha etkin bir performans sergiler; çünkü önbilgiler ve deneyimler metinde kıyaslanarak sentezlenir. Bu sayede aktif öğrenme gerçekleşir.

Okuduğunu anlama okuyucunun, okuduğu metinden öğrendiği yeni bilgileri eski bilgilerinin üzerine anlamlandırarak inşa etmesidir. Bu stratejide okuyucunun metnin ana fikrini ortaya koyması, metinde anlatılanları kendi cümleleriyle ifade etmesi, hatırlamayı kolaylaştırıcı unsurlar kullanması ve özet çıkarması söz konusudur (Selçuk, 2000:197). Bu şekilde bilgi, aktif bir şekilde öğrenci tarafından yapılandırılır.

Dil, düşünme, gramer bilgisi, okuma ve anlama birbiriyle yakından ilişkilidir. Okur, deneyimlerini aktif bir şekilde işe koşarak okuma materyalini daha etkin algılar. Dil ve gramer yapısında yetkin bir öğrenci, metni daha iyi analiz eder. Düşünme becerilerinde etkin bir birey paragrafta ait çıkarımlarda bulunur. Bu etkinliklerin tümü ön bilgilerini kullanan okurun okuduğunu anlama becerisine bağlıdır. Demek oluyor ki okuduğunu anlama, düşünme ve biliş ile yakından ilgilidir.

Okumak, zihni bilgi malzemesiyle doldurur, okuduğumuzu bize mal eden düşünmedir (John Locke). Okuyucunun okuma esnasında kelimelerin değil, düşüncelerin takibini yapması anlamayı kolaylaştırır (Sekman, 1998:181). Okurun etkileşime girdiği yazılı materyalin ilgi uyandırması, merak duygusunu ateşleyerek bir matematiğinin olması gerekir.

Okur; parçadan, kitaptan, makaleden zevk almalı ve etkilenmelidir. Bu sayede geçmiş bilgilerini daha aktif bir şekilde yeni okuduğu ve öğrendiği bilgilerle sentezler.

Okuduğunu anlama, hayat boyu devam eden bir süreç ve beceridir; öğrendiğimiz, edindiğimiz bütün bilgileri, öğrenmeleri, işte bu yüzden etkiler. Bütün öğrenmelerimizin temelinde okuduğunu anlama becerisi bulunur.

3.3.1. Okuduğunu Anlamaya Etki Eden Unsurlar

Okuduğunu anlama, öğrenmeye en çok katkı sağlayan öğedir; fakat okuduğunu anlamayı ve dolayısıyla öğrenmeyi etkileyen unsurlara değinmek, çalışma için yararlı olacaktır. Fender (1998) okuduğunu anlamaya etki eden olumsuz faktörleri şu maddelerle sıralamıştır:

- *Amaçsızlık*
- *Okuma hızının uygun olmaması*
- *İyi görememe*
- *Geriletici okuma (aynı cümleye ya da kelimeye dönme)*

- *Yanlış göz hareketleri (satır atlamak, odaklanamamak)*
- *Okurken sözcükleri telaffuz etme, iç ses*
- *Çok yavaş okumak*
- *Konsantrasyon olamama, hayal kurma*
- *Kötü duruş*
- *Göz yerine başın hareket etmesi (Fender, 1998: 139-142' den akt: Özaslan 2006: 18-19, Özaslan'dan akt:., Başusta, 2006: 50).*

Etkin bir okuduğunu anlama süreci; fiziksel açıdan doğru pozisyonda oturma; okuma eyleminin başarılı olmasını sağlayan göz ve beyin gibi organların aktif ve sağlıklı olması; okuduğunu anlama yöntemlerinin kullanılması; okumaya karşı tutumun pozitif olması, okumanın kişiye kazandıracığı becerilerin farkında olma ve okumanın genel hayattaki önemini kavrama; ayrıca okumaktan zevk alma gibi özelliklerden olumlu etkilenir.

Kahveci (2004: 198) okuduğunu anlamayı etkileyen faktörleri iki başlık altında incelemiştir.

Bunlardan ‘okur ile ilgili faktörleri’ şöyle sıralamıştır:

- a) *Okuyucunun kelime dağarcığı*
- b) *Okuyucunun metne duyduğu ilgi*
- c) *Okuyucunun metni okuma sırasındaki dikkat ve motivasyonu*
- d) *Okuyucunun metinle ilgili sahip olduğu önbilgi*
- e) *Okuyucunun okuma amacı*

Metinle ilgili faktörler:

- a) *Metnin türü*
- b) *Metnin anlatım düzeyi ve yapısı*
- c) *Metnin dil ve üslubu*
- d) *Metnin fiziksel nitelikleri (Kahveci, 2004: 198' den akt: Başusta: 51-52)*

Okumayı ve okuduğunu anlamayı etkileyen birçok unsur bulunmakla birlikte bunlardan negatif olanları etkili ve başarılı bireyler yetiştirerek ortadan kaldırmak mümkündür. Bu misyon, kuşkusuz eğitim kurumlarına yüklenmiştir. Eğitim sayesinde okuduğunu anlayan, bilgiyi yapılandıran ve eski bilgilerinin üzerine yeni bilgilerini inşa eden bir nesil yetişir. Okuyucuya okumanın önemi, unsurları, okumaya etki eden

olumlu ve olumsuz faktörler; sistemli, programlı bir eğitimle kazandırılır. Yine okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi ve bu amaçla yapılacak pratik ve etkinlikler, planlı ve programlı bir eğitim sonucu bireye kazandırılır. Bu unsurlar düşünüldüğünde okuma eğitiminin elzem olduğu ortaya çıkmaktadır. Okuma eğitimi sistemli bir eğitimle bireye istendik bir davranış olarak kazandırılmazsa okuduğunu anlama tam olarak gerçekleşmeyecektir.

- **Okuma Eğitimi**

Çocuklar; bugün sinema, televizyon radyo vb. iletişim araçlarından görme ve işitme yoluyla birçok bilgi, beceri; hatta görüş ve tutum edinebilmektedirler. Ancak bu, onların yetişmesi için yeterli değildir. Çünkü yetişmekte olan bir bireyin çok daha geniş ve zengin bilgi kaynaklarına erişmesi, bu kaynaklardan kendi ihtiyacına göre yararlanması gerekir. Bu da ancak okuma ile olabilir.

Okul hayatı da büyük ölçüde okumaya dayanır. Okullarda okutulan derslerin büyük bir çoğunluğu okuduğunu anlama becerisi ve alışkanlığı olmayı gerektirir (Kavcar vd., 2005:41).

Okuma eğitiminin başarıya ulaşması, eğitim sisteminin merkezinde öğrenci olmasıyla ilişkilidir. Öğrenci, eğitimin odak noktası haline geldiğinde program ve hedefler, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeniden şekillendirilir. Bu anlamda öğrenci okuma, anlama ve zihinde yapılandırma edimlerini öğretmen rehberliğinde etkin olarak düzenler.

Sürdürülen programın her aşamasında öğrenci okuduklarını anlamlandırma sürecinde aktif bir rol üstlenerek kendi gelişimini görme imkânına sahip olur. Bu eylem, öğrenciye okuma ve anlama vasıtasıyla edindiği öğrenmeleri takip etme ve sürekli kendine dönüt verme avantajı sağlayacaktır. Görülüyor ki öğrencilerin okuma becerilerinin gelişiminde aktif rol almaları ve öz değerlendirme sürecine dâhil edilmeleri okuma eğitiminin gelişiminde önemlidir.

Okuma eğitimi karmaşık bir süreçtir. Bu eğitim sürecinde öğrencileri teorik okuma eğitimi bilgileri yerine okuru fiziksel açıdan okumaya hazırlamak ve ruhsal olarak okumaya motive etmek önemlidir. Bu anlamda okuma becerisi yahut alışkanlığı kazandırmak için uygulamalı ve pratiğe dönük bir eğitim gerekli olmaktadır. Bu bağlamda okuma eğitimi okuduğunu anlama pratiğini uygulamalı olarak edindiren bir

eğitim türüdür. Okuma eğitiminin amaçları Bamberger'e göre (1990: 11 akt: Tayşı, 2005: 34'ten akt: Başısta: 53).

- *Bireylerin okuma kapasitelerini son noktasına kadar kullanmaya özendirmek: Bu onların kendi kendilerini anlamalarında rehberlik edecektir.*
- *Okumayı, ğrenme ve araştırmanın yanında rahatlamak için yeterli bir biçimde kullanmak.*
- *Öğrencilerin okuma ilgilerini devamlı geliştirmek*
- *Değişik türde ve değişik amaçlarla okumaya zemin hazırlayacak bir okuma yaklaşımı oluşturmak.*

Okuma eğitiminin genel amaçları, okuma becerisi gelişiminde dikkate alınarak birey özelinde toplumu sağlıklı etkileyecektir; fakat bu amaçlara işlerlik kazandırılırken okuyucunun hazır bulunuşluğu, yaşı ve eğitim seviyesi dikkate alınmalıdır. Okuma insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan önemli bir etkendir. Tüm toplumlar, bireylerini okur hale getirme sorunu üzerinde önemle durmaktadırlar. İnsanları gerçek anlamda zgr kılan okumak kişiye bilgisizlik ve yanlış inançlardan korur. Bu gerekçeyle öğrenim programlarının ve Türk Milli Eğitiminin amaçları arasında yetişecek bireyler, Türkçeyi doğru olarak okur, yazar, konuşur ibaresi yer almıştır (Demirel, 2004: 78).

3.3.1. Okuduğunu Anlamanın Başarı zerindeki Etkisi

İlköğretimin 1. sınıfında başlayan ve bireyin hayatı boyunca alacağı eğitim ve öğretime temel teşkil eden okuma ve yazma ğretimi; doğru ve hızlı okuyan, okuduğunu yerli yerince yorumlayan, sözlü ve yazılı anlatımı iyi yapabilen öğrencilerin, bütün okul hayatında başarılı olmasını sağlayan temel ögedir (Soylu ve Tatar, 2006). Bu açıklamadan hareketle eğitimde okuma, okuduğunu anlama ve yorumlama çok önemlidir.

Derslerin pek çoğundaki etkinlikler, okuma becerisine bağlıdır. Bu yüzden öğrencilerin okuma yeterliliği büyük önem taşımaktadır. Öğretim büyük ölçüde dile dayalı olduğundan yeterli bir sözlü anlatım ve okuma düzeyine erişmemiş olan öğrencilerin bir ğretim programının diğer kısımlarında da başarılı olması beklenemez (Bloom, 1979: 48). Okuduğunu anlama ve yorumlama eyleminin bir insan için zihinsel süreçlerini kullanıp bilgiyi daha anlamlı hale getirebilmesi için son derece önemlidir.

Okuduğunu anlama, bireyin yaşamını ve eğitim hayatını inşa etme sürecinde en önemli işidir. Okuduğunu anlama becerisini geliştirmiş bir birey ya da öğrenci için hem bilgi hem de yaşam daha anlamlı hale gelir.

Yapılan bir araştırmada bireyin bilgi düzeyindeki öğrenmelerinin büyük bir bölümünün sadece okuduğunu anlama becerisine bakılarak açıklanabileceği, okuduğunu anlama düzeyi yüksek değilse bilgi düzeyinin üzerindeki öğrenmelerin tam olarak gerçekleşmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır (Egelioğlu,1989: 41). Diğer taraftan okulda öğretimi yapılan pek çok dersin başarısı okuduğunu anlama becerisine bağlıdır.

Başarının okuma ve yazmaya dayandığı gerçeğinden hareketle günlük hayatın en basit etkinliklerinden en karmaşık, toplumsal, ekonomik, bilimsel ve siyasi etkinliklerine kadar her alanda bu aracın kullandığını görüyoruz. Türkçe derslerindeki okuma, anlama ve anlatma akışının sağlıklı şekilde yürümesi, diğer derslerdeki başarıyı da etkiler. Derslerde öğrencilerin karşı karşıya kaldığı problemlerin çözümü, yarı yarıya problemin anlaşılmasına bağlıdır (Albayrak ve Erkal, 2003). Bu anlamda okuduğunu anlama ehliyeti mühim bir konudur. Eğitim öğretim sürecinde yer alan birçok dersin içeriğinin öğrenilmesi, etkili bir okuma ve anlama becerisiyle mümkündür.

Okuma ehliyetine sahip olmayan ya da bu edimi tam olarak gerçekleştiremeyen bir öğrencinin diğer derslerde başarı göstermesi olası değildir; çünkü hem Türkçe ve sosyal bilimler hem de matematik ve fen bilimlerinde başarılı bireyler, etkin okuma becerisine sahip, muhakeme gücü bakımından ehil öğrencilerdir. Okuduğunu anlayan ve yorumlayan öğrenciler; problem çözmede, problemi parçalarına ayırmada ve tekrar parçadan bütüne gitmede daha başarılıdır.

Kelimelerin manası, sözcüklerin dizimi; düşüncelerin, yargıların oluşumu ve ifade edilmesi, çözüm önerisi sunulması gibi davranışlar dili etkin kullanmayı gerektirir. Bu açıdan 'okuma, anlama, yorumlama, ifade etme' dörtlüsü; Türkçe dersinin önemini ortaya koymaktadır. 'Başarı okuduğunu anlamaya ve yorumlamaya bağlıdır.' fikrinden hareketle yaşamdaki en ufak eylemlerden tutun da en sofistike toplumsal hadiseleri anlamaya kadar her şey; dili kullanma yetisine, okuduğunu anlama becerisine bağlıdır. Türkçe dersinde okuduğunu anlama ve yorumlama zincirinin sağlıklı yürütülmesi, diğer disiplinlerdeki başarıyı da doğrudan etkiler. Okuduğunu anlama becerisinin gelişimi kuşkusuz bireyin okuma alışkanlığına sahip olmasıyla mümkündür.

3.3.2. Okuma Alışkanlığının Başarı Üzerindeki Etkisi:

- *Dikkatin anlamaya yönelmesi ile kolay ve kalıcı okumayı sağlar.*
- *Olaylar arasında ilişki kurabilme yeteneğini geliştirir.*
- *Önceki bilgilerle yeni öğrenilen bilgilerin sentezlenmesi ile kolay anlamayı ve kavramayı sağlar.*
- *Okumanın sağladığı birikimler, neden sonuç ilişkisi kurabilme becerisini geliştirir ve araştırma isteğini artırır.*
- *Hızlı, rahat ve kolay okuma, kısa sürede ödev yapmayı ve kolay algulamayı sağlar. Kolay okuyup kolay anlama, kendine güven duygusunu geliştirir ve motivasyon sağlar.*
- *Beyindeki sinir hücreleri arasında iletişimin hızlanması ile beyin gelişimini ve etkili öğrenmeyi sağlar.*
- *Beyin; okuma, araştırma, düşünme, işlem yapma ve problem çözme ile zorlandıkça gelişen bir organizmadır. Böylece beynimiz, uzun yıllar genç kalacak ve üretken olacaktır.*
- *Öğrencinin yorum gücünü artırarak sınavlarda başarılı olmasını sağlar; çünkü sınav sorularının %75'i yorum ve anlama yeteneğini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmaktadır (Aydın, 2015: 43).*

3.3.3. Okuduğunu Anlamanın Ölçülmesinde Çoktan Seçmeli Testler

YGS, YKS, KPSS, LGS, TEOG gibi bilinen en geniş kapsamlı ulusal sınavlarda soruların büyük bir kısmı, okuduğunu anlamaya yönelik test sorularından oluşur. Özellikle TEOG, yeni ismiyle LGS ve YGS'ye hazırlık sürecinde öğretmenler uyguladıkları çoktan seçmeli testlerle öğrencileri bu hazırlık sürecinde destekler.

Türkiye'de, son yıllarda erken yaşlardaki öğrenciler için yapılan sınavlarda bazı düzenlemeler yapılsa da, hâlâ ulusal düzeyde ilk, orta, lise hatta lisans mezunu öğrencilere yönelik hazırlanan sınavlarda okuduğunu anlamayı ölçmek için çoktan seçmeli sorular kullanılmaktadır (Tekin, 1996: akt: Başaran, 2013: 109). Çoktan seçmeli testlerin üst düzey zihinsel becerileri ölçmede yetersiz oluşuyla birlikte ekonomik olması, hızlı sonuç vermesi ve milyonlarca kişinin sıralanmasını sağlamak için ciddi bir avantajdır.

Özellikle okuduğunu anlamaya yönelik hazırlanan çoktan seçmeli sorularda bir paragraf ve bu paragrafla ilgili çeşitli sorular bulunmaktadır. Bu sebeple böyle sorulara paragraf soruları denildiği de olmaktadır (Başaran, 2013:109). Ülkede en iyi üniversitelere ve bölümlere öğrenci alırken en prestijli liselere öğrenci yerleştirilirken kullanılan çoktan seçmeli testler, eğitimin ve okuduğunu anlama becerisinin prensiplerine her düzeyde hizmet edebilmekte midir? Özdemir' e göre (1998) Çoktan seçmeli sorularda günlük hayatta pek az insanın karşısına çıkan, edebi unsurlar açısından oldukça kısır ve manayı tam olarak taşımayan paragraf düzeyinde metin parçaları kullanılmaktadır. Bu anlamda kullanılan çoktan seçmeli test soruları, okuduğunu anlama becerisine hizmet etme konusunda yetersiz kalır.

Çoktan seçmeli testlerin birçok faydası olduğu gibi ekonomiklik-güvenirlik-objektiflik, çeşitli sınırlılıkları da vardır. En önemli sınırlılığı, üst düzey zihinsel becerileri ölçmede soru hazırlamanın zor oluşudur. Bu yüzden çoktan seçmeli testler, üst düzey becerileri ölçmede yararlı sonuçlar veremez. Çoktan seçmeli testlerde şans faktörü, tahmin ve öğrenciye en yakın şıkkı işaretleme eğilimi, en önemli sınırlılıklardandır.

Çoktan seçmeli soru yazmak, oldukça zor, deneyim ve eğitim gerektiren bir beceridir. Birçok uzmanın ortaklaşa hazırladığı ulusal sınavlarda bile bazen hatalı soru çıkabilmektedir. Öğretmen yapımı ve piyasada bulunan çoktan seçmeli testlerde de hataların olması kaçınılmazdır. Okuduğunu anlayıp anlamadığını ölçmek için çoktan seçmeli soru yazmak ise daha zordur (Başaran, 2013: 111).

Bechger, Schooten, Glopper, Hex'e (1999) (Akt: Başaran, 2013) göre çoktan seçmeli soru yazımında dikkat edilmesi gereken ek olarak şu hususları da, göz önünde bulundurmalıdır:

- *Paragraflar, sorular ve yönergeler net olmalıdır.*
- *Paragraftaki bilgilere tüm öğrenciler, eşit şekilde aşına olmalıdır.*
- *Testi hazırlayanlar ve uygulayanlar, öğrencilerin kültürüne aşına olmalıdır.*
- *Testi hazırlayanlar ve uygulayanlar, öğrencilerin dili kullanma düzeylerini iyi bilmelidir.*

- *Test talimatları açık ve yeterli olmalı; mümkün olduğunca az kelimeyle ifade edilmelidir.*
- *Kelimeler ve cümleler öğrenci düzeyine uygun olmalıdır.*

3.4. Türkçe Eğitiminde Soru Sorma

Türkçe eğitimi üzerine hazırlanan sorular, bilişsel düzeyleri çok yönlü ölçmektedir. Bu noktada Bloom taksonomisi soru hazırlayıcılara ışık tutan bir yere sahiptir. Hazırlanan sorular bilgi, kavrama, analiz, sentez, değerlendirme gibi farklı zihinsel süreçleri ve becerileri ölçer.

Bilgi basamağı Türkçe eğitimine alt düzeyde beceriyi ölçen soru şekilleri kazandırır. Öğretmenin sınavda sorduğu tanımlar ve özellikler, buna örnek verilebilir. Kavrama soruları ise bilgi düzeyinin bir üstünde basamağı ifade eder. Alt düzeydeki okuduğunu anlama becerisi sorularını parçadan hareketle verilen ipuçlarını kullanarak doğru yanıtı ulaşma, örnek verilebilir. Uygulama soruları ise öğretmenin derste kazandırdığı bilgilerin kullanılması suretiyle öğrencinin doğru cevaba ulaşması şeklinde örneklenebilir. Kafiyeye şemasını anlatan öğretmenin soruda 'şiirin kafiyeye düzenini gösterin' sorusu buna örnektir.

Türkçe eğitimi, üst düzey zihinsel becerilerin de ölçüldüğü bir disiplindir. Bu anlamda analiz soruları, sentez ve değerlendirme soruları daha rafine bir kitleyi ölçmektedir. Ulusal sınavlarda, üst düzey zihinsel becerilerin ölçüleceği soru sayısının artırılmasına özen gösterilmelidir.

Türkçe eğitiminde analiz basamağı bütünü parçalara ayırmak şeklinde uygulanır. Kelimeleri ekine, köküne ayırmak, cümleleri öğelerine ayırmak, parçada akışı bozan cümleyi tespit etmek, parçayı iki ayrı paragrafa bölmek şeklinde örnekleri çoğaltabiliriz. Bir üst basamak olan sentez soruları ise parçaları birleştirip bütüne ulaşma, özgün bir soru ortaya çıkarma, metni yorumlayarak özgün bir sonuç ortaya çıkarma şeklinde kendini gösterir. Değerlendirme basamağı öğrencinin kendini, bir bakışla yazarı, eserini, önüne konulan metni tenkit etmesi, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarıp bir tavır geliştirmesi şeklinde üst düzey zihinsel becerileri ölçen bir süreçtir.

YGS ve TEOG gibi hemen hemen her öğrenciyi ilgilendiren geniş kapsamlı ulusal sınavlarda çoktan seçmeli testleri kullanmak daha ekonomik bir tercih olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak hazırlanan çoktan seçmeli testler, Türkçe eğitiminde

verilen kazanımları yeterince ölçmemektedir. Testler, Türkçe eğitimi için üst düzey zihinsel becerileri ölçmede yetersizdir. Öğrenci, özellikle sentez basamağını kullanmamakta özgün yanıtlar sunamamaktadır. ÖSYM ve MEB, açık uçlu soruları ulusal sınavlarda yaygınlaştırmak suretiyle bu sınırlılığı ortadan kaldıracaktır. Öğrencinin şans başarısı azaltılmakla daha rafine bir kitleye ulaşılabilir.

Açık uçlu soru tarzının yaygınlaşmasıyla da öğrencinin sınava hazırlık stiline değişeceği görülecektir. Öğrenciler; ciddi muhakeme, tenkit, değerlendirme becerilerini geliştirmek amacıyla daha çok okuyup okuduğunu kavrama, kavradığını uygulama, analizlerle sentez yapma ve çıkarımda bulunma süreçlerini aktif hale getireceklerdir. Bu şekilde öğrencinin kendini inşa etme süreci sağlam temellerin üzerinde yükselecektir. Tek yanıtı olan o da seçeneklerin arasında bulunan çoktan seçmeli testler sadece sınav sürecinin sonundaki ürünü, soruları çözme hızını ve başarı sıralamasını ölçmektedir. Bu süreç kısa vadede öğrencileri belli bir noktaya götürmekle birlikte uzun vadede hem yazılı hem de sözlü ifade becerileri düşük profilli bir neslin yetişmesine yol açmıştır. Çoktan seçmeli sorular öğrencilerin eleştirel bakış açısını, yaratıcı düşünme becerisini, özgün olma azmini kırmıştır. Çoktan seçmeli sorular ve süre sınırlaması öğrencide heyecan ve panik olma durumunu tetiklemiş, öğrencinin performansını tam anlamıyla gösterememesine yol açmıştır.

Kaygı düzeyi yüksek öğrenciler, okuduğunu anlayamamış; yanıtları çok defa bildiği halde yanlış seçeneği işaretlemiştir. Bu yüzden ulusal sınavların soru hazırlayıcıları ve yetkilileri, üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesine yönelik soruları muhataplarına yöneltilmelidir.

Kaygı düzeyini minimuma düşürmek amacıyla da TEOG, LGS gibi YKS’de de testler için verilen süre arttırılmalıdır.

3.5. Türkçe Eğitiminde Anlam Bilgisi

Paragraf, sözcük ve sözcük anlamı olarak sorulan anlam soruları, öğrencinin okuduğunu anlamaya yönelik becerilerini ölçmektedir. Bu anlamda öğrenci dilbilimsel bir konu bilmek zorunda değildir. Okuduğu metni, cümleyi zihinsel süreçlerden geçirmek suretiyle doğru yanıtı bulmaya çalışır. Soru olarak deyim, mecaz, temel anlam gibi cümle içinde kazanılan anlama göre sorular sorulabilir. Bir kelime metnin anlamından hareketle farklı bir anlama gelecek şekilde sorulabilir. Öğrenciden de o

kelimenin temel anlamının dışında mecaz anlamda kullanılan anlamı bulması istenebilir.

Ulusal sınavlarda sorulan sorular, öğrencileri bilişsel açıdan sınar. Adaylara, okuduğunu anlama, bunun yanında ön bilgilerini kullanıp okuduğunu anlayabilme becerisi ortaya çıkarma imkânı verir.

Öğrenci akademik yaşamı boyunca edindiği bilgileri kullanıp okuduğunu anlama ve yorumlama becerisini kullanarak doğru yanıtı bulabilir. Okuduğunu anlamaya yönelik soru tiplerinde en çok karşımıza çıkan soru köklerinden biri de 'asıl anlatılmak istenen nedir?', 'Ana fikir nedir?' şeklindeki soru tipleridir.

Parçadan elde edilen çıkarımlar ve paragrafın geneline yönelik düşüncemizi ortaya koymak hatta farklı bir düşünce üretmek, soru elde etmek olarak ifade edilebilir.

Taksonomi Kavramı

TDK 2017'ye göre taksonomi, sınıflandırma ve bu sınıflandırmada kullanılan kurallar bütünüdür. Taksonomi, daha önce bitki ve hayvanların sınıflandırılması için kullanılıyorken Bloom (1956) ve arkadaşları, taksonomi kavramını eğitimsel hedefler için kullanmaya başlamıştır. Bu anlamda taksonomi; istedik davranışların basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı olarak sıralanmasıdır (Sönmez, 2012).

3.6. Bloom Taksonomisi

Bloom'un bilişsel alan taksonomisi kullanılarak öğrencilerin bilişsel alan düzeyleri ölçülmektedir. Bu faaliyet yürütülürken soruların alt düzey zihinsel becerilerden üst düzey zihinsel becerilere ilerlemesi amaç bilinir. Bloom'un bilişsel alan taksonomisi, birçok soru hazırlayıcı için ilham kaynağı olmuştur. Bu anlamda Bloom taksonomisi, hem örgün sistemin içinde olan okul sınavlarında hem de merkezi sınavlarda öğrenci başarısını ölçmede başvurulan yaklaşımdır.

Bir insan davranışı ele alındığında, genellikle bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlar bir arada bulunur. Genellikle bir davranışın bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğeleri bulunur (Bacanlı, 2005). Her bir düzey farklı bir zihinsel süreci kullanmayı gerektirir. Dolayısıyla hazırlanan ölçme araçlarında bilişsel süreçlerin çeşitliliğini oluşturmak için her düzeye ait sorular oluşturulması gerekir. Bloom Taksonomisinde

öğretim süreci içerisinde belirlenen hedefler davranışsal olarak ifade edildiğinden, öğrenci davranışlarını düzenlemek, ölçmek ve gözlemek daha kolay olduğu için öğretmen öğreteceği konunun içeriğine bağlı olarak, kavramları ve fikirleri kolaylıkla art arda sıralayabilir; mantıklı, tutarlı ve birbiriyle ilişkili sorular sorabilir. Böylelikle, sürekli aynı seviyede soru sormak gibi bir durum ortadan kalkacağından, öğrencilere sorulacak soruların belli basamaklarda yoğunlaşmasının da önüne geçilmiş olur. Bunun sonucu olarak da, öğrencilerin üst düzeyde bilişsel beceriler kazanmalarına olanak sağlanabilir (Büyükalın, 2007).

Bloom Taksonomisi; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak adlandırılan üç temel düzeyden oluşmaktadır (Bloom, 1956).

3.6.1. Duyuşsal Alan

Bloom ve arkadaşları genellikle bilişsel alan üzerinde çalışmışlardır; fakat öğrenmenin duyuşsal ve psikomotor alanından da bahsetmişlerdir. Burada Bloom'un "Duyuşsal alan" kısmına değinilecektir.

Duyuşsal düzey altındaki davranışlar, duygularla ilgili olan davranışlardır. Çikolatalı dondurmayı sevmek, herhangi bir takımın taraftarı olmak duyuşsal bir davranıştır (Bacanlı, 2005).

Duyuşsal özellikler, öğrencilerin öğrenme konularına ve durumlarına yönelik gösterdiği ilgi ve tutumlarının bir bileşkesinden oluşmaktadır. (Demirbaş ve Yağbasan, 2005:177-193). Eğitsel bir amacın duyuşsal öğrenme başlığı altında sınıflandırılabilmesi için öğrencinin bir seçim yapıp yapmadığına bakmak gerekir. Duyuşsal amaçların değerlendirilmesi genelde zordur (Yalın, 2005).

Duyuşsal düzey kendi içinde beşe ayrılır (Bacanlı, 2005; Küçükahmet, 2005):

a) Alma düzeyi: Öğrenci bu aşamada farkında olur, dikkatini belirli bir uyarıcıya yönlendirir, o uyarıcıyı diğerlerinden ayırır, almaya istekli olur.

b) Davranımda (Tepkide) bulunma düzeyi: Öğrenci bu aşamada belirli uyarıcılara karşı belirli tepkilerde bulunur, davranımda bulunmaya isteklidir ve davranımda bulunmaktan mutlu olur.

c) Kıymet biçme (Değer verme) düzeyi: Öğrenci bu aşamada belli bir değeri diğerlerine tercih eder ve o değere kendini adar. Bu basamakta idealler ve değerler de işin içindedir.

d) Organize etme (Örgütlenme) düzeyi: Öğrenci bu aşamada bir değerler sistemi oluşturacak şekilde farklı değerleri organize eder, onların ilişkilerini ayırt eder.

e) Kendine mal etme düzeyi: Duyuşsal düzeyin en üst basamağıdır. Öğrenci bu aşamada özümsemiği değerlerle tutarlı bir yaşam felsefesi ya da dünya görüşü oluşturur.

3.6.2 Psikomotor Düzey

Psikomotor öğrenme türü temel olarak beynin fonksiyonlarının ve kas hareketlerinin koordinasyonunu içeren fiziksel beceriler üzerine odaklanır (Beydoğan, 1998).

Bir müzik aletini çalma, bir şeyi tamir etme, futbol oynama gibi davranışlar psikomotor becerilere örnektir. Psikomotor düzey kendi içinde dörde ayrılır (Küçükahmet, 2005):

a) Gözleme düzeyi: Psikomotor düzeyin en alt basamağıdır. Öğrenci bu aşamada işlemin nasıl yapıldığını gözler, tekniğe dikkat eder.

b) Taklit etme düzeyi: Öğrenci bu basamakta talimatları takip edip; bilinçli bir şekilde ama acemice basamakları uygular.

c) Pratik yapma düzeyi: Öğrenci işlemi yaptığı tekrarlar sonucunda düzgün bir biçimde tamamlar.

d) Yeni duruma uydurma: Psikomotor düzeyin en üst basamağıdır. Öğrenci bu basamakta işlemi yeni durumlara uyarlayabilir hale gelir, işleme kendi yorumlarını katar.

3.6.3. Bilişsel Düzey

Bilişsel düzey; bilgiyi tanıma; tekrar etme ve zihinsel beceri ile yeteneklerin gelişiminden bahsetmektedir. Test geliştirme çalışmalarının merkezinde olan düzey bilişsel düzeydir. Bilişsel düzey müfredat geliştirilirken amaçlar doğrultusunda öğrenci davranışlarını tanımlamada kullanılan düzeydir (Bloom, 1956, akt: Üner, 2010: 3, 4).

Orijinal Taksonomi, tek boyuta yerleştirilmiş altı ana kategori içerir. Kategoriler basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru düzenlenmiştir. Bu kategoriler sırasıyla; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirmedir. Bilme basamağı ile kavrama basamağı somut ve basit basamaklar; değerlendirme basamağı ile sentez basamağı ise soyut ve karmaşık basamaklardır. Ayrıca taksonominin tek boyutlu olması birikimli bir hiyerarşi yansıtmaktadır. Yani her bir düşük kategorinin gerçekleşmesi sonraki daha yüksek kategorinin gerçekleştirilmesi için ön şarttır. Uygulama basamağı dışında her bir kategori alt kategorilere ayrılmıştır (Anderson, 2005, akt. İnci, 2014: 17).

Alt ve üst düzey düşünme becerileri gerektiren sorular, soruyu cevaplamak için gerekli olan düşünme düzeyini temel alan sorulardır. Bloom ve arkadaşları tarafından geliştirilen sınıflandırmaya göre, alt düzey düşünme becerileri bilgi, kavrama ve uygulama, üst düzey düşünme becerileri ise; analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını ifade etmektedir. Öğrenciler, bilgi, kavrama, uygulama basamakları temel alınarak hazırlanmış soruları önceki bilgilerini kullanarak, hatırlayarak, yeniden ifade ederek, açmılayarak veya bir işlemi yerine getirerek cevaplarlar. Analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına ilişkin sorular ise; öğrencilerin daha karmaşık ve özgün düşüncelerini gerektirir (Şahinel, 2002).

Alt Düzey Düşünme Becerisi

Bloom Taksonomisinin bilişsel düzeyinin ilk üç basamağı olan bilgi, kavrama, uygulama düzeylerinden oluşmaktadır (Wilén, 1999, akt. Üner, 2010: 8).

3.6.3.1. Bilgi Düzeyi

Bu basamakta herhangi bir nesne ya da olguyla ilgili bazı özellikleri kişinin görünce tanıması, sorunca söylemesi ya da ezberden aynen tekrar etmesi davranışlarını kapsar. Sözgeşi “Türkçe dersinde öğretmen “zamir nedir?” sorusunu sınıfa sorduğunda öğrenciler eğer bu kavramı ilk kez duyuyorlarsa, yanıt gelmeyecektir. Öğretmen ‘Zamir isim olmadığı hâlde ismin yerini tutan sözcüklere denir.’ gibi bir tanımlı yapsın ve bir örnek verip açıklasın. Daha sonra öğrencilere: “Zamir nedir?” diye sorduğunda, öğrenciler: “Zamir isim olmadığı hâlde ismin yerini tutan sözcüklere denir.” derlerse sorunca söyleme, ezberden aynen söyleme davranışını göstermişlerdir. Eğer zamir olan bir sözcüğü de tümce içinde görünce söylemişlerse bu kez de tanımlıdır. Bu basamakta anlamını ve mantığını bilerek tanıma, söyleme ve ezberden söyleme vardır.

Anlamını ve mantığını bilmeden söyleme, tanıma davranışı söz konusu değildir (Sönmez, 2001). (Arı 2011:750): Öğrenci öğretim etkinlikleri sonucunda, prensipler, listeler, tasnifler, teoriler ve olaylar hakkında bilgi sahibi olur. Öğrenci bunları bilir hale gelir, kendinden bir şey katmaz, bilgiyi olduğu gibi kabul eder.

- 1.1 Belirli bir alana özgü bilgiler
  - 1.1.1 Terimler (kavramlar) bilgisi
  - 1.1.2 Olgular bilgisi
- 1.2. Belirgin bir alanla ilgili bilgilerle uğraşma araçları ve yollar bilgisi
  - 1.2.1 Alışlar bilgisi
  - 1.2.2. Yönelimler ve aşamalı diziler bilgisi
  - 1.2.3. Sınıflamalar ve kategoriler bilgisi
  - 1.2.4. Ölçütler bilgisi
  - 1.2.5. Yöntem bilgisi
- 1.3. Bir alandaki evrenseller ve soyutlamalar bilgisi
  - 1.3.1. İlke ve genellemeler bilgisi
  - 1.3.2. Kuram ve yapılar bilgisi

Bu seviyede sorulan sorularda amaç düşünme ve yorumlamadan ziyade ezberlenen bilgilerin geri istenmesi şeklindedir. Bu bilgilerin ezbere dayalı olduğu kısa sürede unutulur. Bunun için öğretmenler bu tür soruları sıkça kullanmamalıdır. Çünkü bunlar öğrencinin zihinsel yeteneklerinin gelişmesine çok az katkıda bulunur (Ünite 15, 2004).

3.6.3.2. Kavrama Düzeyi

Kavrama, “Çevirme, Yorumlama ve Öteleme” alt basamaklarını kapsamaktadır. Bu basamakta öğrenci, edindiği bilgiyi anlamına bağlı kalmak koşuluyla yeniden ifade edebilir, örneklendirebilir, açıklayabilir, yeniden yorumlayabilir, ileriye dönük çıkarımlarda bulunabilir ve bilgiler arasındaki ilişkiyi ifade edebilir (Çolak, 2008).

Arı (2011:750)'ya göre 'öğrenci yapılan öğretimin sonucunda edindiği bilgiyi kendi cümleleri ile ifade eder, teşhis eder, açıklar, sınıflandırır ve kendisine ait örnekler verir' kazanımları kavrama basamağıyla açıklanır.

2.1. Çevirme

2.2. Yorumlama

2.3. Yordama

- **Çevirme:** Çevirime, öğrenilen bir konuyu diğer bir şekilde açıklamayı doğru yapıda açıklamaktır (Aviles, 2000). Bir ifadedeki kavramı anlayan öğrenci, onu kendi diliyle yeniden ifade edebilir (Turgut, 1997).
- **Yorumlama:** Bilgi düzeyinde öğrenilen ilkelerin, olguların nedenini, niçinini, niyesini nasıl olduğunu; olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları kendi cümleleriyle açıklayıp yazma, söyleme, uygun ve yeni örnekler verip yazma, söyleme verilenler arasından seçip işaretleme bu basamağın içinde yer alır (Sönmez, 2001).
- **Yordama:** Bir bilgiyi, yönelim veya ilkeyi mevcut verilere dayanarak veriler dışına uzatmak; gözlenmiş olaylar alanına bakarak, gözlem alandaki olaylar hakkında yargıya varmak için bilişsel davranışlara bu sınıflamada öteleme yahut yordama denmiştir (Turgut, 1997).

3.6.3.3. Uygulama Düzeyi

Bir bilginin yeni bir duruma uygulanabilmesinin ilk şartı, onun gerektiğinde hatırlanıp kullanılabilir kadar iyi öğrenilmiş olmasıdır. Fakat bilginin kavranmış olması, uygulanabilmesi için yeter şart değildir. Uygulama yapması beklenen öğrenci, yeni durumu yorumla problemin ne olduğunu görebilmeli; bu durumdaki problemin çözümünde daha önce öğrendiği ilkelerin, bilgilerin veya çözüm yollarının başarıya götüreceğini kestirebilmeli; en azından, bu yeni problemle daha önce çözdüğü bir problem arasında benzerlikler görebilmelidir. Bu yeteneklerden yoksun bir kimse uygulama için gerekli bilgilere sahip olsa bile uygulamayı yapamaz (Turgut, 1997).

Öğrenenlerin sadece verilen bilgiyi aynen hatırlamaları veya öğrendiklerini kendi cümleleri ile ifade edip izah etmeleri yeterli değildir. Öğrenenlerin bilgileri uygulayabilmeleri de gereklidir. Öğrenenlerin daha önceden öğrendikleri bilgileri

kullanarak farklı bir problemi çözmelerini isteyen sorular Taksonominin 3. seviyesi olan uygulama seviyesine aittir (Şenses, 2008). Uygulama basamağında, öğrenci fikirleri, bilgileri, prensipleri ve teorileri kullanır, değiştirir ya da yeni ve özel durumlara uygular, yeni bir sorunun çözümünde kullanır, gösterisini yapar (Arı, 2011:750).

Üst Düzey Düşünme Becerisi

Bilişsel seviyesi yüksek sorular yöneltilen öğrenciler çok yönlü düşünmeye eğilimli olurlarken, sürekli düşük seviyedeki sorularla karşılaşan öğrenciler düşük seviyeli düşünmeye yatkınlashırlar. Öğrencilerin bilişsel alandaki başarılarının ölçülmesinde kullanılan en önemli yaklaşım Bloom tarafından geliştirilen ve Bloom Taksonomisi olarak bilinen bilişsel gelişim seviyeleridir (Colletta ve Chiappetta, 1989; www.geocities.com/bilge17us/blom.htm2007). Bloom Taksonomisinin bilişsel düzeyinin son üç basamağı olan analiz, sentez, değerlendirme düzeylerinden oluşmaktadır (Wilén, 1991, akt. Üner, 2010).

3.6.3.4. Analiz Düzeyi

Bir bilgiyi, düşünceyi ya da ilkeyi analiz edebilme, bir bütünü öğelerine ayırabilme ve öğeler arasındaki ilişkileri anlayabilme gücü analiz düzeyindeki sorularla sınılanır (Akpınar, 2003).

Öğrenme sürecinin küçük parçalara ayrılması ve düşünceler arasındaki ilişkilerin açık bir hale getirilmesidir. Kavrama düzeyi maddenin içeriğı ile ilgiliyken; analiz düzeyi hem içeriğı hem de oluşumu ile ilgilidir. Analiz düzeyi özellikle eleştirel düşünme işin içine girdiğı zaman değerlendirme düzeyine dönüşmektedir. Bu düzeyde öğrenciden beklenen hipotezle gerçek arasındaki farkı ayırt edebilmesi, bir düşüncenin diğerleriyle nasıl ilişkili olduğunu fark edebilmesi, varsayımların neyi kast ettiğini anlayabilmesi, bir metindeki ana fikri bulabilmesidir. Öğrenci bu aşamada bir bütünü açık olarak görür, bir problemi öğelerine ayırabilir, öğeler arasındaki ilişkileri belirleyebilir. (Bloom, 1956; Küçükahmet, 2005; Yalın, 2005). Analiz basamağında, öğrenci bir bütünü açık olarak görür, parçalara ayırır, parçalar arasındaki benzerlik ve farklılıkları bulur. Olayı, bilgiyi, fikri, prensibi analiz eder, ilişkileri saptar (Arı, 2011:750).

1. Öğelerin analizi

2. İlişkilerin analizi

3. Örgütlenme ilkelerinin analizi

- **Öğelerin Analizi:** Burada bir bilgi bütünü oluşturulan öğelerin analizi yapılmaktadır (Çetinkaya, 2009).
- **Öğeler Arası İlişkilerin Analizi:** Bir iletişim öğeleri ve parçalarının arasındaki bağlantılar ve etkileşimlerin incelendiği basamaktır (Ün Açıköz, 2003). Bir iletişimin öğeleri ve parçalarının arasındaki bağlantılar ve etkileşimlerin incelendiği basamaktır (Bloom, vd., 1964).
- **Örgütlenme İlkelerinin Analizi:** Bir bilgi bütünü, bilişsel ürünün yapısını tanım, dayandığı ilkeleri, temel görüşünü ve amacını ortaya çıkarmanın gerçekleştiği basamaktır (Kaptan, 1999). Sorularda yöneltilen neden sonuç ilişkisi, amaç sonuç ilişkisi örnek verilebilir.

3.6.3.5. Sentez

Sentez, öğeleri, belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturma işidir. Fakat her bütün oluşturma işi sentez olamaz. Sentezde yenilik, özgünlük, buluş, icat, yaratıcılık gibi özellikler söz konusudur. Bu niteliklerinden dolayı sentez bir bakıma bilimsel, felsefi, sanatsal yöntemlerle yaratma işidir. Taklidini, benzerini, bir örnekten yararlanarak özdeşini yapma, yapılanın aynısını oluşturma sentez değildir. Toplumsal sorunları çözmeye yeni bir strateji, yöntem, teknik geliştirme, yeni bir plan oluşturma, toplumsal olguları açıklayan yeni bir olgu ortaya koyma vb. gibi etkinlikler sosyal bilgiler için sentez olabilir. Böyle olmakla birlikte öğrenci yapılanlardan habersiz olarak, bulunan ilkeyi, kullanılan yöntemi, tekniği vb. kendisi bulursa, bu, o öğrenci için sentezdir. Aynı şekilde Newton'un yerçekimi kanunu; Pastör'ün kuduz aşısını bulması, yeni bir anlatım tekniği geliştirme, duygu ve düşüncelerini özgün şekilde örgütleyip anlatma yeni bir motor yapma, yeni bir enerji kaynağı bulma, gibi etkinliklerde sentez söz konusudur (Sönmez, 2001).

Sentez tasarım, öngörü, yeniden yapılandırma, hipotez kurma ve sonuç çıkarma gibi bilişsel öğrenme alanına ait önemli kazanımları bu tip sorularla ölçmek mümkündür

(Akpınar, 2003). Sentez basamağında, Öğrenci birleştirir, tartışır, itiraz eder, yeniden düzenler, yeni ve orijinal bir fikir üretir (Arı, 2011:750).

1. Özgün bir iletişim muhtevası oluşturma
2. Bir plan veya işlemler takımı önerisi oluşturma
3. Soyut ilişkiler takımı geliştirme

- **Özgün Bir İletişim Muhtevası Oluşturma:** Kişinin kendine özgü, benzeri olmayan, yeni bir bilgi türü oluşturma işidir (Sönmez, 2001).
- **Bir Plan veya İşlemler Takımı Önerisi Oluşturma:** Bu alt basamakta bir ürün meydana getirmek değil, bir ürüne yönelik plan veya işlemler takımı halinde öneriler hazırlama söz konusudur (Kaptan, 1999).
- **Bir Soyut İlişkiler Takımı Oluşturma:** Pratikteki bir problemi çözmek için onu soyutlayan yeni kavram ve ilişkiler kurarak genel çözüm bulunur (Turgut, 1997).

3.6.3.6. Değerlendirme

Değerlendirme, belirli bir amaç için verilen materyalin önemi hakkında karar verme olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle değerlendirme; fikirler, eserler, çözüm yolları, kullanılan yöntemler, materyaller ve ürünlerin değeri hakkında belirli bir ölçüt kullanarak değer yargısına varmadır. Değerlendirmede kullanılan ölçütler, evrensel olmalıdır (Tekin, 2004). Değerlendirme düzeyi, analiz ve sentez gibi yüksek dereceli düşünmeyi gerektirir.

Değerlendirme sorularının tek bir cevabı yoktur. Öğrencinin kendi fikir ve düşüncelerini kullanarak herhangi bir konudaki fikir, amaç ve probleme bulanan cevap, işlem, metot veya ürün hakkında karar vermesi ve verdiği kararı savunması gerekir (Kaptan, 1998). Değerlendirme basamağında, öğrenci destekler, savunur, yargılar, eleştirir, kıymet biçer, değerlendirir, haklıyı haksızı ayırt eder, aydınlatır (Arı, 2011:750).

1. İç kanıtlar bakımından yargılama
2. Dış kanıtlar bakımından yargılama

- **İç kanıtlar bakımından yargılama:** Bu basamakta mantıksal doğruluk, bütünlük ve diğer içsel kriterler gibi kanıtlara dayanarak iletişimde doğruluğun değerlendirilmesi yapılır (Bloom, 1964). Bu basamakta, ölçütler ürünün kendi içinde mevcuttur. Değerlendirme bu iç ölçütlere göre yapılır; öğrenciden bilişsel ürünü ya da materyali, mantıksal doğruluk, tutarlılık vb. gibi ölçütlerle yargılması ve ürün hakkında bir karar vermesi istenir (Çetinkaya, 2009).
- **Dış Kanıtlar Bakımından Değerlendirme:** Bu basamak belli maksatlara hizmet etmek için seçilen, önerilen ya da kullanılan araçların ve işlem yollarının, işe yararlılığı, ekonomikliği ve etkililiğine ilişkin değer yargılarını içerir. Bu kategorideki yargılar, belli bir alana özgü olan ve önceden belirlenen, değerlendirilecek materyalin kendisinde bulunmayan dış ölçütler üzerinde temellenir (Tekin, 1984).

❖ **Bilişsel Alanı Bloom'dan Başka Sınıflayanlar ve Sınıflamaları**

Guilford'un Sınıflaması: Guilford zekâyı üç boyutlu ele almış ve bunları

1. İçerik (Content)
2. İşlevsel (Operation)
3. Ürünsel (Product) olarak sınıflamıştır.

Bu sınıflamaları da kendi içinde alt bölümlere aşamalı olarak ayırmıştır. İçerik boyutu görsel, işitsel ve kassal duyum (figural), sembolik, sözel (semantic) ve davranışsal olarak dört alt basamakta toplanmıştır. İşlevsel boyutu, bilişsel alanla ilgili olandır. Bilgi, hatırlama, iraksal düşünme, yakınsak düşünme ve değerlendirme şeklinde aşamalı olarak sıralanmıştır.

De Corte Modeli: Guilford'un taksonomisinden hareketle bilişsel alanı;

1. İletişimi algılama, hatırlama
2. Bilgi ve ürünü yeniden üretme
3. Yorumlama
4. Yakınsak düşünme
5. Iraksal düşünme olarak beş alt basamağa aşamalı olarak ayırmıştır.

Taba'nın Sınıflaması: Bilişsel alanı I. II. ve III. olarak, üç ana bölüme ayırmış ve alan I'i sayma, listeleme, fark etme, gruplama, etiketleme; alan II'yi yorumlama, çıkarım yapma ve genelleme; alan III'ü açıklama ve yordama olarak alt basamaklara bölmüştür.

Ayrıca hedefleri:

1. Temel Bilgi
2. Düşünme
3. Tutumlar, Duygular ve Duyarlılık
4. Akademik ve Toplumsal Beceriler biçiminde aşamalı olarak sınıflamıştır.

De Block Taksonomisi: De Block öğrenilmiş davranışları yöntem, konu ve transfer olarak üçe ayırıp, bunları da alt basamaklara aşamalı olarak böler.

Gagne-Merrill Taksonomisi: Gagne'ye göre sekiz tür öğrenme vardır. Taksonomik sınıflamaya önce duygusal davranış, devinişsel davranış, belleğe dayalı davranış ve karmaşık bilişsel davranış olarak dört ana bölüme aşamalı olarak ayırmışlardır. Sonra bu dört ana bölümü de kendi içinde alt sınıflara bölmüşlerdir.

1. Duygusal davranışı işaret öğrenme;
2. Devinişsel davranışı uyarıcı-davranım bağıını öğrenme, uyarıcı davranım zincirlerini öğrenme,
3. Belleğe dayalı davranışı sözlü 15 karşılıklarıyla uyarıcı-davranım zincirlerini öğrenme, ayırt etmeyi öğrenme
4. Karmaşık bilişsel davranışı ise, kavram öğrenme, ilke öğrenme ve problem çözüme şeklinde aşamalı olarak sınıflamışlardır.

Gerlach ve Sullivan Taksonomisi: Bilişsel alanla ilgili davranışları aşamalı olarak altı basamağa ayırır. Bunlar:

1. Kimlik verme
2. Adlandırma
3. Betimleme
4. İnşa etme
5. Düzenleme
6. Yapıp göstermedir

(Sönmez,1994, Akt: Erman, 2008).

Bloom Taksonomisi, her ne kadar eğitim öğretim hedeflerinin sınıflamasına yönelik olsa da, gerek öğretmenler gerekse araştırmacılar tarafından özellikle bilişsel alandaki soru seviyelerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bloom Taksonomisinin yaygınlaşmasının nedeni ölçmeye ağırlık vermesindedir. Bugün, bu taksonomi bir standart haline gelmiştir (Erman, 2008;15).

Bloom'un Eğitim Amaçları Taksonomisi (Geleneksel)

Beceri	Tanım	Anahtar Kelimeler
Bilgi	Bilgiyi hatırlama	Belirlemek, tanımlamak, adlandırmak, sınıflandırmak, tanımak, yeniden oluşturmak, izlemek
Kavrama	Anlamı kavrama, bir kavramı başka sözcüklerle ifade etme	Özetlemek, değiştirmek, savunmak, başka sözcüklerle ifade etmek, yorumlamak, örnekler vermek
Uygulama	Bilgi ya da kavramı farklı bir bağlamda kullanma	oluşturmak, yapmak, yapılandırmak, modellemek, tahmin etmek, hazırlamak
Analiz	Tamamen anlamak için bilgi ya da kavramları parçalara ayırma	karşılaştırmak/farklılıkları bulmak, parçalara ayırmak, ayırt etmek, seçmek, ayırmak
Sentez	Yeni bir şey oluşturmak için fikirleri bir araya getirme	Kategorilere ayırmak, genellemek, yeniden yapılandırmak
Değerlendirme	Değerine yönelik yargılarda bulunma	değer biçmek, eleştirmek, yargıda bulunmak, kanıt göstermek, desteklemek

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BU BÖLÜMDE 2010-2017 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN YGS SİSTEMİ İÇİNDE BULUNAN OKUDUĞUNU ANLAMAYA YÖNELİK 252 ANLAM BİLGİSİ SORUSUNUN BİLİŞSEL İNCELEMESİNE AİT BULGULAR SUNULMUŞTUR.

1.

Kırk yılı aşan yazarlık çabamda ne anlatmak istemişim? Bu, kurşun bir kütle gibi çökmüştü üstüme. Oysa yaşamım boyunca nice insanlar tanımıştım; nice bağlılıklara, vefalara, öfkelere tanık olmuştum. İnsanların iyiliklerini, ihanetlerini görmüştüm. Kalıcı bir sevginin olamayacağını öğrenmişim. Aşk, kâğıt üzerinde güzeldi; mutlu sonlar, romanlara özgüydü.

Böyle diyen yazar altı çizili sözle aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Yazdıklarının anlaşılmasına üzüldüğünü
- B) Soruyu yanıtlamada güçlük çektiğini
- C) Eskiden yazdıklarını artık beğenmediğini
- D) Yaşadıklarını anlatmaktan kaçındığını
- E) Duygu dünyasına sınırlar çizdiğini

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur; çünkü parçada altı çizili ifadenin açıklanması istenmiştir. Kavrama bir edimin öğrenci tarafından öğrenilmesi içselleştirilmesi ve kendine mal edilmesi işlemidir. Kavrama düzeyinde öğrenciden altı çizili ifadedeki anlamı yakalaması beklenmektedir. Bir cümledeki anlamı yakalayan öğrenci bunu kendine mal ederek içselleştirerek yeniden söyleyebilir. Bu soru kavrama basamağında yöneltilmiş bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

2.

Bilimsel bir yazı, dile getirdiği düşünce ne olursa olsun her türlü duyguyla, duygusallıkla ilgisini kesmiştir. Böylesi yazılarda bilim adamı, kendini mümkün olduğu kadar paranteze almalıdır. Bu yazılar, "Nesneler kendisi konuşuyor." diyenleri haklı çıkarmalıdır.

Bu parçada geçen "kendini paranteze almak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlama çabası içinde olmak
- B) Konu dışına çıkmamak
- C) Farklı görüşlere saygı duymak
- D) Kişisel değerlendirmelerini yansıtmamak
- E) Özgün bir bakış açısına sahip olmak

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bir paragrafın içinde yer alan ifadedeki manayı anlayan öğrenci onu kendi cümleleriyle söyleyebilir. Bu basamak kavrama düzeyi ile açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için çevirme, açıklama, kendi cümlelerinde yeniden söyleme...

3.

Sanatta ve edebiyatta etkilenme doğaldır. Çünkü sanatçının en önemli özelliği, sürekli arayış içinde olması, kendini yeterli görmemesidir. Nitekim yazar André Gide, kendine yettiğini söyleyen sanatçıyı "zekâsına diyet yaptıran insan"a benzetir.

Bu parçada geçen "zekâsına diyet yaptırmak" sözüyle sanatçılara özgü hangi özellik belirtilmek istenmiştir?

- A) Düşünce ve duygu dünyasını besleyerek geliştirmeme
- B) Öz eleştiri yapma alışkanlığı olmama
- C) Görüşlerini başkalarıyla paylaşmak istememe
- D) Başkalarını taklitten kaçınma
- E) Yaratıları üzerinde gerektiği ölçüde çalışmama

Bilişsel Düzey: Bir cümlede ifade edilen anlamı başka sözcüklerle aynı anlama gelecek şekilde çevirme, kavrama basamağıyla açıklanır. Yöneltilen soru kavrama basamağında sorulmuş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

4.

Paul Valéry, "Küçük dergiler, edebiyatın, şiirin laboratuvarıdır." demiştir.

Sanatçı, bu sözüyle küçük dergilerin hangi özelliğini belirtmek istemiştir?

- A) Belirli türlere bağlı kalma
- B) Ürünleri seçerek yayımlama
- C) İlk yapıtlara ve yeniliklere yer verme
- D) Yapıtları yazarlarından ayırarak düşünme
- E) Okurların beğenisini geliştirmeyi önemseme

Bilişsel Alan: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu soruda öğrenciden tırnak içindeki ifadeyi yorumlaması, açıklaması beklenmektedir. Yorumlama ve açıklama kavrama basamağıyla ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; açıklama, yorumlama şeklindedir.

5.

"Yazacaklarım, yazdıklarım gibi olacaksa sözün onurunu koruyarak kalemimi kâğıdın yanına başına bırakıveririm." demiş bir şairdir o.

Sanatçı bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Yazın alanında kendini göstermeyi herkesin başaramayacağını
- B) Kendi söylemini her şeyin üzerinde tuttuğunu
- C) Çok yapıt vermenin, zamanla yazarları bu işten soğuttuğunu
- D) Kimi yazarların eleştirilerden çekindiği için yazmadığını
- E) Kendini yinelemeye başlarsa yazmaktan vazgeçeceğini

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu soruda öğrenciden tırnak içindeki ifadeyi yorumlaması, açıklaması beklenmektedir. Yorumlama ve açıklama kavrama basamağıyla ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; açıklama, yorumlama şeklindedir.

6.

- I. Sanatçı, toplumsal ilişkileri öyle bir biçimde ortaya koymalıdır ki başkaları da o ilişkileri görebilsin.
- II. Çağından sorumlu olan bir sanatçı, gerçeği dile getirmekle yetinmez, aynı zamanda onu yeneden biçimlendirme amacını güder.
- III. Değerlerini yitirmiş bir toplumda sanat, doğru sözü söyleyecekse yitirilen değerleri de yansıtmak zorundadır.
- IV. Toplumcu dünya görüşünü benimseyen sanat, dünyanın değişebileceğini göstermeli, değişmesine yardım etmelidir.
- V. Sanatçıya görevini anımsatmak ve onu uyarmak toplumsal bir sorumluluktur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I. ve II.   B) II. ve IV.   C) II. ve V.
- D) III. ve IV.   E) IV. ve V.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen bu soruda soru hazırlayıcı öğrenciden aynı anlamı veya yakın anlamı yakalanmasını ve eşleştirmesini beklenmektedir. Bir cümlenin anlamını kavrayıp benzer anlamdaki başka bir cümleyle eşleştirme, sınıflama kavrama düzeyinde düşünme işlemidir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; eşleştirme, sınıflama, anlam yakalama şeklindedir.

7.

(I) Âşık geleneğinin teknolojiyle tanışması, gramofonla olmuştur. (II) Radyo yayınlarında halk müziğine ve âşık tarzı ürünlere yer verilmesiyle birlikte gelenek, geniş kesimlerle buluşmuştur. (III) Her zaman, her yerde dinleme olanağı veren plak ve kasetler geleneğe farklı bir boyut kazandırmıştır. (IV) Sonraki yıllardaysa televizyonda, âşık edebiyatı ürünlerine daha fazla yer verilmiştir. (V) Artık, kahvehaneler ve köy odalarından çok, elektronik ortamda yorumlanan bu ürünlerin eğitici yönü, eğlendirici yönünün gerisinde kalmıştır.

Âşık geleneğinin anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, bir gelişmeden söz edilmiştir.
- B) II. cümlede, nasıl yaygınlaştığı anlatılmıştır.
- C) III. cümlede, bir yeniliğin dinleyicilere sağladığı kolaylık dile getirilmiştir.
- D) IV. cümlede, dinleyici isteklerinin önemsendiği belirtilmiştir.

8.

(I) Günümüzde yayıncılar, çok satan kitapların peşinde koşuyor, bir yazarın ya da kitabın değerini ne kadar sattığı belirliyor. (II) Reklamını, etkinlik sayısı ve ziyaretçi çokluğuna bağlayarak yapan kitap fuarları da bu tutumu besliyor. (III) Artık çok satan kitap, iyi kitap olarak algılanıyor. (IV) Böyle bir ortamda yetişen genç bir yazarın, "Okunuyorum öyleyse varım." demesinden doğal ne olabilir? (V) Bu yüzden yazarlar, nitelikli ama okunmayan kitaplar yazma yerine, popüler romanlar üretmeyi, medyada çok görünmeyi yeğliyorlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, saptama yapılmıştır.
- B) II. cümlede, bir zorunluluk dile getirilmiştir.
- C) III. cümlede, değişen bir değerlendirme ölçütünden söz edilmiştir.
- D) IV. cümlede, sonuç ortaya konmuştur.
- E) V. cümlede, yazarların yönelimi üzerinde durulmuştur.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı doğru anlamayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama ve kavrama, açıklama, eşleştirme

Saptama: Tespit etme

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı doğru anlamayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama ve kavrama, açıklama, eşleştirme şeklindedir.

9.

(I) Küçüklüğümden beri, babam edebiyatçı olduğu için doğal olarak hep edebiyatın içindeydim. (II) Ama nedense yazmayı uzun yıllar hiç düşünmedim. (III) Yazmaya babamla ilgili bir anı kitabı yazarak başladım. (IV) O kitabı yazarken bir de öykü geliştirdim, yazma gücümü böylece keşfettim. (V) Ondan sonra, demek ki yazabiliyordum, dedim; öyle de devam etti.

Bir yazarın kendini anlattığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, çocukluğunun geçtiği ortama ilişkin bilgi veriyor.
- B) II. cümlede, kendisinin de açıklayamadığı bir duruma değiniyor.
- C) III. cümlede, yazma işini oyalanma amacıyla yaptığını belirtiyor.
- D) IV. cümlede, yazma serüveninde ortaya çıkan bir durumdan söz ediyor.
- E) V. cümlede, yazmadaki öz güveninin nasıl geliştiğini açıklıyor.

10.

(I) Kim ne derse desin, eleştirmenler özelde edebiyatın, genelde sanatın üvey evlatlarıdır. (II) İki kere ikinin dört ettiği kadar kesin bir gerçektir bu. (III) Şairler ve yazarlar, onları pek sevmezler, soğuk bir ilişki-sidir eleştirmenlerle aralarındaki. (IV) Överseniz mesele yok, kupkuru bir teşekkürle yetinir çoğu. (V) Ama beğenmezseniz hemen çıkarırlar acımasız eleştiri oklarını ve saplamaya başlarlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı doğru anlamayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama ve kavrama, açıklama, eşleştirme

Mecaz: Sözcüklerin gerçek anlamından tamamen uzaklaşıp yepyeni bir anlam kazandığı cümlelere mecaz anlam denir.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından içselleştirilmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer, örnek verme şeklindedir.

11.

Gazeteci olmak bir ayrıcalıktır elbet. Unutulmaz anılar kalır kişide acısıyla, tatlısıyla. Bir arayış içinde geçmiştir o yıllar, koşturmayla, konuşmayla, yazmayla. Bir bakıma Özdemir Asaf'ın şu ünlü dizesini düşündürür: "Durduğum nokta yerinde durmuyor." Öyledir, hem sen koşup durursun araştırıp, inceleyip bir şeyler bulmak için hem de konularının kaynağı olan toplum durmaksızın değişir yöneticileriyle, sorumlularıyla.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Konuşma havası içinde yazılmıştır.
- B) Devrik cümlelere yer verilmiştir.
- C) Sözcükler arasında sessel yinelemeler kurulmuştur.
- D) Benzetmeden yararlanılmıştır.
- E) Tekdüzelikten kaçınılmıştır.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, bir sonucu ölçüte bakarak sonuca ulaşma, bir yargıya ulaşma sürecidir. Ortaya çıkan ürünü ya da nesneyi özelliklere göre değerlendirip yargıya varmak değerlendirme basamağının kapsamına girmektedir. Yöneltilen soruda paragrafla ilgili özellikler açısından bir yargıya varma ödevi verilmiştir. Öğrenci ölçüte göre paragrafın anlatımını değerlendirecektir. Bu açıdan soru değerlendirme basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; yargıya varma, hüküm verme, eleştirme.

12.

Ben hiçbir zaman ödüllere karşı olmadım. Ödüller bir yazarın adını duyurabilmesi açısından elbette önemli. Özellikle İzmir'de yaşarken adını edebiyat dünyasına ancak birtakım yarışmalar sayesinde duyurabilen biri için... Adımı yarışmalarla duyurdum ama kuşkusuz bu ödül bana ayrı bir sorumluluk yükledi. "Sait Faik Öykü Ödülü alan birine bu yakışmaz." diyerek yazdıklarım üzerinde öz denetim kurduğum zamanlar oldu, bu da bir yazar için sınırlayıcı olabiliyor.

Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık söylenmiş olabilir?

- A) Bugüne kadar kaç edebiyat ödülü aldınız?
- B) Aldığınız ödüller öykülerinizin çok okunmasını sağladı mı?
- C) Ödüller yazarları hangi yönden etkiler?
- D) Ödüller edebiyat alanında tanınmanın tek koşulu mudur?
- E) Ödüller yüzeysel yapıtların yazılmasına yol açar mı?

Bilişsel Düzey: Parçayı bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirme, metinden soru çıkarma ve cevaplama kavrama basamağında işlemlerdir. Soru hazırlayıcı metni sunarak bu metnin sorusunu tartışmayı ve metnin sorusunu tahmin etmeyi öğrenciye ödev vermiştir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; çevirme, tartışma, tahmin etme

13.

Benim kitabımdan önce de dil yanlışlarıyla ilgili kitaplar vardı. Ama bu kitabın büyük ilgi uyandırması konuya yabancı olanların da Türkçenin sorunları üzerinde düşünmesini sağladı. Gördükleri hiç de hoşlarına gitmedi; dilde büyük bir yabancılaşma, büyük bir yozlaşma gördüler. O yüzden dil sorunlarını ele alan birçok kitap yayımlandı, hâlâ da yayımlanıyor.

Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık söylenmiş olabilir?

- A) Dile ve dil bilgisine yönelik çalışmaların bu kadar öne çıkmasını neye bağlıyorsunuz?
- B) Dil bilgisi kurallarının yeterince bilinmemesinin nedenleri nelerdir?
- C) Yanlışların giderilmesinde, yazılanlar hangi ölçüde etkili oldu?
- D) Yapılan çalışmalar Türkçenin inceliklerini ne ölçüde ortaya çıkardı?
- E) Dil alanında uzmanlaşmayan kişilerin kitap yayımlamasını nasıl karşılıyorsunuz?

Bilişsel Düzey: : Parçayı bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirme, metinden soru çıkarma ve cevaplama kavrama basamağında işlemlerdir. Soru hazırlayıcı metni sunarak bu metnin sorusunu tartışmayı ve metnin sorusunu tahmin etmeyi öğrenciye ödev vermiştir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; çevirme, tartışma, tahmin etme

14.

Çok sayıda roman yazılıyor. Bunların birçoğu yayımlanıyor ama ben bunu romanın yükselişi olarak görmüyorum. Çalاکalem, savruk bir dille yazılmış, editör süzgecinden geçmemiş birçok roman, özentili bir biçimde süslenerek neredeyse okurun gözüne sokuluyor kanımca. Son yıllarda roman yükselişte değil, tam tersine düşüşte.

Bu sözleri söyleyen kişi romanla ilgili olarak özellikle aşağıdakilerin hangisinden yakınmaktadır?

- A) Türsel özelliklerinin bilinmeyişinden
- B) Konuların sıradanlığından
- C) Anlatıma gerekli özenin gösterilmeyişinden
- D) Duygu yoksunluğından
- E) Kolay anlaşılır olmayışından

Yakınma: Bir kişi, olay ya da durumdan rahatsız olma, sızlanma, şikâyet etme anlamı içerir.

Bilişsel Düzey: Bir durumdan şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma hali değerlendirme basamağıyla ilgilidir. Yöneltilen soruda öğrenciden paragrafta geçen durumu incelemesi ve şikâyet edinilen, yakınılan durumu tespit etmesi beklenmektedir. Bu tarz kazanımlar **değerlendirme** düzeyidir.

15.

Toplumlar kültürel açıdan geliştikçe ahlak ilkeleri de değişime uğrar. Deneyimler, düşünsel gelişmeler, sanatsal ve teknolojik üretim, ilkelerin anlamlarına yeni boyutlar kazandırır. Her gelişim, insanın olayları farklı açıdan yorumlamasını olanaklı kılar. Örneğin, aydınlanma devrimi, sınıfsal katmanlaşmalar gibi toplumsal, düşünsel dönüşümler, ahlak kavramında da yeni ölçütleri zorunlu kılmıştır.

Bu parçadan ahlakla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Kişiden kişiye değişen bir içerik taşıdığı
- B) İnsanları iyiye ya da kötüye yönlendirdiği
- C) Etki gücünün zaman içinde zayıfladığı
- D) İnsan ilişkilerini yönlendiren tek güç olduğu
- E) Bilimsel, toplumsal gelişmelerden etkilenecek şekilde değiştiği

16.

(I) Onca güzel, onca kalıcı şiir yazmış, Türk şiirine yeni renkler katmış bir şairin arada sırada kötü şiir yazılabileceğini kabul edebiliriz. (II) Buna bir itirazımız yok. (III) Ama bu, gelecekte onun sanatsal değerine gölge düşürür. (IV) Hangi yaşta, hangi aşamada olursa olsun şaire hep daha iyisini, yenisini yazmak yakışmaz mı? (V) Elli yılda kazandığı ustalık sıfatına zarar vermesi doğru mudur şairin?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden başlayarak olumsuz nitelikli eleştiriye yer verilmiştir?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Bilişsel Düzey: Bir parçada verilen düşünceyi kendi cümleleriyle yeniden yazma; parçayı açıklama ve özetleme, seçenekler arasında bulup işaretleme kavrama basamağında düşünme işlemleridir. Bu açıdan soru hazırlayıcı sunduğu paragrafta öğrenciden okuduğunu anlamasını

ve özetlemesini ödev olarak vermiştir. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için okuduğunu anlama, açıklama, özetleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz basamağı bir paragrafı oluşturan cümleleri ve düşünceleri bileşenlere ayırdığımız düşünme işlemidir. Analiz bütünü parçalarına ayırmayı, bir fikri ya da paragrafı derinlemesine incelemeyi ve bölümlere ayırmayı içerir. Adayların analiz düzeyindeki soruları cevaplaması üst düzey düşünme becerilerine bağlıdır. Soruda, parçayı oluşturan bileşenler içinden "olumsuz nitelikli eleştiriye" seçme kazanımı sorgulanıyor. Öğrencinin yukarıdaki paragrafta olumlu ve olumsuz eleştiriye tespit edebilmesi için paragrafı iyice inceleyip analiz etmesi gerekir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; tahlil, karşılaştırma, inceleme, ayırma, secme şeklindedir.

17.

(I) Bir zamanlar geceleri oturur, anılarımı, izlenimlerimi küçük defterlere yazardım. (II) Sonra nasıl oldu bilmem, ne o küçük defterler kaldı ne de bende o sayfalara bir şeyler karalama isteği. (III) Belki de yaşamın bin bir türlü zorluğu bana bu gündelik eğlenceyi unutturdu. (IV) Yıllardan beri çeşitli günlükler okuyorum: Gide'in, Green'in... (V) Alfred de Vigny'nin "Bir Şairin Günlüğü"nü de dilimize çevirdim. (VI) Günlük türüne karşı duyduğum yakınlık, Salah Birsal'in "Günlük"ünü okuduktan sonra daha da arttı.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI.

Bilişsel Düzey: Analiz bütünü parçalarına ayırma suretiyle oluşur. Yöneltilen soruda bir bütün içinde sunulan paragrafın tahlil edilmesi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; seçme, bölme, ayırma şeklindedir.

18.

(I) Komik kavramıyla ilişkili olan mizah ve hiciv, yöntemleri, amaçları, konuları bakımından birbirinden ayrılmaktadır. (II) Toplumdaki veya insandaki sıra dışı olduğu için gülünç bulunan şeyleri güzelleştirerek komik göstermek sanat yoluyla olur. (III) Düzeltilebilir kusurları ele alan mizahın amacı, bunları abartarak sergilemektir. (IV) Komik olan şeye karşı hoşgörülüdür, eğlendirirken toplumsal aksaklıkları fark ettirmeye çalışır. (V) Oysa hiciv yermeye yönelik bir saldırı biçimidir, komik olan kusuru ortadan kaldırmayı amaçlar, bağışlayıcı değildir. (VI) Hedef aldığı kişiyi toplum içinde küçük düşürmek için, dilin sağladığı bütün olanaklardan yararlanır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI.

Bilişsel Düzey: Her cümle paragrafın bileşenidir. Bütünlük içinde sunulan paragrafın incelenip birbiri ardına sıralanan cümleler arasında bağlantı kurma, bu cümleleri ilişkilendirme ve paragrafın anlam bütünlüğünü bozan cümleyi bulup çıkarma analiz becerisiyle ilgilidir. Analiz, bütünü parçalarına ayırma suretiyle gerçekleşir. Yöneltilen soruda bir bütün içinde sunulan paragrafın

19.

Anılarını yazanlar çoğaldı. Bana da anılarımı yazmamı söyleyenler oldu. Onlara, "Hiçbir zaman toplumun belleğine kazandırılacak anılarım olduğunu düşünmedim." diye yanıt verdim. Gerçi bir yazar, bir gazeteci olarak belirli olayları, kişileri çeşitli yazılarımda anlattım ama kişiliklere, özel yaşantılara girmedim. Bana göre anılarını yazacak kişinin hem kendine hem de gelecek kuşaklara karşı sorumluluk taşıması gerekir. O kişi, çok şey görmüş, pek çok insan tanımış, pek çok olayın tanığı olmuş olsa da bunları dıştan bakan biri gibi anlatmalıdır. Bunun yanı sıra kendini önemsememeli, öne çıkarmamalıdır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, anılarını yazacak kişilerde aranacak özelliklerden biridir?

- A) Yazdıklarının doğruluğuna inanma
- B) Farklı anlatım tekniklerinden yararlanma
- C) Bilinen, tanınan bir sanatçı olma
- D) Tanıklıklarının anlatımında öznellikten kaçınma
- E) Başkalarının gözlem ve yaşantılarından yararlanma

Bilişsel Düzey: Paragrafta verilen bilgilere göre bir yazarın özelliklerini tespit etme parçayı okuyup anlama, iyice analiz etmeye bağlıdır. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Özellikleri bulup çıkarma analiz basamağındaki bir düşünme işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırma, bulma, tahlil etme, inceleme şeklindedir

20.

Okuduğum kitaplardan birinde, "Yayımlanan ilk yazı bir bilettir, bir yolculuğa çıktığınızı söyler." deniyordu. Ben de onlardanım, bir kez çıktım yola; durmayı, bırakmayı, durakların birinde inmeyi, vazgeçmeyi, geri dönmeyi hiç düşünmedim. Biletin hakkını vermek ve onu yolun sonuna kadar kullanmak istedim. Yolun buraya kadar olan bölümünde işlerin fena gitmediğini düşünüyorum. Yol beni haksız çıkarmadı, sanırım ben de onun saygınlığını korudum, hakkını ödedim.

Kendisinden böyle söz eden bir yazarla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenebilir?

- A) Herkesin anlayabileceği düzeyde yapıtlar ortaya koyduğu
- B) Yapıtlarının odağına kendini yerleştirdiği
- C) Yapıtlarını gözlem gücüyle biçimlendirdiği
- D) Anlatımda yeni yöntemler denediği
- E) Kararlılıkla nitelikli yapıtlar ortaya koyduğuna inandığı

Bilişsel Düzey: Paragrafta verilen bilgilere göre bir yazarın özelliklerini tespit etmek, parçayı doğru okuyup anlamaya ve iyice analiz etmeye bağlıdır. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Özellikleri bulup çıkarma, yazarın şahsı ve mesleğiyle ilişkilendirme analiz basamağındaki bir düşünme işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Tahlil etme, ilişkilendirme, seçme şeklindedir.

21.

İşinizde iyi olabilirsiniz ama bununla yetinmemeniz gerekir. İyi yaptığınız bir şeyde takılıp kalmanız, ölümlü kabullenmek gibidir. İnsanın görevi, iyi yapamadığı şeyleri öğrenme umuduyla yapmayı denemektir.

Bu parçada insanla ilgili olarak vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sorunların çözümünde farklı yollara başvurulmalıdır.
- B) Bildiklerini zenginleştirerek kendini yenilemelidir.
- C) Yaşamı iyi ve kötü yanlarıyla tanımaya çalışmalıdır.
- D) Yaptıklarını bir değerlendirmeden geçirmelidir.
- E) Sorumluluklarını eksiksizce yerine getirmelidir.

22.

Okuma yazması olmasına karşın benim kitaplarımı okumayan babamın, evde kalan tek kitabımı kimselere vermediğini öğrenince şaşırıyorum. Anneme bunun nedenini soruyorum. "Neden olacak oğlum, kitabın boş yerlerine telefon numaraları yazmış da ondan." diyor. Duyduklarımdan ötürü babama karşı asla olumsuz bir duygu beslemiyorum. Onu anlıyorum, her hâliyle seviyorum. Okuma alışkanlığının olmadığı bir kültürden geldiği hâlde bir kitabı sırf oğlu yazdı diye okumasını da istemezdim zaten.

Bu sözleri söyleyen kişi aşağıdakilerin hangisiyle nitelendirilebilir?

- A) Hoşgörülü, gerçekçi bir tutum içinde olan
- B) Düş kırıklığına uğramış, bulunduğu ortamdan yakınan
- C) Sorgulayan, kendisine gereken değerin verildiğini bilen
- D) İyimser, yakınlarının sıkıntılarında ortak olmaya çalışan
- E) Üretken, yapıtlarında yalınlığı yeğleyen

Bilişsel Düzey: Bir metni doğru anlamak için yazarın dayandığı savları dikkatle incelemek, tahlil etmek gerekir. Öğrencinin bu tarz soru şekillerinde doğru yanıtı ulaşabilmesi üst düzey zihinsel beceriler gerekir. Adayın doğru cevaba ulaşabilmesi için yardımcı düşünceler arasındaki bağlantıyı iyi çözmesi şarttır. Soru hazırlayıcı adayı " Bu parçada asıl anlatılmak istenen nedir? "ifadesiyle ana fikri bulmaya yönlendirmektedir. Paragrafın son bölümünde geçen " İnsanın görevi, iyi yapamadığı şeyleri öğrenme umuduyla yapmayı denemektir." Cümlesi ana fikir hakkında öğrenciye ipucu vermiştir. Soruyu doğru anlayan öğrenci paragrafı da doğru tahlil ederse bu soruyu doğru yanıtlayacaktır. Bu açıdan soru analiz basamağında yöneltmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Tahlil etme, ipucu, ilişkilerine ayırma, ana fikir bulma, yardımcı fikir bulma, şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Öğrencinin okuduğunu anlayarak kazandığı bilgi bütünü içinden çıkardığı veya yakaladığı anlam bilişsel düzeyde analiz basamağıyla açıklanır. Paragraf sorularında analiz bütünlük içinde verilen paragrafın adeta parçalanarak cümledeki anlamların yakalanması şeklinde gerçekleşir. Parçanın soru kökünde paragrafta değinilen yazarla ilgili bir özellik taraması yapılacaktır. Öğrencinin bu taramayı yapabilmesi için okuduğunu anlama becerisini işe koşup analiz yeteneğini kullanması gerekir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Konuyu bulma, ana fikir bulma, ilişkilendirme, bölme şeklindedir.

23.

Ben, herkesin alışkın olmadığı, farklı bir evde büyüdüm. Babam ve ağabeyim profesyonelce olmasa da resimle ilgileniyorlardı. Dayım da odasında sürekli bir şeyler yazardı. Yani evin içinde resim, kitap, dergi hep vardı. Böyle bir havayı soluyunca insan kendiliğinden sanata ilgi duyuyor. Dolayısıyla birçok sanat dalına olan ilgim, eğitimimin evde başlamış olmasından kaynaklanıyor. Çünkü insan, evinde ne görüyorsa onu yapıyor. Ben de yaşama, yıllardır bir ressamın, yazarın gözüyle bakıyorum.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatta başkaları örneksenerek başarılı olunabilir.
- B) Resim, küçük yaşta başlanıldığında başarı kazanılabilecek bir sanat dalıdır.
- C) İnsanın yetişmesinde, yakın çevre önemli bir etkidir.
- D) Çocukların sanata yönlendirilmesinde ailenin yol göstermesi gerekir.
- E) Çocuklar, yeteneklerini geliştirmeleri için yönlendirilmelidir.

24.

Elli yaşına gelene kadar neler öğrendim? Sabrı öğrendim en başta. Sınırlarımı, bağışlamayı... Hayatın vermediklerinin hesabını insanlardan sormamayı... G gerektiğinde vazgeçmeyi, yetinmeyi... Dostluklarımı yıpratmadan eskitmeyi... Ben bunları öğrendim.

Bu sözleri söyleyen kişi aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilemez?

- A) Sahip olamadığı şeyler için başkalarını suçlamayan
- B) Yapabileceklerinin ve yapamayacaklarının farkına varan
- C) Arkadaşlık ilişkilerini kırgınlıklar yaşamadan sürdüren
- D) Başkalarının sorunlarını kendi sorunları sayan
- E) Elinde bulunandan fazlasını istemeyen

Bilişsel Düzey: Bütünlük içinde verilen paragrafın derin analiz edilip doğru anlaşılması okuduğunu anlama becerisine bağlıdır. Okuma zihinsel işlemlerin etkin çalıştığı ve bedensel duruşun aktif ve etkili olduğu bir eylemdir. Okumanın zihinsel boyutu bilişsel yapılandırmaya bağlıdır. Öğrencinin okuduğunu doğru anlaması, küçük parçaları birleştirmesiyle, temel anlamı ve sonucu çıkarmasıyla mümkündür. Aynı şekilde paragrafı doğru anlamak amacıyla analitik düşünme, tümdengelim işlemlerini işe koşmak gerekir. Bu anlamda parçanın son cümlesinde metnin ana fikriyle ilgili ipucunu görecektir. Soru hazırlayıcı öğrenciden metnin ana fikrini bulma ödevi vermiştir. Bu anlamda metni doğru parçalayan öğrencinin paragrafın son cümlesindeki ana fikir ile ilgili ipucunu bulması muhtemeldir. Yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Tümdengelim, parça-bütün ilişkisi, ana fikir bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz bir çözümlenme işlemidir. Yeri gelir bir kimyasal madde çözümlenir, yeri gelir toplumsal bir hadise. Bazen bir roman bazen bir şiir bazen de bir karakter çözümlenmesi yapılır. Analiz; tahlil etme, derin inceleme ve bütünü parçalara ayırmak suretiyle yapılan işlemlerin tamamıdır. Soru hazırlayıcı öğrenciden metni doğru anlamasını, doğru tahlil etmesini ve parçada verilen bilgilerden hareketle, seçeneklerde verilen özelliklerin doğru ilişkilendirmesini beklemektedir. Bu anlamda öğrenciden beklenen, üst düzey zihinsel becerilerden biri olan analiz yeteneğini işe koşmasıdır. Analizi doğru yapan öğrenci bu soruyu seçeneklerle ilişkilendirerek bir karakter tahlil yapacak, ve yazarın hangi özelliği taşımadığı sonucuna ulaşacaktır. Yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Çözümlenme, tahlil etme, ilişkilendirme şeklindedir.

25.

Bu çağda yazarlar, yaşamı elekten geçirmeden yapıt ve yaratılarında işliyorlar. Bu yüzden edebiyat, yaşama teklifsizce girmiş oluyor ve "popüler edebiyat" çıkıyor ortaya. Edebiyat, yaşamı zenginleştirme, önden gitme işlevini yitiriyor, ona eşlik etme niteliğini kazanıyor. Tekrar tekrar okunan, her okumada bir katman daha zenginleştiren olmaktan çıkıyor, bir okumada bitiriliyor. İçerikleri üzerinde düşünülme gereği duyulmayan, oradan oraya çekıştırilen türden metinler toplamı oluyor edebiyat.

**Bu parçada yazarlar ve yapıtlarla ilgili olarak ya-
kınılan durumlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?**

- A) Sanatsal bir değer taşımayan ürünler ortaya koyma
- B) Okuru değişik sorularla yüz yüze getirme
- C) İkinci kez okunmayı gerektirmeme
- D) İnsanı değiştirme işlevi taşımama
- E) Konular arasında bir seçim yapmama

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, bir bilgi bütünü olan paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki etkileşimi sezmeyi öğrenciye ödev vermiştir. Bu açıdan öğrencinin üst düzey zihinsel becerileri kullanması beklenmektedir. Soru hazırlanışı itibariyle analiz basamağında bir sorudur. Öğrencinin analiz yeteneğini ölçen bir soru olarak yöneltilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paragrafın analizi, tahlil, etkileşim, küçük parçalara bölme şeklindedir.

26.

Temelleri Yunan ve Latin yazarlar tarafından atılan deneme, bir yazınsal tür olarak on altıncı yüzyılda şekillenir. Fransızca "essai" kelimesinin karşılığı olan bu türün en belirleyici özelliği, öne sürülen düşünceleri kanıtlayıcı zorunluluğunun olmayışıdır. Yazınsal sürecin bir serüvene dönüştüğü bu türde metnin ucu sürekli açıktır. Bunun için okuyucu her an bir sürprizle karşılaşabilir. Anlam çok yönlüdür. Öyle ki dilin resmî kıyafetinden arındığı bu türde, anlatımda içtenlik ve rahatlık iç içedir. Böylece hayatın içinde var olan türlü türlü durumlara, olay ve olgulara, gerçeklere, yazar tarafından yeni bir şekil verilebilir.

Bu parçada denemeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Savunulanların ispatlanması gerekmediğine
- B) Söylemsel niteliklerine
- C) Tarihsel gelişimine
- D) Her konuda yazılabileceğine
- E) Öğretici yanının bulunmadığına

Bilişsel Düzey: Analiz, somut ya da soyut bir konuyu bileşenlerine ayırarak ve bu bileşenler arasındaki ilişkilerin etkileşiminden hareketle sonuca gitme yoludur. Soru hazırlayıcı, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Bu zihinsel eylemler, üst düzey bilişsel becerileri gerektirir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

27.

Önce kendilerine beğendirmeye çalışırlar şiirlerini. Seçicidirler. Bir şiir üzerinde haftalarca, aylarca uğraştıkları olur. Yetkinlik midir bu? Sanmıyorum, titizlik diyeceğim ben, şiir dilini gereğince çapaksız kullanma titizliği. Şiirin boşluklarda, susmalarda, eksiltmelerde olduğunu bilen, has bir şair tavrı. Vitrinde olmanın her şeyden önemli olduğu günümüzde hâlâ var mıdır böyle adını sık sık duyurmaktan, ortalıkta görünmekten kaçınan şairler? Neyse ki var!

Bu parçada sözle edilen şairler aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilemez?

- A) Verimsiz olarak tanınan
- B) Çok dikkatli ve özenli çalışan
- C) Gerçek şiirin ne olduğunu bilen
- D) Geri planda kalmayı yeğleyen
- E) Zor beğenen

28.

(I) Geçmiş çağlardan günümüze kalan büyük yapıtlar, örneğin Tolstoy'un Savaş ve Barış, Stendhal'in Parma Manastırını, Dostoyevski'nin Budala adlı yapıtları çağlarının birer tanığıdır. (II) Ama yazarlar bu yapıtları çağın tanığı olmak isteğiyle yazmamıştır. (III) Çağlarının havasını kendi kişiliklerinde erittiklerinden ister istemez çağın etkileri yapıtlarında belirir. (IV) Ne var ki çağına tanıklık etmenin çeşitli yolları vardır. (V) Bu yollara başvurulmadan yazılanlar bu işlevi yerine getiremez, kısa zamanda unutulur, öte yandan yaratma isteğiyle yazılan yapıtlarsa kalıcılığa ulaşır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Kızıl ve Kara'yı okuyan günümüz insanının, Napolyon çağının anlayışını bu kitapta bugün de bulması, yapıtın kalıcılığını sağlayan sanatsal ve dilsel değerinin bir göstergesidir." **cümlesi getirilebilir?**

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Bilişsel Düzey: Analiz; tahlil etme, derin inceleme ve bütünü parçalara ayırmak suretiyle yapılan işlemlerin tamamıdır. Sorunun çözümünde de açıklandığı gibi şairler hakkında derin bir tahlil ve inceleme beklenmektedir. Paragraftaki bilgiler ışığında seçeneklerle doğru bağlantı kurulması, bu özelliklerle şairlik yönünün karşılaştırılması istenmektedir. Bu anlamda öğrenciden beklenen, üst düzey zihinsel becerilerden biri olan analiz yeteneğini kullanmasıdır. Analizi doğru yapan öğrenci bu soruyu seçeneklerle ilişkilendirerek şairlik portresi çizecek, ve şairlerin hangi özelliği taşımadığı sonucuna ulaşacaktır. Yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Tahlil etme, karşılaştırma, bağlantı kurma, ilişkilendirme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir; çünkü yaratıcı beyinler ve bu beyinlerin ürettiği düşünceler, özgür ve özgün fikirler öğrencilerin sentez basamağını kullanmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturmaya beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

29.

Dergi yayın yönetmenleri bilir, ----. Bunu şöyle açıklayabiliriz: Şiirde belli bir yere gelmiş, geçmişte yazdıkları, gelecekte yazacaklarını güvence altına almış şairler vardır. Edebiyat dünyasında usta olarak kabul edilmişlerdir. İşte bu şairlerden şiir istemişseniz ya da onlar bir çağrı beklemeden derginize katkıda bulunmak istemişse yolladıkları şiiri yayımlamak durumunda kalırsınız. O şiirin iyi olup olmadığına bakmazsınız. Sorumluluğun sahibi, altındaki imzadır.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) bazen şiir bazen de şair yayımlanır
- B) şiir kıskançtır, bencildir, başka uğraşları şaire yasaklar
- C) şiir yazmak bir tür denge kurma işidir
- D) şiir, sözcükleri özenle seçmeyi gerektirir
- E) algı dünyamızı sarsan bir şiir, yeni bir yönelişin habercisi olabilir

30.

Bir arkadaşımla, yıllardır edebiyatın hemen her alanında ürünler vermiş bir sanatçıdan söz ediyorduk. Öykülerine yakınlık duyduğum ama şiirlerinden pek tat alamadığım biriydi o. Şairliğine haksızlık ettiğimi düşünen arkadaşım, tuttu bir şiirini örnek verdi o kişinin, üstelik benim de sevdiğim bir şiirdi bu. "Kim o kadar suyun başında beklese günün birinde bir balık tutar." dedim. Birikmiş emek günün birinde iyi bir ürünle geri döner size ama ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) çalışarak her işte başarılı olunacağı unutulmamalıdır
- B) önemli olan sürekliliği sağlamaktır
- C) bir değil, birçok türde yazmayı denerseniz
- D) eleştirmenlerin beğenisine seslenecek yapıtlar ortaya koyabilirsiniz
- E) aradan geçen zaman içinde yaratıcılığınızı yitirmiş olursunuz

Bilişsel Düzey: Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Bu aslında üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bir ardışıklık ve ilişki içinde küçük parçalardan bütüne ulaşma işlemine sentez denir. Öğrencinin soruyu doğru çözebilmesi parçayı doğru anlamasına ve eksik noktayı bulup bütünü inşa etmesine bağlıdır. Bu bakımdan yöneltilen soru sentez basamağında bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Parça bütün ilişkisi, birleştirme, inşa etme şeklindedir.

31.

Yahya Kemal'i ve Nazım Hikmet'i ayrı tutarsak küçük mutluluklar Türk şiirine Garip döneminde bir uğrayıp geçmiştir, diyebiliriz. Biraz Ziya Osman, çok az Cahit Sıtkı... Onun dışında "Hüzün ki en çok yakışandır bize." anlayışı egemendir. Cemal Süreya'nın, Garipçilerin izine basarak yürüdüğü kimi şiirlerinde de bu anlayışın yansımalarını görürüz. Ne var ki onun şiirlerinde genel olarak ince bir hüzün söz konusudur.

Bu parçada geçen "izine basarak yürüme" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Herkesçe anlaşılmama
- B) Yeni biçimler arama
- C) Kalıcı olmayı amaçlama
- D) Benzer duyguları işleme
- E) Karamsarlığı yeğleme

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur; çünkü parçada geçen ifadenin ne anlama geldiği öğrenciye sezdirilmek istenmektedir. Kavrama bir davranışın öğrenci tarafından öğrenilmesi ve sözlü ya da edimsel bir eyleme dönüştürülmesi işlemidir. Bir cümledeki anlamı yakalayan öğrenci bunu kendine mal ederek içselleştirerek yeniden söyleyebilir. Bu soru kavrama düzeyinde bir soru şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için çevirme, açıklama, kendi cümleleriyle yeniden söyleme...

32.

Kim bilir kaç kere karar verip de başlayamadığım bir işi bu yıl da ertelemek zorunda kaldım. Türkçe Sözlük'ü alıp baştan sona okuma düşüncem yine hayal oldu. Oysa sözcüklerin kuytlara vatmış, öteki yüzleriyle karşılaşmak tadına doyumaz bir eğlence olacaktır benim için.

Bu parçadaki altı çizili sözle, sözcüklere yönelik olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk anda akla gelmeyen anlamlarını öğrenmek
- B) Yapısal özelliklerini tanımak
- C) Yenilerini eskilerinden ayırabilmek
- D) Gündelik dilde kullanılanları araştırmak
- E) Yeni bir sözlük oluşturmak

Bilişsel Düzey: Bir cümlenin anlamını sezme ve onu başka sözcüklerle ifade etme becerisi kavrama basamağıyla açıklanır. Kavrama cümleleri aynı anlama gelecek başka bir cümleye çevirme yetisidir. Bu anlamda soru hazırlayıcı öğrencilerin kavrama becerisini ölçmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, çevirme şeklindedir.

33.

Bir sanatçımız şöyle diyor: "Dergiler, edebiyatın yeraltı haritasıdır." Nitekim bu dergilerde ilk ürünleri yayımlanan genç şairlerin çoğu, bir süre sonra çalışmalarını kitaplaştırarak şairliklerinin ilk kilometre taşlarını koyarlar.

Bu parçada geçen "edebiyatın yeraltı haritası olma" sözüyle, dergilerin hangi özelliği belirtilmek istenmiştir?

- A) Sanatçıları, farklı algılama kalıpları içinde düşünürme
- B) Gizli yeteneklerin gün ışığına çıkmasına olanak sağlama
- C) Yazarları, yeni yazınsal türlere yönlendirme
- D) Şiiri öteki türlerin önüne geçirme
- E) Sanatçıların birbirlerinden yararlanmasına ortam hazırlama

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bir paragrafın içinde yer alan ifadedeki manayı anlayan öğrenci onu kendi cümleleriyle söyleyebilir. Bu basamak kavrama düzeyi ile açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için çevirme, açıklama, kendi cümlelerinde yeniden söyleme şeklindedir.

34.

Turgut Uyar'ın "Şiir çıkmazda çünkü insan çıkmazda." sözüne katılmadığımı belirtmek isterim. Bu iki durum arasında karşılıklı ilişkisi var bence. Yani insan çıkmazdaysa şiir çıkmazda olamaz. Aksine, şiir çıkmazdan beslenir. Bu, zaman zaman varoluşsal, bireysel çıkmazlar olur; zaman zaman da savaşlar, felaketler gibi toplumsal çıkmazlar... Peki bu hep böyle olmak zorunda mıdır? Tabii ki değildir. Çıkmazlar olmadan da yazılabilir çok iyi şiirler.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada geçen "Şiir çıkmazdan beslenir." sözüne anlamca en yakındır?

- A) Büyük ve eskimeyen şiirler, insanın dış dünya-sıyla iç dünyasını kaynaştırarak anlatanlardır.
- B) Şiirin evrenselliği insanın duygu dünyasına odaklanmasına bağlıdır.
- C) Çözünsüz durumlar şiire kaynaklık eder.
- D) Yeni şiir türlerinin oluşturulmasında, yaşananların payı vardır.
- E) İyi şiirler, şairlerinden zengin bir birikim ister.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya öğeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bu soruda öğrenciden "Şiir çıkmazdan beslenir" cümlesini açıklaması beklenmektedir. Zihin, cümleyi algılayacak ve aynı anlama gelecek şekilde farklı sözcüklerle yeniden ifade edecektir. Çevirme, yeniden söyleme, yorumlama ve açıklama kavrama basamağıyla ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; açıklama, yorumlama, çevirme yeniden söyleme, şeklindedir.

35.

(I) Günümüzde, yeni yetişen genç yazarlar kendini öncekileri tanımadıkları, okumadıkları için bir eksi duymuyor sanki. (II) Bunlar deneyimli, usta yazarların önünde yaprak gibi titremiyor artık, kendine çok güveniyor. (III) Bununla birlikte yapıtları ilgiyle karşılanan geniş okur kitlelerine seslenen sanatçının çok iyi zar olduğu yanılığısına düşüyor. (IV) Yeni kuşağın "olacaksa çabucak olsun." düşüncesinden doğan gözü kara yarış, bence oldukça tehlikeli. (V) Çünkü bu, bireyciliğin, "ben ben"cilüğün egemenliği anlamı gelir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, usta yazarların, edebiyat dünyasındaki gelişmelerden kaygılandıkları dile getiriliyor.
- B) II. cümlede, genç yazarların değişen tutumları hakkında bilgi veriliyor.
- C) III. cümlede, yanlış bir kaniye değiniliyor.
- D) IV. cümlede, olumsuz bir durumla ilgili kişisel görüş belirtiliyor.
- E) V. cümlede, önceki cümlede belirtilenle ilgili durum yapılıyor.

36.

Yayınevlerinin tercihi her zaman romandan yana olmuştur. Yalnız bizde değil, dünyada da böyle. Öyküler ise daha çok dergilerde varlıklarını sürdürüyor. Öykü kitabı yayımlamakta direnen genç yeteneklere olanak sağlayan yayınevleri - neyse ki - var. Şu da bir gerçek ki beş altı yıldır durağan bir ortamda kendini yineliyor öykü ama yenileyemiyor. Bu nereye kadar sürer, kestirmek güç; ardından bir yükselişin, belki de sıçramanın yaşanacağı kesin.

Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylenmiş olabilir?

- A) Öykücülerin soyut konulara ağırlık verişini neye bağlıyorsunuz?
- B) Yayınevleri öykü seçiminde hangi ölçütlere bağlı kalıyor?
- C) Genç yazarları öykü yazmaya yönlendirmek için neler yapılabilir?
- D) Türk edebiyatında romanın yükselişi karşısında öykünün konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
- E) Roman türündeki kalıplaşmaya gidiş konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bilişsel Düzey: Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bilgi düzeyinde kazanılan davranışı veya öğeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı, okuduğunu doğru anlamayı ve doğru eşleştirmeyi ödev vermiştir. Tümcelerinde doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Parçayı bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirme, metinden soru çıkarma ve cevaplama kavrama basamağında işlemlerdir. Soru hazırlayıcı, metnin sorusunu tartışmayı ve metnin sorusunu tahmin etmeyi öğrenciye görev vermiştir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir soru şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; çevirme, tartışma, tahmin etme şeklindedir.

37.

Modayı sevmem. Örneğin herkesin aynı anda, aynı şeyleri giymesi, bana nedense ters gelir. Benim puslu, gözlerden uzak ve reklamı çok yapılmamış olan hoşuma gider her zaman. Çünkü yönlendirilmeyi değil, özgürce keşfetmeyi severim. Bilinçaltıma baskı yapılmasını istemem.

Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylenmiş olabilir?

- A) Popüler edebiyat ürünleri arasında romanın yeri nedir?
- B) Yayınlandığında uzun süre gündemden düşmeyen bu romanı neden bu kadar geç okudunuz?
- C) Okurlarınız, romanlarınızdaki fantastik dokuyu nasıl karşılıyor?
- D) Bir romanın üst üste baskı yapması, değerli olduğunu gösterir mi?
- E) Anlattıklarınızı niçin kendi çocukluğunuzla sınırlandırıyorsunuz?

Bilişsel Analiz: Bir yargıdaki anlamı özümseyen kişi, o ifadeyi kendi cümleleriyle yeniden söyleyebilir. Bir düşünce paragrafını yahut bir örnek olayı doğru okuyup anlama, bu yazı üzerine düşünme ve o parçayı bir soruya çevirme veya paragrafla ilgili örnek soru oluşturma bilişsel taksonomide kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrenciden düşünce paragrafını genel bir soruyu karşılayacak şekilde çevirmesini beklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, özümseme, yeniden söyleme, çevirme şeklindedir.

38.

Ödüller, genç bir şairin adının altı fosforlu bir kalemle çizilerek şiirlerinin tanınmasına olanak sağlıyorsa az şey mi bu? Ya da usta bir şairin, şiire verdiği emeğin ödülle taçlandırılmasının ne sakıncası olabilir ki? Üstelik şiir kitaplarının hemen hemen hiç satılmadığı, dolayısıyla kitapçıların, bu kitapları raflarına koymaya yanaşmadığı ve dağıtımçıların, "şiir" sözcüğünü duyduğunda yüzlerini buruşturduğu günümüzde... Şiirin bu konumuna gönlü razı olmayan şairlerin verdiği emekleri, bütün şiir severlerin takdirle karşılaşması gerektiği kanısındayım.

Bu parçada yazar aşağıdakilerin hangisinden yakınıktadır?

- A) Ödüllere karşı çıkılmasından
- B) Ödüllerin gelişigüzel dağıtılmasından
- C) Günümüzde değer yargılarının değişmesinden
- D) Genç şairlerin ödül alınca ustalaştıklarına inanmalarından
- E) Sanatçıların, yaratılarını oluştururken gerekli özeni göstermeyişlerinden

Yakınma: Bir kişi, olay ya da durumdan rahatsız olma, sızlanma, şikâyet etme anlamı içerir.

Bilişsel Düzey: Bir durumdan şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma hali değerlendirme basamağıyla ilgilidir. Yöneltilen soruda öğrenciden paragrafta geçen durumu incelemesi ve şikâyet edinilen, yakınılan durumu tespit etmesi beklenmektedir. Bu tarz kazanımlar değerlendirme basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Şikâyet etme, tasvip etmeme, tespit etme şeklindedir.

39.

Bir zamanlar edebiyatın gücüne, bir şeyleri değiştirebileceğine inanırdım. Benim için edebiyat, yaşam boyu temiz kalmanın, vicdani ve ahlaki çürümeye karşı durmanın göstergelerinden biriydi. Yıllarım, bu inancın etkisiyle gelişen bir tutkunun peşinden koşmakla geçti. Ama artık kabul edelim, bugünün insanı sözün değerini bilmiyor. Okumayı sevdiğini söylüyor ama iyi romanlardan, öykülerden, gerçek şairden habersiz. Ömrünü edebiyata vermiş, köşesinde sessiz sessiz yaşayan gerçek yazarlara sırtını dönmüş. Yalnızca, yapıtları çok sattığı için kimi yazarların önünde uzun kuyruklar oluştururken edebiyatın insanı çağırdığı o gerçek dünyayı aşındırdığının farkında bile değil. Pe-ki, o zaman edebiyat ne işe yarıyor? Söylemesi zor ama edebiyat bugün, yaratıları ilgi görmeyen üç beş kişinin sığındığı, kuşatılmış bir kale.

Aşağıdakilerden hangisi edebiyatla ilgili olarak bu parçada yakınılan durumlardan biri değildir?

- A) Okurların beğeni düzeyinin düşmesi
- B) Gerçek sanatçıların giderek azalması
- C) Eğitiminin, güzel duysal (estetik) boyutlara dayandırılmaması
- D) Yazınsallıktan yoksun yapıtlara değer verilmesi
- E) Yaşama ve insana olumlu boyutlar kazandırdığının farkına varılamaması

40.

Çocukluğumuzda kaç kez duyduk kim bilir: "Çok okuyan mı bilir, çok gezen mi?" Cevaptan çok, sorunun kendisi önemliydi sanki. Ortada derin bir ikilem varmış gibi ciddiyetle yöneltilirdi soru. Her seferinde "Çok okuyan!" dememiz beklenirdi. Galiba ilköğretimdeki öğretmenlerimiz, okuma sevgimizi böyle arttırmaya çalışırdı. Çok okumakla çok gezmek asla yan yana gelemezmiş gibi... Bense okumayı da gezmeyi de tutkuyla seven biri olarak ikiye bölünürdüm. Hiçbir zaman ısınmadım bu yapay ikileme, okumanın da içten içe bir seyahat olduğuna inandığımdan, her kitabın bizi başka bir yolculuğa çıkardığını düşündüğümden. Okuyarak gezmek, her kitabı başlı başına bir serüven sayarak bir başka ortama, bir başka yaşama uzanan bir yolculuk yapmak mümkündür çünkü. Gezerken de her insanı ve her hayatı bir kitap gibi düşünerek dünyayı okumak da mümkün. Okumak ve gezmek aslında o kadar iç içe ki...

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşıl-maz?

- A) Yaşamdaki olgular kalıplaşmış sorulara sığdırılmaz.
- B) Bilgi edinmenin farklı yolları vardır.
- C) Kitaplar dünyayı tanımamıza olanak sağlar.
- D) Merak ögesi içermeyen kitaplar gezip görme isteği de uyandırmaz.
- E) Okuma ve gezmeye birbirini besleyen iki eylemdir.

Bilişsel Analiz: Bir düşünceyi veya bir düşünce paragrafını ilkelere dayanarak tahlil etme, düşünce yazısını inceleme, bunu bir kanaate dayandırma, o konu hakkında karar verme, hüküm verme, yargıda bulunma, karara varma; bilişsel taksonomiye göre değerlendirme basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Karar verme, kanaate varma, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Karmaşık bir düşünce paragrafını doğru anlamak, doğru okumaya bağlıdır. Düşünceyi oluşturan bileşenler, kompleks bir düşüncenin parçalarıdır. Paragrafı doğru okuyan ve anlayan öğrenci, cümleler arasındaki bağlantıları fark eder. Yukarıdaki paragrafta öğrenciden düşünceyi oluşturan bileşenleri doğru tahlil etmesi, derin bir incelemeden sonra, analiz ödevini yerine getirmesi beklenmektedir. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: okuduğunu anlama, tahlil etme, inceleme şeklindedir.

41.

Şiirlerimde bir dereden söz etmişsem şırıldayan sularda kar kokusu duyumsansın istemişimdir. Kaleiçi'ni anlatmışsam kırlangıçların seslerine yansımış bahar sevinci duyumsansın istemişimdir. Akdeniz'in üstünde parlayan gün ışığı, ardıç kuşları... Her sabah bize ergen güzelliğiyle "Günaydın." diyen Tahtalı Dağ'ın üstüne yığılmış mor bulutlar... Teleferik yapmak amacıyla dinamitlerle parçalanmış dağın, yok edilmiş endemik bitkilerin kederi... Çam ağaçlarının, bin yıllık sedirlerin denizi yalayıp gelen esintisi dizelerimin üstünden geçsin istemişimdir.

Böyle diyen şairin şiirleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İmgelere başvurduğu
- B) Değişik mekânlardan söz ettiği
- C) Çağrışımlardan yararlandığı
- D) Duyularla algılanan ayrıntılara yer verdiği
- E) Üçüncü kişili anlatımla biçimlendirdiği

Bilişsel Düzey: Bütünü küçük parçalara ayırma yoluyla seçeneklerle eşleştirme bilişsel taksonomide analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bir şairin niteliğiyle ilgili bilgiler vermektedir. Öğrenciden de paragrafı küçük parçalara bölerek şairin özelliklerini seçeneklerden hareketle incelemesini beklemektedir. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Parça-bütün ilişkisi, inceleme şeklindedir.

42.

Yazınsal yaratıcılığın gizi, ana dilde, ana dilin söz değerlerindedir. Buna erişmesi, yazarın, ozanın öncelikle ana dilini, onun söz değerlerini sevmesine bağlıdır. Bu sevgiden yoksunsa kişi, gerçek anlamda yaratıcı olamaz. Büyük bir ozan da yaratıcılığın dilde, sözcüklerde olduğunu söylüyor. Şöyle diyor sözcükler için: "Onların önünde ben diz çökerim, bana kalk deyinceye değin kıpırdamam. Kısaca, değer veririm onlara, arkalarından giderim sözcüklerin, izlerim onları. İşte ben böylesine severim sözcükleri."

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Değişik cümle türleri kullanılmıştır.
- B) Alıntıya yer verilmiştir.
- C) Kişileştirmeye başvurulmuştur.
- D) İkileme kullanılmıştır.
- E) Açıklama yapılmıştır.

Bilişsel Düzey: Uygulama basamağında, bilgi ve kavrama düzeyinde edinilen davranışların sorunu çözmeye kullanılması beklenir. Bir bilginin soruna çözüm olacak şekilde uygulanabilmesinin en temel koşulu bilgi düzeyinde iyi öğrenbilmesine ve kavrama düzeyinde iyi özümsemesine bağlıdır. Bu anlamda soru hazırlayıcı örnek bir paragraf vererek öğrencinin seçeneklerdeki bilgileri adım adım uygulamasını beklemektedir. Bu anlamda soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, kavrama, kullanma, uygulama şeklindedir.

43.

(I) İnsan ilişkilerinin öneminin yeterince kavranmamış olması, çocuk gelişimiyle ilgili birtakım sorunları da beraberinde getirdi. (II) Söz gelimi günümüzde, kendi kendine oyun kuramadığı için üretken olamayan, edilgen, çevreye karşı ilgisiz, evlere hapsolmuş çocuklar yetişiyor. (III) Bunların hayal güçleri, erken yaşta tanıştıkları ve hayatlarının doğal bir parçası olan televizyonla ve bilgisayar oyunları ile sınırlanmış durumda. (IV) Televizyondaki reklamlar çocukları ticari birer araç olarak görüyor. (V) Kaba kuvveti ve silah kullanmayı özendiren, sanat değeri düşük filmler ve kimi yayınlar yüzünden özellikle çocuklar, çeşitli psikolojik sorunlarla yüz yüze geliyorlar. (VI)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine düşüncenin akışına göre "Bütün bunlardan daha da önemlisi, bu türden olumsuzluklar tekrar tekrar yaşanıyor." cümlesi getirilebilir?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

44.

Sözcükler anlamlı ses birimleridir. Başka bir deyişle nesnelere ve varlıkların yerini tutan birer göstergedir. Aslında özel adlar dışında hiçbir sözcük, tek bir nesnenin adı değildir. Çünkü bir sözcük, kimi yönleriyle ötekilerden ayrılan, birbirlerine daha çok benzeyen, türdeş birçok nesnenin ortak adıdır. Söz gelimi çiçek sözcüğü belli bir çiçeğin değil, çiçek olma özelliği taşıyan tüm bitkilerin ortak adıdır. Dünyadaki benzer özellikler taşıyan bazı bitkilerin ötekilerden ayrılarak farklı bir küme oluşturdularının anlaşılmasıyla, "çiçek" sözcüğü o kümenin adı olmuştur.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Abartma   B) Tanımlama
C) Örnekleme   D) Karşılaştırma
E) Genelleme

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir; çünkü yaratıcı beyinler ve bu beyinlerin ürettiği düşünceler, özgür ve özgün fikirler öğrencilerin sentez basamağını kullanmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımında hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturması beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Uygulama basamağında, bilgi ve kavrama düzeyinde edinilen davranışların sorunu çözmede kullanılması beklenir. Bir bilginin soruna çözüm olacak şekilde uygulanabilmesinin en temel koşulu bilgi düzeyinde iyi öğrenebilmesine ve kavrama düzeyinde iyi özümsemesine bağlıdır. Bu anlamda soru hazırlayıcı örnek bir paragraf vererek öğrencinin seçeneklerdeki bilgileri adım adım uygulamasını ve cümleleri seçeneklerle örneklemesini beklemektedir. Bu anlamda soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, kavrama, kullanma, uygulama şeklindedir.

45.

(I) Editör, bir yayınevinin olmazsa olmazlarından. (II) Yayımlanacak bir yapıtı düzenlemek, yayıma hazırlamak ve yayımlamak gibi birçok işi ve işlevi var. (III) Yazarın ve eserinin seçilmesinden, nasıl yayımlanacağına değin yayımlama işinin bütün aşamalarını kapsayan zorlu bir iştir bu. (IV) Günümüzde editörlük, yayıncılık alanında kurumsallaşamamış işlerden. (V) Yazarların çoğu, editörün yaptığı işi küçümseyip onu yalnızca bir düzeltmen olarak algılıyor. (VI) Bu yüzden de editörlüğü böyle algılayan birçok yazarın yayımlanan kitaplarında yanlışlardan geçilmiyor.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Analiz, bir paragrafta irdelenen veya işlenen düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki ilişkiyi açıklayarak sonucu bulma işidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice çözümlemesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde verilen paragrafın analizi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümleme, tahlil etme şeklindedir.

46.

(I) Çocuklar şiire pek ilgi duymaz; onlar, metinlerde geçen sözcüklerin ve yansıttıkları anlamın büyüğünden çok, anlatılanlara odaklanır. (II) Çocuk şiiri denen bir türün varlığını hep sorgulamışımıdır. (III) Çünkü "olay" onlar için neredeyse her şeydir. (IV) Nitekim, çocuklar için yazılmış iyi şiirleri bulup getirmeme, okutup ezberletmeme karşın, benim kızım da bu şiirlerde olayı aradığından iyi bir şiir okuru olamadı henüz. (V) Bu da bize, Borges'in de dediği gibi, şiirin öğretilmeyecek ama duyumsatılabilecek bir tür olduğunu gösteriyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Analiz, bir çözümleme işlemidir. Analiz, bir eserde ele alınan fikri veya düşünceyi, parçalarına ayırarak incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki bağlantıyı tanımlayarak sonuca gitme sürecidir. Öğrenci soruya doğru yanıt vermek için paragrafın kapsamlı tahlilini yapmalıdır. Her cümleyi sonraki cümleyle ilişkilendirmeli ve paragrafın anlam bütünlüğünü sorgulamalıdır. Küçük parçalar arasındaki ilişkileri inceleyerek sonuca ulaşmak isteyen öğrenci analiz becerisini kullanacaktır. Neticede öğrenci paragrafın anlam bütünlüğünü bozan cümleyi fark edecektir.

Anahtar Kelimeler: Seçme, bölme, ayırma, çözümleme, karşılaştırma, tespit etme, tahlil etme şeklindedir.

47.

Hemen hepimiz yazılarımızda, yerli yersiz alıntılar yapmaktan, özellikle sözü, alçak gönüllülikle yabancı ozanlara, çağdaş düşünülere bırakmaktan fazlasıyla hoşlanıyoruz. Kimi zaman bunu öyle abartıyoruz ki yazar olarak konuyla ilgili ne düşündüğümüz anlaşılmıyor. Ayrıca aynı alıntıların değişik yazarlarca da kullanıldığını görüyoruz. Böylece tekrarın tekrarı bir okuma, zaman kaybına, okuma ediminin yavanlaşmasına yol açıyor. Bu nedenle kendi özgün düşüncemizi dayanaklarıyla işlemeliyiz yazılarımızda. Yüzeysellikten olabildiğince kaçınmalıyız. Kendi düşüncelerimizin de örneğin bir Valéry'ninki, Deleuze'ünki kadar önemli olduğuna inanarak bir öz güven geliştirmeliyiz.

Bu parçada alıntıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yazılarda kullanılırken aslına bağlı kalınmadığına
- B) Belirli örneklere sık sık başvurulduğuna
- C) Yazarlarda düşünsel sığığa yol açtığına
- D) Okuma zevkini azalttığına
- E) Kullanımının, yazarların kendi düşüncelerini önemsemeyişlerinden kaynaklandığına

48.

Benim ansiklopediyle tanışmam, ortaokulda ödev yapmak için kütüphaneye gittiğim günlere rastlar. Bir ansiklopediye sahip olmak o yıllarda, hayal edilemez bir şeydi. O, ancak bir kütüphanede bulunur ve belli bir süreliğine alınıp bakılabilir, dokunulabilir bir nesneydi. Kocaman cüssesiyle bir ansiklopediyi kucaklamak, sayfalarını karıştırmak, bir maddeyi arayıp bulmak, başka bir gezegene inmek ve orada keşiflerde bulunmaktan farksızdı. Ne yazık ki şimdiki çocuklar ansiklopedi bile karıştırmıyorlar. O büyülü dünyadan, o heyecandan habersiz yaşıyorlar. Öğretmenler ödev verirken "İnternette bulun." diyorlar. Onlar da hiçbir çaba göstermeden İnternette buldukları bilgiyi kopyalıyor; okuyup değerlendirmeden, hiçbir şey öğrenmeden götürüp veriyorlar.

Bu parçada belirtilenler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sürdürülen bir tutuma tepki
- B) Öğrenme coşkusunu tadamayış
- C) Bilgiyi özümseyememe
- D) Kolaycılığa yönlendirme
- E) Duygularını başkalarıyla paylaşmama

Bilişsel Düzey: Analiz becerisi, soyut düşünme becerilerinden biridir. Soru hazırlayıcı bütünlük içinde verdiği paragrafı öğrencinin küçük parçalara ayırmasını ve seçeneklerle küçük parçalara ayırdığı bilgileri eşleştirmesini beklemektedir. Bu anlamda soru kökünde yer alan "hangisine değinilmemiştir, hangisine varılamaz, hangisine ulaşamaz, şeklinde soru şekilleri, öğrencinin analiz becerisini ölçen soru tipleridir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Parça-bütün ilişkisi, tahlil, inceleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyinde, bir bütünü parçalarına ayırma söz konusudur. Paragrafı yardımcı düşüncelerine bölmek suretiyle düşünce yazısı daha kolay anlaşılabilir. Soru hazırlayıcı yazarın anlattığı olay örgüsünü öğrenciye sunmuş ve bunu paragrafı analiz etmesini istemiştir. Öğrenci adım adım incelediği cümleleri şıklarla karşılaştırarak doğru cevabı bulabilir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz becerisini ölçen bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Düşünme, inceleme, karşılaştırma şeklindedir.

49.

Çocukluğumuzda kaç kez duyduk kim bilir: "Çok okuyan mı bilir, çok gezen mi?" Cevaptan çok, sorunun kendisi önemliydi sanki. Ortada derin bir ikileme varmış gibi ciddiyetle yöneltilirdi soru. Her seferinde "Çok okuyan!" dememiz beklenirdi. Galiba ilköğretimdeki öğretmenlerimiz, okuma sevgimizi böyle arttırmaya çalışırdı. Çok okumakla çok gezmek asla yan yana gelemezmiş gibi... Bense okumayı da gezmeyi de tutkuyla seven biri olarak ikiye bölünürdüm. Hiçbir zaman ısınmadım bu yapay ikileme, okumanın da içten içe bir seyahat olduğuna inandığımdan, her kitabın bizi başka bir yolculuğa çıkardığını düşündüğümünden. Okuyarak gezmek, her kitabı başlı başına bir serüven sayarak bir başka ortama, bir başka yaşama uzanan bir yolculuk yapmak mümkündür çünkü. Gezerken de her insanı ve her hayatı bir kitap gibi düşünerek dünyayı okumak da mümkün. Okumak ve gezmek aslında o kadar iç içe ki...

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Yaşamdaki olgular kalıplaşmış sorulara sığdırılmaz.
- B) Bilgi edinmenin farklı yolları vardır.
- C) Kitaplar dünyayı tanımamıza olanak sağlar.
- D) Merak ögesi içermeyen kitaplar gezip görme isteği de uyandırmaz.
- E) Okuma ve gezmeye birbirini besleyen iki eylemdir.

50.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından bu yana nostalji, başka bir deyişle eskiye duyulan özlem gittikçe yaygınlaşıyor. Bu, bir bakıma insanların yaşamlarından giderek daha fazla yakındıklarının bir göstergesi. Artık her kuşak yaşamın daha az mekanik, doğallığın daha yaygın olduğu bir dönemi özlüyor. Bu özlem hiç bitmeyecek gibi görünüyor. Çünkü teknolojik gelişmeler yaşamı kolaylaştırdığı ölçüde daraltıyor da. Bu yüzden günümüz insanı gözlerini geçmişe çeviriyor. Söz gelimi eski trenler böyle miydi, diye başlıyor, insanların atlı arabalarla yolculuk ettikleri günlere kadar gidiyor.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) İçinde bulunduğumuz koşulların geçmişi güzelleştiren çağrışımlar yarattığı
- B) İnsanlar arasındaki içtenlikli ilişkilerin yitip gittiği
- C) Mutluluk anlayışının insandan insana değiştiği
- D) İnsanların gelecek kaygısı çekmediği
- E) Günümüzde, yaşama sevincinin azaldığı

Bilişsel Düzey: Paragraf içinde verilen her cümle yahut fikir, paragrafın bütünlüğünü oluşturan bileşenleridir. Bütünlük içinde sunulan paragrafın incelenip birbiri ardına sıralanan cümleler arasında bağlantı kurma, bu cümleleri ilişkilendirme ve paragrafta bahsedilmeyen, değinilmeyen, ulaşılamayan ifadeleri bulup çıkarma analiz becerisiyle ilgilidir. Bir paragrafın bahsettiği ya da değindiği düşünceleri tespit etmek, metni okuyup anlama, iyice analiz etmekle mümkündür. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Soru hazırlayıcı, birçok yardımcı fikir barındıran paragrafı bir bilgi bütünü olarak öğrenciye sunmuştur. Paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki ilişkiyi bulmayı; seçeneklerdeki hangi cümlenin paragrafta yer almadığının veya parçadan hangisine ulaşamadığının tespitini öğrenciye görev olarak vermiştir. Bu açıdan soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre ulaşılabilecek yargıyı bulmasını istemektedir. Yöneltilen soruyu doğru cevaplayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

51.

Bir zamanlar edebiyatın gücüne, bir şeyleri değiştirebileceğine inanırdım. Benim için edebiyat, yaşam boyu temiz kalmanın, vicdani ve ahlaki çürümeye karşı durmanın göstergelerinden biriydi. Yıllarım, bu inancın etkisiyle gelişen bir tutkunun peşinden koşmakla geçti. Ama artık kabul edelim, bugünün insanı sözün değerini bilmiyor. Okumayı sevdiğini söylüyor ama iyi romanlardan, öykülerden, gerçek şirden habersiz. Ömrünü edebiyata vermiş, köşesinde sessiz sessiz yaşayan gerçek yazarlara sırtını dönmüş. Yalnızca, yapıtları çok sattığı için kimi yazarların önünde uzun kuyruklar oluştururken edebiyatın insanı çağırdığı o gerçek dünyayı aşındırdığının farkında bile değil. Pe-ki, o zaman edebiyat ne işe yarıyor? Söylemesi zor ama edebiyat bugün, yaratıları ilgi görmeyen üç beş kişinin sığındığı, kuşatılmış bir kale.

Aşağıdakilerden hangisi edebiyatla ilgili olarak bu parçada yakınılan durumlardan biri değildir?

- A) Okurların beğeni düzeyinin düşmesi
- B) Gerçek sanatçıların giderek azalması
- C) Eğitiminin, güzel duysal (estetik) boyutlara dayandırılmaması
- D) Yazınsallıktan yoksun yapıtlara değer verilmesi
- E) Yaşama ve insana olumlu boyutlar kazandırdığının farkına varılamaması

52.

Don Kişot ve Don Kişotluk üstüne şimdiye değin ciltler dolusu yazı yazıldı ve hâlâ yazılıyor. Ünlü bir filozof, "İnsan bu yapıtı hayatında üç kez okumalıdır: Duyguların hemen kolaylıkla harekete geçtiği gençlikte, mantığın egemen olmaya başladığı orta yaşta, her şeye felsefe açısından bakıldığı yaşlılıkta." diyor. Bu sözleriyle yapıtın klasik bir yapısının olduğunu belirtiyor.

Bu parçada sözü edilen yapıtla ilgili olarak asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Roman türünün ilk ve temel örneği olduğu
- B) Tadına, eleştirel bir okumayla varılabileceği
- C) İnsanoğlunun değişik hâllerini yansıttığı
- D) Düş dünyası geniş okurlara seslendiği
- E) Yaşamın farklı dönemlerine özgü bakış açılarıyla okunmasının gerekliliği

Bilişsel Düzey: Bir düşünce paragrafını anlamlı parçalara bölme, yardımcı düşünceleri çözümleyip aralarındaki ilişkileri belirleyebilme gibi davranışlar paragrafi doğru okuma ve metni kendi içinde tartışmaya bağlıdır. Yöneltilen soruya bakıldığında tartışmacı anlatım tekniğinin kullanıldığını görmekteyiz. Soru hazırlayıcı bu tekniği kullanarak öğrencinin bilişsel süreçleri kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda bütünlük içinde sunulan paragrafi parçalara bölmek adım adım yakınılan durumları tespit edip boşta kalan seçeneği işaretlemek paragrafi analiz etmekle mümkündür. Yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: İnceleme, parça- bütün, tahlil

Bilişsel Düzey: Bir düşünce paragrafını doğru anlamak, yazarının öne sürdüğü düşünceleri, fikirleri veya değerleri muhakeme etmekle mümkün olur. Yazarın metinde yer verdiği yardımcı fikirler ve ana fikir paragrafın doğru anlaşılmasında önemlidir; düşünce paragraflarında yazar, değerlerini ve asıl anlatmak istediğini ana fikir veya yardımcı fikirlerin içine saklar. Öğrencinin bu soruyu doğru çözmesi, paragrafi doğru analiz etmesiyle mümkündür. Öğrenci okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini işe koşarak, cümleler arasındaki ilişkileri dikkatle inceleyerek, bütünü iyi tahlil ederek, metnin ana fikrine ulaşır. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümleme, ilişkilendirme, yardımcı fikirleri bulma, ana fikri bulma şeklindedir.

53.

İnsanlar, toplu hâlde yaşama gereksinimi duyarlar. Bunun için herkesin üzerinde anlaştığı, gittikçe yaygınlaşan ortak bir değerler sistemi gerekir. İşte ahlak, bu türden bir değerler sistemidir. Toplumda çekişen ve çatışan tarafların hiçbir ortak yanı kalmadığı durumlarda bile birleştirici bir güç durumundadır. Örneğin, dürüstlüğü değil de yalancılığı ya da sahtekarlığı kimse önermiyor. Sadakat yerine ihanet, adalet yerine haksızlık değerli gösterilemiyor. Çünkü ahlak, bir insan topluluğunun, üzerinde birleştiği ortak paydayı oluşturuyor.

Bu parçadan ahlakla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) Kişileri değerlendirmede ayırıcı bir ölçüt olduğu
- B) Davranışları ve ilişkileri düzenleyen ana kurallar olduğu
- C) İlkelerinin kişiden kişiye değişen, göreceli bir nitelik taşıdığı
- D) Toplumdan topluma farklı özellikler taşıdığı
- E) Yasaların öngördüğü yaptırımları içerdiği

54.

Gerek edebiyat dergilerinde gerekse gazetelerin sanat-edebiyat sayfalarında yer alan söyleşilerde, nedense hep aynı konular konuşuluyor ve bundan bir türlü vazgeçilmiyor. Bir yazarın yeni bir romanı mı çıkmış, sorusu hemen hazır: "Bu yapıtınızı yazarken neyi amaçladınız?" ya da "Yapıtınız yaşadıklarınızdan izler taşıyor mu?" Cevaplar da üç aşağı beş yukarı aynı düşünceler etrafında dönüyor. Peki neden bu sınırlılık? Bence bu, yazardan değil, soruyu sorandan kaynaklanıyor. Çünkü söyleşilerde asıl yönlendirici, soruyu sorandır. Bu nedenle sanatçının düşünce üretmek sanatını geliştirmesinde ve yapıtlarının değerlendirilmesinde ona sorulacak soruların önemli bir payı vardır. ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bütün bunlara bakarak eleştirel yaklaşımın ne denli önemli olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz
- B) Bu sorun bence temelde birbirini izleyen aynı nitelikteki durumların art arda sıralanmasından doğuyor
- C) Hangi yazara sorarsanız sorun, hepsi kendine özgü yazma yöntemlerinin olduğunu söyleyecektir
- D) Üstelik yapıtın niteliğini yazarın donanımı belirler ve bunun üzerine söylenebilecek çok söz vardır
- E) Kısaca hem eleştirilenlerin hem de sanatçılarla söyleşi yapanların, her düzeyden insanın ilgisini çekecek nitelikte sorular sorması gerekiyor

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre ulaşılabilecek yargıyı bulmasını istemektedir. Yöneltilen soruyu doğru cevaplayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Parçada sonuç bölümüne ait bir cümle eksik bırakılmıştır. Boş bırakılan yere getireceğimiz cümlelerin kendinden önceki cümleye uygun olması anlam bütünlüğünü inşa etmek adına son derece önemlidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, paragrafı doğru anlamasına ve eksik olan son cümleyi seçenekler arasından tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu işlem sentez işlemidir. Bu bakımdan yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, tamamlama, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

55.

Sokrates'ten önceki ilk Batılı filozoflar, geçmişten iki büyük kopuşu aynı anda gerçekleştirdiler. İlk önce, kendi akıllarını kullanarak dünyayı anlamaya çalıştılar. Bu tek başına, tümüyle yeni bir şeydi ve insanın gelişmesinde en önemli köşe taşlarından birini oluşturdu. Aynı zamanda insanlara, akıllarını nasıl kullanacaklarını ve kendi başlarına nasıl düşüneceklerini de öğrettiler. ---. Onlar bilgi birikimlerini olduğu gibi öğrencilerine aktarmak yerine, onları tartışmaya, düşünce alışverişinde bulunmaya, kendi düşüncelerini ileri sürmeye ve savlarını kanıtlamaya özendirilen öğretmenlerdi.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışı na göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ayrıca insanın düşünce yapısını çözmeye çalıştılar, gözleme ve deneye dayanan psikoloji biliminin temellerini de attılar
- B) Düşünce tarihinde bu yaklaşımlar, çok büyük tartışmalara konu oldu
- C) Dolayısıyla, öğrencilerinin de kendileriyle tıpatıp aynı düşüncede olmasını beklemediler
- D) Bu tutum, günümüz düşünce dünyasında da varlığını sürdürmektedir
- E) İnsanlığın zihinsel serüveninde ortaya çıkan bu iki yöntem birbirini etkileyen bir gelişim süreci izlemiştir

56.

Türküler, şiirler iç dünyamızın sesi olarak yazılmış olsalar da bizden çıktıkları anda topluma mal olmuştur artık. Yalnız topluma mal olmakla kalsa iyi. Yerelden ulusala, ulusaldan evrensele bir değişme ve gelişme çizgisi izleyerek bütün insanlığın ortak değeri hâline gelir. Örneğin Yunus Emre'nin şiirlerinde yansıtılan duygular salt bize mi özgüdür? Neruda, yalnızca Şili'nin acılarını yansıtmıştır, deyip dışlayabilir miyiz onu? Acısı acımız olmuştur, halkı da halkımız. Kısaca ---.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) şiir, şairin şiiri düşünmeye başladığı andan okuyucusuyla buluştuğu ana değin süren, uzun ve sancılı bir dönemin ürünüdür
- B) sanatçı, ortaya koyduğu ürünlerin hangi özellikleri taşıyacağını önceden saptamalıdır
- C) sanatçı, yapıtını yaratırken bilinçli olarak ona ulusal niteliklerin dışına taşan yeni boyutlar kazandırır
- D) her birimiz, yaşadığımız bölgenin rengini, dokusunu, çizgisini yansıtan türkülerden ve şiirlerden hoşlanırsınız
- E) türküler, şiirler özünde kendi coğrafyalarının izlerini taşısalar da sanatsal dilin içerdiği insansal özle bütün insanlığın ortak yaratısıdır

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımında hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturması beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, oluşturma, tümevarım şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, çeşitli unsurları ya da bileşenleri belirli ilkelere göre ilişkilendirip birleştirme işidir. Zihinsel anlamda öğrencinin özgün düşünceler, farklı fikirler oluşturmasına en çok imkan sağlayan basamak sentez basamağıdır. Yöneltilen bu soruda düşüncenin akışına göre paragrafın sonuna hangi cümle getirilir, sorulmuştur. Adayın bu soruyu doğru cevaplayabilmesi, paragrafın tamamını doğru okuyup anlamasına bağlıdır; sonrasında eksik bileşeni tespit edip uygun yere yerleşmesi gerekmektedir. Bileşenleri bir araya getirmek, belli bir düzen ve ilişkiye göre parçadan bütüne gitmek bir sentez işlemidir. Bu anlamda düşünüldüğünde paragraftaki eksik parçayı paragrafın anlam bütününe oluşturacak şekilde birleştirme sentez basamağına karşılık gelir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, birleştirme şeklindedir.

57.

(I) Berna Moran'ın deyişiyile "huzursuzluğun romanı", Fethi Naci'ye göre de "Türkçenin en güzel aşk romanı" olan Huzur'un yayımlanışının üzerinden yaklaşık elli yıl geçti. (II) Bu romanda olaylar, bir ağustos günü başlar ve radyodan İkinci Dünya Savaşı'nın başladığını haber veren bir anonsla biter. (III) Her ne kadar ilk bakışta aşk romanı gibi görünse de günahın ve kavuşmanın değil, Doğu'yla Batı'nın, huzursuzluğun, zaman ve müziğin romanı olarak kabul edilir. (IV) Huzur, hiçbir zaman Madam Bovary'nin yarattığı etkiye benzer bir etki yaratmamıştır. (V) Madam Bovary gibi can sıkıcı taşranın romanı değildir Huzur; tam tersine çok eski, çok köklü bir kentin, İstanbul'un, Boğaziçi'nin romanıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde değerlendirme söz konusu değildir?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme kişiyi, ortamı, düşüncüyü, yazarı veya metni belli ölçütler kapsamında irdeleme buna bağlı olarak da yargıya varma sürecidir. Diğer anlamda değerlendirme, ölçütler ışığında hüküm vermedir. Soru hazırlayıcı, tartışmacı anlatım tekniğini kullanarak bir röportaj alıntılamıştır. Öğrenci romancının düşüncelerini ölçüt olarak kabul edip yazarın düşünceleriyle alakalı yargıya varmalı ve yazar hakkında hüküm vermelidir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruyla öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini ölçmek istemektedir. Öğrencinin soruyu doğru çözebilmesi okuduğunu anlamasına, romancıyı ve romancının fikirlerini irdelemesine bağlıdır. Bu yüzden ölçüte göre değerlendirme, hüküm verme becerilerini işe koşmak gerekir. Soru değerlendirme basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, irdeleme, hüküm verme, yargıya varma şeklindedir.

58.

Şairler arasında öteden beri süregelen açık ya da gizli bir yarış vardır. Oysa aynı gözeden su içen, aynı güneş altında ısınan, aynı ağacın gölgesinde oturan insanlardır onlar. Birbirlerine, sanıldığından daha çok ihtiyaçları vardır. Ölmüş şairlerle, onların anıları üzerinde yaşatılan dostluklar da dâhildir buna. ---? Kıskanmalar, görmezden gelmeler, kara çalmalar... Neyi paylaşamazlar? Herkesin kabı kendine göredir, alacağı su miktarı bellidir oysa. Paylaşmanın, el ele vererek yaratacakları eleştiriyi ortamının sağlayacağı yararlar üstünde durmak ve bunu geliştirmek varken nedir bu yok edici yarış?

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Oysa her şair, şiirini kendi yaşam serüveninden çıkarmaz mı
B) Bunu bilmelerine karşın nedir bu sevgisizlik şairler arasında
C) Şairler arasındaki bütün bu çatışmalar gerçekte şiirimizin tematik haritasını daraltır mı
D) Öyleyse neden şiirin kolayca kaçma sanatı olduğu izlenimi yaratılıyor
E) Şairler, birbirlerini değerlendirirken şiirsel ölçütler kullanırlar mı

Bilişsel Düzey: Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, özelden genele ya da parçadan bütüne gitme yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez, küçük parçalardan bir anlam bütünlüğüne ulaşma işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciyi bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden gelişme bölümünde eksik bırakılan parçayı birleştirip bir bütün oluşturma ödevi vermiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan cümleyi tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, tamamlama, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

59.

Aşağıdakilerin hangisinde verilen cümle, ayraç içindeki sözün anlamını icermemektedir?

- A) Öykünüzdeki bilinmeyenlerden kurtulmak için öyküdeki kadının kim olduğunu, nasıl bir yaşam sürdürdüğünü, ne iş yaptığını görünür kılın. (belirginlik kazandırmak)
- B) Sizin yaptığınız gibi, bir dönemi küçük bir öyküye sığdırmak herkesin üstesinden gelebileceği bir iş değildir. (zorluğu yenmek)
- C) Öykünüzün kahramanı olan kadını, içimizden biri gibi gösterebilmişsiniz. (inandırıcı olmak)
- D) Öykünüzü, yaşamın akışını düşündüren bir doğallıkla yazın, bunu yapabilecek güçlü bir kaleminiz var. (yazarlık yeteneği olmak)
- E) Öykülerinizde ayrıntılardan kaçınmanızı, yalınlığa bağlı kalmanızı çok beğendim; bu, sizin yoğunluğa verdiğiniz önemi gösterir. (çığır açıcı olmak)

60.

Şair olarak başarıyı --- borçluyum çünkü ne kadar çok sözcükten kurtulursam şiiire o kadar çok yaklaştığımı düşünürüm hep.

Bu cümlede boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sahip olduklarıma değil, vazgeçtiklerime
- B) aynı metni eklemelerle zenginleştirmeme
- C) aldığım notlardan yararlanmama
- D) hayal gücümün zenginliğine
- E) işlediğim duyguların çeşitliliğine

Bilişsel Düzey: Öğrencilerin geçmiş bilgilerini kullanarak yeni bir duruma aktarmaları o bilgileri örneklemeleri kavrama basamağıyla açıklanır. Öğrenci seçeneklerde verilen söz öbeklerinin ne anlama geldiğini bilmelidir; ama o kavram bilgisi sorunun çözümünde yetmeyecektir. Öğrencinin cümleleri okuması, anlaması ve nihayetinde geçmiş bilgilerini transfer etmesi gerekir. Görünürde bilgi düzeyinde bir soru olarak görülse de bilginin transferi, örnek verilmesi için içine girdiğinde yöneltilen soru kavrama basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, transfer, örnek verme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile düşüncüyü yahut düşünce ürünü cümleyi meydana getirme sentez işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün oluşturma sürecidir. Sentez, parçaların anlam bütünlüğü oluşturmada aralarındaki ilişkileri fark edip anlamaktır. Soru hazırlayıcı, öğrenciden cümledeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan soru cümlesini tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

61.

(I) Kimi şairler vardır, daha ilk şiirleriyle yeni bir içerik, yeni bir biçim yaratırlar. (II) Bu şairler, sürekli bir arayış içinde olduklarından zaman zaman şaşırsalar da düş kırıklığına uğratmazlar okurlarını. (III) Moda yönelişlere itibar etmezler, dışarıdaki "gürültü" dikkatini dağıtmaz bu tip şairlerin. (IV) Kendilerini yenileme süreci içinde olan bu şairler okurlarının beklentilerini boşa çıkarmazlar. (V) Şiirin iç sese dayandığının, yapısal bir bütünlük ve sağlıklı gerektirdiğinin bilincindedirler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) III. ve V.   B) IV. ve V.   C) II. ve IV.
D) I. ve III.   E) I. ve II.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Düşünceyi farklı kelimelerle aynı anlama karşılık gelecek şekilde çevirme, kavrama basamağında bir davranıştır. Bir parçada verilen düşünceyi kendi cümleleriyle yeniden yazma, parçayı açıklama, seçenekler arasında bulup işaretleme kavrama basamağında düşünme işlemleridir. Bu açıdan soru hazırlayıcı sunduğu cümlede öğrenciden okuduğunu doğru anlamasını ve cümleyi aynı anlamı verecek şekilde farklı kelimeleri kullanarak yeniden ifade etmesini veya seçenekler arasında bulunup işaretlemesini ödev olarak vermiştir. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için okuduğunu anlama, açıklama, çevirme şeklindedir.

62.

Çehov'un çocukluk ve ilk gençlik yıllarında yaşadığı ağır koşullara, serinkanlı duruşuna rağmen karşılaştığı her trajik durum ve olguyu alaycı bir dille yansıtmaması, incelenmeye hâlâ muhtaçtır. Tolstoy'un diliyle söylersek Çehov, özellikle izlenimci yanıyla, çağdaşları, öncülleri, ardılları arasında öne çıkar: "Çehov bir sanatçı olarak önceki Rus yazarlarla Turgenyev, Dostoyevski veya benimle karşılaştırılmaz. Çehov'un kendi biçemi var. Bakarsınız, adam hiçbir seçim yapmadan eline hangi boya geçerse onu gelişigüzel sürüyor. Bu boyalar arasında hiçbir ilgi yokmuş gibi görünüyor. Ama bir de geri çekilip bakıyorsunuz ki ne göresiniz! Karşınızda parlak, büyüleyici bir tablo duruyor."

Bu parçada Çehov'la ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Özgünlüğünü belirleyen yönlerine
B) Kahramanlarının iç dünyasına
C) Anlatım niteliklerine
D) Kişisel özelliğine
E) Yaratıcı gücüne

Bilişsel Düzey: Analiz, bütünü parçalarına ayırma, adım adım tahlil etme ve sonuca ulaşma işlemidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden okuduğunu anlamasını, paragrafı derinlemesine incelemesini ve bütünü oluşturan parçalarla seçenekleri eşleştirip doğru yanıtı bulmasını beklemektedir. Bu anlamda soru analiz becerisini ölçen bir soru şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Tahlil, eşleştirme, parça-bütün şeklindedir.

63.

Düşünen gençlerden umutluyum. Başarılı ürünler ortaya koyuyorlar, koyacaklar da. Bir yandan Batı'daki birikimi özümseyecek, yorumlayacak; diğer yandan da kendi dilimize, kendi kültürümüze ilişkin arayışları sürdürecekler. Bu arayışları, bizi biz yapan öğelerden ödün vermeden, dünyanın her yerinde yaşananlara hem duyarlı olarak hem de onlardan belli bir uzaklıkta durarak sürdürecekler. Eğer bundan vazgeçmez, amaçlarına ulaşıncaya değin çaba gösterirlerse yanı başlarında, kendilerinden yıllar önce yaşamış yol arkadaşları bulacaklar. Günümüzde doğrudan bir sonuca ulaşamaları bile, gelecekte bu yolda yürüyeceklerine bugünden tutmuş oldukları ışıkla umut verecekler.

Bu parçanın yazarı gençlerde bulunması gereken özellikler arasında aşağıdakilerden hangisine değinmemiştir?

- A) Olumsuzluklardan ders çıkarabilmeye
- B) İşlerinde kararlı bir tutum izlemeye
- C) Dışsal gelişmelerden yararlanmaya
- D) Sonraki kuşaklara kılavuzluk etmeye
- E) Ulusal değerleri önemsemeye

Bilişsel Düzey: Bütünlük içinde verilen bu düşünce paragrafını doğru anlamak ve değinilen yahut bahsedilen her fikri yakalamak soruyu doğru çözmeye etkili olacaktır. Nihayetinde bu yöntemi kullanmak için analiz becerisi kullanılmalıdır. Soru hazırlayıcı öğrencilerin analiz becerisini ölçmek istemektedir. Bu anlamda yöneltile soru analiz düzeyinde bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Parça- bütün, okuma, anlama, analiz şeklindedir.

64.

Neyi, neden yazacağımız sorusu ilk adımdır. Konu bulmada işaretleri değerlendirmek, koku alabilmek ve iz sürebilmek önemlidir. Merak, içgörü, zengin bir düşünme gücü de temel öğelerdir. Yazar uyanırken düşünme insanıdır. Yazacağımız romanı nasıl, hangi dil ve yapı içinde anlatacağımıza karar vermeli, uzun süre kafamızda taşınmalı ve olgunlaştırmalıyız. Bunun için de ben bir romanın kapısını çalarken kendime şu soruyu sorarım: Ne anlatmak istiyorum? Soruyu bir cümleyle yanıtlamıyorsa kafam henüz karışık demektir. Beklerim. Bu arada neyi anlatmak istediğim netleşirken nasıl anlatacağım üzerinde düşünürüm. Yine de niyetlerimin nesnellik kazanarak bir biçim alması için hemen her zaman sayısız giriş denemesi yapmışımdır.

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Bir yazıda bulunmasını zorunlu saydıklarınız nelerdir?
- B) Yapıtlarınız genellikle nasıl bir çalışmadan sonra ortaya çıkar?
- C) Yapıtlarınızda hangi türden sonuçları yeğlersiniz?
- D) Roman yazanlara neleri önerirsiniz?
- E) Yazmaya başlarken çıkış noktanız nedir?

Bilişsel Düzey: Paragrafı kendi bütünlüğünde parçalara bölmek, ayrıntılarına dikkat etmek analiz basamağıyla açıklanır; ancak metindeki düşünce yazısından sorular çıkarmak, cümleleri bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirmek bilişsel taksonomide kavrama basamağına karşılık gelir. Yöneltile soruda, soru hazırlayıcı öğrencinin kavrama ve analiz becerisini birlikte ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler: Soru sorma, çevirme, kavrama, analiz şeklindedir.

65.

Neden şiir yazar ki insan? Havasızlıktan boğulmak üzere olan evrende nefes alabilmek, var olabilmek, elinde iyi-kötü ne varsa dökebilmek için mi eteklerine? İç dünyasının dışarıyla olan kavgasında anlaşılabilir olma derdi midir kendini kanıtlamak ya da kanatmak? Şairler, görünenin ardındaki gizemleri ortaya çıkararak bize rehberlik mi ederler?

Bu sözleri söyleyen kişiye göre şairlerin yazma nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Yaşamın bunaltıcılığından sıyrılma
- B) Kendini, anlatarak ortaya koyma
- C) Ruhsal durumuyla yaşam arasındaki çatışmayı yansıtırma
- D) Yalnızlaşmaktan kurtulma
- E) Yaşamın, ayırımına varılmayan yönlerini duyumsatma

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciye tartışmacı anlatım biçimini kullanarak bir düşünce paragrafı sunmuştur. Öğrenciye düşün görev paragrafı doğru okumak ve tahlil etmektir. Öğrenci okuduğunu anlayan bir tavır içinde bütünlük içinde sunulan paragrafı analiz ederek doğru yanıtı ulaşabilir; çünkü öğrenci paragrafın anlam bütünlüğünü koruyarak anlamı satır satır tahlil edecektir. Bu anlamda soru analiz düzeyinde yöneltilen bir soru şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, tahlil etme, eşleştirme şeklindedir.

66.

Yazınsal metinlerle beslenmek, iyi bir gazete metni yazmanın olmazsa olmazlarından. Bu, cinayet haberi yazan polis muhabiri için de geçerlidir, köşe yazarı için de. Gazetecilerin iyi bir şiir, roman, öykü okuru olmaları bana göre, zorunludan da öte. Ben gazete yazılarımda önce anlaşılır olmaya çalışırım. Sonra, işlediğim konuda öncelikle belli bir noktayı vurgularım ki okuyanlar onda yeni bir bakış açısı bulabilsin. Ne yazık ki bunu, lafa boğmadan yapabilmek sanıldığından çok daha zor. Bazen altı satırlık bir yazı için günlerce araştırma yaptığımı, onlarca insanla konuştuğumu bilirim. Yine benim gazete yazılarımda olmazsa olmazlarından biri de saydamlıktır. Kötüye kötü, iyiye iyi diyemediğim tek bir yazım bile yok. Çünkü gazete yazıları gerek biçimiyle gerek içeriğiyle mutlaka "gerçek" olmak zorunda.

Böyle diyen bir gazeteciyle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine varılamaz?

- A) Sanatsal yapıtları okumanın gerekliliğine inandığına
- B) Yazdıklarının kısa ve açık olduğuna
- C) Söylemek istediğini kendine özgü bir yaklaşımla işlediğine
- D) Yazacaklarını bir ön değerlendirmeden geçirdiğine
- E) Okuyucularını kendisiyle özdeşleştirmek istediğine

67.

Yaşamdan yola çıkmayan, sığ, okuma tembelliğine yol açan, yaratma cesaretinden yoksun ve ders veren anlatılar, romansal düşüncenin askıya alındığı ucuz bir bildiricilik durumundan öteye geçemez. Bu anlatılar; insanı, onun acılarını, çelişkilerini derinlik ve incelikte yansıtmaya getirmeyi kesinlikle başaramaz. Bu yüzden her niteklilikli gerçek yazınsal yapıt, özellikle kişinin varoluşsal hâllerini anlatmalı. Böyle bir anlatımdan yoksunsa o, gerçek bir yapıt sayılamaz.

Bu parçadan kimi yazınsal yapıtlarla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine varılamaz?

- A) Öğreticilikten uzak olmalıdır.
- B) İnsan yaşamını değişik boyutlarıyla kuşatmalıdır.
- C) Anlatıcı kendini gizlemelidir.
- D) Yaşananlara yeni biçimler kazandıran sanatsal bir doku taşımalıdır.
- E) Okuyanı düşündüren, etkileyici bir söylemle biçimlendirilmelidir.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, bir neticeye ulaşmak amacıyla ölçüt belirleyip hüküm verme, yargıda bulunma işlemidir. Soru hazırlayıcı bir düşünce metni sunarak bahsi geçen gazeteciyle ilgili neticeye ulaşmayı, hüküm vermeyi öğrenciden istemektedir. Paragraf öğrenci tarafından doğru okunup anlaşılmalı ve gereken hüküm verilmelidir. Bu anlamda yöneltilen soru değerlendirme basamağında bir soru biçimidir.

Anahtar Kelimeler: Yargıda bulunma, hüküm verme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz, metni tahlil etme becerisidir. Analiz; çözümlenme, derin inceleme ve bütünü parçalara ayırmak yoluyla yapılan işlemlerin tümüdür. Soru hazırlayıcı öğrenciden metni doğru okumasını, doğru incelemesini ve parçada verilen bilgiler ışığında, seçeneklerde verilen özelliklerin doğru ilişkilendirmesini istemektedir. Bu anlamda öğrenciden beklenen, üst düzey zihinsel becerilerden biri olan analiz yeteneğini kullanmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Çözümlenme, tahlil etme, inceleme, ilişkilendirme şeklindedir.

68.

Sözcükler asi, uysal, renkli, soluk, yaramaz, çığırkan ve sevecen olabilirler ama her zaman çok değişkendirler. Taşıdıkları yalın anlamın ötesine geçip bambaşka şeyler söyleyebiliyorlar; diziliş sıralarına göre farklı çağrışımlar yaratıyor, oturdukları yeri beğenmiyorlar bazen, dikkat etmezsem susmaları gereken yerde sızlanıyorlar. Onları kullanırken ince eleyip sık dokuyorum. Eğip büyüyor, kesip biçiyorum. Güldüklerini, ağladıklarını duyuyorum ama onlarla uğraşmaktan yılmıyorum. En başına buyruk sözcükler elimin altında, dilimin ucunda, beynimin içinde ama büsbütün ele geçiremiyorum onları. Onların sahibi olabilmek için yıllardır uğraşıyorum.

Bu parçadan sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Belli bir yöntemle göre cümleye dönüşürler.
- B) Doğaları yeni anlamlar yüklenmeye yatkındır.
- C) Kullanımlarını yadırgadıklarında bunu sezdirirler.
- D) Farklı nitelikler içerirler.
- E) Seçilişleri titiz davranmayı gerektirir.

Bilişsel Düzey: Ösym'nin sıklıkla kullandığı soru şekillerinden olan "çıkartılamaz, varılamaz, ulaşılamaz" şeklindeki soru kökleri öğrencilerin bütünlük içinde verilen paragrafları küçük ayrıntılara ya da yardımcı fikirlere bölmekle çözülebilmektedir. Öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini işe koşması gereken bu soru şekilleri analiz basamağına karşılık gelen soru tipleridir. Bu anlamada yöneltilen soru analiz basamağına bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Analiz, yardımcı fikir şeklindedir.

69.

Çevremdeki her şeyi izlerim. Otobüste, yolda, vapurda, ilgimi çeken hiçbir durumu kaçırmam. Bunun gibi, dinlediğim bir şarkıdaki duygu, izlediğim bir filmdeki sahne, zihnimde imgeye dönüşebilir. Tüm bu deneyimler, birikimler, duygulanımlar sonucunda bakıyorsunuz ki sözcükler üzerinde düşünmeye, onlarla dans etmeye başlamışsınız. Hatta sözcükleri yaşıyorsunuz, dahası sözcüklerin iç evreninde bir yolculuğa çıkıyorsunuz. Sözcüğün melodisi, tınısı, kâğıda dökülürken çıkardığı ses, büyük bir lezzet sunuyor. Sizin kattığınız duyguyla bambaşka bir zenginlik kazanıyor.

Bu parçada konuşan kişi altı çizili sözlerle, sözcüklere yönelik olarak neyi yaptığını belirtmiştir?

- A) Onların anlam katmanlarında dolaştığını
- B) Anlatımını yalnızca dilin çevrimindekilerle sınırlandırdığını
- C) Ses özelliklerine, anlamdan daha çok önem verdiğini
- D) Kullanıma yenilerini kattığını
- E) Duygusal boyutlu olanları sıkça kullandığını

Bilişsel Düzey: ÖSYM'nin yönelttiği soru kavrama düzeyinde bir sorudur; çünkü parçada altı çizili ifadenin açıklanması, yorumlanması, anlamın öğrenci tarafından yeniden ifade edilmesi istenmektedir. Kavrama bir davranışın öğrenci tarafından öğrenilmesi içselleştirilmesi yahut özümsemesi ve kendine mal edilmesi işlemidir. Kavrama düzeyinde öğrenciden altı çizili ifadedeki anlamı sezmesi beklenmektedir. Bir cümledeki anlamı yakalayan öğrenci bunu kendine mal ederek içselleştirerek yeniden söyleyebilir. Bu soru kavrama basamağına yöneltilmiş bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

70.

Bir yazara göre çocuk beyinleri aynı tornadan çıkmış küçük kaplara benzer, bunların ancak algılarla doldurulması gerekir. İşte bu yüzden onlara masal anlatılmayacaktır. Hatta çiçek desenli halılar ya da kuşlu kelebekli tabaklarla fincanlar görmeleri de engellenecektir. Çünkü onlara göre çiçekler halılarda yetişmez; kuşlarla kelebekler, tabaklara ve fincanlara yapışıp kalmaz. Çocukların her şeyi dört işlem yoluyla değerlendirebilmeleri, yaşamları boyunca salt akıllarının buyruğuna uyarak davranmaları sağlanacaktır böylece. Birer insan değil de ileride yararlı olmaları beklenen robotlar sayılan çocuklara ancak gözle görülen, akılla kavranan olgular öğretilenecektir. Yazar, bu yöneme göre yetiştirdiği çocukları bir tahta perdenin deliğinden sirk gösterilerini izlerken yakalayınca neredeyse fenalık geçirmiştir. Çünkü bu, akılla ve çarpım tablosuyla hiçbir ilişkisi olmayan, şiiir okumak kadar ayıp bir eğlencedir.

Bu parçadaki altı çizili sözlerle anlatılmak istenenler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Kişisel farklılığı yok sayma
- B) Gerçekler dünyasıyla sınırlı kalma
- C) Duyguları önemsemeyip dışlama
- D) Başkalarının isteklerine göre yaşama
- E) Her şeyi olumsuz yönleriyle değerlendirme

71.

Bir gün Nuruosmaniye'de bir yazar arkadaşımınla karşılaştım. "Ne o beyim, romancılığa mı başladın?" dedi. Şaka etmediğini sesinden, bakışından anlamıştım. Demek benim takma adla yazmama bir şey demiyordu da kendi adımı kullanarak yazmamı --- sayıyordu. Roman, romancıların alanıydı. Bir ozan buraya burnunu sokamazdı.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilmelidir?

- A) kendi borusunu çalmak
- B) başına dert açmak
- C) iş çıkarmak
- D) çizmeden yukarı çıkmak
- E) kendi göbeğini kendi kesmek

Bilişsel Düzey: Bir paragrafta yer alan cümleyi, anlamı yahut manayı öğrenci kendi cümleleriyle yeniden söyleyebilir. Bu anlamda yöneltile soru kavrama düzeyinde bir sorudur. Soru hazırlayıcı tartışmacı anlatım biçimiyle bir düşünce paragrafı oluşturmuş ve edebi zenginliği olan söz öbekleri ve cümlelerin altını çizmiştir. Bu ifadelerin öğrenciler tarafından anlaşılmasını, başka kelimelerle yeniden ifade edilmesini istemektedir. Bu anlamda soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Çevirme, açıklama, kendi cümleleriyle yeniden söyleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltilmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımında hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturmaya beklenmektedir. Yöneltile soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, oluşturma, tümevarım şeklindedir.

72.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde klasiklerle ilgili farklı bir düşünce dile getirilmiştir?

- A) Söyledikleri, hiçbir dönemde tüketilmez.
- B) Okurların dünyasında özgün ve değişmeyen bir yer vardır.
- C) İnsan, yaşamının her döneminde onlarda kendini bulur.
- D) Anlaşıp kavranabilmesi özel bir çaba, özel bir okurluk donanımı gerektirir.
- E) Onları okumaktan alınan haz hiçbir zaman azalmaz.

Bilişsel Düzey: ÖSYM'nin yönelttiği farklı soru tiplerinden biridir. Burada öğrenciden beklenen öne sürülen düşüncelerden farklı olanı bulup çıkarmaktır. Aslında öğrencilerin soruya iki şekilde yaklaşması gerekir. İlk yöntem, bütün şıkları bir araya getirerek anlamlı bir düşünce paragrafı oluşturmaktır. Bu tümevarım yöntemidir ve sentez basamağıyla açıklanır. İkinci yöntem ise seçenekleri aynı anlam doğrultusunda kategorize edip farklı anlamı veren seçeneği bulup çıkarmaktır. Bu da analiz basamağıyla açıklanır. Bütün seçenekleri bir araya getirip bir paragraf oluştururken anlamın akışını bozan cümleyi bulup çıkarmak analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bu soruda hem analiz basamağını hem de sentez basamağını ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnceleme, tahlil etme, tümevarım, analiz, sentez şeklindedir.

73.

Barthes'in "Sözcükler herkesin malıdır ama cümle yalnızca yazanın." sözü aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Anlatım
- B) Anlamdaşlık
- C) Özgünlük
- D) Öznellik
- E) Biçem

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı bir düşünürün sözünü vererek öğrenciden kelimelerin sözlük anlamından hareketle bir eşleştirme yapmasını beklemekte ve seçeneklerden yanlış olanı seçmesini istemektedir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlaması özgünlüğün, özneliğin, biçimin, anlatımın ve anlamdaşlığın sözlük anlamını bilmesine bağlıdır. Bu anlamda soru bilgi basamağında yöneltilmiş bir sorudur; ancak sözcük bilgisi sorunun çözümü için yeterli değildir. Bilginin transferi ve örneklenmesi gerekir, nihayetinde bu eylem kavrama basamağıyla ilişkilidir. Çünkü kavramlar bilgisi ve transferi, örneklenmesi bu sorunun çözümünde önemlidir. Kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Kavrama, bilgi, anlam şeklindedir.

74.

Yazar; karşıtlıkların üst üste yığıldığı, ucu açık, kesin bir yargıya götürmeyen, tam bitmeyen metinleriyle, okuru düşüncelerin eşliğinde bırakıyor.

Bu sözlere göre yazarın, okura yönelik olarak gerçekleştirilmek istedikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Okuduklarını tamamlatıp onu bütünselliğe kavuşturma
- B) Düş gücünü geliştirme
- C) Çok boyutlu düşündürme
- D) Yorumlamaya yönlendirme
- E) Söylenenlerin kanıtlanmasını isteme

Bilişsel Düzey: Anlam bütünlüğü olan bir paragrafın iletmek istediği mesajı ya da mesajları idrak etmenin yolu o paragrafı doğru okumak ve okuduğunu anlamaktır. Soru hazırlayıcı yazarın üslubundan bahsederek metin üzerinde öğrenciyi düşündürmektedir. Öğrencinin soruya doğru cevap vermesi metni kavramasına ve metinde bahsedilen üslup özelliklerini seçeneklerle karşılaştırmasına bağlıdır. O halde öğrencinin paragrafı parçalarına ayırması gerekmektedir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, düşünme, parça, analiz şeklindedir.

75.

(I) Mario Giordano'nun *Deney* adlı romanı ilk kez dilemize çevrilmesine karşın sinemaseverler bu isme yabancı değil. (II) *Deney* önce *Das Experiment*, ardından da *The Experiment* adlarıyla iki kez sinemaya uyarlanmıştı. (III) Bu uyarlamalar, romanı kadar başarılı değilse de ilki Alman, ikincisi Amerikan yapımı olan her iki film de seyircilerin ilgisini çekmişti. (IV) Doğrusunu söylemek gerekirse hikâyesi o kadar etkileyici ve sinemaya uyarlamaya o kadar elverişli ki bu filmlerin ilgi çekmesi için yönetmenlerin özel bir beceriksizlik göstermeleri gerekliydi. (V) Çünkü *Deney* otorite ve güç arasındaki ilişkiyi, iktidarın doğasını ve büyüsunü, hapis-hanenin işlevini, sonuç olarak da insanın karanlık yanlarını sorgulayan bir roman.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem olumlu hem de olumsuz bir eleştiri söz konusudur?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Öğrencinin bilgi düzeyinde öğrendiği, kavrama düzeyinde idrak ettiği bilgiyi farklı bir sorunla karşılaştığında uygulaması beklenir. Bu açıdan öğrencinin anladığı bilgiyi uygulaması gerekir. Kazanılan bilginin yeni duruma transferinin birincil koşulu iyi öğrenilmesidir. Uygulama becerisini kullanabilmesi için daha önce edinilen bilgilerin yeni sorunla karşılaştığında hemen hatırlanıp kullanılması şarttır. Soru hazırlayıcı öğrencinin önceden öğrendiği eleştiri kavramını hem olum hem de olumsuz şekillerinde kategorize ederek bu sorunun çözümünde kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda yöneltilen soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, transfer, uygulama şeklindedir.

76.

(I) Tanpınar'ın yarım kalmış son romanı *Ay'daki Kadın* bir rüyadan uyanışla başlar ve içinde "rüya" sözcüğünün geçtiği bir cümleyle yarıda kalır. (II) Kitapta en çok yinelenen sözcüktür rüya; roman da adını, edebiyatımızda benzeri az bulunur bir mizahla kurulmuş eşsiz bir rüyadan alır. (III) Tanpınar'ın roman ve şiirlerini yakından tanıyanlar için *Ay'daki Kadın*'ın baştan aşağı bir rüya dili ve atmosferiyle kurulduğunu söylemek de şaşırtıcı olmayacaktır. (IV) *Ay'daki Kadın*, daha ilk sayfasından anlaşılacağı gibi okuyucuyu Tanpınar'ın o bilinen dünyasının hazlarına hemen götüren bir roman. (V) Öte yandan, tamamlanmamış kitabın dünyası, çok belirgin düzeltmeleriyle Tanpınar'ın kimi romancı sırlarını ve kararsızlıklarını açığa vuran bir dünya.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde kişisel düşünceye yer verilmemiştir?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Uygulama düzeyinde öğrenciden, bilgi ve kavrama basamaklarında edindiği davranışlarla karşısına çıkan yeni problem durumunu çözmesi beklenir. Burada öğrenci, bilgi düzeyinde kişisel düşüncenin ne olduğunu bilmeli, kavrama düzeyinde bunu örneklemeli, uygulama düzeyinde metnin içinden kişisel cümle içeren ifadeyi bulup çıkarmalıdır. Yani soru hazırlayıcının isteği, öğrencinin bilgi ve kavrama düzeyinde edindiği bu davranışı problem durumu karşısında kullanmasıdır. Bu anlamda yöneltilen soru uygulama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilme, kullanma ve seçme şeklindedir.

77.

(I) Fazıl Hüsni Dağlarca'nın 1940'ta yayımladığı, ikinci şiir kitabı olan *Çocuk ve Allah* okurla yeniden buluşuyor. (II) Türk şiirinin dil ve yapı bütünlüğü bakımından en sağlam yapıtlarından biri. (III) Bin yıllık Türk şiirinin yüzyılımızdaki son halkası olarak varlığını koruyor. (IV) Şair; kitapta, insanın evrendeki yerini, doğanın görkemi karşısındaki sarsılış ve duyularını dile getiriyor. (V) Bunları çocuklara özgü bir düş gücüyle yansıtıyor.

Bir şair ve yapıtıdan söz edilen bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, anlatılan kitabın daha önce de basıldığından söz edilmiştir.
 B) II. cümlede, şiirlerin benzerlerinden ayrılan yönlerine değinilmiştir.
 C) III. cümlede, şiirleri güzel ve etkileyici kılan etkenler üzerinde durulmuştur.
 D) IV. cümlede, işlenen temalara değinilmiştir.
 E) V. cümlede, şiirlerin nasıl bir bakış açısıyla oluşturulduğu belirtilmiştir.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı her cümlede verilen açıklamayı doğru anlamayı ve kavramayı öğrenciye görev olarak vermiştir. Cümleleri okuyup anlamak ve seçeneklerle doğru eşleştirmek sorunun çözümünden çok önemlidir. Verilen açıklamalar doğru kavranıp seçeneklerle eşleştirmeler doğru yapıldığında doğru yanıt bulunacaktır. Bu anlamda soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, eşleştirme, kavrama şeklindedir.

78.

(I) Yetişme döneminde sevilmiş, kişiliğine saygı gösterilmiş, kendisiyle barışık bir insan değilseniz yaşamda karşılaşacağınız kimi güçlüklerin üstesinden gelemezsiniz. (II) Yaşamda çirkin-güzel ikilemi, insanı kendisine sürekli çekidüzen vermeye zorlayan bir yargılama ölçütü. (III) Çalışkanlığınız, yaratıcılığınız, iletişim beceriniz, sorumluluk bilinciniz, dürüstlüğünüz, içtenliğiniz, adalet duygunuz ikinci planda bırakılarak yalnızca bu çerçevede değerlendirilmeye tabi tutuluyorsunuz. (IV) Bu durumla karşılaşan bir insanın böylesi bir ölçütü yadsıması ve kendini bedensel görünüşü dışındaki özelliklerle de var etmeye çalışması, yadırganacak bir davranış sayılmamalı. (V) Bunları yaşayan birinin, bazı insanların sırf doğuştan gelen özelliklerle öne çıkarılmasına tepkisi, gerçekte kıskançlık değil, eşitlik isteğidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Analiz, bütünü parçalarına ayırma, parçalar arasındaki bağlantıları fark edebilme, bütünlüğü meydana getiren bileşenleri ilişkilendirme ve nihayetinde metnin anlam bütünlüğünü sarsan cümleyi fark edip çıkarma işlemlerini içerir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrencinin okuduğunu anlamasını cümleler arasındaki bağlatıları fark edebilmesini ve anlam akışını bozan cümleyi bulup çıkarmasını beklemektedir. Bu anlamda soru analiz düzeyinde sorulmuş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, tahlil etme, ilişkilendirme şeklindedir.

79.

Doğu Karadeniz'in yaylalarını mutlaka görün. Kıyılarda hiç oyalanmadan kartpostallardaki kadar güzel ormanların üzerindeki muhteşem yaylalara çıkın. Her biri ötekinden farklı olan yaylaların birinden ötekine yürüyün. Ahşap yayla evlerinde konaklayıp yöresel yemeklerin tadına bakın. Yamaçlarda horon tepin; vadilere çökmüş, denizi andıran sis bulutlarına karşı tembel tembel yatın.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimleyici ögelere yer verilmiştir.
B) Karşılaştırma yapılmıştır.
C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
D) Öneri nitelikli cümleler kullanılmıştır.
E) Kişileştirmeye başvurulmuştur.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, adaydan metni doğru okuyup anlamasını beklemekte bunun yanında geçmiş öğrenmelerini düşünüp geri getirmesini istemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde yöneltilen soru bilgi basamağının işe koşulması gereken bir sorudur. Soru bilgi basamağından geçip terimsel olarak betimleme, karşılaştırma, benzetme, öneri, kişileştirme konularını örnekleme ve bilginin transferini gerektirmektedir. Bilgi düzeyinde kazanılan bir edimin öğrenci tarafından özümsemesi, bilginin örneklendirilmesi kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, transfer, örnekleme şeklindedir.

80.

(I) Servetfünun temsilcileri içinde Tefik Fikret'ten sonra "en büyük şair" olarak nitelendirilen Cenap Şahabettin ile okul kitaplarında ilk karşılaşmam hançer gibi keskin bir Erzurum kışına rastlar. (II) Zaten büyük bir çoğunluğumuz şair ve yazarlarla ancak okul kitaplarında tanışmışızdır. (III) Ne gariptir ki o büyük şairin o büyük şairiyle Erzurum'un kan donduran, kasıp kavuran soğuğu yüzünden bir türlü ısınmayan sınıfında tanışınca içim ısınmıştı. (IV) Şiir sevenler bilir; şiir insanın içini ısıtır, yerine göre serinletir, düşüncelerin ağırlığından kurtarır, alır götürür insanları bir yerlere gönlünün elinden tutarak. (V) *Elhân-ı Şitâ*, o soğuk kış mevsiminde, o yatılı okulda yalnızlığımın ve özlemlerimin üzerine örtülükveren sıcak bir battaniye etkisi yaratmıştı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde yalın bir anlatım söz konusudur?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Yalın anlatım düşüncelerin süsten uzak, sanatlı söyleyişten arınmış, kısa ve emin bir şekilde dile getirilmesidir. Bu ifade bilgi düzeyinde kazanılması gereken bir tanım cümlesidir; ancak sorunun öğrenci tarafında çözülmesi sadece tanımı bilmesine bağlı değildir. Soru hazırlayıcı öğrencinin hem bu tanımı bilmesini istemekte hem de bunu örneklemesini, transferini ve nihayetinde yalın anlatımın tanımı içeren o bilgiyi yeni problem durumunda uygulamasını yahut kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda söneltelen soru uygulama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilme, anlama, transfer, kullanma ve uygulama şeklindedir.

81.

Alışkanlıklar, basmakalıp sözler en derin gerçeklerin anlamını, en güzel duyguların ürpertisini unutturabilir. Bunları yeniden canlandırmak, yeniden yaşatmak için sanatçı olmak gerekir. Ancak şairler, milyonlarca yıllık güneşin ışığını, bize yeni açmış binbir renkli bir çiçeğin parıltısı gibi gösterebilirler. Yunus'un söyleyişiyle, her gün yeniden doğan şairler olmasaydı insanlık; öğrenilmiş, ezberlenmiş gerçeklerin kabuğu içinde sıkışıp kalacaktı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Abartmaya başvurma
B) Yinelemelere yer verme
C) Koşul öne sürme
D) Yansız bir söyleme dayanma
E) Tanık göstermeden yararlanma

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı bir paragraf sunarak öğrenciden geçmiş bilgilerini hatırlayıp geri getirmesini, düşünüp örneklemesini ve var olan bilgilerini yeni problem durumunda kullanmasını beklemektedir. Öğrenci terimsel olarak "abartma, yineleme, koşul, tanık gösterme, yansızlık(objektif anlatım)" kavramlarını bilmeli transfer etmeli, örneklemeli ve var olan problem durumunda kullanılmalıdır. Bu anlamda yöneltelen soru uygulama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilme, anlama, transfer etme, örnekleme, kullanma ve uygulama şeklindedir.

82.

Yazmaya yeni başlayanların ilk ürünlerini, kuşların kanat alıştırmalarına benzetirim. İlk uçuşlarla, kanat alıştırmalarıyla ilgili ne güzel belgeseller yapılmıştır. Bu belgesellerde yavru kuşlar uçma aşamasına gelince ilkin başlarını yuvalarından dışarı çıkarır, şöyle bir bakarlar mavi boşluğa; uçma güdükleri uyanmıştır, cıvıdayıp dururlar. Ama göze alamazlar uçmayı. Sonra annelerinin kılavuzluğu başlar; birlikte birkaç metreyi geçmeyen kısa uçuşlar yapar, yuvaya dönerler. Bu belgesellerde ilk uçuşlardan duyulan heyecandan, sevinçten de söz edilir. Cıvıldaşmalar, cıvıldaşmaların tınısındaki değişimler örnek gösterilir buna. Yazar, şair adayları için de gerçekten böyledir bu. İlk ürününü basılı görmekten duyulan sevinçe sınır çizilemez. Sıradan bir benzetme olacak ama tay tay duran, ardından ilk adımı atan çocukların duydukları bir sevinç vardır ya tıpkı ona benzer.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Olayları oluş sırasına göre verme
- B) Örnekten hareketle asıl düşünceye ulaşma
- C) Görsel ve işitsel öğelerden yararlanma
- D) Nitelendirmelere başvurma
- E) Karşıtıklardan yararlanma

83.

----. Örneğin Rubens, yüzünün güzelliğiyle övünç duyduğu küçük oğlunun resmini yaparken ona bizim de hayran kalmamızı bekliyordu. Elbette bu çok doğal bir istektir. Ancak, bu türden konulara duyulan ilgi, ilk bakışta daha az çekici gelen konuları dışlamamıza yol açarak beğenimizi sınırlayabilir. Bunu aşmak için, Albrecht Dürer'in annesinin yaşlı yüzünü resimlediği tabloda, gençlikten kaynaklanan güzellikten başka şeyler arama sabrını göstermemiz gerekli. Çünkü bu tablonun başarısı, konu aldığı figürün yüzündeki güzellikten gelmez. Nitekim tabloyu sevdiiren, yüzdeki güzelliğin önüne geçecek kadar etkili olmuş ifadedir.

Bu parçanın başına düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Sanatçı, genellikle yarattığı tablolarda insanların gerçek hayatta görmekten hoşlandıkları şeyleri yansıtmak ister
- B) Gördüğümüz bir tablonun, geçmişte yaşadığımız güzellikleri çağnştırması onun olumlu bir özelliğidir
- C) Gerçek bir sanatçı, tablolarının sanattan anlamayan kişilerce değerlendirilmesini önemsemez
- D) Duyguları anlatan her çalışmanın, sanatsal bir yön içermesi gerektiğini baştan kabul etmek gerekir
- E) Sanat tarihinde dış gerçekliği kendi algılama yetisine göre değiştirip yansıtan ressamlar da vardır

Bilişsel Düzey: Bilgi basamağında bir kavramın anlamını düşünme, matığını kavrama, görünce tanıma yahut söyleme söz konusudur. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrencinin kavramsal olarak "karşıtıkları, nitelendirmeleri, görsel ve işitsel öğeleri, örneklemeleri" bilmesini beklemektedir. Bunun yanında soru hazırlayıcı öğrenciden yukarıda sunduğu metnin içinde kavramların örneklerini bulmasını istemektedir. Bu anlamda yöneltilen bu soru kavrama basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, tanıma, söyleme, transfer, örnekleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, çeşitli unsurları ya da bileşenleri belirli ilkelere göre ilişkilendirip birleştirme işidir. Zihinsel anlamda öğrencinin özgün düşünceler, farklı fikirler oluşturmasına en çok imkan sağlayan basamak sentez basamağıdır. Yöneltilen bu soruda düşüncenin akışına göre paragrafın başına hangi cümle getirilir, sorulmuştur. Adayın bu soruyu doğru cevaplayabilmesi, paragrafın tamamını doğru okuyup anlamasına bağlıdır; akabinde eksik bileşeni tespit edip uygun yere yerleştirilmesi gerekmektedir. Bileşenleri bir araya getirmek, belli bir düzen ve ilişkiye göre parçadan bütüne gitmek bir sentez işlemidir. Bu anlamda düşünülürken paragraftaki eksik parçayı paragrafın anlam bütününe oluşturacak şekilde birleştirme sentez basamağına karşılık gelir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, birleştirme şeklindedir.

84.

İnsanın sanatsal çalışmalarının tümüne, bir arama ve bulma çabası olarak bakılabilir. Ya da bunlar, hayatı ve bu hayatın içinde insanın kendi yerini anlama ve anlamlandırma uğraşı olarak görülebilir. Bu çaba, ilk insandan bugüne değin farklı amaçlar altında, farklı açılımlar, biçimler ve yöntemlerle serpilip gelişmiştir. Yüzlerce yıllık serüveni boyunca, hem tarihsel dönemler, toplumsal ve siyasal koşullarca biçimlendirilmiş hem de onları biçimlendirmiştir. Buradan bakıldığında ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) sanatın, insanı doğa ve toplumla olan çatışmalarıyla yansıma işlevini yerine getirmesinin gerekliliği ortaya çıkar
- B) sanat yapıtlarında işlenen toplumsal özelemlerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği de açıklık kazanır
- C) sanatla toplumsal fayda arasında bir seçim yapmanın zorluğu daha iyi anlaşılabilir
- D) sanatın, insanın kişilik özelliklerini boyutlandırıp geliştirdiği söylenebilir
- E) bir toplumun sanatıyla o toplumun yaşamının birbirleriyle etkileşim içinde olduğu yargısına ulaşılabilir

85.

Yazar, kitaptaki resimler ve ilginç bilgilerle okuyucuyu, Eski Yunan ve Roma Uygarlıklarına uzanan bir zaman yolculuğuna çıkarıyor. Rengârenk, parlak sayfalar arasında gidip geldikçe ve biraz da hayal gücünüzü kullandığınızda kendinizi Eski Mısır'da "papirüs" terliklerle gezerken ya da Roma'da "toga" giymiş olarak bulmanız mümkün. Toga nasıl giyiliyor diye endişeleniyorsanız merak etmeyin kitapta o da yazıyor. Kitabı okuduğunuzda Antik Çağ ile şimdiki yaşantınız arasında öyle bir köprü kuracaksınız ki hem kendi yaşantınızdaki öğeleri Antik Çağlarda hem de Antik Çağlardaki yaşantılarda kendinizi bulacaksınız.

Bu parçada sözü edilen kitabın asıl özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Görsellik yönünden etkileyici bir nitelik taşıma
- B) Tarihsel bilgileri, ortaya çıktığı dönem içinde yargılama
- C) Okuyucuda, anlatılanları yaşıyormuş duygusu uyandırma
- D) Çok eski yaşam biçimlerini karşılaştırarak anlatma
- E) Okuyanın belirli bir düşüncede yoğunlaşmasını sağlama

Bilişsel Düzey: Parçada sonuç bölümüne ait cümle eksik bırakılmıştır. Sonuç bölümüne yerleştirilecek cümlenin kendinden önceki cümleyle ilişkili olması gerekir. Ters durumda parça bütün ilişkisi bozulur. Parçadan hareketle bütünü oluşturma, geniş anlamı oluşturan unsurları belirli bir düzen ve ilke ışığında bir araya getirme, tümevarıma ulaşma işi sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda soru hazırlayıcı öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerinden sentez becerisini ölçmek istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Parça-bütün, tümevarım, birleştirme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Paragrafı anlama, okuduğunu anlama becerisiyle yakından ilgilidir. Soru hazırlayıcı bir metin sunmuş ve burada metin içine gizlenmiş asıl fikrin, anafikrin bulunmasını istemiştir. Paragrafı doğru okuma ve anlama; özümseme sorunun çözümü için önemlidir. Metinde verilen gizli düşünceleri yakalama, kavrama, farklı bir cümleyle yeniden ifade etme kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, anafikir, özümseme, yeniden söyleme şeklindedir.

86.

1861 yılında bir eleştirmen şöyle demiş: "Bugüne kadar fotoğraf, kural olarak 'gerçeği yansıtmayı' amaçladı. Peki ama güzelliği belirgin kılma gibi bir amacı da üstlenemez mi?" Burada, o zamana değin yalnızca belgeleme yöntemi sayılmış bir iletişim aracının alanına estetik ölçülerin de dâhil edildiği görülüyor. Bu da, fotoğrafçının, gördüğünü yorumlayarak yansıtmaya bilincine vamasının bir sonucudur. Sanatsal yorumun ortaya çıkışı, sanatsal ölçütlerin uygulanmasına kendiliğinden yol açacaktır.

Bu parçaya göre fotoğrafçılığın bir sanat olarak kabul edilmesi aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Değişmez ve belirli kurallar içermesiyle
- B) İlgili duyanların sayısının her geçen gün artmasıyla
- C) Yaratıcılık yönünden başka sanat dallarıyla da ilişkili olmasıyla
- D) Çekenin bakış açısına göre anlamsal zenginlikler kazanmasıyla
- E) Belirli bir eğitimden geçmeyi gerektirmesiyle

87.

Sanatçı, yaşama ilişkin bilgi edinme yükümlülüğü altındadır. Bu demektir ki yaşadığı zaman diliminde olup bitenlere kaç numaralı camlar gerekiyorsa o camların takılı olduğu gözlüklerle bakmalıdır. Bu zorunluluğun bilincine varamayan bir sanatçı, gerçek dünyayı ya bulanık görecek ya da hiç göremeyecektir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada belirtilenleri destekler niteliktedir?

- A) Avrupa tiyatrosunda natüralizm öncesi dönemde, yeni biçim ve üslupların denenmesine karşın artık çok değişen dünya, eski ölçütlere göre algılandığı için bir büyük bunalımın içine düşülmüştü.
- B) James Joyce'un *Ulysses* örneğinde olduğu gibi pek çok yazar okunmak için değil, ünlü olmak ve incelenmek için yazıyor.
- C) Sanatın tarihi, geleneksel biçimlere ve üsluplara neredeyse bütünüyle bağlı kalarak yeni olabilmemiş sanatçıların öyküleriyle doludur.
- D) Franz Kafka'nın yüz yıl sonra da ününü koruyup geleceğe kalacağını öngörmek için onun yaşadığı zamanın şartlarını göz önünde bulundurmaya gerek yoktur.
- E) Bir yazar, anlatacaklarını değiştirmeden olduğu gibi dile getirirse yazar değil, gazeteci ya da politikacı olur.

Bilişsel Düzey: Bir paragrafı anlamak için irdelemek, incelemek gerekir. Sonuçta bir paragrafı yardımcı düşüncelerine ayırmakta analiz önemli bir yer tutar. Soru hazırlayıcı metni anlam bütünlüğü içinde sunmuş ve öğrenciden yardımcı düşüncelerle seçeneklerin bir tanesini ilişkilendirmesini beklemektedir. Paragrafın içinde bulunan " Bu da, fotoğrafçının, gördüğünü yorumlayarak yansıtmaya bilincine varamasının sonucudur." Yardımcı düşüncesiyle D seçeneğinde verilen "Çekenin bakış açısına göre anlamsal zenginlikler kazanmasıyla" seçeneğini ilişkilendiren öğrenci doğru yanıtı ulaşacaktır. Bu anlamda soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, irdeleme, ilişkilendirme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Parçadaki "Sanatçı,... yaşadığı zaman diliminde olup bitenlere kaç numaralı camlar gerekiyorsa o camların takılı olduğu gözlüklerle bakmalıdır. Bu zorunluluğun bilincine varamayan bir sanatçı gerçek dünyayı ya bulanık görecek ya da hiç göremeyecektir" ifadeleri düşünüldüğünde A seçeneğinde verilen " Avrupa tiyatrosunda natüralizm öncesi dönemde, yeni biçim ve üslupların denenmesine karşın artık değişen dünya, eski ölçütlere göre algılandığı için büyük bunalım içine düşülmüştü." İfadesi birbirini destekler niteliktedir. Bir cümleyi okuyan öğrenci onu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder yahut onu destekleyecek, örnekleyecek bir ifadeler kullanırsa bu kavrama basamağıyla açıklanır. Bu anlamda düşünüldüğünde yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çevirme, destekleme, örnekleme şeklindedir.

88.

10 ciltlik *Seyahatname*, Evliya Çelebi'nin 40 yıllık seyahatlerinde aldığı notlardan oluşuyor. Doğudan batıya, kuzeyden güneye 17. yy. Osmanlı ülkesini anlatıyor. Yazarın son derece renkli ve sıra dışı kişiliği nedeniyle yapıt, hem tarih hem filoloji dalları hem de edebiyat açısından taşıdığı önem dolayısıyla bir dünya klasiği sayılıyor. Ne var ki yine aynı nedenle yapıtın "yazma"dan basıma geçiş evresi de zorluklar içeriyor. Çünkü günümüzde onu "doğru okumak" da doğru anlamak da başlı başına bir uzmanlık işi. Evliya Çelebi gerek gördüğü fakat dilde bulunmayan, okuyanın kolayca kavrayamayacağı sözcükleri yaratan, tanık olduklarını kendi algılayışına göre değiştirip büyütürük yansıtan bir kişi. Bu yüzden önce onun dilinin şifrelerini çözmek, kişilik özellikleriyle tanışmak ve düşünce yapısını öğrenmek gerekiyor.

Evliya Çelebi'yi anlayabilmek için onun

- I. yeni sözcükler oluşturması,
- II. yapıtının dünyada kabul görmesi,
- III. gördüklerini düş gücüyle abartarak yansıtmaması,
- IV. karşılaştığı olayları anlatması

özelliklerinden hangileri nedeniyle özel bir donanım gereklidir?

- A) I. ve II.   B) I. ve III.   C) I. ve IV.
D) II. ve IV.   E) III. ve IV.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, herhangi bir durum karşısında, belli ölçütlere dayanarak yargıya varma, karar verme ve hükümde bulunma işidir. Soru hazırlayıcı sunduğu bu paragrafta Evliya Çelebi ve "Seyahatname" adlı eseriyle ilgili açıklayıcı bilgiler vermektedir. Öğrencinin paragrafı doğru okuması, anlaması ve metni iyice irdelemesi gerekmektedir. Çünkü sunulan paragrafta paragrafın bütünlüğü içinde Evliya Çelebi şahsında kanıtlar ve kriterler mevcuttur. Öğrenci paragrafı okuduktan sonra idrak ettiği kriterlerle Evliya Çelebi'yi anlayabilmenin özel koşulları hakkında bir karar verecek, bir hükümde bulunabilecektir. Bu eylem öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini gerektirir. Bu anlamda yönelilen soru değerlendirme basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, irdeleme, kanıt, kriter, karar verme şeklindedir.

89.

Bir dizi röportajdan oluşan bu kitapta, yazarlara yöneltilen sorular yalnızca girişte veriliyor. Daha sonra röportaj yapılan yazarın cevaplarına geçiliyor. Bu, belki okuyucuyla aracasız bir sohbet duygusu yaratma açısından güzel bir yol ama kimi yerlerde boşluklar oluşuyor. Konunun nereden, nasıl başladığı noktası havada kalabiliyor. İki paragraf arasında karşınıza çıkan bu boşluklar, okurken irkilmenize neden olabiliyor. Bazen de elinizde olmadan aradaki eksik soruyu içinizden tekrarlaraken buluyorsunuz kendinizi.

Bu parçada sözü edilen röportajlarda soruların başta toplu olarak verilmesi, okurlar açısından aşağıdakilerden hangisini ortaya çıkarmamıştır?

- A) Sanatçıyla yüz yüze gelmişlik duygusu vermeyi
B) Duraksamalarına yol açmayı
C) Metnin bütünselliğini kavramalarını engellemeyi
D) Kopuklukları gidermeye zorlamayı
E) Bu türe karşı ilgi uyandırmayı

Bilişsel Düzey: Yardım fikirleri ile cümle, cümle meydana getirilen düşünce paragraflarını parçalarına bölmek ve her cümleyi seçeneklerdeki söz öbekleri ile ilişkilendirmek üst düzey düşünce becerilerinden olan analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı sunduğu bu paragrafta öğrenciden metni doğru okumasını, okuduğunu anlamasını ve metni parçalarına ayırmak suretiyle seçeneklerle ilişkilendirmesini beklemektedir. Bu eylem öğrencinin bütünü parçalarına ayırmasıyla mümkündür. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, ilişkilendirme, bütün, parça şeklindedir.

90.

Bir yazar, kendisiyle söyleştiği bir yazısında şöyle diyor: "Her yaş döneminin insanı ayrıdır. Yirmili yaşların insanıyla ellinin, altmışın, yetmişin hele seksenin, doksanın insanı aynı insan mıdır?" Aynı olur mu hiç? Değişim salt fiziksel özelliklerimizi değil, asıl iç dünyamızı kuşatıyor. Bakıyorum bir zamanlar hiç umursamadığım olaylar, haberler şimdi derinlemesine etkiliyor beni. Yargılayıcı, eleştirel bir açıdan bakıyorum her şeye. İster istemez sorunların sarmalında buluyorum kendimi. Öfkeleniyor, üzülüyorum. Dinginliğimi yitirdiğim, içimin allak bullak olduğu böyle anlarda çevremdekiler de yatıştırıyor beni; tutunacak bir dal, sığınacak bir yer arıyorum. Çözüm aradıkça, şiire ya da romana sığınmanın daha iyi geldiğini düşünüyorum.

Bu parçadan yaşlılarla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine vanlamaz?

- A) Mutsuzlukları bir başına kalışlarından kaynaklanır.
- B) Farklılaştıklarının bilincinde olurlar.
- C) Karşılaştıkları günlük gerçeklere tepki gösterirler.
- D) Tanık oldukları durumlara yeni anlamlar yüklerler.
- E) Kaçış ve arayış duyguları içindedirler.

91.

Bu romanınızdaki karakterler neden öldü? Bu soru bana sık sık soruluyor. Doğrusu, bunu ben de pek bilmiyorum. Yapıtlarımı böyle aniden bitirme merakım buna yol açtı sanırım. O an, kurgu ve çatışma gereği böyle bir trajedi ortaya çıktı. Aslında bu karakterlerin ölmesinden çok beni üzmüştü. Başından beri ellerinizde büyüttüğünüz kişilerin aniden yok oluşları çok üzücü oluyor ancak bazen zorunlu olarak böyle sonlar ortaya çıkıyor. Belki de ölmeleri gerekmiyordu ama romancı bendim ve öyle istedim. Nitekim yaşasalar ve roman bitseydi sürekli onları düşünecektim. Beni meşgul edeceklerdi. Bu nedenle ben de kurtuldum onlar da, diyebilirim.

Aşağıdakilerin hangisi tutumunu böyle belirten bir yazarın romancılara ilişkin düşüncelerinden biri olamaz?

- A) Yapıtlarını istedikleri zaman sonuçlandırabilirler.
- B) Kahramanlarına kendi kişiliklerinin damgasını vururlar.
- C) Belleklerinde, yarattığı kişilerden izler kalır.
- D) Yazdıklarını biçimlendirirken belirli öğeleri göz önünde tutarlar.
- E) Kahramanların yazgısını ellerinde bulundururlar.

Bilişsel Düzey: Paragrafı oluşturan unsurlar, bileşenler, arasında mutlak bir bağlantı ve ilişki vardır. Bu ilişkileri çözebilmek amacıyla bütünü parçalarına ayırmak gerekir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda tartışmacı anlatım tekniğini kullanarak öğrenciyi metin üzerinde düşünmeye itmektedir. Öğrencinin paragrafı doğru okuması, anlaması soruyu doğru çözmeye etkili bir beceri olacaktır. Bir bütünü parçalarına ayırmak, bir paragrafı unsurlarına bölmek, bir düşünceyi bileşenlerine ayırmak analiz basamağıyla açıklanır. Öğrencinin anlam bütünlüğü içinde karşılaştığı bu paragrafı yardımcı fikirlerine bölmesi üst düzey zihinsel becerilerden olan analiz basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, bütün, parça, yardımcı fikir, analiz şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme kişiyi, ortamı, düşünceyi, yazarı veya metni belli ölçütler kapsamında irdeleme buna bağlı olarak da yargıya varma sürecidir. Diğer anlamda değerlendirme, ölçütler ışığında hüküm vermedir. Soru hazırlayıcı, tartışmacı anlatım tekniğini kullanarak bir röportaj alıntılamıştır. Öğrenci romancının düşüncelerini ölçüt olarak kabul edip yazarın düşünceleriyle alakalı yargıya varmalı ve yazar hakkında hüküm vermelidir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruyla öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini ölçmek istemektedir. Öğrencinin soruyu doğru çözebilmesi okuduğunu anlamasına, romancıyı ve romancının fikirlerini irdelemesine bağlıdır. Bu yüzden ölçüte göre değerlendirme, hüküm verme becerilerini işe koşmak gerekir. Soru değerlendirme basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, irdeleme, hüküm verme, yargıya varma şeklindedir.

92.

Umberto Eco'nun *Genç Bir Romancının İtirafı* adlı deneme kitabı yayımlandı. "Genç romancı" nitelemesini kendisi için kullanıyordu Eco. İlk romanı *Gülün Adı* yayımlandığında 50'sine bastığı düşünülürse edebiyat ölçeğinden bakıldığında yaşı 30'larda olmalıydı. José Saramago'nun yeni yayımlanan *Kabilî* üzerine yazarken Eco'nun bu muzip kitabı geldi aklıma. Eco'nun ironisinden hareketle, yazar olarak tanınmasını 1988'de 66 yaşındayken yayımlanan *Baltasar ve Blimunda*'ya borçlu olan Saramago da genç sayılabilirdi. 20. yy. edebiyatının bu iki büyük yazarı arasındaki benzerlik yalnızca "gençliklerinden" kaynaklanmıyor; resmî gerçekleri sorgulayan yapıtlarındaki düş gücü, derinlik ve ironi de birleştiriyor onları.

Bu parçada sözü edilen iki yazarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Alaycı ve yergiye dayanan bir tutum izlemişlerdir.
- B) Yüzeysel anlatımdan kaçınmışlardır.
- C) Yaşananları eleştirel bir yaklaşımla ele almışlardır.
- D) Yazarlığa başlayışları yönünden birbirini andıran yanları vardır.
- E) Kendilerinden öncekilerin izlerini sürmüşlerdir.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, deneme türünde bir eleştiri yazısı sunarak metni, öğrencinin tartışmasına açmıştır. Öğrenciden beklediği okuduğunu doğru anlaması ve yorumlaması, analizi, eleştirel düşünmesi ve yargıya ulaşmasıdır. Sunulan paragraf bu açıdan öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek bir metindir. Bir paragraf sorusunun doğru okunup kavranması, akabinde analizi ve eleştirel bakış açısını işe koşarak yargıya varma süreci değerlendirme basamağının kullanılmasıyla mümkündür. Bu anlamda yöneltilen soru değerlendirme basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: okuma, anlama, kavrama, eleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

93.

Günümüzde "paranın ve hızlı şöhret hırsının" tutsağı olan kimi yazarlar, yazmaya başlamadan önce kendilerince bir tür piyasa araştırması yapıyorlar. İlk yayımcılara uğruyor, onların nabzını tutuyorlar. Hangi türden yapıtlar istendiğini doğrudan ya da dolaylı bir biçimde öğrenmeye çalışıyorlar. Kafalarındaki anahtar soru şu: "Ne yazarsam yayımcılar hemen basar, daha çok para, daha çok ün kazandırır bana?" Bu soru konusal bir arayışa yönlendiriyor onları. Yığınların ilgisini kamçılayacak moda konularda yoğunlaşıyorlar. Daha sonra da yazmayı tasarladıkları yapıtlar beyinlerinin kovuğunda çimlenmeden duyuru çalışmaları başlıyor. Yapıtları kitapçı sergenlerinde görüldükten sonra sıra "tanıtım seferberliğine" geliyor. Bu yazar, koltuğunun altında yeni kitabı, bir kanaldan ötekine dolaşır duruyor. Övgücülerini de önceden saptanmış köpüklü sorularla, yapıtı değerlendirmeye kalkıyorlar.

Bu parçada tanıtılan yazar tipinden yola çıkıldığında nitelikli bir yazarla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Kendi yaratma gücüne inandığına
- B) Estetik kaygıları ön planda tuttuğuna
- C) Düzeyli okurlar için yazdığına
- D) Geleneksel anlatım biçimlerinden kaçındığına
- E) Yazma sürecinde sabırlı olduğuna

94.

Sözlük hazırlamanın en güç yanı sözcükleri anlam kayganlığından kurtarma, onları belli bir yere oturtmadır. Bu da ancak Samuel Butler'in dediği gibi onların belirsiz yanlarını söz duvarlarıyla kuşatmakla gerçekleştirilir.

Bu cümledeki altı çizili sözle, sözcüklere yönelik olarak ne yapıldığı anlatılmıştır?

- A) Tanımsal sınırlar koyulduğu
- B) Birbirlerinden etkilenişlerinin gösterildiği
- C) Çağrışımsal değerlerinin belirtildiği
- D) Zenginleştirme yollarının açıklandığı
- E) Kullanım sıklığının yansıtıldığı

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yukarıdaki metinde tartışmacı anlatım tekniği kullanarak öğrenciye eleştirel düşünme, karar verme, yargıda bulunma yetilerini geliştirecek bir ortam hazırlamaktadır. Yazarın bütünlük içinde verdiği metin doğru okunup anlaşıldığında ve bütün parçalarına ayrılıp bir seçeneklerle karşılaştırıldığında doğru yanıt verilecektir. Bu anlamda soru bütünün parçalara ayrılması bakımında analiz; ancak öğrencinin metin üzerinde eleştirel bakış açısına sahip olması ve bir yargıya varma sürecini tetikleme açısından değerlendirme basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, analiz, eleştirel düşünme, karar verme, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Kavrama düzeyinde yöneltilen soruları çözmek, okuduğunu doğru okuma ve anlamayla mümkündür. Öğrencinin anlamı başka kelimelerle yeniden ifade etmesi, kavrama basamağında bir beceridir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragraf içinde geçen "söz duvarlarıyla kuşatmak" sözünün ne anlama geldiğini seçenekler arasından bulmasını istemiştir. Öğrenci bu açıdan okuduğunu doğru anlamalı ve açıklamalı verilen söz öbeğini özümsemeli, kendine mal etmeli ve başka kelimelerle aynı anlama gelecek şekilde kullanabilmelidir. Bir söz öbeğini veya cümleyi farklı sözcüklerle aynı anlama gelecek şekilde çevirme kavrama basamağı kapsamındadır. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Çevirme, açıklama, anlama, özümseme, yeniden ifade etme şeklindedir.

95.

Bazı insanlar yapabileceklerinin farkında olmadan, sürekli bir özgüven eksikliği içinde yaşarlar. Bazıları da abartılı bir özgüvenle, hayatta her şeyi başarabileceklerine, her alanda en iyi olduklarına inandırırılar kendilerini. Oysa insan kendisine içbükey veya dışbükey aynada değil, düz aynada bakmalıdır.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanın kendisine güvenerek başladığı her işte başarılı olması mümkündür.
- B) İnsan, her alanda kendisinden daha üstün birilerinin olabileceğini unutmamalıdır.
- C) Yaşamda mutlu olmak için olumsuzluklar karşısında direnmeli, önüne çıkan engelleri sabırla aşmaya çalışmalıdır.
- D) İnsan, yeteneklerinin sınırlarını gerçekçi bir tutumla belirlemeli, kendisini tarafsız bir gözle değerlendirmelidir.
- E) İnsanlar, hayattaki olumsuz durumları da olumlu durumlardaki gibi olgunlukla karşılamalıdır.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bu soruda öğrenciden altı çizili yargının içindeki ifadeyi yorumlaması, açıklaması beklenmektedir. Yorumlama ve açıklama kavrama basamağıyla ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; açıklama, yorumlama şeklindedir.

96.

L. Frank Baum, bu dünyadan geçerken öyle derin

I

izler bıraktı ki yaşamanın değerini milyonlarca kez

II

III

kanıtlamış oldu. Bu ölümsüz yazarın eli değdiği anda

IV

çocuk edebiyatı yeşermeye başladı.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bilgi basamağında kazanılan bir edimin öğrenci tarafından içselleştirilmesi, benimsenmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağı işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer etme, özümseme, içselleştirme, örnek verme şeklindedir.

97.

2011'in sonuna doğru gösterime giren bu film, geleneksel sinemanın kullandığı tekniklere bağlı kalmadan, bir hayatta kalma savaşımını insanda yoğunlaşarak anlatıyor.

Bu cümleden söz konusu filmle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) Belirli bir izleyici kitlesine seslenmek amaçlanmıştır.
- B) Yeni çekim yöntemlerine başvurulmuştur.
- C) Bugüne değin beyaz perdeye taşınmamış bir sorun işlenmiştir.
- D) Oyuncuların gösterdiği başarıyla çok boyutlu bir yapı kazanmıştır.
- E) Yılın çok izlenen filmleri arasında yerini almıştır.

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyindeki kazanımlar, bir düşünce paragrafının anlam bütünlüğünü kavramak maksadıyla neden sonuç ilişkisi kurarak parçalarına ayırmadır. Bu parçaların doğru okunup çözümlenmesi, parçalar arasındaki ilişkilerin tahlili ve bu şekilde sonuca gitme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bu soruda sunduğu kısa paragraftan hangisi çıkarılabilir şeklinde bir soru yöneltmiştir. Burada öğrenciye düşen edim okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etki gücüne ve bağlantıya dikkat etmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümlenme, tahlil, inceleme, irdeleme şeklindedir.

98.

Klasik eserleri okumaya en çok, kendi yazdıklarımı tekrar ettiğimi hissettiğim zamanlarda ihtiyaç duyarım.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümleye anlamca en yakındır?

- A) Kimi eserlerin her dönemde okunurluğunu sürdürdüğü bilinir.
- B) Bir yazarın, okuduklarından etkilenmeden yazması mümkün değildir.
- C) Her eser, başka metinlerden alınan parçalarla renklenen bir tablodur.
- D) Yazar, benzer ürünler ortaya koymaktan kaçınmak istiyorsa yazdıklarını ara sıra gözden geçirmelidir.
- E) Çağın aşmış eserleri okuma, yaratıcılığı besleyen bir etkinliktir.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Düşünceyi farklı kelimelerle aynı anlama karşılık gelecek şekilde çevirme, kavrama basamağında bir davranıştır. Bir parçada verilen düşünceyi kendi cümleleriyle yeniden yazma, parçayı açıklama, seçenekler arasında bulup işaretleme kavrama basamağında düşünme işlemleridir. Bu açıdan soru hazırlayıcı sunduğu cümlede öğrenciden okuduğunu doğru anlamasını ve cümleyi aynı anlamı verecek şekilde farklı kelimeleri kullanarak yeniden ifade etmesini veya seçenekler arasında bulunup işaretlemesini ödev olarak vermiştir. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için okuduğunu anlama, açıklama, çevirme şeklindedir.

99.

Bir gazeteci, söyleşi yaptığı kişinin rahatsız olabileceği bir soruyu, kendisiyle soru arasına mesafe koyarak üçüncü kişilerin ağzından sormalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ilkeye dikkat edilerek hazırlanmış bir sorudur?

- A) Çok önemli iki ödül almasına rağmen son romanınızın çok satılmamasının nedeni ne olabilir?
- B) Bazı eleştirilenler son romanınızın bazı bölümlerinin bir Alman yazarın romanından alındığını iddia ediyor, bu konuda ne düşünüyorsunuz?
- C) Eserlerinizde soyut konuları ele alışınızın okuyucuyu yorduğunu düşünüyor musunuz?
- D) Bazı yazarlarımızın dediği gibi "Keşke yayımlamasaydım!" diye düşündüğünüz yazılarınız oldu mu?
- E) Eserlerinizde aynı konuyu işleyip durmaktan kurtulamamanızı neye bağlıyorsunuz?

100.

Şiir, yalnızca acıları, yoksunlukları, mutsuzlukları dile getirmemelidir. ----?

Bu sözler aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülemez?

- A) Gerçekte de sevinçle hüznün, ölümle yaşam yan yana karşımıza çıkmaz mı
- B) Türk halk müziğinde uzun havalardan sonra oyun havalara geçilmez mi
- C) Okuyucunun şiirden alacağı hazı sınırlamaya gerek var mı
- D) Günümüzde insan yaşamının trajik yönlerini yansıtan eserler de ilgi çekmiyor mu
- E) Şiir okuyucusunu karamsarlığa itmenin bir anlamı var mı

Bilişsel Düzey: Uygulama basamağı, bilgi ve kavrama düzeyinde edinilen davranımları esas alarak sorunun muhatabı öğrenciden sorunu çözmesini beklemektir. Bir davranışın gereğine uygun yapılması, o davranışı çok iyi öğrenemeye bağlıdır. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda yukarıda verdiği bilgiyi kullanarak nasıl soru hazırlanması gerektiğiyle ilgili bir pratik yapmayı öğrenciye ödev olarak vermiştir. Bu açıdan soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Uygulama, bilgiyi kullanma, pratik yapma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile düşünceyi yahut düşünce ürünü cümleyi meydana getirme sentez işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün oluşturma sürecidir. Sentez, parçaların anlam bütünlüğü oluşturmada aralarındaki ilişkileri fark edip anlamaktır. Soru hazırlayıcı, öğrenciden cümledeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan soru cümlesini tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

101.

- (I) Antakya'daki kazılarda Geç Hitit Dönemi'ne ait olduğu düşünölen kalıntılar ortaya çıkarıldı.
 (II) Buluntular arasında eşsiz, anıtsal boyutlarda bir insan figürüyle kabartmalı bir sütun altlığı yer alıyor.
 (III) Bazalttan yapılan her iki eserin de kaleye girişı sağlayan yapı kompleksi boyunca uzanan, yüzeyi taş döşeli koridorun altına gömüldüğü düşünölmöyor.
 (IV) Bel hizasının hemen üstünden baş kısmına kadar olan yüksekliği 1,5 metreye ulaşan figür, dik duran bir insanı canlandırıyor. (V) Toplam boyu, büyük olasılıkla 3,5-4 metreyi bulan sakallı erkek figürünün, gözleri siyah ve beyaz taşlardan yapılmış.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde betimleyici ögelere yer verilmemiştir?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

102.

- (I) Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanan bir şairimiz...
 (II) İkinci kitabıyla tekrar okuyucunun karşısında.
 (III) Açık ve yalın anlatımlı, kısa dizelerden oluşan şiirlere imza atmış. (IV) Sanatçının bu kitabındaki tüm şiirleri yine okuyucunun duyumsama ve düş kurma yetilerini harekete geçiriyor. (V) Şair, şiirleriyle okuyucuyu kimi zaman yoğun karanlıkların içine, kimi zaman da aydınlık gündüzlere götürüyor.

Bir şairden ve şiirlerinden söz edilen bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, okurların beğenisini kazandığı üzerinde duruluyor.
 B) II. cümlede, kimi ürünlerini bir araya topladığı belirtiliyor.
 C) III. cümlede, şiirlerinin dil ve biçim özellikleri dile getiriliyor.
 D) IV. cümlede, işlev yönünden önceki şiirleriyle benzerliği olduğu sezdiriliyor.
 E) V. cümlede, şiirlerde birbirine karşıt durumların işlendiğinden söz ediliyor.

Bilişsel Düzey: Bu soruda, öğrenciden beklenen geçmiş yaşantılarında, eğitim hayatında edindiği bilgileri, yeni problemler için kullanmasıdır. Verilen bu açıklamadan hareketle öğrencinin bu soruyu doğru çözebilmesi zihinsel süreçlerden olan uygulama basamağını işe koşmasıyla mümkündür. Bir davranışın gereğine uygun yapılması, o davranışı çok iyi öğrenemeye bağlıdır. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda betimleme kavramının bilgisini kullanarak numaralandırılmış cümleler üzerinden bir alıştıırma yapmayı öğrenciye ödev olarak vermiştir. Bu açıdan soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: : Uygulama, bilgiyi kullanma, pratik yapma, alıştıırma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bilgi düzeyinde kazanılan davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı, doğru anlamayı ve eşleştirmeyi görev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu yüzden yönelttilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

103.

(I) ABD'li bilgisayar uzmanı Scott Fahlman tarafından bulunan ve *İnternet*'in vazgeçilmezlerinden olan gülen surat (smiley) tam 30 yaşında. (II) Fahlman, duyguların yazı dilinde ifade edilmesini kolaylaştırmak için iki nokta ve parantez işaretlerini kullanarak bir ifade oluşturdu. (III) Bu "gülen surat"ı ilk olarak üniversitenin e-posta listesine yolladığı bir notta kullandı. (IV) Fahlman, öğrencilere ve çalışma arkadaşlarına şöyle yazdı: "Şaka yaptığınızı belirtmek için şunu kullanmayı öneriyorum: :-)" (V) Kısa zamanda kabul gören bu mutluluk ifadesini bugün *İnternet*'te yazışırken sıklıkla kullanıyoruz. (VI) Mutluluğumuzu artık bununla ifade ediyoruz.

Gülen suratın (smiley) anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, kaç yıl önce ortaya çıktığı açıklanmıştır.
 B) II. cümlede, yeniliğin hangi amaçla ortaya konduğu belirtilmiştir.
 C) IV. cümlede, önerisini kimlerle paylaştığı dile getirilmiştir.
 D) V. cümlede, bir saptama yapılmıştır.
 E) VI. cümlede, işleviyle ilgili bir değişiklikten söz edilmiştir.

104.

(I) İngiliz şairi Browning; sayfa sayfa, her kelimesini ayrı ayrı inceleyerek sözlük okurmuş. (II) Sözlükte öğütler, eğlendirici şeyler de bulurmuş. (III) Hatta bu çalışmaya romantik bir yön de katar, ay ışığında oturup bir bir çevirmiş sözlüğün sayfalarını. (IV) Bizde sözlükler, kütüphanelerin en kuytu köşelerinde uyuklayarak ömür tüketir. (V) Günler ve geceler boyu "Bilinmeyen bir kelime çıksın da hatırlanalım." diye dua ederler âdeta. (VI) Sözcüklerin bu uzun ve sessiz bekleyişleri iki kapak arasında geçer.

Bu parça iki paragrafa ayrılacak istenirse ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Yöneltilen soruda bir paragraf verilmiş ve paragrafta "Gülen surat(smiley)" ile ilgili bir metin hazırlanmıştır. Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. ÖSYM her cümle için açıklamayı doğru kavramayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Seçme, okuduğunu anlama, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz becerisi bütün öğrencilerin sahip olması gereken bir beceridir. Analiz becerisi gelişmiş öğrenciler, hem düşünce eserlerini, hem, hem de medyada karşısına çıkarılan her türlü durumu doğru tahlil eder. Bu açıdan, analiz; bir çözümleme işlemidir. Analiz, bir paragrafta irdelenen veya işlenen düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki ilişkiyi açıklayarak sonucu bulma işidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice çözümlemesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde verilen paragrafın analizi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümleme, tahlil etme şeklindedir.

105.

Dünyanın yedi harikası olur da üç kitada yüzyıllarca hüküm sürmüş, altı yüzyılı aşan varlığından geriye olağanüstü bir kültür hazinesi bırakmış Osmanlının yedi harikası olmaz mı? Gerçi tarihçiler, sanat tarihçileri ve mimarlar varken en önemli yedi Osmanlı eserinin hangileri olduğuna ben karar verecek değilim. Ancak okuduklarımdan ve gördüklerimden hareketle tamamen kişisel bir beğeni listesi oluşturmamın önünde bir engel yok sanırım. İşte benden Osmanlının yedi harikası: Süleymaniye Külliyesi, Selimiye Camisi, Mostar Köprüsü, Mağlova Kemerli, Kavalalı Mehmet Ali Paşa Camisi, Kubbetü's-Sahra, Hamidiye Çarşısı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleyici anlatım
- B) Tartışmacı anlatım
- C) Betimleyici anlatım
- D) Tanımlamadan yararlanma
- E) Kanıtlayıcı veriler kullanma

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda, öğrencilerin geçmiş deneyimleriyle edindiği bilgileri; kısacası bildiklerini yeni problem için kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda soru uygulama basamağında bir sorudur. Öğrenci okul yaşamı süresince öğrendiği paragrafta anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili bilgileri, paragrafla -yeni bir problemle karşılaştığında- kullanacak ve sorunun doğru cevabını seçenekler arasından bulup işaretleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Uygulama, bilgiyi kullanma, pratik yapma, alıştırma şeklindedir.

106.

Yağmur yağarken gök gürlerse hiç korkmam. Ses olsun yeter ki. Kuşlar ötüşerek uçuşsun gökyüzünde. Çaylar şekerli olsun ki kaşıklar şıkır şıkır sesler çıkarsın. Konuşulacak bir şeyler olsun. Dost olsun, arkadaş olsun; teyzeler, amcalar olsun. Evrenin boşluğuna bırakırken kendimizi, avuçlarımızda sınımsız kalbimiz olsun... Olsun, her şey olsun ama sessizlik olmasın.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Nesnel bir anlatımdan yararlanma
- B) Birden fazla duyuya seslenme
- C) Pekiştirmeye başvurma
- D) Yinelemelere yer verme
- E) Devrik cümleye yer verme

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde edinilen davranışın farklı bir duruma transferi veya o bilginin örneklendirilmesi kavrama düzeyinde bir işlemi doğurur. Soru hazırlayıcı öğrencinin cümleleri doğru anlamasını ve geçmiş bilgilerinden hareketle örnekleme seçeneklerde bulup işaretlemesini beklemektedir. Bu yüzden bilginin transferi soruyu doğru çözmeye çok önemlidir. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer, örnek verme şeklindedir.

107.

Motorun burnu kıyıya dönük. Çok çok yirmisini yeni geçmiş gösteren görevli, binme sırası gelene elini uzatıyor. Genç erkekler, ellerini vermeden atlıyorlar. Yardıma gereksinimi olmadığını düşünen orta yaşlılar da... Kadınların çoğu uzatıyor elini. Kolunu hızla yukarı kaldırıp tuttuğu eli bırakıyor görevli, hemen bir arkadakine uzanıyor. Yardımsız binenler, onun yanından atlayıyorlar. O zaman elini geri çekip bir sonrakine uzatıyor görevli. Omzunu kastiği, gücünü koluna, bileğine topladığı anlaşıyor yüzünden. Kimsenin yüzüne bakmadan yapıyor bunları sanki.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Olaylar oluş sırasına göre verilmiştir.
- B) Tahmin söz konusudur.
- C) Öznellik ağır basmaktadır.
- D) Farklı cümle türleri kullanılmıştır.
- E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.

108.

Uçsuz bucaksız bir dünyadır edebiyat. Ne kadar çok örnek incelersek inceleyelim yine de yaptığımız, okyanusta bir damla gibidir. Nicelik ve nitelik bakımından sonsuz sayıda biricik eserle bezenmiştir bu uzay. Bunun için, Türk edebiyatındaki birkaç şiire veya romana bakarak bu edebiyata ilişkin kapsamlı saptamalar yapmak mümkün değildir.

Bu sözleri söyleyen bir yazardan aşağıdakilerin hangisini yapması beklenebilir?

- A) Etkilendikleri eserleri ölçüt olarak sanatçıları değerlendirmesi
- B) Halit Ziya'nın romanlarından hareketle Türk romanını tarihsel açıdan ele alması
- C) Aşk kavramının Türk şiirindeki yerini, İslamiyet'ten önceki dönemden günümüze değin bütünüyle incelemesi
- D) Batı etkisindeki Türk edebiyatını Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden başlatarak incelemesi
- E) "Şiirimizde vatan" konulu çalışmasını, Namık Kemal'in bütün şiirlerini inceleyerek oluşturması

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı bu soruda öyküleyici bir anlatım tekniği kullanarak bir metin sunmuştur. Öğrenciden okuduğunu doğru anlamayı ve seçeneklerde verilen kavramsal ifadelerle öyküyü oluşturan öğeleri doğru eşleştirmeyi görev vermiştir. Seçeneklerde verilen kavramsal ifadeler, Türkçe derslerinde öğrencilere kazandırılan bilgilerdir. Öğrenci, okuduğunu anlayarak ve paragrafla ilgili doğru eşleştirme yaparak zihninde yapılandırdığı bilgilerden hareketle paragrafın içine gizlenmiş ifadeleri seçeneklerle ilişkilendirebilecektir ve seçeneklerde verilen kavramsal terimlerin örneklerini metinde bulacaktır. Sonuçta paragrafta hangi kavramın örneği yoksa bunu fark edecektir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: : Transfer etme, örnekleme, okuduğunu anlama şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bir düşünceyi yahut prensibi halihazırda bulunan bilgileri esas alarak mevcudun dışına çıkıp sezme, tahmin etmek ve sonrasında ilgili yargıda bulunmak öteleme (kestirme) edimi yani kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda paragrafta düşünceleri verilen bir yazarla ilgili bir tahmin bir sezgi yahut kestirme düşüncesiyle bir yargıya varma ödevi verilmiştir. Bu anlamda soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, geliştirme, tahminde bulunma, kestirme şeklindedir.

109.

Gombrich, "Sanat ve Bilim" başlıklı incelemesinde, sürekli soru sormayı ve sordurmayı bilimsel tutumun doğal bir gereği sayar. Soru sorulmadan yapılan sanat eğitiminin, kendini yinelemeye yol açabileceğinden söz eder. Ünlü sanat kuramcısına göre, sanat alanındaki bilimsel çalışmalar, yapılmış yineleyerek değil, sanata özgü olan bir tür serüven ruhundan, "bilinmeze adım atabilme ruhundan" kendine yeni besin kaynakları bulabilir. Buna karşılık sanatçıya da sanatta cesaretin her şey demek olmadığını ancak eleştirel bir tutuma eşlik eden cesaretin kişiyi gerçek başarıya götürebileceğini öğretebilir.

Bu parçada, sanat alanındaki bilimsel çalışmalarda aşağıdakilerden hangisi önerilmektedir?

- A) Yenilikler ortaya koymak ve irdeleyerek çalışmak
- B) Daha önceki bilimsel araştırmaları rehber edinmek
- C) Sanatçının, ileriye yönelik girişimlerini desteklemek
- D) Sıra dışı konularda yazılmış eserlere gereken değeri vermek
- E) İyi eserle yetersiz eserin farkını tarafsız biçimde ortaya koymak

110.

"Edebiyat dergilerinde sevmediğin, sıkılarak okuduğun yazılar hangisidir?" diye sorsalar hiç düşünmeden, "Belli bir şiir kitabı üzerine yazılmış tanıtım yazılarıdır." derim. Sorun belki de bendedir ama bu tür yazıların neye göre yazıldığını anlayamıyorum. Tanıtımı yapan iyi niyetli yazar, genellikle ilgili şairin söz konusu kitabındaki dizelerden esinle bir şeyleri duyumsatmaya, şairin şiir dünyasına kendisi ile birlikte katılmaya çağırır bizi. Kendince eklemeler de yapar o şiirlerde oluşturulmaya çabalanan etkileyici havaya. Ama söz konusu kitap, okurca önceden okunmadığı, belki de tanıtıcı üzerine aldığı işi gerektiği gibi yapmadığı için kitaba yönelik ilgi oluşturulamaz çoğu zaman. ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bu yazılarda şairi, şiir yazmaya yönlendiren etkenler üzerinde de durulmalıdır
- B) Bu nedenle okuyucunun şiir bilgisini zenginleştirecek açıklamalara yer verilmelidir
- C) Oysa tanıtım yazıları şiire dönük olmayan sorunlarla şişirildiği için ilginçliğini yitirir
- D) Edebiyat dergilerinde tanıtım yazılarına az yer verilmesi kitaplara duyulan ilgiyi azaltmaktadır

Bilişsel Düzey: Sentez basamağında yeni bir fikir ortaya atma, buluş yapma, yaratıcı, özgün bir ürün ortaya koyma çok önemli edimlerdir. Düşünsel açıdan bir öğrencinin yaratıcılığını en çok gösterdiği basamak sentez basamağıdır. Bu basamağı kullanmak için üst düzey zihinsel becerilerin gelişmiş olması gerekmektedir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda parçayla ilgili yeni fikir, yeni bir öneri bulmayı ya da seçenekler arasından bulup işaretlemeyi ödev olarak vermiştir. 'bilinmeze adım atabilme ruhumdan' kendine yeni besin kaynakları bulabilir.' sözlerine göre sanat alanındaki bilimsel çalışmalarda A seçeneğinde verilen "Yenilikler ortaya koymak ve irdeleyerek çalışmak" önerilmektedir. Bu açıdan soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Özgünlük, yaratıcılık, öneri şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, özelden genele ya da parçadan bütüne gitme yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez, küçük parçalardan bir anlam bütünlüğüne ulaşma işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden son bölümde eksik bırakılan parçayı birleştirip bir bütün oluşturma ödevi vermiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan cümleyi tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, tamamlama, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

111.

Bir sabah işinize giderken kırmızı ışıkta durdunuz ve aracınızı tekrar çalıştıramadınız. Her insanın başına gelebilecek bu sıradan olay için iki ayrı olasılığı düşünelim. Birinci olasılıkta arkadaki araçların şoförleri kızgınlıkla kornaya basıyor, siz de bir kazaya yol açmamak için kan ter içinde bu durumdan kurtulmaya çalışıyorsunuz. İkinci olasılıkta, arkanızdaki araçtan inen bir taksi şoförü, bekleyen araçlara işaret ederek onların yan şeritten devam etmelerini sağlıyor. Araçlar sakince geçtikten sonra yanınıza geliyor, birkaç yayayla birlikte aracınızın yol kenarına çekilmesine yardımcı oluyor. Ne siz ne de bir başkası gergin ve telaşlı. İşte bu örnekte olduğu gibi bir toplumun gelişmişlik düzeyini belirleyen asıl şey, ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) sorunlara pratik çözümler bulmaktır
- B) başka insanları zor duruma düşürmemektir
- C) yaptığımız hatanın sonucunu üstlenebilmektir
- D) insanlar arasındaki iletişim biçimidir
- E) kurallara uyarak sorunları ortadan kaldırmaktır

Bilişsel Düzey: Parçada sonuç bölümüne ait bir cümle eksik bırakılmıştır. Boş bırakılan yere getireceğimiz cümlenin kendinden önceki cümleye uygun olması anlam bütünlüğünü inşa etmek adına son derece önemlidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, paragrafı doğru anlamasına ve eksik olan son cümleyi seçenekler arasından tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Buna göre parçanın sonuna düşüncenin akışına göre D seçeneğinden verilen "İnsanlar arasındaki iletişim biçimidir." yargısı getirilmelidir. Bu işlem sentez işlemidir. Bu bakımdan yöneltile soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, tamamlama, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

112.

Mutlu değil, yalnız ve tedirgindir. Kafasını meşgul eden bir şeyler vardır daima. Her zaman eşikte yani ne bu tarafta ne öbür tarafta olduğu için katmerlenir ızdırabı. Uzun uzun konuşmalar hoşuna gitmez. Zira her insan onu anlamayacaktır. Kendisiyle kavga ederek kendisini caddelere, bulvarlara, pasajlara atar. Telaş içinde koşuşturan insanları, onların zamanın peşinden koşuşlarını alaycı bir bakışla seyrederek. Seyretmek, onun için dünyadaki en güzel işidir.

Kahramanından böyle söz edilen bir roman, aşağıdakilerden hangisini anlatıyor olabilir?

- A) Yaşanmışlık duygusu uyandırsın diye insanların arasına karışan, hayatın içinden parçalar toplayan gözlemci bir yazarı
- B) Sürekli sorgulayan, söylediklerine bir anlam verilemeyen, anlaşılması güç, özgür ruhlu, sıra dışı bir adamın dünyasını
- C) Hayatının son günlerini yaşadığını düşünen, geçmişle hesaplaşması bitmemiş mutsuz bir ihtiyarı
- D) Rahat bir yaşam sürebilmek için yurt dışına gitmiş, metropollerin uçsuz bucaksız kalabalığında özünü kaybetmiş bir gurbetçiyi

Bilişsel Düzey: Bir düşünceyi veya prensibi hali hazırda bulunan bilgileri esas alarak mevcudun dışına çıkıp sezme, tahmin etmek ve sonrasıyla ilgili yargıda bulunmak öteleme (kestirme) edimi yani kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrenciden, paragrafta özellikleri verilen bir romanın ve kahramanının bahsettiklerinden hareketle romanın neyi anlattığıyla ilgili tahminde bulunma yahut kestirme düşüncesiyle bir yargıya varma ödevi vermiştir. Öğrencinin romanın içeriğiyle ilgili tahmini "Sürekli sorgulayan, söylediklerine bir anlam verilemeyen, anlaşılması güç, özgür ruhlu, sıra dışı bir adamın dünyasını" anlatıyor olabilir. Bu anlamda soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, geliştirme, tahminde bulunma, kestirme şeklindedir.

113.

Sera gazlarının sıvılaşıarak okyanuslara karışmasıyla okyanuslardaki asit oranının gittikçe arttığı belirtiliyor. 1751 yılındaki tahmini okyanus yüzeyi pH'sinin 8,25 ve 2004 yılında ölçülen değerin 8,14 olduğu, 2100 yılında ise 7,85 olacağı tahmin ediliyor. Peki bu, sudaki hayatı nasıl etkileyecek? Uzmanlar, asitleşen okyanuslardaki balıkların, tehlikeli seslere karşı kayıtsız kalacağını belirtiyor. Özellikle genç balıkların korkutucu sestenden uzaklaşma içgüdüsünün sekteye uğrayacağı vurgulanıyor. Yapılan bir çalışmada, gittikçe asitleşen okyanus suyunun kimyasal yapısına benzer yapıya sahip bir ortamda yetiştirilen genç palyaço balığının, okyanusa yerleştirilen, sesler yayan bir hoparlöre doğru kayıtsızca yüzdüğü gözlemlendi.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) Asit oranı yüksek okyanus suları, deniz canlılarında fiziksel değişime neden olur.
- B) Palyaço balığı, sese duyarlılık bakımından deniz canlıları içinde en zayıf olanıdır.
- C) Asit oranı yüksek okyanus suyu, balıkların ses algılayma yeteneklerini dolayısıyla savunma reflekslerini olumsuz yönde etkilemektedir.
- D) Sera gazları, atmosfere zarar verdiği gibi okyanuslara karışarak deniz canlılarını da zehirlenmektedir.
- E) Her balığın vücut yapısının, yaşadığı ortama göre şekillendiği ileri sürülmektedir.

114.

Özellikle ilgi duyduğum için sinema konusu üzerine çok düşünürüm. Bana göre, birisi bir ürün ortaya koyuyorsa ilk koşul ürünün teknik açıdan başarılı olmasıdır. Ancak ondan sonra ürünün sanat açısından iyi mi, kötü mü olduğu tartışılabilir.

Bu parçadaki düşünceye en yakın görüş aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Yayımlanan romanlardan zaman ayırabildiklerimi ilk on sayfasına kadar okuyor, onları üç ana özellik olan dil, anlatım ve zaman bakımından değerlendiriyorum. Olmamışsa devamını okuma gereği duymuyorum.
- B) Her kuşak, edebiyatı biraz daha çağdaştırmıştır. Çünkü dünya değişirken edebiyat da değişir. Buna ayak uydurabilmek gerekir.
- D) Yazmaktan başka hiçbir şey düşünmedim ve kendimi geliştirmekten başka bir amacım olmadı hiç. Bu kadar çok ödül almamı buna borçluyum.
- E) Yazmaya yeni başlayan bir insanın, beğendiği sanatçılara kurgu bakımından öykünmesi çok doğaldır. Önemli olan, yazdıklarının içerik bakımından yenilikler taşımasıdır.

Bilişsel Düzey: Bir düşünce paragrafını anlamlı parçalara bölme, yardımcı düşünceleri çözümlenip aralarındaki ilişkileri belirleyebilme gibi edimler paragrafı doğru okuma ve doğru çözümlenmeyle mümkündür. Soru hazırlayıcı bu soruda, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Parçadan hangisi çıkarılır, hangisine ulaşılır ya da ulaşılamaz gibi soru kökleri parçanın iyi ve derin analiziyle çözülür. Çünkü bu tarz sorular yardımcı fikri buldurmaya yöneliktir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bir düşünceyi yahut cümleyi aynı anlama gelecek ya da yakın anlamı verecek şekilde söylemek veya yazmak, cümleyi doğru okumak ve anlamakla mümkündür. Dolayısıyla cümleyi farklı kelimelerle aynı anlamı ya da yakın anlamı verecek şekilde çevirmek kavrama basamağının işlemidir. Bir cümlenin anlamını kavrayıp benzer anlamdaki başka bir cümleyle eşleştirme, sınıflama kavrama düzeyinde düşünme işlemidir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu soru için; eşleştirme, sınıflama, anlam yakalama.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; eşleştirme, sınıflama, anlam yakalama şeklindedir.

115.

Bayan Jean Brodie'nin Baharı adlı romanın kahramanı Bayan Brodie, İskoçya'nın ıslak, puslu, eski ve soylu şehri Edinburg'ta bir kız okulunda öğretmendir. En güzel ve en verimli yıllarını, seçtiği bir grup kız öğrenciye adayarak onları hem dönemin hem de okuldaki diğer öğretmenlerin anlayışından farklı bir pedagojik anlayışla eğitmeye çalışmaktadır. Sınıfını sık sık bir ağacın altına götürür, burada ders işlediklerinin düşünülmesini sağlayacak şekilde kızların kitaplarını ellerinde tutmalarını isteyen, tarih anlatması gerekirken önceki yaz yaptığı Mısır gezisini anlatan, bazen nişanlısından bahseden, bazen de kentlin yoksul semtlerini tanıtan, sanatsal etkinlikleri izlemelerini sağlayan geziler düzenleyen genç bir öğretmendir Bayan Brodie.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, sözü edilen öğretmenin bir özelliği olamaz?

- A) Eğitimde kendine özgü yöntemler kullanan
- B) Yaşamdaki kimi olguların anlatılarak değil görülüp yaşanarak öğrenileceğini düşünen
- C) Yaşam gerçeklerinin farkında olan
- D) Kendi yaşadığı olumsuzluklardan öğrencilerin ders çıkarmasını bekleyen
- E) Öğretimin farklı ortamlarda sürdürülmesi gerektiğini düşünen

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrencinin önce paragraftaki hikâyeyi yahut düşünceyi bileşenlerine ayırmayı ödev olarak vermiştir. Bu yönüyle adayın üst düzey düşünme becerilerinden analiz yeteneğini kullanması şarttır. Soru kökü ise **‘‘Bu parçaya göre sözü edilen öğretmenin özelliği olamaz? ‘‘** şeklindedir. Paragrafta anlatılan olay bir ölçüt olarak kabul edilir, seçeneklerde parçaya göre değerlendirilebilir ve bir yargıya ulaşılabilir. Yani bir değerlendirme yapılmış olur.

Anahtar Kelimeler: Hüküm verme, ölçüte vurma, karar verme, eleştirme şeklindedir.

116.

Okumayı; televizyon izlemek, futbol oynamak gibi boş zamanları dolduran eğlendirici bir iş olarak değerlendirenlere söyleyecek sözüm yok. Onları okuma değil, oyalanmadır. Modaya uymak için raflarına çok satan kitapları dizilenin yaptığı da aynı şeydir. Oysa her kitap bir okyanustur. Ben okyanusun kıyısında gezinti yapmak yerine küçük teknesiyle dalgalar arasında boğuşan gerçek okuyucunun peşindeyim.

Böyle diyen bir yazardan aşağıdakilerden hangisini söylemesi beklenmez?

- A) Romanın, öykünün, denemenin labirentlerinde dolaşmayan okuyucu, sanatçının dünyasını tanıyamaz.
- B) Yazar, eseriyle okuyucusunu düşüncenin derinliklerine taşımaya çalışır.
- C) Okurken yorulmayı göze alan okuyucu olmak gerekir.
- D) Birikimli okur, yazarın söylediklerinden, söylemediklerini çıkarmaya çalışmalıdır.
- E) Her edebiyat eseri, açık ve anlaşılır olmalı ki okuyucu, yönünü bulabilsin.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı **‘‘Böyle diyen bir yazardan hangisini söylemesi beklenmez?’’** şeklinde bir soru yönelterek öğrenciden bir kritere göre bir değerlendirme yapmasını, yazarın düşüncelerini ölçüte vurup yorum yapmasını beklemektedir. Bu soruda öğrencinin paragrafı doğru okuyup, okuduğunu anlaması, parçanın yardımcı düşüncelerini ve nihayetinde ana düşüncesini iyi tahlil etmesi önemlidir. Bu aşamadan sonra yazarın düşüncelerini bir ölçüt olarak kabul edip yargıya ulaşması ve seçenekleri değerlendirmesi gerekmektedir. Bu anlamda soru değerlendirme basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Karar verme, yargıya ulaşma, hüküm verme, ölçüte vurma, yorum yapma şeklindedir.

117.

Öykülerinde ağırlıklı olarak eski ile bağlarını koparmış, yeni ile de uyum sağlayamamış bireyin, toplum içinde yalnızlaşmasını ve bir çöküşe doğru yol almasını anlatır. Bu, bir anlamda topluma yabancılaşmış bireylerin kaçınılmaz yazgısıdır. Toplumu, aileyi ayakta tutan iç dinamikler, ahlaki özellikler kaybolmuş, bunların yerini alması düşünülen şeyler de bu boşlukları dolduramamıştır. Böylece toplumsal yapıda artık hiçbir şeyi yerinde bulamayan birey, hastalıklı bir hâlde "ortalıkta dönüp durmaktadır". Bu yabancılaşmaya kimi bireyler çeşitli başkaldırı yöntemleriyle karşı durmaya çalışırlar. Ama bu karşı koyuşlar, kişiyi, yanlış işleyen toplumsal yapı içinde ezilmekten kurtaramaz. Birey, dramatik bir kurban olarak olumsuz şartlarda yaşamının bedelini ağır bir şekilde öder.

Bu parçada tanıtılan yazar ve öykü kişileri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Çoğunlukla çevresinden ve değerlerinden kopmuş olan bireyin tek başına kalışını işlemiştir.
- B) Toplumla uzlaşmayan, çatışma hâlinde olan kişilere yer vermiştir.
- C) Sahip oldukları değerler için mücadele etmek yerine olup biteni uzaktan izlemeyi yeğleyen kişileri anlatmıştır.
- D) Aile kurumunun geçirdiği sarsıntıları ele almıştır.
- E) Toplumda ortaya çıkan yeni değerler bireyler açısından eskileri kadar işlevsel olamamıştır.

118.

Ülkemizde; alanında uzman, yetişmiş birçok çevirmen var. Ancak bu, çeviri alanındaki yetersizliğimizi gidermez. Giderilmesi; okulların yetiştirmesine, editörlerin sabredebilmesine, yayıncıların da, çevirmenin emeklerinin karşılığını vermesine bağlıdır. Bununla birlikte bir başka yönü daha var bu konunun. Günümüzde herkes yorulmadan para kazanma derdinde. Yalnızca iyi bir çeviri yapmış olmanın hazzı peşinde koşanların sayısı sanırım çok değil. Sözcüklerin kokusunu, derdini, derinliğini bilmeyenler için nedir ki çeviri!

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi bir çevirmenden beklenenler arasında sayılmamıştır?

- A) İyi bir eğitimden geçmiş olma
- B) İstenilen nitelikte eserler seçme
- C) Çeviriyi zevk alarak yapma
- D) Hak ettiği ücreti alabilme
- E) Çalışmalarını titizlikle sürdürme

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda, bir yazar ve eseri hakkında kompleks bir bilgi bütünü sunmuştur. Öğrenciden paragrafı doğru okuyup anlamasını ve yazar ve tanıtılan eseri hakkında değinilmeyen düşünceyi veya cümleyi bulmasını ödev olarak vermiştir. Bu tarz soru şekillerinde öğrencinin paragrafı derin analizi ve seçeneklerle eşleştirmesi çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, bütünü ayırma, eşleştirme, sınıflama şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz; tahlil etme, derin inceleme ve bütünü parçalara ayırmak suretiyle yapılan işlemlerin tamamıdır. Analiz basamağı bir metni oluşturan fikirleri ve cümleleri parçalarına ayırdığımız düşünme prosedürüdür. Analiz, anlam bütününe parçalarına ayırmayı, bir fikri ya da paragrafı derinlemesine incelemeyi ve bölümlere ayırmayı içerir. Paragraftaki bilgiler ışığında seçeneklerle doğru bağlantı kurulması, sorunun doğru çözümünde etkili olacaktır. Paragrafta verilen bilgilere göre bir çevirmenin özelliklerini tespit etme, parçayı okuyup anlama, iyice analiz etmeye bağlıdır. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Çevirmenin özelliklerini bulup çıkarma, çevirmenin şahsı ve mesleğiyle ilişkilendirme analiz basamağındaki bir düşünme yoludur. Kısacası özellikleri bulup çıkarma veya o çevirmenden beklenmeyen özelliklerin tespiti, analiz basamağındaki bir düşünme işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, tahlil etme, karşılaştırma, bağlantı kurma, ilişkilendirme şeklindedir.

119.

Beyaz Geceler Dostoyevski'nin en saf, en lirik kitabıdır. Safılık kelimesiyle "karışık olmayan"ı kastediyorum. Kitap sözü de okuyucuyu yanıltmasın: Dostoyevski *Beyaz Geceler*'i bir gazetede yayımlanacak basit ve coşkulu bir hikâye olarak tasarlamıştı. Hikâye saflık ve yalınlığını, kahramanlarının hep aynı kumaştan ve renkten yapılmasından alır. Onların sözlerine hemen inanırız. Önce inandıklarının, sonra tam tersine inanan tipik Dostoyevski kahramanları yok bu kitapta. Bu bakımdan *Beyaz Geceler* Dostoyevski'nin en özel, en ayrıksı kitabı. Burada bizi etkileyen şey, kitabın ve kahramanlarının bu saflığından gelen bir çeşit çocuksu dürüstlük ve bizi yormayan tavırlarından yansıyan bir mutluluk duygusu.

Bu parçada *Beyaz Geceler*'le ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemiştir?

- A) Adının verilmiş öyküsünden
- B) Kahramanlarının özelliklerinden
- C) Diğer kitaplarından ayrılan yönlerinden
- D) Oluşturuluş aşamasından
- E) Okuyanda bıraktığı etkiden

120.

Her dize veya her satır, yazıldığı andan başlayarak insanlara gönderilmiş bir ileti niteliği taşır. Üreten kişinin, onun nasıl okunacağını denetleme, nasıl anlaşılması gerektiğini dayatma gibi bir hakkı yoktur. Yazar bu hakkı, daha eserini yayımladığı anda yitirmiştir veya kendi isteğiyle başkalarına bırakmıştır. Okuma; okuyanın kişiliğine, bilgisine, anlama ve yorumlama yeteneğine, beğenisine göre değişiklik gösterir; yazılırken amaçlananların gerisinde de kalabilir, ötesine de geçebilir. Bu son durumda, yeniden üretme söz konusudur artık. Elbette, ortaya çıkan ve eleştiriler içeren metnin bir edebî değer taşıması koşuluyla.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Yazarlar, okurları yönlendirmemelidir.
- B) Farklı okuyucular yazarın anlatmak istediğini kendilerince yorumlayabilirler.
- C) Her metin, çözümünü yazarında olan birtakım gizler içerir.
- D) Okurun bir eser karşısındaki tutumu, birikimiyle ilgilidir.
- E) Bir metnin, okur tarafından değerlendirilebilmesi için sanatsal nitelikler barındırması gerekir.

Bilişsel Düzey: Analiz somut ya da soyut bir konuyu bileşenlerine ayırarak ve bu bileşenler arasındaki ilişkilerin etkileşiminden hareketle sonuca gitme yoludur. Soru hazırlayıcı, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir tanıtım paragrafı sunmuştur. Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz becerisi öğrencilerin öncelikli kazanması gereken bir davranıştır. Analiz, bir eserde ele alınan fikri yahut düşüncüyü, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki bağlantıyı tanımlayarak sonuca gitme sürecidir. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice tahlil etmesini istemiştir. ÖSYM yönelttiği bu soruda, bir düşünce yazısını kompleks halinde sunmuştur. Öğrencinin soruyu doğru çözmeye, sunulan düşünce metnini derin analizi şarttır. Kısacası okuduğunu anlama, ve parçada bahsedilmeyen, çıkarılamayan düşüncenin tespiti analiz basamağıyla ilgilidir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

121.

Bir yanda, insanların yalnızca hırslarıyla büyüyebildiği, kişisel reklam ve promosyon yöntemini benimsememişse görünmez olduğu, içindekini saklayarak hayatta kaldığı bir dünya... Öbür yanda, her şeyi bir milyona (şimdiki bir TL) satan "bi milyoncuk" gibi hepimizin gününü kolaylaştıran, kalıcı olmasa bile her gün bir yenisinin edinilebileceğine dair umut doğuran, küçük sevinçlere kaynaklık eden bir öykücü dükkânı... Yazar böyle bir tablo çizmiş. Aslında öykücülük de bir tür "bi milyoncuk" değil mi zaten: Çok satışlı, az kârlı, küçük dertlere çare...

Bu parçada, sözü edilen yazarın değindiği konular arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bazı tutkulara aşırı ölçüde bağlanarak değer ve önem kazanmaya çalışma
- B) Özel tanıtım yöntemleriyle ön plana çıkmaya çabalama
- C) Kendi gerçeklerini ortaya dökmekten kaçınarak yaşamda bir yer edinme
- D) İnsanlarda gelecekte güzel şeyler olacağı duygusu uyandırma
- E) Olumsuz koşullar içinde yaşayabilmenin kişiyi güçlendireceğine inanma

Bilişsel Düzey: Analiz, bir düşünceyi, bir paragrafı, bir bütünü bileşenlerine ayırma, o paragrafı çözümlenme ve yardımcı fikirlerine ayırma işlemidir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda, öğrenciden fikir bütünlüğü içinde verilen metnin doğru okumasını, okuduğunu anlamasını ve yazarın değindiği konuların paragraftan tespit etmesine beklemesidir. Öğrenci paragrafta doğru çözümlenme yöntemlerini kullanarak cümle cümle seçeneklerle eşleştirme yapmalıdır bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümlenme, eşleştirme şeklindedir.

122.

Attila İlhan, hece ölçüsünün öne çıktığı bir ortamda yazılmakta olan serbest şiire belli bir mesafeden ama ilgili bir mesafeden baktı. Yazılmaktan çok, söylenen bir şiirde müzikaliteyi gözeterek toplum hayatından âdeta şairane tablolar çıkardı. Destan havası taşıyan şiirlerinde de bireysel konulardaki kısa şiirlerinde de Türk müziğinin ritmini korumaktan ve konuşma dilindeki zengin çağrışımlı, eski sözcükleri kullanmaktan çekinmedi. Bu yanı kırklı yılların, memleketçi şairlere yakınlığı da ellili yılların şairlerinden ayırdı onu. Bir bütün olarak bakıldığında Attila İlhan'ın şiiri, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın evrenle ve onun düzeniyle ilgili olmayan ve hikâye etme yolunu seçtiği eserlerine yakın bir yerde durmaktadır.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Açıklamaya başvurulmuştur.
- B) Özne değerlendirilmeler vardır.
- C) Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
- D) Örneklemeden yararlanılmıştır.
- E) Çıkarımda bulunulmuştur.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciden geçmiş bilgilerini düşünüp hatırlamasını beklemiştir. Bu yönüyle soru bilgi basamağında bir sorudur; ancak yöneltilen soruda öğrencinin kavramsal olarak açıklamayı, örneklemeyi, çıkarım cümlelerini, karşılaştırma cümlelerini, öznellik ifadelerini bilmesi yetmez, öğrencinin bilgi düzeyinde edindiği bu davranışları transfer edebilmesi, örneklemesi gerekir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından içselleştirilmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer etme, örnekleme, okuduğunu anlama şeklindedir.

123.

Attila İlhan, hece ölçüsünün öne çıktığı bir ortamda yazılmakta olan serbest şiire belli bir mesafeden ama ilgili bir mesafeden baktı. Yazılmaktan çok, söylenen bir şiirde müzikaliteyi gözetererek toplum hayatından âdeta şairane tablolar çıkardı. Destan havası taşıyan şiirlerinde de bireysel konulardaki kısa şiirlerinde de Türk müziğinin ritmini korumaktan ve konuşma dilindeki zengin çağrışımlı, eski sözcükleri kullanmaktan çekinmedi. Bu yanı kırklı yılların, memleketçi şairlere yakınlığı da ellili yılların şairlerinden ayırdı onu. Bir bütün olarak bakıldığında Attila İlhan'ın şiiri, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın evrenle ve onun düzeniyle ilgili olmayan ve hikâye etme yolunu seçtiği eserlerine yakın bir yerde durmaktadır.

Bu parçada söz konusu şairle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sözcüklerin ses değerlerinden yararlandığı
- B) Kimi zaman çağdaşlarından ayrı düştüğü
- C) İşlediği temaların benzerlik gösterdiği
- D) Dilin geniş anlamsal olanaklarından yararlandığı
- E) Şiirlerini estetik değer taşıyan resimlere dönüştürdüğü

124.

Eleştiride güvenilirlik, edebiyat kuyusunun karanlıklarına ışık tutabilmek amacıyla, bilimsel bilgilerden yararlanılarak sağlanır. Edebiyata ilişkin olguları yüzeysel olarak kavrayıp bilimsel bilgilerle denetlemeye kalkmak da bilimsel bir eleştiri niteliği taşımaz.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat eserlerinde, söylenenin ardındaki söylenmeyeni ortaya çıkarmak
- B) Sanatsal değeri önemsemeyen sanatçıları eleştirmek
- C) Edebiyat eserlerini günün koşullarına göre yorumlamak
- D) Metinde anlamı bilinmeyen sözcükleri açıklamak
- E) Geçerliliğini yitirmiş sanatsal öğeleri belirlemek

Bilişsel Düzey: Analiz, bir metni çözümleme işlemi olduğu kadar o metinde verilen bilgilerden hareketle bir şair yahut yazar hakkında düşünebilme ve özelliklerini eşleştirme işlemlerini bünyesinde barındırır. Soru hazırlayıcı öğrenciden okuduğunu doğru anlamasını ve metinde verilen bilgileri seçeneklerle eşleştirmesini ödev olarak vermiştir. Bu anlamda yöneltilen soru öğrencinin analiz becerisini ölçen bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, eşleştirme, tahlil, bağlantı kurma, ilişkilendirme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur; çünkü parçada altı çizili ifadenin açıklanması istenmiştir. Kavrama bir edimin öğrenci tarafından öğrenilmesi içselleştirilmesi ve kendine mal edilmesi işlemidir. Kavrama düzeyinde öğrenciden altı çizili ifadedeki anlamı yakalaması beklenmektedir. Bir cümledeki anlamı yakalayan öğrenci bunu kendine mal ederek içselleştirerek yeniden söyleyebilir. Bu soru kavrama basamağında yöneltilmiş bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

125.

Eleştiride güvenilirlik, edebiyat kuyusunun karanlıklarına ışık tutabilmek amacıyla, bilimsel bilgilerden yararlanılarak sağlanır. Edebiyata ilişkin olguları yüzeysel olarak kavrayıp bilimsel bilgilerle denetlemeye kalkmak da bilimsel bir eleştiri niteliği taşımaz.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat eserlerinde, söylenenin ardındaki söylenmeyi ortaya çıkarmak
- B) Sanatsal değeri önemsemeyen sanatçıları eleştirmek
- C) Edebiyat eserlerini günün koşullarına göre yorumlamak
- D) Metinde anlamı bilinmeyen sözcükleri açıklamak
- E) Geçerliliğini yitirmiş sanatsal öğeleri belirlemek

Bilişsel Düzey: ÖSYM'nin yönelttiği soru kavrama düzeyinde bir sorudur; çünkü parçada altı çizili ifadenin açıklanması, yorumlanması, anlamın öğrenci tarafından yeniden ifade edilmesi istenmektedir. Kavrama bir davranışın öğrenci tarafından öğrenilmesi içselleştirilmesi yahut özümsemesi ve kendine mal edilmesi işlemidir. Kavrama düzeyinde öğrenciden altı çizili ifadedeki anlamı sezmesi beklenmektedir. Bir cümledeki anlamı yakalayan öğrenci bunu kendine mal ederek içselleştirerek yeniden söyleyebilir. Bu soru kavrama basamağında yöneltilmiş bir soru tipidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

126.

1769'da Nicholas Cugnot adında bir Fransız askeri tarafından karada yol alan ilk mekanik taşıt yapılıncaya kadar kara taşımacılığı; katır, at gibi hayvanlar tarafından çekilen arabalarla sağlanıyordu.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karada yol alan ilk mekanik taşıt askeri amaçlarla üretilmiştir.
- B) Mekanik taşıtlar, hayvan taşımacılığını sona erdirmiştir.
- C) Hayvan gücüyle çekilen kara araçları çok uzun süre kullanılmıştır.
- D) Mekanik taşıtlar, XVIII. yüzyılda yalnızca Fransa'da kullanılmıştır.
- E) Profesyonel taşımacılık faaliyetleri, XVIII. yüzyılda Fransa'da başlamıştır.

Bilişsel Düzey: Paragrafı anlama, okuduğunu anlama becerisiyle yakından ilgilidir. Soru hazırlayıcı bir metin sunmuş ve burada metin içine gizlenmiş asıl fikrin, anafikrin bulunmasını istemiştir. Paragrafı doğru okuma ve anlama; özümseme sorunun çözümü için önemlidir. Metinde verilen gizli düşünceleri yakalama, kavrama, farklı bir cümleyle yeniden ifade etme kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, özümseme, yeniden söyleme şeklindedir.

127.

Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve Balkanların en kapsamlı festivallerinden biri olan Saraybosna Çocuk Festivali; palyaçolar, sihirbazlar ve renkli kostümlerle bol eğlence sunarken eğitici film gösterileri ve sanat atölyeleriyle de çocukların ufkunu genişletiyor.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saraybosna Çocuk Festivali sadece Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir.
- B) Festivalde çocukların gelişimini destekleyecek etkinlikler de düzenlenmiştir.
- C) Saraybosna Çocuk Festivali, her yıl başka bir Balkan ülkesinde düzenlenmektedir.
- D) Bu yılki Saraybosna Çocuk Festivali UNICEF'in destekleriyle gerçekleşmiştir.
- E) Festivalin öncelikli amacı çocuklardaki sanat eğilimini ortaya çıkarmaktır.

Bilişsel Düzey: Kavrama düzeyinde bir cümlenin ya da metnin içindeki anlamın idrak edilmesi, yakalanması söz konusudur. Bir ifadedeki anlamı kavrayan öğrenci onu kendi cümleleriyle yeniden ifade edebilir (Turgut, 1997). Nihai olarak anlaşılıyor ki bir cümlede yahut soruda asıl anlatılmak istenen ifade kavrama düzeyinde sorulur. "Geleneğin sürüp giden hazır düşünme kalıplarını parçaladığı" söz grubundan hareketle asıl anlatılmak istenen ifadenin "geleneğin dışına çıkmak, farklı orijinal eserler vermek" olduğu fikrine ulaşılır. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kavrama şeklindedir.

128.

Keşanlı Ali Destanı adlı dizinin senaristi, eserin yazarı olan Haldun Taner'in kurduğu hikâyeyi bozmadan senaryoyu yeni bir bağlam içinde değerlendirmiş.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eser, asıl hikâyeden yola çıkılarak yeni bir kurguyla diziye uyarlanmıştır.
- B) Senarist, romanın yazarından daha başarılı bulunmuştur.
- C) Haldun Taner'in eseri, günümüze başarılı bir şekilde uyarlanmıştır.
- D) Senarist, eseri diziye uyarlarken yazarın da görüşlerini almıştır.
- E) Haldun Taner'in eseri, yeni ve farklı teknikler kullanılarak uyarlanmıştır.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre kesin ulaşılabilecek yargıyı bulmasını beklemektedir. Yöneltilen soruyu doğru yanıtlayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından kesin olarak çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

129.

(I) Namık Kemal ve Recaizade Mahmut Ekrem gibi romancılarımız olmasına rağmen Tanzimat'tan sonra sürekli roman yazan ve romanı her yönüyle dert eden sanatçımız azdır. (II) Bu dönemin yazarları daha çok fikri ve siyasi meselelerle uğraşmış, bir kısmı da birer romanla yetinmişlerdir. (III) Nabizade Nazım, Şemsettin Sami ve Samipaşazade Sezai bu yazarlardandır. (IV) Bunların hemen hepsi birer romandan sonra dikkatlerini başka alana yönelttiklerinden romanımızın bütün yükü Ahmet Mithat Efendi'ye kalmıştır. (V) Ahmet Mithat Efendi, yüze yakın hikâye, roman ve tercüme roman yayımlamıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciden geçmişte öğrendiği bilgileri düşünüp hatırlamasını akabinde bu soru için işe koymasını beklemektedir. Öğrencinin geçmiş bilgilerini geri getirip düşünmesi açısından bilgi basamağında bir işlem gerekmektedir; fakat öğrencinin terimsel olarak " neden-sonuç ilişkisi" kavramını bilmesi sorunun doğru çözümünde yetmeyecektir. Öğrencinin seçeneklerde verilen bu terimleri bilmesi, transfer etmesi ve örnekleme gerekir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından özümsemesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağına işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, transfer, örnekleme şeklindedir.

130.

(I) Şefkat, benim gözümde sanırım bir insanda bulunabilecek en önemli nitelik. (II) Cesarettten de, yiğitlikten de, cömertlikten de önemli bence. (III) En önemlisiyse çevrenizdeki dünyayı ışıltı ışıltı gözlerle izlemek. (IV) Çünkü en büyük sırlar, onları her zaman en olmadık yerlerde arayanlarla çözüme ulaşır. (V) Oyun oynarsanız hayat daha eğlenceli olur ve unutulmamalıdır ki büyüküye inanmayanlar onu bulamazlar. (IV) Hayat, bir şeye ilgi duyuyorsam tam hız üstüne gitmem gerektiğini öğretti bana.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, altı çizili söze anlamca en yakındır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

131.

(I) Yazar, oldukça akıcı bir dille kaleme almış denemelerini. (II) Dedikoduya, söylentiye yüz vermemiş; yazdıklarını, kitaplardan ve dergilerden okuduklarının üzerine inşa etmiş. (III) Ama başvurduğu kaynakları her zaman tam olarak açıklamamış. (IV) Kuşkusuz denemenin akıcılığında, kaynak vermek, dipnotlar oluşturmak okuru tikezletir ama kitabın sonuna bir kaynakça konulsa iyi olurdu. (V) Böylece yazarın denemelerindeki bilgilerin izini sürer, zevkli okumalara doğru yol alabilirdik.

Bir yazarın anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerde ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, anlatımına ilişkin bilgi verilmiştir.
B) II. cümlede, güvenilirliğinden kuşku duyduğu bilgileri kullanmadığı açıklanmıştır.
C) III. cümlede, bazı bilgilerin saklı kalmasının zorunluluğu dile getirilmiştir.
D) IV. cümlede, bir öneri, sakıncasıyla birlikte ortaya konmuştur.
E) V. cümlede, önceki cümlede sözü edilenin sağlayacağı yararlar belirtilmiştir.

132.

Gerçekten şaşırtıcı, etkileyici ve garip bir ustalık barındıran bu öyküler, edebiyat tarihimiz açısından incelenmeye değer olduğu kadar, bugün yazılmış gibi taze ve aşınmamış konularıyla, akıcı üslubuyla da bize okuma zevki yaşatacak bir nitelik taşıyor.

Bu cümlede sözü edilen öyküler aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilemez?

- A) Alışılmıştan farklı olan
B) Okuyanda iz bırakan
C) Sanat değeri taşıyan
D) Yenilikler içeren
E) Belli bir mesaj içeren

Bilişsel Düzey: Yöneltilen bu soruda soru hazırlayıcı öğrenciden aynı anlamı veya yakın anlamı yakalanmasını ve eşleştirmesini beklemektedir. Bir cümlemin anlamını kavrayıp benzer anlamdaki başka bir cümleyle eşleştirme, sınıflama kavrama düzeyinde düşünme işlemidir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; eşleştirme, sınıflama, anlam yakalama şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı her cümlede verilen açıklamayı doğru anlamayı ve kavramayı öğrenciye görev olarak vermiştir. Cümleleri okuyup anlamak ve seçeneklerle doğru eşleştirmek sorunun çözümünden çok önemlidir. Verilen açıklamalar doğru kavranıp seçeneklerle eşleştirmeler doğru yapıldığında doğru yanıt bulunacaktır. Bu anlamda soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, eşleştirme, kavrama şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, bir ölçüte bağlı olarak karar verme, elde edilen veriler ışığında bir durum hakkında hüküm vermedir. Değerlendirme düzeyinde soru sormadaki gaye olaylar veya şahıslar hakkında düşünceleri belirtme ve değerlendirme yapmaktır. Soru hazırlayıcı bu anlamda bir yazarın kendisi hakkındaki düşüncelerini içeren bir metni öğrenciye sunmuştur. Bu veriler ışığında öğrenciden, bahsedilen yazar hakkında düşünce belirtmesi, görüşlerini söylemesi ve o yazar şahsında değerlendirme yapmasını sağlamaktır. Bu bağlamda soru değerlendirme basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, düşünce belirtme, hüküm verme şeklindedir.

133.

- I. Galileo, Rönesans ile Aydınlanma'nın etkilerinin gözle görülür hâle geldiği bir dönemde yaşadı.
- II. Bu dönem sadece siyaset, sanat ve din alanlarında değil, bilim alanında da ciddi bir yenileşmenin yaşandığı, doğayı matematikle kavramanın daha temel bir yaklaşım hâline geldiği bir dönemdi.
- III. Matematik giderek Galileo için yaşamın bütün gizlerini açabilecek bir anahtar hâline geldi.
- IV. Tıp okumak üzere gönderildiği üniversitede, tıp yerine matematiği yeğlemesi, Galileo'nun bütün yaşamını belirleyecek bir sürecin başlangıcı oldu.
- V. Bu, bilimsel çalışmalarına da yansdı ve fizik biliminin hem matematikselleşmesinde hem de modern biçimine kavuşmasında büyük rol oynadı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturması için hangilerinin birbirleriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ile IV   B) II ve III   C) III ve IV
D) III ve V   E) IV ile V

134.

(I) Çocukluğumda korkumdan bir türlü binemediğim seyyar salıncaklara geçenlerde Kuştepe'de rastladım. (II) Onlar özellikle eski İstanbul'un vazgeçilmezleriydi. (III) Geliş günlerini ipe çeken çocuklar harçlıklarının bir kısmını onlar için ayırırlardı. (IV) Salıncak kurulduğundaysa hevesle koşup birini kapmaya çalışırlardı. (V) Salıncığın elle çevrilerek dönen bir düzeneği vardı, salıncaklar dolunca merkezde duran adam sabırla sabahtan akşama kadar bu düzeneği çevirirdi. (VI) Belki de hâlâ içimizdeki çocukluk götürüyor bizi bu salıncaklara bindiğimiz eski günlere.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, düşünceyi akışını bozmaktadır?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardı şıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, paragrafı doğru anlamasına ve karışık şekilde verilen cümleleri tespit edip yerlerini değiştirmesine bağlıdır. Bu aslında üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz; tahlil etme, derin inceleme ve bütünü parçalara ayırmak suretiyle yapılan işlemlerin tamamıdır. Analiz basamağı bir metni oluşturan fikirleri ve cümleleri parçalarına ayırdığımız düşünme kuralıdır. Analiz, anlam bütününe parçalarına ayırmayı, bir fikri ya da paragrafı derinlemesine incelemeyi ve bölümlere ayırmayı içerir. Paragraftaki bilgiler ışığında seçeneklerle doğru bağlantı kurulması, sorunun doğru çözümünde etkili olacaktır. Paragrafta verilen bilgilere göre bir çevirmenin özelliklerini tespit etme, parçayı okuyup anlama, iyice analiz etmeye bağlıdır. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Çevirmenin özelliklerini bulup çıkarma, çevirmenin şahsı ve mesleğiyle ilişkilendirme analiz basamağında bir düşünme yoludur. Kısacası özellikleri bulup çıkarma veya o çevirmenden beklenmeyen özelliklerin tespiti, analiz basamağında bir düşünme işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, tahlil etme, karşılaştırma, bağlantı kurma, ilişkilendirme şeklindedir.

135.

Bir insanını düşünceleri başkalarına gülünç denecek kadar yanlış, saçma gelebilir. Okurken ister güler ister alay ederiz. Kim ne! Ama iş yazıya dökülünce o düşüncelerin yanlış olduğunu belirtmekten, kendi düşüncelerimizi ileri sürmekten öteye geçmemiz tartışma sözcüğüne sığmaz. Üstelik şu da bir gerçek: Günümüzde yalnız gülünç olduğu sanılan düşünceler değil, her karşıt düşünce alaya alınıyor.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öznellik söz konusudur.
- B) Kanıt gösterilmiştir.
- C) Genelleme yapılmıştır.
- D) Deyim kullanılmıştır.
- E) Açıklama yapılmıştır.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, adaydan metni doğru okuyup anlamasını beklemekte bunun yanında geçmiş öğrenmelerini düşünüp geri getirmesini istemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde yöneltilen soru bilgi basamağının işe koşulması gereken bir sorudur. Soru bilgi basamağından geçip terimsel olarak açıklama, kanıt gösterme, genelleme, deyim, öznellik konularını örnekleme ve bilginin transferini gerektirmektedir. Bilgi düzeyinde kazanılan bir edimin öğrenci tarafından özümsemesi, bilginin örneklendirilmesi kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, transfer, örnekleme şeklindedir.

136.

Buzdolabının icadı, kuşkusuz dondurma yapımını da etkiledi. Buzdolabı ülkemizde kullanılmaya başlamadan önce bir alaturka bir de alafrağa dondurma vardı. Alafrağa dondurmaya "kalıp dondurma" da denirdi. Bu dondurma gerçekten de buz kalıbı gibi kaskatı olurdu. Önce içine kar doldurulmuş bir fiçiyi silindire benzer bir kalıp yerleştirilir, bu kalıbın içine de dondurma malzemesi konurdu. Kar eridikçe yenisi ilave edilerek malzemenin bu kalıpta donması sağlanırdı. Çikolatalı, çilekli ve kremalı yapılırdı. Alaturka dondurma ise buz katılığında değil, kar yumuşaklığında olurdu. Kenarları oluk oluk, yıldızlı veya çiçekli, iç içe geçmiş küçük kayık tabaklarda yenirdi. En çok kaymaklı ve vişneli türleri tercih edilirdi.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşılaştırma yapılmıştır.
- B) İkileme kullanılmıştır.
- C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
- D) Tahminde bulunulmuştur.
- E) Açıklama yapılmıştır.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciden geçmiş bilgilerini düşünüp hatırlamasını beklemiştir. Bu yönüyle soru bilgi basamağında bir sorudur; ancak yöneltilen soruda öğrencinin kavramsal olarak açıklamayı, tahmin, karşılaştırma cümlelerini, tahminde bulunma cümlelerini, ikileme ifadelerini bilmesi yetmez, öğrencinin bilgi düzeyinde edindiği bu davranışları transfer edebilmesi, örnekleme gerekir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından içselleştirilmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer etme, örnekleme, okuduğunu anlama şeklindedir.

137.

Bursa'daki Koza Han'ın dört girişi vardır ve bu kapıların hangisinden girilirse ona göre farklı yorumlar yapılır. Çünkü hana girdiğiniz kapı sizi ele verir. Ulu Cami tarafındaki alçak gönüllü kapıdan girdiyerseniz muhtemelen şehre yabancısınız, turistik bir merakla girmişsiniz ve oturmaya niyetiniz yoktur. Kapalıçarşı tarafından girdiyerseniz soluklanmaya ihtiyacınız var demektir. Eğer Orhan Bey Camisi'nin aralığındaki kapıdan girenlerdenseniz sizin almakla, vermekle, gezmekle işiniz yok. Öğrencisiniz veya öğrenciliğinizin hatıraları çok taze. Amma yok, ben bunların hiçbirinden değil, dördüncü kapıdan girdim dersiniz bu çok şaşırtıcı. Çünkü bu kapı, usta gözlerden gizlenmiş gibidir. Bu şehrin gizli kapılarını ve yollarını bilecek kadar şehirle içli dışlı olmuş birinin rehber ihtiyacı mı olur. O, zaten kendine ördüğü koza ile Koza Han'ın meydanına sığmayacak kadar büyük bir şehir olmuştur.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Birincil kişili anlatım söz konusudur.
- B) Sözde soru cümlesine yer verilmiştir.
- C) Konuşma havası içinde oluşturulmuştur.
- D) Kişileştirmeden yararlanılmıştır.
- E) Betimleyici ögeler kullanılmıştır.

138.

İkinci Dünya Savaşı bittiği gün, Üçüncü Dünya Savaşı hazırlıkları başladı. Yarına güven diye bir şey kalmadı. Yarının ne olacağı kestirilemeyince gününü gün etmek, günü gününe yaşamak bir ilke oluverdi. Sanat ve edebiyat da elbette bu havanın dışında kalamazdı. Günübürlük yaşayan insanlar gibi, sanatçılar da kalıcı olmayı bir yana bırakıp günü kurtarmaya uygun eserler vermeye koyuldular.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ancak bu tür eserler, geçmişin acılarını başarılı biçimde yansıtıyordu.
- B) Bir tek eser için yıllarını veren sanatçılar artık tarihe kanışmıştı.
- C) Böylece hızlı üreten, verimli bir sanatçı topluluğu oluştu.
- D) Bu yeni yaklaşım, gençlikle sanat arasındaki kopukluğu giderdi.
- E) Böylece sanat ürünleri, toplumun gerçekleriyle uyumlu hâle geldi ve değer kazandı.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, adaydan metni doğru okuyup anlamasını beklemekte bunun yanında geçmiş öğrenmelerini düşünüp geri getirmesini istemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde yöneltilen soru bilgi basamağının işe koşulması gereken bir sorudur. Soru bilgi basamağından geçip terimsel olarak betimleme, sözde soru cümlesi, birinci kişi ağzından anlatım, kişileştirme konularını örneklemesi ve bilginin transferini gerektirmektedir. Bilgi düzeyinde kazanılan bir edimin öğrenci tarafından özümsemesi, bilginin örneklendirilmesi kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, transfer, örnekleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, çeşitli unsurları ya da bileşenleri belirli ilkelere göre ilişkilendirip birleştirme işidir. Zihinsel anlamda öğrencinin özgün düşünceler, farklı fikirler oluşturmasına en çok imkan sağlayan basamak sentez basamağıdır. Yöneltilen bu soruda düşüncenin akışına göre paragrafın sonuna hangi cümle getirilir, sorulmuştur. Adayın bu soruyu doğru cevaplayabilmesi, paragrafın tamamını doğru okuyup anlamasına bağlıdır; akabinde eksik bileşeni tespit edip uygun yere yerleştirilmesi gerekmektedir. Bileşenleri bir araya getirmek, belli bir düzen ve ilişkiye göre parçadan bütüne gitmek bir sentez işlemidir. Bu anlamda düşünüldüğünde paragraftaki eksik parçayı paragrafın anlam bütününe oluşturacak şekilde birleştirme sentez basamağına karşılık gelir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, birleştirme şeklindedir.

139.

Büyük İskender'in, yastığı altından hiç eksik etmediği iki silah varmış derler: kılıcı, bir de *İlyada*. Bilge Aristoteles'in bu ünlü öğrencisi, o kılıçla çok kesmiş biçmiş ama o kitabı kılıca kırdırmamış hiçbir zaman. Günümüzdeyse "Neler okursunuz?" türünden bir soruyu, adı okumaza çıkmasın diye yanıtlayan birçok kimse arasında, *Pekos Bill*, *Red Kit* benzeri şeyler okumaya bayıldığını söyleyenler bile var. *İlyada* nere, *Red Kit* nere diyeceksiniz ama gene de aradaki yüzyıllar boşa geçmiş sayılmaz. Kitapları üstünkörü suçlayan, okuyana için için öfke duyanların bile, "Ben okumam." demeyi kendilerine yedirememeleri ilginçtir. ---.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Dolayısıyla günümüzün gerçek anlamda çağdaş ve düşünen insanı, az da olsa okuyan insandır
- B) Okumanın tükenmez kaynağından, herkes kendi istediği kadar pay alır
- C) Çağlar boyunca insanoğlu hep kitaplarla düşünegelmiş, kitaplar aracılığıyla ortaya koymuştur düşüncesini
- D) Okumaya dair bütün bu olumlu düşüncelere rağmen ülkemizde okuma oranının düşük olması da bir başka çelişkidir
- E) Arka kapıdan da olsa okumaya bir yerden bulaşmış olmanın onuru, böylelerine yeter de artar bile

140.

Hem roman hem de öykü yazar Truman Capote da öyküye farklı bir rol biçenlerdendir. Capote özellikle kısa öykünün yazar için bir tür parmak jimnastiği olarak değerlendirilmesine itiraz eder.

Capote'nun kısa öyküyle ilgili olarak karşı çıktığı durum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Roman ile eş değer tutulması
- B) Kolayca yazıldığı için düşünülmesi
- C) Hacimsiz olarak kabul edilmesi
- D) Anlatımın yavan olarak görülmesi
- E) Okur kitlesinin farklı gösterilmesi

Bilişsel Düzey: Parçada sonuç bölümüne ait cümle eksik bırakılmıştır. Sonuç bölümüne yerleştirilecek cümlenin kendinden önceki cümleyle ilişkili olması gerekir. Ters durumda parça bütün ilişkisi bozulur. Parçadan hareketle bütünü oluşturma, geniş anlamı oluşturan unsurları belirli bir düzen ve ilke ışığında bir araya getirme, tümevarıma ulaşma işi sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda soru hazırlayıcı öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerinden sentez becerisini ölçmek istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Parça-bütün, tümevarım, birleştirme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Kavrama basamağının özetleme işlemi bu sorunun muhatabı olan öğrenciler için önemlidir; çünkü soru hazırlayıcı paragrafın adeta özeti şeklinde kullandığı deyim, öğrencilerin de önce paragrafı doğru okuyarak anlamasını, söz öbeğinin cümle içinde kazandığı anlamı düşünmesini ve bilişsel süreçlerde geçirecek seçenekler arasında görüp işaretlemesini beklemektedir. Bu anlamda yöneltilen soru öğrenciden bir söz öbeğinin veya deyim anlamını, farklı kelimelerle yeniden söylenmiş şekilde bulmasını istemektedir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Anlama, özet çıkarma, okuduğunu anlama, yeniden ifade etme şeklindedir.

141.

Her dönem, kendi sanatsal iktidarını içinde taşır.

Simgecilerin döneminde klasisizm yanlıları, ...
gerçeküstücülerin döneminde simgecilik yanlıları itibar görmez olmuştur. Bizde de öyle değil mi?

Garip akımı kendi gününde Hececileri nasıl gündemden düşürmüştü İkinci Yeni de Garip'i kendi şiir anlayışından dışlamıştır. Bu durumlarda bireyler ve eserleri yok sayılmaz. Onların araçları ve dilleri aşılır. Bir bakıma, edebiyatın geleneksel yasasıdır bu. ----.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Geçmiş bitmeden, şimdi tükenmek zorunda kalır.
- B) Öyle ki kısa bir süre içinde bu yırtıcı tavrı kendi varlık nedenine yöneltmekte gecikmez.
- C) Bir sonraki edebî hareket, bir sonraki dil öncekinin de güncelliğini yitirmesine neden olur.
- D) Edebiyat düzleminde, bu olgularla yetinmek açıklama sürecini kesintili kılar.
- E) Arkada kalan her şiir hareketinin üyeleri teker teker unutulur.

142.

Ünlü psikolog William James şöyle diyor: "Eylem, duyguyu izler gibi görünür ama aslında duygu ve eylem birlikte gider. Bu yüzden iradenin denetiminde olan eylemi düzenleyerek duyguları da düzenleyebilirsiniz."

William James bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamıştır?

- A) Genellikle duygular, bütün davranışları biçimlendirir.
- B) Her davranış, aslında farkında olunmayan bazı duygulardan kaynaklanır.
- C) İnsan, duygularını kolaylıkla denetim altına alabilir.
- D) Davranışları kontrol edebilmek, duyguları da kontrol edebilmeyi sağlar.
- E) Duygularla uyum sağlama da yanlış davranışlardan vazgeçilmelidir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir; çünkü yaratıcı beyinler ve bu beyinlerin ürettiği düşünceler, özgür ve özgün fikirler öğrencilerin sentez basamağını kullanmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltilmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımında hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturması beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Paragrafı anlama, okuduğunu anlama becerisiyle yakından ilgilidir. Soru hazırlayıcı bir metin sunmuş ve burada metin içine gizlenmiş asıl fikrin, anafikrin bulunmasını istemiştir. Paragrafı doğru okuma ve anlama; özümseme sorunun çözümü için önemlidir. Metinde verilen gizli düşünceleri yakalama, kavrama, farklı bir cümleyle yeniden ifade etme kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, anafikir, özümseme, yeniden söyleme

143.

Gençliğimizde bir yanda "ağır" kitaplar vardı, bunlar edebî eserlerdi. Öte yanda da fotoromanlar, aşk ve cinayet romanları... Kitap deyince biz birinci türü kastederdik, ikinci türün adı bile geçmezdi. Aslında onları da okurduk ama onlar çekinerek okunan şeylerdi. Ben çekindiğimi değil, fazla okursam aptallaşırım diye korktuğumu hatırlıyorum. Şimdi okurlar, bu türden gariplikler yaşamıyorlar. Çünkü bizim ciddi kitap olarak algıladığımız hatta yücelttiğimiz şey, artık eski yerinde değil. Okur değişti, kitap da değişti.

Bu parçadan kitaplarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Eğitici amaçla yazılanların bir dönemde çok okunduğu
- B) Sanatsal niteliklerin zaman içinde önceki kadar ilgi görmediği
- C) Şiddet öğeleri içerenlerin her zaman tercih edildiği
- D) Kolay okunurluğun, onların değerini gösterdiği
- E) Kimilerinin, okurların yaşantısına yönelik olmadığı

144.

Hayatın birçok alanında yapay zekâ uygulamalarından faydalanılsa da ABD'deki bir üniversitede yapılan araştırma acı gerçeği ortaya çıkardı: Ne kadar gelişmiş olursa olsun, mevcut yapay zekâ, ancak dört yaşındaki bir çocuğun zekâsıyla kıyaslanabilecek düzeyde. Yapay zekâ uygulamaları, benzerlikleri ayırma konusundaki güçlü yetenekleri ve eşsiz kelime hazinelerine rağmen teste en basit "Neden?" sorusuna bile yanıt verememiş. Araştırmacılara göre bunun nedeni, yaşam tecrübesi eksikliği.

- I. Gerçekleştirilenlerin beklentileri karşılamadığına
- II. ABD'deki üniversitelerin daha fazla çalışma yaptığına
- III. Çalışmaların her ülkede desteklendiğine

Bu parçada yapay zekâ uygulamalarına ilişkin olarak yukarıdakilerden hangilerine değinilmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve IEI
- D) I ve III
- E) II ve III

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya öğeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre ulaşılabilecek yargıyı bulmasını istemektedir. Yöneltilen soruyu doğru cevaplayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Öğrencinin okuduğunu anlayarak kazandığı bilgi bütünü içinden çıkardığı veya yakaladığı anlam bilişsel düzeyde analiz basamağıyla açıklanır. Paragraf sorularında analiz bütünlük içinde verilen paragrafın adeta parçalanarak cümledeki anlamların yakalanması şeklinde gerçekleşir. Parçanın soru kökünde paragrafta değinilen yazarla ilgili bir özellik taraması yapılacaktır. Öğrencinin bu taramayı yapabilmesi için okuduğunu anlama becerisini işe koşup analiz yeteneğini kullanması gerekir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Konuyu bulma, ana fikir bulma, ilişkilendirme, bölme şeklindedir.

145.

Küresel ısınma, çağımızın sorunu. Bu sorun yüzünden yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan canlı türlerini ve ekosistemleri korumak oldukça pahalı bir iş. Zira bu, o arazinin başka amaçlar için kullanımının önlenmesi, koruma için insan kaynağı ve altyapı oluşturulması, korunan alanın bilimsel olarak izlenmesi gibi pek çok alanda çalışmayı gerektiriyor. Habitatların küresel ısınmadan nasıl etkieneyeceğine, bunun canlılar açısından ne gibi sorunlar oluşturacağına dair araştırmalar sürüyor. Varılan bazı sonuçlar, türlerin iklim değişiminden etkilenmemesi için koruma alanlarının genişletilmesi gerektiğini ve koruma maliyetlerinin ikiye katlanacağını gösteriyor.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) Türlerin devamını sağlamak için yapılacak tek iş insanları bilinçlendirmektir.
- B) Canlı türlerini ve ekosistemleri korumak, gelecekte de insanlığın uğraşı alanlarından biri olacaktır.
- C) Türlerin korunmasıyla ilgili araştırmaların üniversiteler tarafından desteklenmesi gerekmektedir.
- D) İnsanlara alternatif yaşam alanları oluşturmak, canlı türlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.
- E) Araştırmalar daha çok, yetersiz olan kaynakların korunması üzerine yoğunlaşmıştır.

Sanatçıların bütün eserlerinin bir arada yayımlanması, benim öteden beri özlemine çektiğim bir kültür etkinliğidir. Biz sanatçılarımızı antolojilerden, tesadüfen ele geçen bazı kitaplardaki hükümlerden parça parça tanımaya veya o sanatçının derecesinde olmayan kişilerin sadeleştirmelerinden okumaya mahkûm gibiyiz. Yabancı ülkelerde sadece belli başlı sanatçıların değil, ikinci hatta üçüncü derecedeki sanatçıların bile birden fazla yayınevi tarafından basılan külliyatlarıyla karşılaştıkça biraz kıskandığımı itiraf etmeliyim, neden bizde de böyle değil diye.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada yakınılan durumlardan biridir?

- A) Sanatçılarla ilgili akademik çalışmaların azlığı
- B) Sadece tanınmış sanatçılarla ilgili araştırma yapılması
- C) Sanatçıların yüzeysel bilgilerle değerlendirilmesi
- D) Sanatçılara yönelik tanıtım etkinliklerinin yetersizliği
- E) Sanatçıların eserlerinin bir bütün olarak okuyucuya sunulmaması

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre ulaşılabilecek yargıyı bulmasını istemektedir. Yöneltilen soruyu doğru cevaplayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, düşünsel öğrenmelerin en üst düzeyidir. Değerlendirme düzeyindeki kazanımlar, bir değeri yahut eseri veya durumu yargılama, eleştirme becerisini gerektirir. Bir durumdan şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma hali değerlendirme basamağıyla ilgilidir. Yöneltilen soruda öğrenciden paragrafta geçen durumu incelemesi ve şikâyet edilen, yakınılan durumu tespit etmesi beklenmektedir. Bu tarz kazanımlar değerlendirme basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma şeklindedir.

147.

Sinema filmlerinin geniş yığınlarca izlenebilmesi içerik ve biçimce kolay algılanabilir olmasına bağlıdır. Yapımcılar da yönetmenin alışılmışın dışında çalışmaları yapmasına genellikle izin vermemektedir. Çünkü bu türden çalışmalarda, seçilen senaryoların beğenilme olasılığı düşüktür. Yine de sıra dışı yapımlar ortaya çıkıyorsa bu; risk alan bağımsız yapımcıların, değişik bir bakış açısı olan yönetmenlerin çabalarının sonucudur. Ayrıca seçici izleyicinin, üretilen sıradan filmlere ilgi göstermemesi nedeniyle yeni arayışların zorunlu hale gelişi de buna yol açan başka bir etkidir.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Sinema izleyicisinin beklentilerinin, filmler üzerindeki bazı etkilerine
- B) Yoğun içeriği olan filmlerin çok ilgi görmediğine
- C) Farklı bir ürün ortaya koymanın bazı sıkıntıları göze almayı gerektirdiğine
- D) Çekilen yeni filmlerin içerik bakımından tartışmalara yol açtığına
- E) Senaryo seçiminde yapımcıların etkin olduğuna

148.

Kişilerarası iletişim, kaynak ve hedef konumundaki kişilerin aynı ortamda ve karşılıklı etkileşim içinde bulunması zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. İletişim sürecinde taraflar arasındaki etkileşimin olduğu her karşılaşma, bilgi alışverişi, kişiler arasında ortaya çıkan güven ve yakınlık da iletişimin kapsamına girmektedir. Dolayısıyla kişiler arası iletişimde dil kadar jest, mimik gibi bedensel ifadeler ve sessizlik de iletişim kurmaya yarayan araçlar arasında yer almaktadır.

- I. Beden hareketleri iletişimde önemli rol oynayan unsurlardan biridir.
- II. İletişim akışını sağlayanlardan biri de karşılıklı güven duygusudur.
- III. İletişimi etkili kılan unsurların başında tarafların öz güvene sahip olmaları gelmektedir.

Bu parçadan kişiler arası iletişimle ilgili olarak yukarıdakilerden hangileri çıkarılamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyindeki kazanımlar, bir düşünce paragrafının anlam bütünlüğünü kavramak maksadıyla neden sonuç ilişkisi kurarak parçalarına ayırmadır. Bu parçaların doğru okunup tahlili, parçalar arasındaki ilişkilerin çözümlenmesi ve bu şekilde sonuca gitme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bilgi verici açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf oluşturmuştur. Burada öğrenciye düşen görev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki tesir gücüne ve bağlantıya dikkat etmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, neden sonuç ilişkisi, çözümlenme yardımcı fikri bulma seklindedir.

Bilişsel Düzey: Bir düşünce paragrafını anlamlı parçalara bölme, yardımcı düşünceleri çözümleyip aralarındaki ilişkileri belirleyebilme gibi edimler paragrafi doğru okuma ve doğru çözümlemeyle mümkündür. Soru hazırlayıcı bu soruda, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Parçadan hangisi çıkarılır, hangisine ulaşılır ya da ulaşılamaz gibi soru kökleri parçanın iyi ve derin analiziyle çözülür. Çünkü bu tarz sorular yardımcı fikri buldurmaya yöneliktir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma seklindedir.

149.

Kültür, sanat ve edebiyat dergileri; bir milletin, bir ülkenin kültür hayatını, geçmişteki edebî ortamlarını ve dalgalanmalarını, fikir hareketlerini takip edebilmek açısından önemli yayınlardır. Dergiler, bir bakıma, dönemlerinin kültür sanat grafikleridir. Adeta, sürekli bir medcezir hâlinde yükselen, kabaran veya kan kaybeden kültür ve sanat ortamlarını bütün açıklığıyla gösteren haftalık, aylık yahut iki aylık tablolar da diyebiliriz dergilere. Geçmişin kültürel mirasını, gelecek kuşaklara aktarmak bakımından da dergiler önemli bir görevi üstlenirler.

Bu parçada dergilerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Genç yazarlar için bir vitrin niteliği taşıdığına
- B) Eskiyle yeni arasında bir bağ kurulduğuna
- C) Ait olduğu döneme tanıklık ettiğine
- D) Toplumun düşünce dünyasını tanıtan bir araç olduğuna
- E) Belirli aralıklarla yayımlandığına

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, bir bilgi bütünü olan paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki etkileşimi sezmeyi öğrenciye ödev vermiştir. Bir paragrafın yardımcı fikirlerini bulma bütünlük içinde verilen paragrafı yardımcı fikirlerine yani parçalarına ayırmakla mümkün olur. Bu açıdan öğrencinin üst düzey zihinsel becerileri kullanması beklenmektedir. Soru hazırlanışı itibarıyla analiz basamağında bir sorudur. Öğrencinin analiz yeteneğini ölçen bir soru olarak yöneltilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paragrafın analizi, tahlil, etkileşim, küçük parçalara bölme şeklindedir.

150.

Yaza yaza gördüm ki dil; benim için bir araç değil eserin temeli, iskeleti, her şeyi. Bu noktaya vardığınızda, artık dili süslemenin, benzetmelere gitmenin, bol bol niteleme sıfatlarını kullanmanın bir anlamı olmadığını görüyorsunuz. Göz boyamadan, söz sanatlarının yaldızıyla içi boş imgeler oluşturmadan, yalın, olduğunca yalın, yalansız dolansız bir anlatım...

- I. Sade bir anlatımı benimsemiştir.
- II. Dili, eserlerinin ana malzemesi olarak görür.
- III. Betimlemelere az yer verir.
- IV. Malzemesi nesnelere ve insanlar olan büyüklü bir dünya sunar.

Kendisinden böyle söz eden bir yazar için yukarıdakilerden hangileri söylenemez?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) III ve IV

Bilişsel Düzey: Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, bütünü ayırma, eşleştirme, sınıflama şeklindedir.

151.

Ayrıntıları ustaca işlemesi, ayrıntılarda dolanarak ele aldığı konuyu özü ve bütünlüğü bakımından dile getirmeye yönelmesi, Nermi Uygur'un denemeciliğinin belirgin özellikleri arasındadır. Uygur'un felsefi söyleminin okuru da kapsayan bir diyaloga dönüştüğü görülür. Başkasıyla ve bir başkası olarak kendisiyle sürekli bir söyleşi ve diyalog tarzının ön planda olduğu denemeleri; felsefi ve edebî olanın iç içe geçtiği, özgün bir biçime büründüğü, döne döne okunacak metinlerdir. Belki bu diyalog sürecinin bir özelliği olarak ele alıp işlediği sorunlar ve olgular konusunda kesin bir sonuca ulaşmaktan çok, sürdürülen bir arayış ve okuru da bu arayış sürecine yöneltme eğilimi dikkati çeker. Uygur'un denemeleri böylece, okuru da düşünmeye, araştırmaya ve denemeye çağırır.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi Nermi Uygur'un denemelerinin bir özelliği değildir?

- A) Sorunlar üzerinde düşündürme
- B) Özü yakalamak için detaylara inme
- C) Konuları bir bütünlük içinde ele alma
- D) Düşünceleri edebî bir form içinde verme
- E) Sorunları söyleşi yoluyla çözüme kavuşturma

Bilişsel Düzey: Analiz somut ya da soyut bir konuyu bileşenlerine ayırarak ve bu bileşenler arasındaki ilişkilerin etkileşiminden hareketle sonuca gitme yoludur. Soru hazırlayıcı, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir tanıtım paragrafı sunmuştur. Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

152.

Yazmak için yaşanır, yaşamak için yazılır. Birbirini bütünleyen değerlerdir yazmak ve yaşamak. Yazar, küçük yaşlardan başlayarak duyumsar bunu. Güçlü bir var olma baskısı olarak hisseder. Her durumda, her koşulda, her dönemde duygularını, düşüncelerini kâğıda dökmek ister. İçinde yaşadığı dönemin insanlarına, belki de gelecektekilere bir sesleniş olsun diye. Elli yıl, yüz yıl, iki yüz yıl sonra! Kim açar bu yaprakları? Kim karıştırır bu kitapları? Binlerce yazı, binlerce kitap yayımlanıyor. Yüzlerce hatta binlerce insan yazı yazıyor. Geçmiş yüzyılların insanları yazmışlar, yazmışlar... Bugüne kaçmış? Bu kalanlardan kaçını ölümsüz değer taşıyor? Pek azı. Üstelik yüzyıl, iki yüz yıl önce değerli, kalıcı sanılan eserlerden pek çoğu toz olup gitmiş, kimsenin önem vermediği eserler olanca gücüyle bugün de ayakta.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mecazlı söyleyişe yer verilmiştir.
- B) Konuşma havası içinde yazılmıştır.
- C) Tanık göstermeden yararlanılmıştır.
- D) Olasılık söz konusudur.
- E) Kişileştirmeye başvurulmuştur.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde edinilen davranışın farklı bir duruma transferi veya o bilginin örneklendirilmesi kavrama düzeyinde bir işlemi doğurur. Soru hazırlayıcı öğrencinin cümleleri doğru anlamasını ve geçmiş bilgilerinden hareketle örnekleme seçeneklerde bulup işaretlemesini beklemektedir. Bu yüzden bilginin transferi soruyu doğru çözüme çok önemlidir. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer, örnek verme şeklindedir.

153.

(I) "Türk evi" dendiğinde akla öncelikle ahşap bir yapı gelmektedir. (II) Zemin katın duvarları taş olsa bile, zeminin üzerindeki kat çoğunlukla ahşaptır. (III) En azından tuğlalar arasında, dikey veya yatay olarak uzatılan ağaçtan bağlama ögeleri, hatıllar konulur. (IV) Ahşap olması eve fiziksel anlamda esneklik verir; örneğin her kuşak, baba evinde kendine göre yeni düzenlemeler yapabilir, büyük odaları tahta bölmeyle bölerek oda sayısını artırabilir veya geniş bir avluya bir oda ekleyebilir. (V) Esnekliğin bir diğer boyutu malzemenin kullanılabilirliği. (VI) Ağacın temini ve işlenmesi, diğer malzemelere kıyasla genelde daha kolay ve ucuzdur. (VII) Sofalarıyla, hayatlarıyla, yazlık ve kışlık bölümleriyle Türk evinin özelliklerini taşıyan taş evler de vardır; örneğin Mardin evleri. (VIII) Ancak dış cephesi dantel gibi işlenmiş taşlarla kaplı bu ev, bir ahşap eve oranla çok daha uzun sürede, çok yüksek bir maliyetle ortaya çıkar.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) III. B) IV. C) VI. D) VII. E) VIII.

154.

Yazmak için yaşanır, yaşamak için yazılır. Birbirini bütünleyen değerlerdir yazmak ve yaşamak. Yazar, küçük yaşlardan başlayarak duyumsar bunu. Güçlü bir var olma baskısı olarak hisseder. Her durumda, her koşulda, her dönemde duygularını, düşüncelerini kâğıda dökmek ister. İçinde yaşadığı dönemin insanlarına, belki de gelecektekilere bir sesleniş olsun diye. Elli yıl, yüz yıl, iki yüz yıl sonra! Kim açar bu yaprakları? Kim karıştırır bu kitapları? Binlerce yazı, binlerce kitap yayımlanıyor. Yüzlerce hatta binlerce insan yazı yazıyor. Geçmiş yüzyılların insanları yazmışlar, yazmışlar... Bugüne kaç kalmış? Bu kalanlardan kaç ölürsüz değer taşıyor? Pek azı. Üstelik yüzyıl, iki yüz yıl önce değerli, kalıcı sanılan eserlerden pek çoğu toz olup gitmiş, kimsenin önem vermediği eserler olanca gücüyle bugün de ayakta.

Bu parçada eserlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Kalıcılıklarının uzun sürede belli olması
B) Toplumu yönlendirdikleri ölçüde kıymetli olmaları
C) Geleceğe erişirken değişikliğe uğramaları
D) Kendilerine özgü bir zamana sahip olmaları
E) Unutulmalarındaki temel etkenlerin geç fark edilmesi

Bilişsel Düzey: Analiz becerisi bütün öğrencilerin sahip olması gereken bir beceridir. Analiz becerisi gelişmiş öğrenciler, hem düşünce eserlerini, hem, hem de medyada karşısına çıkarılan her türlü durumu doğru tahlil eder. Bu açıdan, analiz; bir çözümleme işlemidir. Analiz, bir paragrafta irdelenen veya işlenen düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki ilişkiyi açıklayarak sonucu bulma işidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice çözümlemesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde verilen paragrafın analizi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümleme, tahlil etme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bir düşünce paragrafını anlamlı parçalara bölme, yardımcı düşünceleri çözümleyip aralarındaki ilişkileri belirleyebilme gibi edimler paragrafı doğru okuma ve doğru çözümlemeyle mümkündür. Soru hazırlayıcı bu soruda, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Parçadan hangisi çıkarılır, hangisine ulaşılır, hangisi üzerinde durulmuştur ya da hangisine ulaşamaz gibi soru kökleri parçanın iyi ve derin analiziyle çözülür. Çünkü bu tarz sorular yardımcı fikri buldurmaya yöneliktir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

155.

(I) "Türk evi" dendiğinde akla öncelikle ahşap bir yapı gelmektedir. (II) Zemin katın duvarları taş olsa bile, zeminin üzerindeki kat çoğunlukla ahşaptır. (III) En azından tuğlalar arasında, dikey veya yatay olarak uzatılan ağaçtan bağlama öğeleri, hatıllar konulur. (IV) Ahşap olması eve fiziksel anlamda esneklik verir; örneğin her kuşak, baba evinde kendine göre yeni düzenlemeler yapabilir, büyük odaları tahta bölmeye bölerek oda sayısını artırabilir veya geniş bir avluya bir oda ekleyebilir. (V) Esnekliğin bir diğer boyutu malzemenin kullanılabilirliği. (VI) Ağacın temini ve işlenmesi, diğer malzemelere kıyasla genelde daha kolay ve ucuzdur. (VII) Sofalarıyla, hayatlarıyla, yazlık ve kışlık bölümleriyle Türk evinin özelliklerini taşıyan taş evler de vardır; örneğin Mardin evleri. (VIII) Ancak dış cephesi dantel gibi işlenmiş taşlarla kaplı bu ev, bir ahşap eve oranla çok daha uzun sürede, çok yüksek bir maliyetle ortaya çıkar.

- I. Zamanla üzerinde değişiklikler yapılabildiğine
- II. Taş süslemeciliğinin pahalı olduğuna
- III. Eski önemini yitirdiğine

Bu parçada Türk eviyle ilgili olarak yukarıda verilenlerden hangilerine değinilmemiştir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

156.

Osmanlıların yetiştirdiği büyük sanatkarlar, icra ettikleri sanatı Hakk'a ulaşabilmenin bir aracı olarak görmüştür. İslam ahlakı ile yoğrulmuş ve nice gün doğumlarını arkasında bırakmış olan bu derin ve yüksek sanat algısının, günümüzde anlayanı ve talep edeni ne yazık ki bir elin parmakları kadar az kalmıştır.

Bu parçadaki altı çizili sözle sanat algısına yönelik olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Büyük bir emek sonucu meydana gelmesi
B) Geniş bir boşluğu doldurması
C) Farklı anları bir bütün hâline getirmesi
D) Uzun süre devam etmiş olması
E) Geniş kitlelerde merak uyandırması

Bilişsel Düzey: Analiz somut ya da soyut bir konuyu bileşenlerine ayırarak ve bu bileşenler arasındaki ilişkilerin etkileşiminden hareketle sonuca gitme yoludur. Soru hazırlayıcı, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir tanıtım paragrafı sunmuştur. Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Kavrama basamağında sorulan soruları çözmek doğru okuma ve anlama ile sağlanır. Öğrencinin okuduğunu anlaması, özümsemesi, başka kelimelerle yeniden ifade etmesi kavrama düzeyinde bir beceridir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragraf içinde sunulan "nice gün doğumlarını arkasında bırakmış" ne anlam ifade ettiğini seçenekler içinden bulmasını istemiştir. Öğrenci okuduğunu idrak etmeli, kendi içinde tartışmalı, yahut kendine mal etme yoluyla başka sözcüklerle yeniden ifade etmelidir. Sayılan bu beceriler kavrama basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, özümseme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle yeniden ifade etme şeklindedir.

157.

İçtenlikle yaşama sevinci içinde olan, güler yüzlü Anadolu insanı günlük hayatını, sevincini, hasretini türkü yapar kendisine. Kimsenin bilmesini istemediği inancı, sevdası; gönlünde buram buram tüten umdu... Hepsi türkülerin görünmez heybesinde taşınır.

Bu parçadaki altı çizili sözle türkülerle ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halkın sırlarını ve yaşadıklarını saklaması
- B) Güncel sosyal olaylara tanıklık etmesi
- C) Gelenek ve görenekleri günümüze aktarıp koruması
- D) Halkın duygu ve düşüncelerinden beslenmesi
- E) Dilden dile gönülden gönüle dolaşması

Bilişsel Düzey: Bir cümleyi, altı çizili ifadeyi paragrafın anlam bütünlüğü içinde, okumak anlamak, geçmiş bilgilerinden hareketle özümsemek, başka sözcüklerle yeniden ifade etmek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. "Türkülerin görünmez heybesi sözüyle " Halkın sırlarını ve yaşadıklarını saklaması" anlatılmak istenmektedir. Bu anlamda altı çizili ifadenin başka sözcüklerle yeniden ifade edilmesi söz konusudur. Yöneltilen soru kavrama basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, özümseme, yeniden ifade etme şeklindedir.

158.

Yüksek maliyetlerle inşa edilen ve şehir mimarisinde hacimli bir yer kaplayan yapıların, ----- yapılmasının en çözümsüz yanı; yapıldıktan sonra çok büyük bir gayret olmazsa eğer, aynı çirkinlikle onlarca hatta yüzlerce yıl orada kalması ve genel manada manzarayı bozmasıdır.

Bu cümlede boş bırakılan yere, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) geleneksel mimariyle yoğrulmamış olarak
- B) çevre düzenlemesi iyi tasarlanmadan
- C) rengârenk boyaların oluşturduğu farklı desenlerle
- D) Batı mimarisine özenilerek
- E) şehirden ve şehrin geleceğinden kopuk bir tasarımla

Bilişsel Düzey: Sentez, bir bütünü oluşturan unsurları belli bir düzen içinde bir araya getirerek orijinal bir eser oluşturmaktır. Bu noktadan hareketle oluşturma, bir araya getirme, parçadan bütüne ulaşma işlemlerinin sentez basamağıyla açıklandığını söyleyebiliriz. Sentez , metin içinde eksik bırakılan cümleleri mantık ilkelerine uygun bir şekilde, aralarındaki anlamsal ilişkileri düşünerek bütüne ulaşma sürecidir. Parçada, çok paralar harcanarak yapılan büyük büyük ve çirkin binalar eleştirilmektedir. Akışa göre ve cümlelerin sonundaki "oradaki" işaret zamirine bakılarak boş bırakılan yere "şehirlere ve şehrin geleceğinden kopuk bir tasarımla" ifadesinin getirilmesi uygundur. Bu açıdan bakıldığında soru hazırlayıcı öğrenciden tümevarımsal yöntemle parçaları bir araya getirip bütüne ulaşmasını istemiştir. Yöneltilen soru üst düzey zihinsel becerilerden olan sentez basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, oluşturma, parça-bütün, tamamlama şeklindedir.

159.

Şair, geleneğin sürüp giden hazır düşünme kalıplarını parçaladığı zaman gerçek parıltıyı, yani iyi şiiri elde edebilir.

Bu cümleyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şiir alanında sağlam bir yer edinebilmenin ön şartı, kendini geliştirmektir.
- B) Bir şair için nitelikli ürünler ortaya koymanın yolu, alışılmışın dışına çıkmaktır.
- C) Şiirde sesini duyurmak isteyen bir genç sanatçı, kendinden öncekileri aşmalıdır.
- D) İyi şair olmanın yolu, başkalarını besleyecek kaynaklar ortaya koymaktır.
- E) Şiirde yerleşik olan anlayışları yıkmak, genç sanatçılar için zordur.

Bilişsel Düzey: Kavrama düzeyinde bir cümlenin ya da metnin içindeki anlamın idrak edilmesi, yakalanması söz konusudur. Bir ifadedeki anlamı kavrayan öğrenci onu kendi cümleleriyle yeniden ifade edebilir (Turgut, 1997). Nihai olarak anlaşılıyor ki bir cümlede yahut soruda asıl anlatılmak istenen ifade kavrama düzeyinde sorulur. “Geleneğin sürüp giden hazır düşünme kalıplarını parçaladığı” söz grubundan hareketle asıl anlatılmak istenen ifadenin “geleneğin dışına çıkmak, farklı orijinal eserler vermek” olduğu fikrine ulaşılır. Bu anlamda yöneltile soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

160.

Kavakların alerjik polen üreterek insan sağlığını olumsuz etkilediği yönünde yaygın inanış, son bilimsel çalışmalarla yerini farklı görüşlere terk etmiştir.

Bu cümlede kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kavakların alerjik polen üretmediği, son bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır.
- B) Alerji bilimi araştırmaları, kesin sonuçlar verebilecek kadar ileri değildir.
- C) Bilimsel gerçeklerle halk inanışları arasında ciddi bir çelişki vardır.
- D) Hangi bitkilerin alerjiye neden olduğu konusunda bilgi kirliliği söz konusudur.
- E) Alerji araştırmaları sonucunda, benimsenmiş bazı bilgiler değişmektedir.

Bilişsel Düzey: Bir paragrafta ifade edilen sözün özümseyerek başka cümlelerle yeniden söylenmesi, cümlenin kendine mal edilerek farklı bir durum karşısında ifade edilmesi kavrama basamağıyla açıklanır. Yöneltile soruda, kavak polenlerinin insan sağlığını olum etkilediğine yönelik yaygın bir inanış olduğu söyleniyor. Ardından da son bilimsel çalışmaların bu inanışı değiştirdiğinden, farklı düşüncelerin ortaya çıkığı vurgulanıyor. Öğrencinin bu soruya doğru yanıt vermesi, okuduğunu anlaması ve kavramasıyla mümkündür. Bu anlamda öğrencinin kavrama becerisinin ölçüldüğün görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kavrama, yeniden ifade eme şeklindedir.

161.

Tarihi XVIII. yüzyıla kadar uzanan ve UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınan Safranbolu Evleri, Türk mimarisinin önemli örneklerindedir.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Safranbolu, Türk mimarisinin en önemli örneklerine ev sahipliği yapmaktadır.
- B) Safranbolu Evleri, Dünya Kültür Mirası Listesi'ne yeni dâhil edilen mimari yapılar arasında yer almaktadır.
- C) UNESCO, tarihî Türk mimarisine her geçen gün daha fazla ilgi göstermektedir.
- D) Safranbolu Evleri'nin geçmişi birkaç yüzyıl öncesine kadar uzanmaktadır.
- E) UNESCO, geleneksel Türk mimarisini araştırmak için önemli projeleri desteklemektedir.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı verdiği öncül cümlede öğrencinin kavrama düzeyini ölçmek istemektedir. Bir cümlenin okunması, idrak edilmesi ile o cümleden kesin olarak çıkarılacak yargıya ulaşılabilir. Bu anlamda öğrencinin okuduğunu anlaması önemli bir etkidir. Tarihi on sekizinci yüzyıla kadar uzanan... İfadesiyle seçeneklerde verilen "Safranbolu Evleri'nin geçmişi birkaç yüzyıl öncesine kadar uzanmaktadır." İfadesine kesin olarak ulaşılır. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kavrama şeklindedir.

161.

(I) "Bir şiiri ilk okuyuşta anlıyorsanız o, şiir değildir." der İlhan Berk. (II) Burada söylenmek istenen, şiirin anlamsız olduğu değil, şiirdeki imgenin ve anlamın yalnızca aklımızla kavradığımız anlamı aşığı ve bu anlama ulaşabilmek için aklımız kadar sezgilerimizi de kullanmamız gerektiğidir. (III) Bir örnek vermek gerekirse "Yalnızlığı soruyorlar, yalnızlık bir ovanın düz oluşu gibi bir şey." dizesiyle yalnızlığı imgeleyen Cemal Süreya'yı yalnızca akılla kavramak isteyen okur şöyle diyebilir: "Yalnızlık boşluk gibi bir şey, bomboş bir yer yani!" (IV) Oysa bu dizinin imgelediği şey "bomboş" yalnızlık değil, düzlüktür; tekdüzelik ve yavanlıktır. (V) Dahası, bu dizinin neyi imgelediğini sözcüklerle anlatmaya çalışmamız, anlamsız değilse de kesinlikle yetersiz kalmaya mahkûmdur.

Şiir ve imge ilişkisinin anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, bir şaire ait düşünceye yer verilmiştir.
- B) II. cümlede, daha önce ifade edilen bir yargının açıklaması yapılmıştır.
- C) III. cümlede, şiirdeki anlam örgüsünün dayanakları belirlenmiştir.
- D) IV. cümlede, anlamla ilgil ibir yanılığı düzeltilmiştir.
- E) V. cümlede, imgenin şiirdeki etkisine dair bir yargı ortaya konmuştur.

Bilişsel Düzey: Üçüncü cümlede şiirdeki anlam örgüsünün dayanakları belirlenmiştir. İkinci cümledeki düşünceye üçüncü cümlede Cemal Süreya'dan örnek bir dizeyle örnek verilmiştir. Soru hazırlayıcı her cümlede verilen açıklamayı doğru anlamayı ve kavramayı öğrenciye görev olarak vermiştir. Cümleleri okuyup anlamak ve seçeneklerle doğru eşleştirmek sorunun çözümünden çok önemlidir. Verilen açıklamalar doğru kavranıp seçeneklerle eşleştirmeler doğru yapıldığında doğru yanıt bulunacaktır. Bu anlamda soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, eşleştirme, kavrama şeklindedir.

162.

(I) Tire'ye gidince camileri görmeden sakın dönme-
yin. (II) Çoğu XV. yüzyıla ait olan camilerin gerek
kubbelerinde gerekse minarelerinde tuğla işçiliğinin
en güzel örneklerini bulabilirsiniz. (III) Bu minarele-
rin kimi "zencirek formu"yla kimi de "çam kozalağı"
tarzında yapılmış. (IV) Bu arada şunu da söyleme-
den geçemeyeceğim: Tire'nin daracık sokakları "el
sanatları müzesi" sanki. (V) Bu yaşıma rağmen bazı
eşyaların nasıl yapıldığını ilk kez orada gördüm. (VI)
Örneğin semerin, organın ve keçenin yapılışını, bun-
ların son ustalarını izleyerek öğrendim.

**Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili ola-
rak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?**

- A) I. cümlede, ziyaretçilere yönelik bir öneride bulu-
nmuştur.
B) II. cümlede, bazı yapılarda hangi malzemenin
kullanıldığı belirtilmiştir.
C) III. cümlede, yapılarda kullanılan yapım teknikle-
rinden söz edilmiştir.
D) IV. cümlede, tarihî yapılarla ilgili bilgi verilmiştir.
E) VI. cümlede, önceki cümlede belirtilenle ilgili bir
açıklama yapılmıştır.

163.

- I. Salep üretimi için yapılan orkide toplayıcılığında
kullanılan yöntemler acı faturaları ortaya çıkar-
maktadır.
II. Türkiye'de de orkidelerin korunmasıyla ilgili giri-
şimler yapılmıştır.
III. Ülkemizde orkide sayısının azalması bir yana,
bazı türler, uzun aramalara rağmen artık buluna-
mamaktadır.
IV. Orkideler Avrupa'da koruma altına alınmış bitki-
lerdir.
V. Ancak bu girişimlere rağmen Türkiye'de her yıl
120 milyon orkide, salep yapımı için toplanmak-
tadır.

**Yukarıdaki numaralanmış cümleler anlamlı bir
bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangi-
si baştan dördüncü olur?**

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrencilere
bir gezi yazısı sunmuş ve bu metni
numaralandırmıştır. Öğrencinin okuduğunu
anlaması ve bunu kavrayarak seçeneklerle
eşleştirme yapması sorunun çözümünde etkili bir
yöntem olacaktır. Dördüncü cümlede " Tire'nin
sokaklarının darlığı el sanatları müzesine"
benzetilmiştir. Tarihi yapılarla ilgili bilgi
verilmemiştir. Okuduğunu anlayan ve kavrayan
öğrenci D seçeneğindeki eşleştirmenin yanlış
olacağını görecektir. Bu anlamda yöneltilen soru
kavrama düzeyinde sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, eşleştirme,
kavrama şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, öncülden varılan genel
sonuca giden düşünme biçimidir. (TDK, 2017)
Sentez, çeşitli unsurları ya da bileşenleri belirli
ilkelere göre ilişkilendirip birleştirme işidir.
Zihinsel anlamda öğrencinin özgün düşünceler,
farklı fikirler oluşturmasına en çok imkan
sağlayan basamak sentez basamağıdır. Soru
hazırlayıcı karışık cümleler sunarak öğrencinin
sentezleme becerisini ölçmek istemektedir.
Öğrencinin cümleleri doğru okuyup anlaması
anamlı bir bütün oluşturmak amacıyla cümleleri
belirli bir düzen içinde ilişkilendirmesi sorunun
çözümünde etkili bir yöntem olacaktır. Anamlı bir
bütün oluşturabilmek için öncelikle giriş cümlesi
niteli taşıyan cümle doğru keşfedilmelidir. Bundan
sonra gelecek cümleler birbiriyle ilişkili bir
bütünün öğeleri olarak seçilmeli ve nihai olarak
birleştirilmelidir. Öncülleri tümevarım
yöntemiyle birleştirme sentez basamağına
karşılık gelir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, birleştirme
şeklindedir.

164.

- I. Çevremizde zaman zaman yaşlı insanların, işe yaramayan mobilyalarını atmak istemediğine şahit oluruz.
- II. Bu yaşlıların yetişkin yaştaki çocukları ise ana babalarının bu tavrını anlamakta güçlük çekerler.
- III. Eskimiş komodinlerinden, kontrplakları çıkmış dolaplarından, yüzü aşınmış koltuklarından vazgeçemezler.
- IV. Bazen o eski eşyaları oldubittiye getirip atar, yerine yeni ve sağlam mobilyalar koyarlar.
- V. Oysa bu eşyalar, yaşlıların benliğinin bir parçası, geçmiş yaşamlarının bir özetidir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturması için hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I. ile II.   B) II. ile III.   C) II. ve V.
D) III. ile IV.   E) IV. ile V.

165.

(I) Birkaç üniversiteden araştırmacıların ortaklaşa gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda laboratuvar ortamında kök hücre üretmek için kullanılabilir yapay kemik iliği üretilmiştir. (II) Doğal kemik iliğinin sahip olduğu yaşamsal özelliklere sahip olan yapay ilikten yakın gelecekte lösemi hastalığının tedavisinde yararlanabileceği belirtiliyor. (III) Alyuvarlar veya bağışıklık hücreleri gibi kan hücreleri, kemik iliğindeki kök hücreler tarafından devamlı olarak yenileniyor. (IV) Lösemi gibi hastalıklarda, hastanın yapısı bozulmuş hücrelerinin yerini sağlıklı kök hücreler alıyor. (V) Dünyada bu tür hastaların ihtiyacına cevap verebilecek sayıda bağış olmaması önemli bir sorun. (VI) Kök hücrelerin çoğaltılmasıyla bu sorunun giderilebileceği düşünülüyor.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Sentez, düşüncenin ayrı unsurlarını mantıksal bir çerçevede bir araya getirme işi, parçadan bütüne gitme sürecini de kapsayan bir düşünme metodudur. Sentez birleştirme işlemidir. Soru hazırlayıcı yine karışık bir şekilde cümleler vermiş ve öğrenciden mantıksal bütünlük içinde bu cümlelerden anlamlı bir düşünce paragrafı oluşturmasını beklemiştir. Bu anlamda yöneltilen soru sentez düzeyinde sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, düşünme, birleştirme, bir araya getirme, oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz, bölme, parçalama, çözümlenme davranışıdır. Bu beceri öğrencilerin kazanması gereken bir edimdir. Analiz yeteneğine sahip öğrenciler yazılı görsel her türlü nesneyi çok doğru bir şekilde çözümler. Analiz, bir eserde ele alınan fikri yahut düşüncüyü, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki bağlantıyı saptayarak sonuca gitme sürecidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden okuduğunu anlamasını ve kavramasını akabinde tahlil etmesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde sunulan paragrafın tahlil edilmesi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir. Yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümlenme, bölme, parçalama şeklindedir.

166.

(I) Yaşatmaya çalıştığım romanlar bir gün sahiden yaşamaya karar verdiler. (II) Üstelik hesap da soruyorlardı. (III) *Her Gece Bodrum*, aynı adı taşıyan bir tatil kasabasında neler bulduğumu soruyor; *Ölüm İlişkileri*'yse "Günlük hayattaki ilişkilere hiç değinmeyecek miyiz biz?" diye öfkeli öfkeli söyleniyordu. (IV) Çehov'un *Martı*'sında geçen bu sözle ince bir aşk üçgeni kuracaktım. (V) *Cehennem Kraliçesi*'ne gelince bu Fellini Visconti havasından ne zaman kurtulacağımın tasasına düşmüştü. (VI) *Bir Akşam Alacası* ise söylecekleri için sırada bekliyordu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Bir bütünü parçalarına ayırarak yapılan derin çözümleme analizdir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrencinin paragrafı derinlemesine çözümlemesini beklemektedir. Bu anlamda öğrenci metni küçük parçalara ayırmak zorundadır. Öğrenci soruya doğru yanıt vermek için paragrafın kapsamlı çözümlemesini yapmalıdır. Birbiri ardına sıralanan cümleleri bir sonrakiyle ilişkilendirmeli ve aralarında anlamsal bir bağ olup olmadığını saptamalıdır. Bu açıdan öğrenci analiz becerisini kullanmalıdır. Parçanın bütününde yazar, romanların özelliklerini, adlarını vererek birer cümle sıralamıştır; ancak dördüncü cümlede "Çehov'un Martısında geçen bu sözle ince bir aşk üçgeni kuracaktım." Yargısı düşüncenin akışını bozmaktadır. Akışı bozan cümlenin tespiti analiz becerisiyle mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümleme, karşılaştırma şeklindedir.

167.

(I) Özgün imgelerle şiir yazılması ve ozanın o imgele-
re yaslanarak sesini bulması, kuşkusuz başarıdır. (II)
Ama bence, imgesiz, olağan bir içerikle sadece bilgi
veren gelişigüzel bir özden şiir üretmek daha büyük
bir başarıdır. (III) Çünkü böyle bir şiirde imgeler dün-
yasına sığınmak söz konusu değildir. (IV) Ama bunu
da aşan bir başarı yok mudur? (V) Bana sorarsanız
var: O da, o güne dek eskitilmiş, ağızlarda sakız ol-
muş, bayağı diyebileceğimiz bir içeriği şiire dönüştür-
mek olsa gerek.

**Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangi-
sinden sonra, düşüncenin akışına göre, "Büyüyü
oluşturan, salt, sözcüklerin dizimidir." cümlesi geti-
rilmelidir?**

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçadan bütüne gitme işlemidir. Sentez, birbiri ardına sıralanan cümleleri belirli ilişkileri göz önünde tutarak birleştirme, bir ürün veya metin oluşturma işidir. Öğrencinin soruyu doğru çözmesi metni okumasına, kavramasına ve tahliline bağlıdır. Öğrenci bu işlemleri yaptıktan sonra soru kökünde verilen cümleyi belirli bir anlamsal ve dilbilgisel ilişki içinde numaralandırılmış cümlelerin uygunun olanında sonra getirmelidir. yani eksik olan cümleyi paragrafın anlamsal bütünlüğü için uygun olan yere yerleştirmelidir. Kısacası öğrenci paragrafın anlamsal bütünlüğü oluşturmalı, cümleleri birleştirmeli, anlamı inşa emelidir. İkinci cümlede imgesiz, alışılmış bir şiir yazmanın özgün imgelerle şiir yazmaktan daha büyük bir başarı olduğu söyleniyor. Üçüncü cümlede de bu başarıyı imgeler dünyasına sığınmamaya bağlıyor. Böyle şiirlerin etkisini, başarısını imgeler sağlamadığına göregeriye doğal olarak sözcük dizimi kalmaktadır. Bu nedenle, soru kökünde verilen cümlelerin üçüncü cümleden sonra getirilmesi uygundur. Bu açıdan öğrencinin soru çözümünde sentez basamağını kullanması gerekir. Yöneltilen soru sentez basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, oluşturma, parçadan bütüne gitme, inşa etme şeklindedir.

168.

Başrol oynamak önemli miydi dersiniz benim için, önemli değildi. Şehir Tiyatrosu'nda çalışırken sinemayı hiç önemsemiyordum. Arada ek iş olsun diye, sinemada figüran rollerine çok çıktım. Dans eden kalabalığın arasında, kahvede oturan, mafya liderinin dövdüğü biri... Arzu Film'de 1975 yılında *Hababam Sınıfı*'nda Badi Ekrem'i oynamamla birlikte yepyeni bir dönem başladı. İlk başrol teklifi de geldi Ertem Eğilmez'den. Benden kırsal kesimdeki uyanık adam tiplemesini başrolde canlandırmamı istedi. Ben de sadece istediğim projelerde yer alacağımı söyledim. *Namıslu* filmi de öyle çıktı. Ondan sonrası da geldi; *Değirmen*, *Muhsin Bey*, *Selamsız Bandosu* ve *Eşkiya*'ya kadar...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Amaç-sonuç ilişkisi   B) Öyküleme
C) Eksiltili cümle   D) Benzetme
E) Devrik cümle

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciden geçmişte öğrendiği bilgileri düşünüp hatırlamasını akabinde bu soru için işe koşmasını beklemektedir. Öğrencinin geçmiş bilgilerini geri getirip düşünmesi açısından bilgi basamağında bir işlem gerekmektedir; fakat öğrencinin terimsel olarak " amaç-sonuç ilişkisi, öyküleme, eksiltili cümle, benzetme, devrik cümle" kavramlarını bilmesi sorunun doğru çözümünde yetmeyecektir. Öğrencinin seçeneklerde verilen bu terimleri bilmesi, transfer etmesi ve örnekleme gerekir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından özümsemesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, transfer, örnekleme şeklindedir.

169.

(I) Çocuk, anne babasını örnek alarak, onlarla özdeşleşerek kişilik geliştirir. (II) Gerçekten çocuklukta anne babaya benzemek çocuğa yetmektedir. (III) Çünkü çocuğun gözünde anne babası en akıllı, en yanılmaz kişilerdir. (IV) İlkokul çağında ise öğretmen en iyi, en üstün örnektir onun için. (V) Ergenlik döneminde anne baba artık kusursuz örnek olmaktan çıkar. (VI) Genç; eleştirici gözle baktıkça beğenmediği, kendine aykırı gelen pek çok özellik bulmaya başlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden itibaren çocukta, anne babasıyla ilgili düşünce değişikliğinden söz edilmektedir?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Analiz, bütünü parçalarına bölme işlemidir. Soru hazırlayıcı öğrencinin paragrafı okumasını, anlamasını ve belli bir noktadan sonra metnin içindeki düşünce değişikliğini tespit etmesini beklemektedir. Öğrenci paragrafı anlamlı bir bütün içinde kabul edip kavramaya çalışarak akabinde bütünü küçük parçalara ayırarak soru hazırlayıcının istediği düşünce değişikliğini tespit edebilir. Bu anlamda soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, parçalama, inceleme, ayırma, tespit etme şeklindedir.

170.

Artık çoğu şeyin arasında fark kalmadığından mı yoksa farkları göreceğimizden emin olmadıklarından mı nedir, çoktandır dergilerde, benzer iki resim arasındaki yedi farkı bulmamızı istemiyor kimse bizden. Oysa biz, birbirinin aynı görünen iki resme baktığımızda, "Aralarında bir fark yok!" deyip geçmez, farkları bulup çıkarır, neşeyle çıktığımız basamakların bizi götürdüğü yerde bir cümlemin altını çizerdik: Benzerlik yanıldır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Açıklamaya başvurma
- B) Örneklere yer verme
- C) Alıntıdan yararlanma
- D) Koşul öne sürme
- E) Soyut kavramları somutlaştırma

171.

Bir sanatçının doğal çevresi, elbette içinde yaşadığı ülkedir. Onun bu çevreyle içten bağlantılı olmaması düşünülemez kuşkusuz. Ancak konu, tek başına estetik bir değer taşımadığından, nereden alınırsa alınır sanatçının yaratıcı kişiliğiyle kaynaşarak sanat eserine dönüşür. ---.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Dolayısıyla yabancı bir konuyla yerli bir eser vermek her zaman mümkündür
- B) Yani estetik yaratımı besleyen güç, sanatçının bağlı olduğu gelenektir
- C) Başka bir deyişle, eserin belirleyeni yazarın yaşadığı çevredir
- D) Kaliteyi elde etmek ancak bu yolla mümkündür
- E) Bu bakımdan sanatçının başarılı olması işlediği konuya bağlıdır

Bilişsel Düzey: Öğrencilerin geçmiş bilgilerini kullanarak yeni bir duruma aktarmaları o bilgileri örneklemeleri kavrama basamağıyla açıklanır. Öğrenci seçeneklerde verilen terimlerim ne anlama geldiğini bilmelidir; ama o kavram bilgisi sorunun çözümünde yetmeyecektir. Öğrencinin metni okuması, anlaması ve nihayetinde geçmiş bilgilerini transfer etmesi gerekir. Parçada, dergilerde eskiden aralarında yedi fark olan iki resme yönelik bir bulmaca olduğu ve bu bulmacada resimler arasındaki farkların bulunmasının istendiği anlatılıyor. Şimdilerde bu bulmacalara rastlanmadığı dile getiriliyor. Kısaca bulmacalar hakkında açıklama yapılıyor. Görünürde bilgi düzeyinde bir soru olarak görülse de bilginin transferi, örnek verilmesi işin içine girdiğinde yöneltilen soru kavrama basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, transfer, örnek verme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak muntazam oluşturma paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki sonuç cümlesini bir düzen ve ilişki içinde oluşturmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru cevaplayabilmesi, verilen metni dikkatli okumasına, anlamasına bağlıdır. Akabinde öğrenci metnin sonuç cümlesini düşünüp bütünün son parçasını da tespit edip yerleştirecektir. Bu düşünme metodu üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, tamamlama, bir araya getirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

172.

Şiirden söz ederken onu edebiyat ötesi veya edebiyat üstü bir konuma yerleştirenler rastlanır öteden beri. Bir yanıyla doğrulanabilir bu yaklaşım. Şiiri "edebiyat"ın gövdesinden taşıran, musikinin veya matematiğin sonsuz arayış hizasına yaklaştıran kimi özelliklerden söz edilebilir. Gelgelelim, onu büsbütün "edebiyat"ın üstüne, ötesine yerleştirmeye çalışmak özünü ve varoluş şartlarını çarpıtmak anlamını da taşıyabilir. En iyisi, ----.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) şiirin edebiyat alanından uzaklaşmasına neden olan etmenlerin peşinden gitmektir
- B) taşkın özelliklerini kabul etmekle birlikte şiirin bir edebiyat türü olduğu üzerinde uzlaşmaktır
- C) şiiri biçimsel yönden kusursuz bir yapıya kavuşturup okunun beğenisine sunmaktır
- D) edebiyattan öte bir düzeye yükseltirken şiirin asıl gayesi okuyucunun beğenisini elde etmektir
- E) sonrasını ve öncesini belirlerken şiirin diğer disiplin alanlarından nasıl etkilendiğini araştırmaktır

173.

Çok sayıda okuyucusu olmayan her edebî eseri büyük saymak aklımdan geçmez. Ama itiraf edeyim ki zamanımızda yüzbinlerce satan kitaplardan çok, daha az alıcısı olanlara güvenim vardır. Basılır basılmaz çok satılan kitaplar bende hep kuşku uyandırmıştır. Bunların büyük bir kısmı, uyandırdıkları ilgiyi bir esere ölümsüzlük kazandıran biçim ve öz üstünlüklerine değil, o anda gündemde olan türlü sanat dışı oyunlara borçludur. Bunlar sıcaklıklarını kaybedince eser de unutulup gider. Edebiyat tarihi bunların kalıntılarıyla doludur. ----.

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu nedenle, bir eserin çok okunması bir değer ölçütü sayılamayacağı gibi okunmaması da değersizlik ölçütü sayılmaz
- B) İşte bu yüzden kimi eleştirmenlerin edebiyatı güncelden uzak tutma düşüncesine katılmıyorum
- C) Zaman içinde böyle eserlerin okuyucusu sayıca azalır ama asla tükenmez
- D) Kuşkusuz her okuyucunun sanat eserinden bir beklentisi vardır, sanatçı bu isteğe kayıtsız kalmaz
- E) Bu nedenle, iyi bir eserin, er veya geç gerçek okuyucusunu bulacağına inanıyorum

Bilişsel Düzey: Bir araya getirmeye, parçadan bütüne gitme, bütünü küçük parçalarla inşa etme sentez düzeyindeki davranışlardır. Bütünü oluşturan unsurları bir ilişki içinde bir araya getirme ve bu öğelerden bütüne ulaşma işlemine sentez denir. Öğrencinin soruyu doğru çözebilmesi parçayı doğru anlamasına ve sonuç bölümünde uygun cümleyi saptayıp bütünü inşa etmesine bağlıdır. Bu bakımdan yöneltilen soru sentez basamağında sorulmuştur. Parçada, şiirin edebiyatın gövdesinden taşan özellikleriyle müziğe veya matematiğe yaklaştığı söyleniyor. Ardından da "gelgelelim" bağlacıyla şiiri edebiyat ötesi görmenin onun özünü, varoluş koşullarını çarpıtmak anlamına gelebileceği biçiminde bir karşı görüş ortaya konuyor. Sonunda "En iyisi..." sözüyle bir yol öneriliyor. Bu da parçanın dilsel ve anlamsal yapısına en uygun sonuç cümlesi B seçeneğinde verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında bütünü inşa etmede anlam ve dil bilimsel bağ çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, oluşturma, birleştirme, inşa etme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, tündengelelim metoduyla parçalarına ayrılmış bir bütünü yeniden inşa etme, birleştirme ve oluşturma işlemlerine verilen isimdir. Sentezin gerçek gayesi basit unsurları yahut öğeleri belirli ilişkiler içinde bir araya getirerek bir bütün oluşturmaktır. Bu anlamda bütünü oluşturan fikirlerin bir ardışıklık ve düzen için sıralanması, ilişkilendirilmesi çok önemlidir. Soru hazırlayıcı bir düşünce paragrafı vererek öğrencilerden sentez yeteneklerini kullanmasını istemektedir. Öğrencinin okuduğunu anlaması, tahlil etmesi ve bir düzen ve ilişki içinde metnin bütünü oluşturması gerekmektedir. Parçada yazar, alıcısı çok olmayan kitaplara güvenini ve bunun nedenini ele alıyor. Çok satan kitapların çoğunun sanatsal yönleriyle bu başarıyı yakalamadıklarını, gelip geçici olduklarını vurguluyor. Başka bir ifadeyle bir yapıtın çok okunmasının onun değerli olduğunu göstermeyeceğini belirtiyor. Edebiyat tarihinde öyle gelip geçici eserlerin çokluğuna değiniyor. Parçanın akışına göre "Bu nedenle iyi bir eserin, er veya geç gerçek okuyucusunu bulacağına inanıyorum." Yargısı getirilmelidir. Bu anlamda düşünüldüğünde bütünü oluşturan unsurlar bir araya getirildiğinden yöneltilen soru sentez basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, oluşturma, inşa etme, bir araya getirme şeklindedir.

174.

Gençken, yazdıklarına daha bir güvenir, onları önemser şair, ayıklamak değil çoğaltmak ister dizelerini: "Biraz daha yazmalıyım... Daha, daha..." diye düşünür. Sanır ki ne kadar çok yazarsa o kadar ağırlıkla kanıtlayacaktır kendisini. Şiirini önemserken kendini önemsemektedir aslında: Bütün güzel dizeleri o yazmıştır! Oysa yaşlandıkça yazdıklarını daha fazla irdeleyip onlar üzerinde daha çok düşünür.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şair olgunlaştıkça daha titiz ve seçici bir kimliğe bürünür.
- B) Şairler kendi şiirleriyle ilgili gerçekçi değerlendirmeler yapamazlar.
- C) Şairi şiir yazmaya iten asıl neden kendini benimsetme düşüncesidir.
- D) Gençlik döneminde yazılan şiirlerin kalıcılık oranı yüksektir.
- E) Şairlerin okur kitleleri dönemsel olarak değişmektedir.

Bilişsel Düzey: Öğrencilerin bu soruyu cevaplayabilmeleri üst düzey düşünme yetilerini kullanmalarına bağlıdır. Öğrencinin bir paragrafın ana fikrini yahut yardımcı fikirlerini bulabilmesi, karmaşık biçiminde verilen paragrafı okumasına, okuduğunu anlamasına, unsurlarına veya öğelerine ayırmasına, kısacası metni oluşturan bütün unsurları saptamasına bağlıdır. Bu noktadan sonra paragrafın konusu, yardımcı fikirleri ve paragrafın yazılış gayesi, yani ana fikri kolayca bulunabilir. İnsanlar gençken yaptıkları her işin nitelikli ve güvenilir olduğunu düşünürler. Bu durum bir şair için de aynıdır. Şairler de gençken yazdıklarının daha nitelikli olduğunu düşünerek niceliği önemser yani çokça üretmek ister. Yaşı ilerlediğinde ise gerçekten nitelikli yazıp yazmadığını sorgulamaya başlar. Görülüşü gibi metni doğru okuyan ve anlayan öğrenci çözümlemesini yaparak yani paragrafı analiz ederek ana fikre ulaşır. Bu anlamda metnin ana fikri "Şair olgunlaştıkça daha titiz ve seçici bir kimliğe bürünür." İfadesidir. Yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, inceleme, ayırma, bölme, yardımcı fikir, ana fikir şeklindedir.

175.

Bir ülkenin edebiyatıyla o ülkenin toplumsal yapısı arasında sıkı bir etkileşim vardır. Edebî eserleri toplumsal açıdan değerlendiren eleştirmenler ve edebiyat kuramcıları, sık sık bu gerçeğin altını çizerler, edebiyatla toplumsal değişmeler arasındaki ilişkiyi vurgularlar. Toplum hayatında oluşan her türlü değişimin edebî ürünlere de yansıtacağını kanıtlamaya çalışırlar. Toplumsal hayatı, edebî ürünlere doğrudan etki eden ve onları biçimlendiren temel etkenlerin başında sayarlar.

Bu parçadan çıkarılacak en kapsamlı yargı aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Yazarlar, eserleri aracılığıyla yaşadıkları toplumu biçimlendirirler.
- B) Edebî eserler, toplumsal durum ve gelişmeleri yansıtır.
- C) Yazarlar, eserlerinde öznel görüşlerini açıklarlar.
- D) Bir ülkedeki toplumsal olaylar, aydınlarca izlenmelidir.
- E) Edebî eserler, gerçeklerin gözlenip yorumlanmasıyla oluşur.

Bilişsel Düzey: Bir paragrafın konusunu bulma, yardımcı fikirlerini saptama, ana fikrini söyleme, metni oluşturan öğelerin analiziyle mümkündür; çünkü bütünlük içinde verilen metin öğrenci tarafından okunup tahlil edilmezse onu oluşturan unsurlar kendini ele vermeyecektir. Analiz bütünü oluşturan unsurlar arasındaki ilişkileri ve bağlantıları tündengelim metoduyla tespit eder. Soru hazırlayıcı işte tam da yukarıda açıklaması verilen analiz basamağında bir soru yöneltmiştir. Öğrencinin metni okuyup anlaması, öğeler arasındaki ilişkileri tespit edip yardımcı fikirlere ana fikre ulaşması gerekir. Soruda metnin ana fikri sorulmuştur. Ana fikri bulabilmek için önce giriş cümlesindeki konuyu saptamak gerekir. Konu, toplumsal yapıyla edebiyat arasındaki etkileşimdir. “ Toplumsal yapıdaki her değişim, edebi eserleri etkileyen en önemli etkindir.” Düşüncesi verilmektedir. O halde bir edebi eser, toplumdaki her tür değişim ve olayı doğal olarak yansıtmaktadır, yargısına ulaşılabilir. Görüldüğü üzere metni unsurlarına ayırdığımızda ana fikirde kendini ele vermektedir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, düşünme, inceleme, öğelerine ayırma, yardımcı fikir, ana fikir şeklindedir.

176.

Çocukluğum, ıssız olmasa da ulaşılması güç olan Anadolu kasabalarında geçti. Annem bana kitap sevgisini aşıladığında daha okumayı sökmemişim. Oralarda kitap edinmek kolay değildi, ulaşabildiklerimi "kutsal emanet" bellerdim. Ortaokuldan itibaren okul kütüphanelerinin genellikle tek ziyaretçisi olurdum. İşte o an ben "kütüphanenin efendisi"ydım. Böyle bir yer açma düşüncesi, bende o günlerde bilinçaltıma sızmış olmalı. Özel kitap avcılığı ise otuz beşimden sonra başladı, bilgi ve maddi birikimim hazır olunca.

Bu sözler, aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylenmiş olabilir?

- A) Kitapla ilk olarak ne zaman karşılaştınız?
- B) Kütüphane kurma fikri sizde nasıl oluştu?
- C) Çocukluk dönemlerinizde kitaba ulaşmak niçin zordu?
- D) Kütüphane kurmak için nasıl bir hazırlık yapmak gerekir?
- E) Şimdiki kütüphanelerle eski dönemdekileri karşılaştırabilir misiniz?

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir metin sunmuş ve bu metni seçeneklerden birinin cevabı olarak vermiştir. Öğrenciden beklediği metni okuması, anlaması, özümsemesi, ve bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirmesidir. Yani öğrenci metni soruya çevirecek bunu da seçeneklerden bulup işaretleyecektir. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, düşünme, çevirme, soru çıkarma şeklindedir.

177.

Bir yazar olarak tercihim okura iç huzuru vermek veya vermemek düşüncesinden çok, onu eğlendirmektir. Bazen uçan halı sererim öykünün tabanına ve okur, gönüncü istediği yere gider; olayların akışı gökyüzü gibi her an değişebilir, türlü sürprizlere açıktır daima. Böylesi hoşuma gidiyor, çünkü hayal gücü bir mağara gibidir, derinliğini bilmezsiniz ve okuru, bu derinliğe ne kadar inebileceği konusunda küçümsemek gerek. Asıl heyecan buradadır yani bazen sonunu bilmek iyidir, bazen de sonunu bilmeden yaşamak.

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Her öykünün varmak istediği bir yer mutlaka vardır, diyebilir miyiz?
- B) Bir yazar olarak eserlerinizde endişeyi mi, heyecanı mı uyandırmak istersiniz?
- C) Bir öykünün sonunu bilmek, o öyküyü okuyanı sakinleştirmektedir. Bazı öykülerinizin bu nitelikte olmadığını söyleyebilir misiniz?
- D) Öykü bittiğinde kahramanın başına geleceklerle ilgili okurun kafasında soru işaretleri kalıyor mu?
- E) Öykü kahramanlarınız sevecen bir dille kendilerini sorgulamaktadır. Bu durum bireyin kendisine ve dünyaya katlanabilmesinin bir yolu mudur?

Bilişsel Düzey: Paragrafı kendi bütünlüğünde parçalara bölmek, ayrıntılarına dikkat çekmek analiz basamağıyla açıklanır; fakat metinden sorular çıkarmak, cümleleri bir soruya karşılık gelecek şekilde çevirmek bilişsel taksonomide kavrama basamağına karşılık gelir. Yöneltilen soruda, soru hazırlayıcı öğrencinin kavrama ve analiz becerisini birlikte ölçmektedir. Bir bilgi bütünü olan paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın kapsamlı çözümlemesini ve seçenekler ile cümleler arasındaki ilişkiyi düşünmek öğrenciye ödev verilmiştir. Bu açıdan öğrencinin üst düzey zihinsel becerileri kullanması beklenmektedir. Soru hazırlanışı bakımından analiz basamağında bir sorudur. Öğrencinin analiz yeteneğini ölçen bir soru olarak sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kavrama, çevirme, soru sorma, paragrafın analizi, tahlil, etkileşim, küçük parçalara bölme şeklindedir.

178.

İngiliz asıllı yazar Christopher Isherwood'un yarı otobiyografik eseri *Hoşça Kal Berlin*; 1930'lu yılların Berlin'ini, Almanya'nın o günkü durumunu altı hikâye etrafında anlatan ilginç ve önemli bir eser. Yaşantılarını *Hoşça Kal Berlin*'de görselliği gözeten bir anlatımla romanlaştırmış yazar. Kısa sahnelerden oluşan, hızlı ve tempolu olayların kenarında duran bir gözün egemen olduğu bir sinematografik üslup, yazarın romanlığığının en önemli teknik özelliği olarak gösteriliyor.

Bu parçaya göre Isherwood'un eseri okuru;

- I. kuşak çatışmaları,
- II. gerçeklik,
- III. kişisel birikimler

konularından hangileriyle buluşturur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

179.

Günlük küçük dertlerimizi önemsemez görünüp kendimizi "büyük sorunların" adamı olarak göstermek çoğumuzun zaatlarındandır. Kendi "küçük sorunlarını" halledememiş olmamızın hincını, kendimizi büyük sorunlara adanmış gibi gösterip böbürlenerek çıkartmaya çalışınız sanki. Gündelik, küçük sıkıntılarımızdan söz açmak bizi küçük düşürür, öyle mi?

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Büyük sorunları çözme çabalarımızın önündeki en büyük engel küçümsediğimiz gündelik sorunlardır.
- B) Kendimizi büyük sorunların çözümüne adanarak küçük sorunlarımızı görmezlikten gelmemeliyiz.
- C) Küçük sorunlarla uğraşarak sorun çözme becerisini geliştirmek, insanları olduğundan büyük gösterir.
- D) Sorun çözme becerisi olmayan bazı insanlar, kendilerini kabul ettirmek için sorunsuzmuş gibi görünürler.
- E) Büyük sorunlar, çözmekten kaçındığımız küçük sorunların bir kartopu gibi büyümesinden oluşur.

Bilişsel Beceri: Analiz becerisi bütünden parçaya gitme yani tümdengelim düşünme metodunu işe koşan bir beceridir. Soru hazırlayıcı bir eleştiri yazısı sunarak öğrenciden analiz becerisini kullanmak suretiyle parçanın içindeki önemli noktaları tespit etmesini beklemektedir. Bu da parçayı doğru okuyup anlamakla mümkündür. Soruya bakıldığında; 1930'lu yılların Berlin'ini, Almanya'nın o günkü durumunu anlatan bir eser" ifadesiyle "gerçeklik" "yaşantıların... romanlaştırmış" ifadesiyle "kişisel birikimler" öncülüne ulaşılabilir. Soruyu doğru çözmek metni doğru çözümlenmekle mümkündür. Bu

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, öğrencilere üst düzey zihinsel becerilerini kullanmaları için metnin ana fikrini sormuştur. Bir metnin konusunu saptama, yardımcı düşüncelerini tespit etme, ana düşüncesini dile getirme, metni oluşturan unsurların tahliliyle mümkündür; çünkü anlam bütünlüğü içinde verilen paragraf öğrenci tarafından okunup çözümlenmezse onu oluşturan öğeler kendini göstermeyecektir. Analiz becerisini kullanan öğrenci bütünü oluşturan unsurlar arasındaki ilişkileri ve bağlantıları tümdengelim düşünme yöntemiyle tespit eder. Bu açıdan düşünüldüğünde ve metnin ana fikri de sorulduğuna göre yöneltilen soru analiz başmağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümlenme, saptama, ana fikir, yardımcı fikir bulma şeklindedir.

180.

Çevresi acılar içinde kıvranırken sanatçının, mutluluk şarkıları söylemeye dili varmaz. Bütün acıları kendi acısı bilmeyen kişiye sanatçı denemez. Romantizmin "En iyi yazar, kuş gibi öten yazardır." görüşünü Sartre, elinin tersiyle iterek şöyle der: "Yazar kuş değildir." Evet, yazar kuş değildir. Yazar niçin yazdığını bilmek zorundadır. İnsan olmanın gereği budur.

Bu parçadan hareketle sanatçılarla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Toplumun bütün acılarını kendi yüreğinde duymalıdır.
- B) Toplumdaki gelişmelere ve değişimlere kayıtsız kalmamalıdır.
- C) Her zaman gerçekçi olmalı ve neyi, hangi nedenle söylediğini bilmelidir.
- D) Toplumun sıkıntılarını unutturmak için umut dolu şeyler söyleyebilmelidir.
- E) Öncelikle içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olduğunu unutmamalıdır.

Bilişsel Düzey: Bir bütünü oluşturan unsurların ilişkilerini fark etmek, aralarındaki etkileşimi görmek analiz becerisiyle mümkündür. Analiz düzeyinde soruların yöneltilmesindeki amaç, olayların neden ve sonuçlarını açıklamayı; sonuca ulaşmak için eldeki bilgiyi analiz edebilmeyi, bulgulara dayalı olarak sonuç çıkarabilmeyi sağlamaktır.(Eroğlu, Duygu, 2013) Soru hazırlayıcı bir bütünlük içinde verdiği paragrafı öğrencinin okumasını, kavramasını akabinde çözümlemesini beklemektedir. Çünkü verilen soru kökü paragrafı küçük parçalarına ayırmak suretiyle çözülür. Öğrenci verilen paragrafı analiz edip, verilere göre seçenekleri eşleştirerek ve bir sonuç çıkaracaktır. Parçada ‘’ Toplumun acı, sıkıntı içindeyken bu acıları yok sayan, içinde hissetmeyen kişiye sanatçı denmez’’ düşüncesi işleniyor. Bu bağlamda özellikle paragrafın ilk cümlesine dayanarak, topluma sıkıntılarını unutturmak için sanatçı umut dolu şeyler söyleyebilmedir, yargısına varılamaz. Görüldüğü üzere soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümleme, küçük parçalara ayırma, eşleştirme şeklindedir.

181.

Kendisini yazdıracak olan şeyi bulduktan sonra iç içe geçen iki sorun yaşıyorum. Birincisi öykünün ilk cümlesi, diğeri bu öyküyü kim anlatacak? Yazar mı, tanık olan mı, yaşayan mı? Genellikle birinci tekil kişi ağızdan anlatmayı tercih ediyorum. Yazdıklarına asla acımıyorum. Bu yüzden bir öykü için yüzlerce sayfa yazsam da geriye pek az sayfa kalıyor. Benim için öykünün başlangıcını yazmak bir işkence, sonunu yazmak ise gerçek bir haz. Galiba sondaki hazzı yaşamak için baştaki işkenceye katlanıyorum.

Bu parçada kendisinden böyle söz eden bir yazar için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üslup konusunda hassas davranmaktadır.
- B) Yazdıklarına karşı eleştirel bakabilmektedir.
- C) Bireysel konulara ağırlık vermektedir.
- D) Anlatıcı kimliğini önemsemektedir.
- E) Amacına ulaşma yolunda sıkıntılara katlanmaktadır.

182.

Şiirlerle başlayan bir yolculuktan benimki. Onun dillerde gezen dizeleri, bir yerlere kaydedilen sözleri ilgimi çekmişti her zaman. Çevirileriyle bulduğumdaysa onunla ilgili pek çok şeyi öğrenmiştim. Zamanın dönüşümünü anlatan şairin yaşamındaki renklilik, yazıda gezindiği yerleri ortaya çıkarma serüvenini de anlatıyordu bana. Şiirine bakarken dipten akıp giden zenginliği hissediyordum. Ama adım attığı düzyazıda, bambaşka bir seyrin kapılarını açması için biraz beklemem gerekiyordu.

Bu parçada sözü edilen yazar ve eserleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yabancı dilden tercüme yapıldığı
- B) Anlam derinliğine önem verdiği
- C) Eserlerinde yaşamından izlere rastlandığı
- D) Şiirdeki başarısını öteki türlerde de gösterdiği
- E) Belleklerde bir yer edindiği

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, bir ölçüte bağlı olarak karar verme, elde edilen veriler ışığında bir durum hakkında hüküm vermedir. Değerlendirme düzeyinde soru sormadaki gaye olaylar veya şahıslar hakkında düşünceleri belirtme ve değerlendirme yapmaktır. Soru hazırlayıcı bu anlamda bir yazarın kendisi hakkındaki düşüncelerini içeren bir metni öğrenciye sunmuştur. Bu veriler ışığında öğrenciden, bahsedilen yazar hakkında düşünce belirtmesi, görüşlerini söylemesi ve o yazar şahsında değerlendirme yapmasını sağlamaktır. Bu bağlamda soru değerlendirme basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, düşünce belirtme, hüküm verme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, öğrencilerin metni küçük parçalara ayırıp metnin yardımcı düşüncelerini ve bu düşünceler arasındaki ilişkileri fark etmesini beklemektedir. Bu açıdan görülüyor ki metni tündengelim metoduyla parçalamak, bölmek, ayırmak gerekecektir. Bu davranış üst düzey zihinsel becerilerden analiz ile mümkündür. ” Çevirileriyle bulduğumdaysa onunla ilgili pek çok şey öğrenmiştim.” Cümlesinden A seçeneği, “ Şiirine bakarken dipten akıp giden zenginliği hissediyorum.” Cümlesinden B seçeneği, “ Zamanın dönüşümünü anlatan şairin yaşamındaki renklilik, yazıda gezindiği yerleri ortaya çıkarma serüveni...” ifadesinden C seçeneği, “Onun dillerde gezen dizeleri...” ifadesinden E seçeneği söylenebilir. Görüldüğü gibi parçayı küçük parçalar yani yardımcı fikirlere bölünerek doğru yanıtı ulaşılabılır. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümleme, ayırma, parçalama, yardımcı fikir bulma şeklindedir.

183.

(I) Sanat ve edebiyat kültürü ve buna bağlı olarak medeniyet şuuru Tanpınar kadar geniş olan, çok az sanat adamımız vardır. (II) Nitekim yazar, çeşitli vesilelerle söylediği "devam ederek değişmek, değişerek devam etmek" ilkesini benimsemiş ve medeniyet kriziyle başlayan yeni edebiyat hareketinin öne çıkardığı yeni değer hükümlerini, geçmişle bağlantı kurarak açıklamaya çalışmıştır. (III) Bu arada bazı kültürel motiflerin de bu devamlılığı sağladığını tespit etmiştir. (IV) Eserlerini Batılı gibi ele alan ve bir kimlik bunalımına yol açan kültür çevreleri karşısında yazar çoğu zaman bağımsız kalmayı başarır. (V) Böylece, medeniyet şuurunun gereklerine uyararak, üzerinde durduğu "devam" fikriyle de hem geleneğin gücünü hem de sanat ve kültürün onsuz değer ifade edemeyeceğini büyük bir açıklıkla ortaya koyar. (VI) O yüzden de gelenekten söz edildiği ve ondan faydalanmanın tartışıldığı bir dönemde yeniden okunması anlamlıdır.

Bu parçadan hareketle Tanpınar ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Millî bilinçten uzaklaşan kültür çevreleriyle ortak hareket etmemiştir.
- B) Edebiyat alanındaki yenilikleri geçmişle ilişkilendirerek değerlendirmiştir.
- C) Sanat ve kültürün gelenekten kopmaması gerektiği düşüncesini savunur.
- D) Türk edebiyatının Batılı ölçütlere göre incelenmesinde öncülük etmiştir.
- E) Sanatın gelenekle ilişkisi konusundaki düşünceleri geçerliliğini korumaktadır.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcının Tanpınar hakkında sunduğu bilgilerden hareketle öğrencinin bir hükme varması ve değerlendirme yapması beklenmektedir. Metinde ifade edilen veriler ışığında Tanpınar'ın Türk edebiyatının Batılı ölçütlere göre incelemesinde öncülük ettiği hükmüne varılamaz. Bu anlamda yöneltilen soru değerlendirme başmağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hüküm verme, karar verme, değerlendirme şeklindedir.

184.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, kendinden sonraki cümlede belirtilen yargının nedenini açıklamaktadır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Bilişsel Düzey: Bir olayın veya durumun neden ve sonucu açıklamak analiz becerisini gerektirir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Neden sonuç ilişkisini bulma şeklindedir.

185.

Günümüzde bilim ve teknoloji alanındaki yenilikler sona ermiş değildir. Bu yenileşme çok hızlı artmıştır ve insanlar günden güne yenilikleri takip etmenin boşuna bir çaba olduğunu düşünmeye başlamışlardır. Bilimsel-teknolojik devrimden önce sanayi, geleneksel yaşama biçimlerinin yerine endüstri toplumunun şartlarını getirmek gibi bir hedef sahibiydi. Fakat bugün herhangi bir teknolojik araç veya fabrika 5-6 yılda modası geçmiş hâle gelebilmektedir. Bu değişme de bilimsel ve teknolojik alanda insan bilgisinin sürekli ve hızlı biçimde artmasıyla sağlanmaktadır. Bu bakımdan araştırma, laboratuvar çalışması, teorik hazırlıklar birinci sırada öneme sahip olmuştur. Ne var ki araştırmacılık düzeyindeki teorik çalışmalar, bilimsel-teknolojik bilgi piramidinin en üst katını oluşturur. Uygulamanın yerine getirilmesi, uygulamaya konmuş aygıtlar kompleksinin çalıştırılması ve korunması ise ayrı ayrı bilimsel ve teknolojik çalışma alanlarıdır.

Bu parçada bilim ve teknolojinin aşağıdaki özelliklerinden hangisine değiniilmemiştir?

- A) Hızlı bir biçimde aşama kaydettiğine
B) Bazı olumsuz sonuçlar doğurduğuna
C) Geleneksel düşünce tarafından tepki gördüğüne
D) Bilgi artışıyla paralellik gösterdiğine
E) Yenileşmeyi de beraberinde getirdiğine

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı metnin yardımcı fikirlerini buldurmaya yönelik bir soru sormuştur. Bu davranış da metni küçük parçalarına ayırmayı gerektirir. O halde bir bütünü parçalamak, ayırmak, bölmek analiz becerisini gerektirir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, inceleme, çözümleme, parçalama, yardımcı fikir bulma, şeklindedir.

186.

- I. Yenileşme
- II. Gelişim süreci
- III. Günlük hayata etkisi
- IV. Geliştirme maliyeti

Bu parçada bilim ve teknolojinin yukarıdakilerden hangisiyle bağlantısından söz edilmemiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) III ve IV

Bilişsel Düzey: Bir metnin içeriğiyle öncüllerin karşılaştırılması ve eşleştirme yapılması analiz düzeyinde davranışlardır. Yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eşleştirme, karşılaştırma, inceleme şeklindedir.

187.

Yazarın bir toplumsal benliği, bir de meydana getirdiği metin vardır. Onun oluşturduğu bu metin dilsel olarak kapandı mı artık bir eserdir, sonuçlanmış bir nesnedir. Ama aynı zamanda bu metin bir üretim kaynağıdır, okurla buluştuğu zaman. Bu üretim kaynağının içinde sürekli yazarın yaratıcı benliğini görürüm, anlatıcı olarak vardır o benim için artık. O anlatıcıyı, yazar veya herhangi bir üçüncü kişi gibi algılayabilirim. Buradaki ben diye konuşan kişi beni yazara gönderebildiği gibi, göndermeyebilir de. Okur olarak metindeki ben ile aramdaki ilişkiyi ortaya koyuyorum, bunun yorumunu yapıyorum, katmanlarını saptıyorum. Belli bir ana dek hep metin içinde kalıyorum ama gerektiğinde metin dışına da çıkıp yazarın metin dışı ideolojisini de bir inceleme nesnesi olarak alabilirim.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yazarla yarattığı ürün arasında her zaman bir yaşanmışlık ilişkisi vardır.
- B) Edebî eserler dilsel olarak tamamlanmış olsa da her okunuşta yeniden oluşturulur.
- C) Okuyucu veya eleştirmen öncelikle eserin içeriğiyle ilgilenmelidir.
- D) Eleştirmenler yazarın yaşantısını değil, onun yaratıcılığını değerlendirmelidir.
- E) Bir edebî eserin anlaşılabilmesi için gerektiğinde yazarın düşünce yapısı da sorgulanır.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen bu soru için analiz davranışı, okuduğunu anlama, kavrama akabinde çözümlenme, yardımcı fikirlerini bulmak suretiyle ana fikre gitmeyi amaçlar. Yöneltilen soru kökü ‘‘ ulaşamaz, değinilmemiştir, varılamaz, çıkarılamaz’’ şeklindeyse bu metnin yardımcı fikirlerini buldurmaya yönelik hazırlanmıştır demektir. Bir metnin yardımcı fikirlerini bulabilmek onu tahlil etmekle mümkündür. Öğrenci anlam bütünlüğü içinde sunulan paragrafı cümle cümle bölüp seçeneklerle karşılatıracaktır. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, kavrama, çözümlenme, yardımcı fikir bulma şeklindedir.

188-189.

Bu parçada geçen "Bu metin dilsel olarak kapandı mı artık bir eserdir." sözüyle asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebî eserler, kendi içlerinde anlam derinliğine sahiptir.
- B) Bir metin, dil ve üslup bakımından üst düzeye erişmedikçe sonlandırılmamalıdır.
- C) Bir edebî eser, yazarının kullandığı dille var olabilmektedir.
- D) Bir metnin yazarı son sözünü söylemeden, yazdıkları eser hâline gelmiş olmaz.
- E) Metinlerin eser olabilmesi için mutlaka sonuç bölümlerinin olması gerekir.

Bu parçada geçen "Aynı zamanda bu metin bir üretim kaynağıdır." sözüyle edebî eserlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmiştir?

- A) Her okunuşta yeni anlamlar çıkarıldığına
- B) Kendi dışındaki yapılara da ilham kaynağı olduğuna
- C) Okurlarının duygu dünyasına nüfuz ettiğine
- D) Okurlarını farklı düzeyde etkilediğine
- E) Yazarını yeni eserler yazmaya sevk ettiğine

190.

Sina Akyol, şiir yaşamına *Su Tadında*'yla başladığı gündün bu yana daima okurunu da işin içine katmış, hatta okurunu şair yapacak boşluklar bırakmaya başlamıştır. Dizelerinde avazı çıktığı kadar susması bundan. Bu suskunluk, okur için bir sağaltım süreci aynı zamanda. Akyol'u okumak; okuru besleyen, koruyan ve düşündüren bir uğraş...

Bu parçada geçen "avazı çıktığı kadar susmak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlamı oluşturmada okurun da sorumluluk almasını sağlamak
- B) İlk şiirlerinden itibaren okurun düşüncesine uygun yazmak
- C) Şiirinin anlam derinliklerini yüksek kültüre mensup okurlara açmak
- D) Kısa şiirler yazarak okuru dinginleştirmek
- E) Edilgen bir okur kitlesi oluşturmaya çalışmak

Bilişsel Düzey: Burada incelenen iki soru da az önce sunulan metinle ilgilidir. Soru hazırlayıcı yönelttiği her iki soru için açık tonlarda verilen ifadeyi öğrencinin özümsemesini ve başka kelimelerle yenido ifade etmesini istemektedir. Bir ifadeyi içselleştirerek onu başka sözcüklerle yeniden ifade etmek yahut ona benzer ifadeyi seçenekler arasında bulup işaretlemek kavrama başmağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen her iki soru da kavrama düzeyinde sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, içselleştirme, özümseme, yeniden ifade etme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Kavrama düzeyinde sorular, öğrencinin anlamı yakalaması başka kelimelerle yeniden ifade etmesi, altı çizili veya vurgulanan, turnakla gösterilen söz öbeğinin başka kelimelerle aynı anlama gelecek şekilde yeniden söylenmesi; ya da öğrencinin çoktan seçmeli testlerde altı çizili ifadenin anlamına gelecek şekilde kullanılan ifadeyi şıklarda görüp seçmesi veya işaretlemesi şeklindedir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragraf içinde geçen "avazı çıktığı kadar susmak" sözünün ne anlama geldiğini seçenekler arasından bulmasını istemiştir. Öğrenci bu açıdan okuduğunu doğru anlamalı ve açıklamalı verilen söz öbeğini özümsemeli, kendine mal etmeli ve başka kelimelerle aynı anlama gelecek şekilde kullanabilmelidir. Bir söz öbeğini veya cümleyi farklı sözcüklerle aynı anlama gelecek şekilde çevirme kavrama basamağı kapsamındadır. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Çevirme, açıklama, anlama, özümseme, yeniden ifade etme şeklindedir.

191.

Pek çok sanatçı, bayağılaşmak korkusuyla hâlâ çoğunluğu yok sayarak eski yollarında ayak diriyor. Hâlbuki çoğunlukla anlaşmak, mutlaka bayağılaşmak demek değildir. Yunan tragedyası çoğunluğun dilediği veya beğendiği gibi olmakla bayağılaşmamıştı. Değerini düşürmeden büyük kalabalıklarla uzlaşabilen bir sanattı. Zamanımızın istediği de bu olsa gerek.

Bu parçada geçen “çoğunluğu yok saymak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her zorluğa göğüs germek
- B) Yaygın kanaatleri değiştirmek
- C) Geniş kitleleri görmezlikten gelmek
- D) Sanatı; sanat için değil, halk için yapmak
- E) Sosyal hayatı gözden geçirmek

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soruda ‘‘çoğunluğu yok saymak’’ sözüyle ne anlatılmak istendiği sorulmuştur. Kavrama basamağının özetleme işlemi bu sorunun muhatabı olan öğrenciler için önemlidir; çünkü soru hazırlayıcı paragrafın adeta özeti şeklinde kullandığı deyim, öğrencilerin de önce paragrafı doğru okuyarak anlamasını, söz öbeğinin cümle içinde kazandığı anlamı düşünmesini ve bilişsel süreçlerde geçirecek seçenekler arasında görüp işaretlemesini beklemektedir. Bu anlamda yöneltilen soru öğrenciden bir söz öbeğinin veya deyim anlamını, farklı kelimelerle yeniden söylenmiş şekilde bulmasını istemektedir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Anlama, özet çıkarma, okuduğunu anlama, yeniden ifade etme şeklindedir.

192.

Son yirmi yılda akıllı teknolojik cihazların ---- tasarımları ile ilgi çekici ---- stratejileri, bu cihazların bir önceki sürümlerinin değerini kaybetmesine ve çöp ---- için potansiyel atık hâline gelmesine neden olmaktadır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) gösterişli - pazarlama - alanları
- B) güzel - piyasa - bölgeleri
- C) uygun - reklam - tesisleri
- D) resmî - tanıtım - kutuları
- E) sevimli - satış - merkezleri

Bilişsel Düzey: Sentez kelime anlamı olarak bir bütünü oluşturan parçaları bir araya getirme işlemidir. Düşünsel anlamda fikirlerin dağılmış öğelerini ve düşüncelerin bölünmüş, boş, eksik bırakılmış noktalarını toplama mantıksal bir düzen içinde bir araya getirme sürecidir. Sentez, anlam bütünlüğünü inşa etme durumudur. Yöneltilen bu soruda soru hazırlayıcı, öğrenciden parçanın eksik bırakılan noktalarını mantıksal bir düzen içinde toparlamasını ve anlam bütünlüğünü inşa etmesi beklemektedir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlayabilmesi okuduğunu doğru anlamasına ve parçanın eksik bırakılan noktaları bulup anlam bütünlüğünü sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Parça-bütün ilişkisi, anlam oluşturma, şeklindedir.

193.

“Kullanmak” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sarf etmek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Ali, otomobildeki yedek lastiği şu ana kadar hiç kullanmadı.
- B) Yasin, uzun süre bilgisayar kullanmanın olumsuz etkilerini araştırarak.
- C) Hatice, kendisine gönderilen parayı idareli kullanması gerektiğini biliyordu.
- D) Sema, sabahları evinden işine giderken toplu taşıma araçlarını kullanıyordu.
- E) Eymen, elindeki şemsiyeyi on yıldır kullandığına kimseyi inandıramadı.

Bilişsel Düzey: Bir sözcüğü veya söz öbeğini algılama o ifadeyi farklı kelimelerle aynı anlama gelecek şekilde çevirme yahut söyleme kavrama basamağıyla açıklanır. Bir sözcüğü başka kelimeye çevirmek suretiyle aynı anlamı aramak kavrama basamağındadır. Soru hazırlayıcı öğrenciye “kullanmak” kelimesini “sarf etmek” anlamını verecek şekilde kullanma ödevi vermiştir. Bu anlamda soru kavrama basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yeniden söyleme şeklindedir.

194.

Doğaya tıpatıp uygun! -amma da yalan:
Sığdırılabilir mi doğa küçücük bir resme?
Doğanın en ufak parçası bile sonsuzdur!
Öyleyse ressam neyi çizer? Doğada görüp sevdiğini.
Peki ya neyi sever? Resmedebildiğini!

Bu mısraların bir bütün olarak içerdiği anlam aşağıdaki cümlelerden hangisiyle ifade edilemez?

- A) Ressamlar aslında eserlerinde kendi seçtikleri öğeleri resmederler.
- B) İki ayrı ressamın aynı yere odaklanıp aynı resimleri üretmeleri beklenemez.
- C) Ressamlar gördükleri yeri kendi tarz ve ruh hâllerinin süzgecinden geçirerek kâğıda aktarırlar.
- D) Ressamların görsel dünyayı birebir tuvale aktardıkları tartışma götürmez.
- E) Ressamın kendi yaptığı resmi beğenme nedeni, resim için seçtiği öğeleri sevmesidir.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya öğeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciye yönelttiği bu soruda şiire göre hangi anlamın çıkarılamayacağını sormuştur. Öğrenci, bu soruya doğru yanıt vermek için şiiri doğru okumalı ve anlamı kendi cümleleriyle açıklamalıdır. Veriler, öğrenciyi okuduğunu anlamada doğru yönlendirecektir. Öğrenci okuduğunu doğru anlayıp açıklayabilirse doğru yanıtı ulaşacaktır. Bu anlamda soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

195.

Türk edebiyatının önemli sanatçılarından Yaşar Kemal'in, düşlerine sığınarak hayata tutunmaya çalışan sokak çocuklarının unutulmamaya mühürlenmiş hayat hikâyelerini anlattığı *Neredesin Arkadaşım*, büyük ustanın çocuklarla yaptığı söyleşilerden oluşmaktadır.

Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Neredesin Arkadaşım* adlı eser, Yaşar Kemal'in sokak çocuklarıyla yaptığı röportajların bir seçkisi olarak yayımlanmıştır.
- B) Yaşar Kemal'in sokak çocukları üzerine yaptığı araştırmalar okurlarca beğenildiği için bir araya getirilmiştir.
- C) Sokak çocuklarından edindiği izlenimlerle Yaşar Kemal, *Neredesin Arkadaşım* adlı öyküyü sokak çocuklarına ithaf etmiştir.
- D) *Neredesin Arkadaşım* adlı eseriyle Yaşar Kemal, ilk defa sokak çocuklarının sorunlarını bir öykü kitabında işlemiştir.
- E) Sokak çocuklarının hayat hikâyelerini konu edinen *Neredesin Arkadaşım* adlı öykü kitabı üzerine Yaşar Kemal'le yapılan röportajlar bir kitap hâline getirilmiştir.

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan bir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta değinilen açıklamalara bakarak, yargıda bulunmak, seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağına karşılık gelir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafta göre kesin ulaşılabilecek yargıyı bulmasını beklemektedir. Yöneltilen soruyu doğru yanıtlayabilmek, okuduğunu doğru anlamaya ve paragrafta verilen bilgiden hareketle seçenekler arasından kesin olarak çıkarılacak yargıyı bulmaya bağlıdır. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, yargıda bulunma şeklindedir.

196.

(I) Yahya Kemal'in şiirlerini ikiye ayırarak yarısına eski, yarısına yeni demek garip bir hatadır. (II) Bir ruh nasıl hem yeni hem eski olabilir, özellikle Yahya Kemal gibi kişiliği bilinen bir şairde birbirine karşıt iki dünya nasıl bir arada yaşayabilir? (III) Herhâlde bu yanlışlık, onun gazellerini birer taklit olarak görmekten, Yahya Kemal'i taklitçi olarak değerlendirmekten ileri geliyor. (IV) Belki birçok kişi taklit yapabilir, taklitçi olabilir ama onun bu sınıflandırmaya girmede kesinlikle doğrudur. (V) O, yeni şiir anlayışıyla oluşturduğu gazellerinde Türkçenin lezzetine ve öz şaire susamış bir şair olarak çıkar karşımıza.

Yahya Kemal'in anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, şiirlerine yönelik oluşmuş bir yanlışlıktan söz edilmiştir.
- B) II. cümlede, kişiliğiyle ilgili araştırmaların yetersizliğine değinilmiştir.
- C) III. cümlede, şaire ilişkin bir görüşün sebebi belirtilmiştir.
- D) IV. cümlede, kimi şairlerden ayrılan yönüne dikkat çekilmiştir.

Bilişsel Düzey: Yöneltilen soruda bir paragraf verilmiş ve paragrafta Yaşar Kemal ile ilgili bir metin hazırlanmıştır. Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bilgi düzeyinde kazanılan davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. ÖSYM her cümle için açıklamayı doğru anlamayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Seçme, okuduğunu anlama, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

197.

(I) Bugünlerde bazı eleştirmenler tarafından şiirin, şiirimizin geçmişe göre gerilediği iddia ediliyor. (II) Hatta günümüzde büyük şairlerin de artık çıkmadığı, insanları derinden etkileyen güçlü şiirlerin de yazılmadığı söyleniyor. (III) Ben bu iddialara ve onun delillerine inanmadığım gibi aslına bakılırsa inanmak da istemiyorum. (IV) Fakat bu iddiayı hazırlayan pek çok nedenin sorgulanmasını ve konunun mutlaka aydınlığa kavuşturulmasını istiyorum. (V) Aslında roman ve öyküde ortaya çıkan çalışmaların niceliksel artışı düzyazıyı ön sıraya taşımışa benziyor. (VI) Şiirde ise niceliksel artışın onun niteliğine katkı sağlaması her zaman mümkün olmamasına rağmen bu alanda bir gerileme varmış gibi görünüyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde çıkarım yapılmıştır?

- A) I. ile II.   B) II. ile III.   C) III. ile IV.
D) IV. ile V.   E) V. ile VI.

Bilişsel Düzey: : Çıkarım, cümleden veya paragraftan bir sonuç çıkarma işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden öğrendiği veya kazandığı "çıkartım" kazanımına göre bilginin transferini beklemiş ve bunun örneğini seçenekler arasından bulup işaretlemesini ödev olarak vermiştir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından içselleştirilmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer, örnek verme şeklindedir.

198.

(I) Dizüstü bilgisayar ekranları çaprazlama, bir köşeden ters köşeye genellikle 12 ile 20 inç arasında boyutlara sahiptir. (II) Büyük ekranların çözünürlükleri daha yüksek olduğundan görüntü daha keskin olur. (III) Büyük ekranlar daha çok yer kaplar, daha ağır olur ve pil ömrünü kısaltır. (IV) Dizüstü bilgisayar; film izlemek, oyun oynamak veya video izlemek için kullanılır. (V) Temel işlemler için kullanacak veya sıkça yanınızda taşıyacaksanız daha küçük ve hafif bir ekran tercih etmelisiniz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde hem bir karşılaştırma hem de öneri söz konusudur?

- A) V.   B) IV.   C) III.   D) II.   E) I.

Bilişsel Düzey: Öneri, teklif kabul edilmesi için orta atılan düşünce, istek anlamındadır. Karşılaştırma ise en az iki nesneyi ya da varlığı benzer veya benzer olmayan özellikleri bakımından kıyaslamak anlamındadır. Bu açıklamalardan hareketle bilgi düzeyinde edinilen edimin farklı bir yere transferi veya o bilginin örneklenmesi kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı öğrencinin cümleleri doğru anlamasını ve geçmiş bilgilerinden hareketle örneklemeleri seçeneklerde bulup işaretlemesini beklemektedir. Bu yüzden bilginin transferi soruyu doğru çözmeye çok önemlidir. Bu anlamda yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer, örnek verme şeklindedir.

199.

- I. Evet, İzmit ve Bursa gibi büyük sanayi şehirlerini ve körfezdeki dev fabrikaları hatırlatan bir görüntü bu.
- II. Sabaha karşı şehre girerken yolun solunda sis, duman ve alevler içindeki Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın silo şeklindeki dev bacaları hafızalarımızı yokluyor.
- III. Gece yollara düşüyoruz, sabahın erken saatlerinde Safranbolu'dayız.
- IV. Yolda birkaç dakika seyrettiğimiz bu devasa fabrikayı geçtikten sonra Karabük şehir merkezine giriyoruz.
- V. Yalnız Safranbolu'dan önce Karabük'ten kısaca bahsetmek istiyorum.

Yukarıdaki numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

200.

- I. Kehribar, bir ağacın milyonlarca yılda oluşan reçinesidir.
- II. Sadece iki ülkede olduğunu bildiğimiz ve ileriki yıllarda artık kalmayacağını düşündüğümüz bu malzemenin yurt dışına çıkarılması yasak.
- III. Bu pahalı reçinenin; sarılık, guatr ve stres başta olmak üzere çoğu hastalığa ciddi faydası vardır.
- IV. Bu nedenle doktorların guatr hastalarına kehribar kolyesi tavsiye ettiği bilinir.
- V. Bu kadar uzun sürede oluştuğu için fiyatı oldukça yüksektir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturması için aşağıdakilerden hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I. ile III.   B) II. ile III.   C) II. ile IV.
D) II. ile V.   E) III. ile IV.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir; çünkü yaratıcı beyinler ve bu beyinlerin ürettiği düşünceler, özgür ve özgün fikirler öğrencilerin sentez basamağını kullanmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı, öğrencilere karışık şekilde cümleler vermiş bu cümleleri bir anlamı inşa edecek şekilde birleştirmesini istemiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımından hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenci, paragrafı doğru okumalı ve anlamlı metni oluşturma aşamasında parçalarını birleştirmeli ve bir bütün oluşturmalıdır. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: : Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile paragrafı meydana getirme, sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı bütünü oluşturan parçaların yerini değiştirmek suretiyle, öğrenciden doğru anlamı yakalamasını ve bütünü inşa etmede doğru okuma yapmasını beklemektedir. Bu davranış üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, tümevarım, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

201.

(I) Hikâye etme ve masal anlatma, Doğu kültüründe önemli bir yere sahiptir. (II) Yakın Doğu ve Orta Doğu ülkelerinin halk edebiyatları; efsane, hikâye ve masallarının çokluğuyla bunu ispatlar. (III) Bunların derlenmesiyle oluşturulmuş kitaplar da birçok ailenin kütüphanesinde bulunur. (IV) Olağanüstü öğelerin, hikâyelerde önemli bir yer tuttuğu inkâr edilemez. (V) Ama Türkler, Orta Asya bozkırlarında yaşadıklarının hikâye, masal ve efsane olarak İslam dünyasına taşımıştır. (VI) İşte bu nedenle Türk edebiyatında hikâyenin, başlangıçtan itibaren daha "gerçekçi" bir söyleyiş kazandığı görülür.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Analiz becerisi öğrencilerin öncelikli kazanması gereken bir edimdir. Analiz becerisi gelişmiş bireyler, hem düşünce yazılarını, hem konuşulanları, hem de yazılı görsel medyada karşısına çıkarılan her türlü malzemeyi doğru çözümler. Örnekten hareketle, analiz; bir çözümlenme işlemidir. Analiz, bir eserde ele alınan fikri yahut düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, akabinde o parçalar arasındaki bağlantıyı tanımlayarak sonuca gitme sürecidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice tahlil etmesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde sunulan paragrafın tahlil edilmesi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümlenme, tahlil etme şeklindedir.

202.

(I) XIX. yüzyılda dışarıdan gelebilecek herhangi bir salgın hastalık tehlikesine karşı karantina idaresi kurulmuş. (II) Karantina, İtalyancadan alınmış ve "kırk, kırkık, kırktan ibaret" anlamına gelen bir sözcük. (III) Salgın hastalık tehlikesine karşı İstanbul'dan sonra ikinci karantina idaresi 1840'ta İzmir'de kurulmuş. (IV) Önce gemiler İzmir Karantina İdaresinin bulunduğu sahilde kırk gün bekler ve yolcular barakalarda kalmış. (V) 1846'da Mithat Paşa Meslek Lisesinin yanındaki yerde bir karantina binası inşa edilmiş ve o günden sonra semtin adı Karantina olarak kayıtlara geçmiş. (VI) 1863'te Karantina İdaresi Urla'ya taşınsa da semt sakinleri arasında bu ismin kullanımı günümüze kadar devam etmiş.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) II.   B) III.   C) IV.   D) V.   E) VI.

Bilişsel Düzey: Bir bütünü küçük parçalara ayırarak ayrıntılı inceleme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı tam da yukarıdaki tanıma uygun bir soru yönelmiştir. Öğrenci soruya doğru yanıt vermek için paragrafın kapsamlı tahlilini yapmalıdır. Her cümleyi sonraki cümleyle ilişkilendirmeli ve paragrafın anlam bütünlüğünü sorgulamalıdır. Küçük parçalar arasındaki ilişkileri inceleyerek sonuca ulaşmak isteyen öğrenci analiz becerisini kullanacaktır. Paragrafın doğru okunup anlaşılması sonucu anlam bütünlüğünü bozan cümlenin ikinci cümle olduğu görülecektir. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; tahlil, karşılaştırma, inceleme, ayırma, tespit etme seçme şeklindedir.

203.

Bolu'nun bence en güzel ilçesi Göynük, İstanbul'la Ankara'nın tam ortasıdır. Görünüşü ilk bakışta bile etkiler insanı: vadinin tabanında akan incecik dere, kıyı ve yamaçlarında eski Türk evleri, tepede yenilenmiş saat kulesi, ağaçlar, çiçekler... Usta ressamın elinden çıkmış resim gibidir Göynük. Bu tablodaki her şey çok dengeli. Abartılı renk, güzelliği bozan çirkinlik yok. Friglerden Osmanlıya birçok uygarlık bu topraklardan geçmiş, hepsi de iz bırakmıştır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Karşıt anlamlı sözcükler kullanılmıştır.
- B) Betimlemelerden yararlanılmıştır.
- C) Benzetme yapılmıştır.
- D) Sayısal verilere yer verilmiştir.
- E) Öznellik söz konusudur.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı öğrenciden geçmiş bilgilerini düşünüp hatırlamasını beklemiştir. Bu yönüyle soru bilgi basamağında bir sorudur; ancak yöneltilen soruda öğrencinin kavramsal olarak zıt anlamı, betimlemeyi, benzetmeyi, sayısal verilerden yararlanmayı, öznellik ifadelerini bilmesi yetmez, öğrencinin bilgi düzeyinde edindiği bu davranışları transfer edebilmesi, örnekleme gerekir. Bilgi düzeyinde edinilen davranışın öğrenci tarafından içselleştirilmesi; bilginin transferi ve öğrenilen bilgiyle ilgili yeni örnek verme kavrama basamağının işlemidir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Transfer etme, örnekleme, okuduğunu anlama şeklindedir.

204.

Orhan Veli Kanık kendisiyle yapılan ve öykülerinin toplandığı *Hoşgör Köftecisi*'nde yer alan söyleşide sanatla edebiyatı birbirinden ayırdığını söyler. Şiiri sanata sokar, öyküyü ise roman ve tiyatroyla birlikte edebiyata. Orhan Veli, "Fikir sanatta yer alamıyor ama edebiyat fikre dayanıyor." diye açıklar edebiyatla sanatın farkını. Ve şöyle de devam eder: "Bu itibarla edebiyatın halk kitlelerine bir şeyler söylemesi lazım. Okur ve yazarları halka doğru götüren bir edebiyat isterim. Yani edebiyatın çoğunluğa hitap etmesini istiyorum. Çoğunluk okuyup anlamalıdır."

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Alıntıya yer verilmiştir.
- B) Tanık gösterilmiştir.
- C) Nesnel anlatımdan yararlanılmıştır.
- D) Karşılaştırma yapılmıştır.
- E) Tahminde bulunulmuştur.

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı bu soruda açıklayıcı bir anlatım tekniği kullanarak bir metin sunmuştur. Öğrenciden okuduğunu doğru anlamayı ve seçeneklerde verilen kavramsal ifadelerle açıklamaları doğru eşleştirmeyi ödev vermiştir. Seçeneklerde verilen kavramsal ifadeler, Türkçe derslerinde öğrencilere kazandırılan bilgilerdir. Öğrenci, okuduğunu anlayarak ve paragrafla ilgili doğru çözümleme yaparak zihninde yapılandırdığı bilgilerden hareketle paragrafın içine gizlenmiş ifadeleri seçeneklerle ilişkilendirebilecektir; nihayetinde paragrafta hangi kavramın karşılığı yoksa bunu fark edecektir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümleme, ilişkilendirme şeklindedir.

205.

Türkiye'nin programlı modernleşme çabalarıyla Türk romanının ortaya çıkışı eş zamanlı olmuştur. Batı Avrupa'nın doğusundaki kimi ülkelere ait romancılar gibi Türk romancıları da çoğu zaman aşağılık duygusuna varan bu gecikmişlik duygusunu, yakın zamanlarda roman küresel bir yönelime girinceye kadar üstlerinden atamadılar. ----.

Bu parçada boş bırakılan yere, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ne yazık ki aradan koca bir yüzyıl geçmesine rağmen Türk romanı beklenen atılımı henüz gerçekleştirememiştir
- B) Çağdaş Türk romanının sorunlarını ve içinde bulunduğu durumu daha iyi anlayabilmek için Tanzimat yıllarına kadar gitmek gerekmektedir
- C) Gecikmişlik hissini uzun süredir üzerinden atamayan Türk romancısı, çağdaşlarına yetişmiş bir durumda ve Türk romanı, Batı romanından daha parlak bir vaziyettedir
- D) Türk romancıları çağdaş romanın anlatı stratejilerini yeniden işleyerek dünyaca benimsenen tema ve üsluplarla çağdaşlarına önceden olduğu gibi yol göstermektedir
- E) Böylelikle, Türkiye'de romanın ilk evresindeki bocalama, bir uygarlığın dönüşüm yaratma çabalarını gösteren bir sorun olarak değerlendirilebilir

Bilişsel Düzey: Birbiri ardı sıra sıralanan cümlelerin bir ilişki içinde bireşimi sentez basamağıyla açıklanır. Sentez, küçük parçalardan bir anlam bütünlüğüne ulaşma işlemidir. Öğrencinin soruyu doğru çözebilmesi parçayı doğru anlamasına ve eksik noktayı bulup paragrafın anlam bütünlüğünü inşa etmesine bağlıdır. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan cümleyi tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

206.

Durmadan artıyor edebiyata ilişkin tutarsızlıklar. ----. Bir yandan da belgesiz savlar, yanlış anlamalar, aldatıcı ön yargılar kaplıyor ortalığı.

Bu parçada boş bırakılan yere, düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Şiir, hikâye ve roman okuyanların sayısı büyük bir hızla artıyor
- B) Yazarın kimlik arayışını doğal olarak bu arayışın bunalımı izliyor
- C) Masum umutlarla yola çıkmış yeni kalemler yaşatıyor dergileri
- D) Yazarların magazin programlarına nesne olacağı günler geliyor
- E) Kitap satışları ve dergi abonelikleri gün geçtikçe düşüyor

Bilişsel Düzey: Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardı şıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, paragrafı doğru anlamasına ve eksik olan cümleyi tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu aslında üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

207.

Genelde mistik Doğu'nun, özelde Türk edebiyatının en büyük mutasavvıflarından biridir Mevlana. Halk ve Hak âşığı olan Mevlana, kişisel gelişim serüvenini "Hamdım, piştım, yandım." ifadesiyle özetler.

Mevlana bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Bu dünyanın geçici olduğunu
- B) Her insanın kendine özgü bir serüveninin olduğunu
- C) Olgunluğun aşamalar sonucu gerçekleştiğini
- D) İnsan ruhunun mükemmelleşmek zorunda olduğunu
- E) Hiçbir gelişmenin sebepsiz olmayacağını

Bilişsel Düzey: Kavrama, somut veya soyut olan bir nesneyi yahut kavramı anlamadır. Kavrama, bilgi ile anlaşılacak düşünce arasındaki bağlantıdır. Parçada verilen düşünceyi yahut cümleyi, kendi cümleleriyle ifade etme, değiştirme, açıklama bilişsel taksonomide kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı öğrenciden "Hamdım, piştım, yandım" ifadesiyle Mevlana'nın ne demek istediğini bulmasını istemiştir. Öğrenci bilişsel süreçlerini kullanarak zihninde bu cümleyi düşünecek, kavrayacak, özümseyecek, farklı kelimelerle yeniden ifade edecek ve ifadesine en yakın söz öbeğini seçenekler arasında bulup işaretleyecektir. Bu açıklamadan hareketle yöneltilen sorunun kavrama basamağında bir soru olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Anlama, özümseme, farklı kelimelerle yeniden ifade etme şeklindedir.

208.

Çok defa bir romancı, romanına girerken hatta bir şair, şiirine başlarken kelimeler onu takar peşine ve götürür götürüleceği yere. Ne konu kalır ne plan. Yazarlar ve şairler her zaman konularına tam hâkim olamaz. Ben bir saniye sonra kullanacağım cümlenin bir kelimesini şimdiden size söyleyebilir miyim?

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kelimeler, sanatçının varacağı noktayı belirleyen esas unsurlardır.
- B) Yazıda plan yapmak, yazarın düş dünyasını sınırlandırır.
- C) Üslup kaygısı edebî metnin temel dinamiğidir.
- D) Plan, kurgunun sağlamlığı açısından yazarın vazgeçilmez rehberidir.
- E) Sanatçı temel yapıyı kurduktan sonra yazma işi kolaylaşır.

Bilişsel Düzey: Bir düşünce yazısını iyi anlamak, yazarının dayandığı savları, kanaatleri veya değerleri düşünmekle mümkündür. Yazarın metinde yer verdiği yardımcı fikirler ve ana düşünce metnin anlaşılmasında çok önemli bir etkidir; çünkü düşünce paragraflarında yazar, değerlerini ve kanaatini ana fikir veya yardımcı fikirlerin içine gizler. Soru hazırlayıcı öğrenciye bu metinde asıl anlatılmak istenen nedir şeklinde bir soru yönelmiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru çözmesi, paragrafı doğru analiz etmesiyle mümkündür. Öğrenci okuduğunu doğru anlama ve yorumlama yeteneğini kullanarak, cümleler arasındaki ilişkileri dikkate alarak, bütünü iyi tahlil ederek, metnin ana fikrini bulacaktır. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümleme, ilişkilendirme, yardımcı fikirleri bulma, ana fikri bulma şeklindedir.

209.

Dünyada arasanız da benden daha küreselini bulamazsınız. Hangi memlekete gitsem yalnız orada oturduğumu sanıyorlar. Küreselim ve bütün insanların dostluk, kardeşlik, barış içinde sevgi ve saygıyla yaşamasını, yardımlaşmasını istiyorum.

Bu parçada yazar, aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Farklı ülkeleri gezmeyi çok sevdiğini
- B) Her memlekette bir evi olduğunu
- C) Farklılıklara saygı duyulması gerektiğini
- D) Bütün dünyayı kendi evi gibi hissettiğini
- E) Her insanın bir bütünün parçası olduğunu

210.

Reşat Nuri Güntekin'e atfedilen güzel bir söz var: "Niye kitap okumuyor demek, niye piyano çalmıyor demek gibi bir şeydir. Kafayı kitap okumaya alıştırmak, parmakları piyanoya alıştırmaktan daha kolay değildir."

Bu parçada kitap okumayla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zihinsel yönüyle öne çıkan bir edinim olması
- B) Okuma becerisinin zaman ve çaba gerektirmesi
- C) Küçük yaşta kazanılabilecek bir davranış olması
- D) İnsanın sonradan geliştirdiği bir eylem olması
- E) Uzun zamanda edinilecek bir alışkanlık olması

Bilişsel Düzey: Bilgi düzeyinde kazanılan becerilerin içselleştirilmesi, anlamın kavranması ve sonraki öğrenmelere yahut durumlara transferi kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı, öğrenciden sunduğu paragrafı doğru okumasını ve zihinsel süreçlerden geçirecek anlamlandırmasını beklemektedir. Yöneltilen soruda özellikle "küresel" sözcüğünün paragraf içinde nasıl anlam kazandığı sorgulanıyor. Bir cümledeki anlamı kendi ifadelerimizle dönüştürmek, değiştirerek taklit etmek, kendimize mal etmek bilişsel taksonomide kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı parçada vurgulanmak istenen nedir şeklinde yönelttiği soruyu öğrenciden başka kelimelerle yeniden ifade etmesini beklemektedir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için açıklama; çevirme, kendine mal etme, kendi cümleleriyle söyleme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Kavrama, somut veya soyut olan bir nesneyi yahut kavramı anlamadır. Kavrama, bilgi ile anlaşılan düşünce arasındaki bağlantıdır. Parçada verilen düşünceyi yahut cümleyi, kendi cümleleriyle ifade etme, değiştirme, açıklama bilişsel taksonomide kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı öğrenciden " Niye kitap okumuyor demek, niye piyano çalmıyor demek gibi bir şeydir. Kafayı kitap okumaya alıştırmak parmakları piyanoya alıştırmaktan daha kolay değildir." ifadesiyle Reşat Nuri Güntekin'in ne demek istediğini bulmasını istemiştir. Öğrenci, bilişsel süreçlerini kullanarak zihninde bu cümleyi düşünecek, kavrayacak, özümseyecek, farklı kelimelerle yeniden ifade edecek ve ifadesine en yakın söz öbeğini seçenekler arasında bulup işaretleyecektir. Bu açıklamadan hareketle yöneltilen sorunun kavrama basamağında bir soru olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Anlama, özümseme, farklı kelimelerle yeniden ifade etme şeklindedir.

211.

Indiana Üniversitesinden bir grup araştırmacının gerçekleştirdiği çalışmaya göre uzun süre oturma durumunda kalanların saatte bir beş dakika yürümesi, bacak atardamarlarının zarar görmesini önüyor. Oturma pozisyonundayken kalbe kan pompalayan gevşek kaslar yeterince kasılmıyor. Kan, bacaklarda birikebiliyor ve bu durum artan kan akışından dolayı damarların genişleme özelliğini olumsuz etkileyebiliyor. Araştırmaya göre uzun süreli oturma, damarların artan kan akışına karşı genişleme özelliğini bozduğu, bunun da kalp ve damar hastalıklarının işaretçisi olduğu belirtiliyor.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Duruş pozisyonunun insan sağlığına olan etkisine
- B) Kalp ve damar hastalıklarını tetikleyen bazı nedenlere
- C) Bacaklarda meydana gelen kan birikiminin sebeplerine
- D) Yürüyüşün damar sağlığı açısından önemine
- E) Bacaklarda meydana gelen kas erimesinin nedenlerine

212.

Erkek diliyle yazan kadınlara rastladığım da oluyor, eserlerini okuduğumda kadın olduklarına yemin edebileceğim erkekler de tanıyorum. Cinsiyetin yazıdaki yansımaları özellikle dikkatimi çekiyor. Erkeklerin erkeklikleriyle, kadınların kadınlıklarıyla nasıl hesaplaştığını izlemek, cinsel kodların nasıl da kolayca sızıp yazıda kendine yer açtığını görmek hem can sıkıcı hem öğretici. Bunun farkında olabilmek ve ötesine geçerek yazabilmek benim için çok önemli.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadan çıkarılabilecek bir yargı değildir?

- A) Yazarın cinsel kimliğiyle dilsel seçimleri arasındaki ilişkiyi çözümlmek, okur için ilginç olabilir.
- B) Bir metinde, cinsiyete ait kodlar bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendine yer bulabilmektedir.
- C) Yazarlar dil ve söylemleriyle kendi cinsel kimliklerini eserlerine yansıttıklarını fark etmeyebilirler.
- D) Eserlerinde karşı cinsin hassasiyetlerini dikkate alan bir yazar, ustalığa ulaşmış sayılmalıdır.
- E) Yazarın eserini yaratırken kendi cinsel kimliğinin dışına çıkabilmeyi başarması, pek kolay değildir.

Bilişsel Düzey: Her cümle paragrafın bileşenidir. Bütünlük içinde sunulan paragrafın incelenip birbiri ardına sıralanan cümleler arasında bağlantı kurma, bu cümleleri ilişkilendirme ve paragrafta bahsedilmeyen, değinilmeyen ifadeleri bulup çıkarma analiz becerisiyle ilgilidir. Bir paragrafın bahsettiği ya da değindiği düşünceleri tespit etmek, metni okuyup anlama, iyice analiz etmekle mümkündür. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Soru hazırlayıcı, birçok yardımcı fikir barındıran paragrafı bir bilgi bütünü olarak öğrenciye sunmuştur. Paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki ilişkiyi bulmayı; hangi ifadenin paragrafta yer almadığının tespitini öğrenciye ödev olarak vermiştir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Üst düzey düşünme becerilerinden olan analiz, bilişsel düzeyin dördüncü basamağıdır. Analiz basamağında, anlam bütünlüğünü oluşturan parçalar ve bu parçalar arasındaki benzerlik ve farklılıkların saptanması, esastır. Bir düşünce paragrafını anlamlı parçalara bölme, yardımcı düşünceleri çözümlüyip aralarındaki ilişkileri belirleyebilme gibi edimler paragrafı doğru okuma ve doğru çözümlenmeyle mümkündür. Bu anlamda paragraf, öğrenci tarafından iyice tahlil edilmelidir. Soru hazırlayıcı bu soruda, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Paragraflar, içinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen görev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

213.

Edebiyat eleştirileri, edebiyat tarihlerine öncülük etmek gibi ciddi ve önem gerektiren bir işlevi yerine getirir. Bunun bilincine varmamış birçok uzman eleştirmenimizin de amatörce eleştiri yazarları gibi ideolojik bir tavır sergilemeleri gözden kaçmayan bir gerçektir. Bunun acı sonucu; eleştirmenlerin yazarları ve eserleri kamplara bölüp etiketleyerek kendi ideolojileri doğrultusunda olmayanları yok saymaları ve bu etiketlemenin sağlıklı olup olmadığını dahi araştırma zahmetine girmeyişleridir.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Edebiyat eleştirmenleri okurları yönlendirirken büyük bir sorumluluk üstlenmiş olurlar.
- B) Usta eleştirmenlerin de sıradan eleştirmenlerle aynı hatalara düştükleri yadsınamaz bir gerçektir.
- C) Kimi eleştirmenlerin zaman zaman eleştirilerinde tarafsız olmadıkları gözlemlenmektedir.
- D) Eleştirmenlerin, bir eseri kendi dünya görüşlerine göre değerlendirmeleri yanlış bir tutumdur.
- E) Yaptığı işin ciddiyetini kavrayan eleştirmenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyindeki kazanımlar, bir düşünce paragrafının anlam bütünlüğünü kavramak amacıyla neden sonuç ilişkisi kurarak parçalarına ayırmadır. Bu parçaların doğru okunup tahlili, parçalar arasındaki ilişkilerin çözümlenmesi ve bu şekilde sonuca gitme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bu soruda, edebiyat eleştirisi konusunda tartışmacı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf oluşturmuştur. Burada öğrenciye düşen görev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki tesir gücüne ve bağlantıya dikkat etmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, neden sonuç ilişkisi, çözümlenme yardımcı fikri bulma şeklindedir.

214.

Hiç kimse yalancı veya sahtekâr olmak istemez. Fakat başkalarıyla iletişimimizde, içimizden geçenleri olduğu gibi açıkça söylesek iç dünyamızın reddedilme tehlikesini de göze almışız demektir. Herkes, her yerde ve her zaman bu riski göze alamaz. Onun için çoğu kez maskelerimizin arkasına sığınıp bir korunma davranışı içine gireriz. Bunu öylesine sık yaparız ki bu göstermelik davranışımız bizim artık ikinci doğamız olur.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Bizim dışımızdaki insanların gerçek düşüncelerimizi bilmesini istemeyiz.
- B) İç dünyamızı, farklı davranışlarla başkalarından saklamaya çalışırız.
- C) Başkalarına baskı uygulayarak eleştirilmekten kurtulacağımızı sanırız.
- D) Eksik ve noksanlarımızın başkaları tarafından bilinmesinden hoşlanmayız.
- E) Dışlanmaktan korktuğumuz için olduğumuzdan farklı görünmeye çalışırız.

Bilişsel Düzey: Bir paragrafın anlam bütünlüğünü oluşturan parçaların veya cümlelerin paragrafın bütünlüğünün içinde yer aldığı biçimiyle, cümleler arasındaki etkileşimi ve bütünle parça arasındaki ilişkiyi kavrayarak, tahlil etme işlemi analiz basamağıyla açıklanır. Analiz becerisi üst düzey düşünme becerisidir ve eğitim sistemimiz için öğrencilerin kazanması gereken en önemli hedeflerdendir. Düşünce paragraflarının tahlili bu tarz soruların çözümünde çok ehemmiyetlidir. Soru hazırlayıcı bu soruda, bir düşünce paragrafı sunarak parçayla ilgili derin analizi öğrencilere ödev olarak vermiştir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, neden sonuç ilişkisi, çözümlenme yardımcı fikri bulma şeklindedir.

215.

(I) *Barnum Müzesi*'ndeki öykülerin zengin bir hayal gücü, dünyaya epey farklı bakan bir göz ve keskin bir zekâyla yazıldıkları aşikâr. (II) Ancak öykülerin esas ayırıcı özelliği; hayal, düş ve gerçeklik arasındaki o kalın ve tozlu perdeleri kaldırıp yerine ince birer tül çekmelerinde. (III) Bu bakımdan *Barnum Müzesi*'ni kütüphanelerinizdeki Borges ve Poe külliyyatının yanına yerleştirmek yerinde olacaktır. (IV) Hem Poe *Eureka*'nın başında, "Bu kitabı düşlerin tek gerçeklik olduğuna inananlara adıyorum." demiyor muydu? (V) Sahiden soruyorum o zaman, nedir bu gerçek?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra, düşüncenin akışına göre, "Nitekim bu yazarlar rüya ile gerçek arasındaki sınırdaki gezinir dururlar." cümlesi getirilebilir?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, yardımcı fikir görevinde bulunan parçaları bir bütün halinde birleştirmek ya da düzenleme işlemidir. Sentez, parçaların anlam bütünlüğü oluşturmada aralarındaki ilişkileri fark edip anlamaktır. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltmiş ve öğrenciden düşüncenin akışına göre uygun parçayı birleştirerek bir bütün inşa etme görevi vermiştir. Öğrencinin paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturması beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

216.

Bu parçada geçen "kalın ve tozlu perdeleri kaldırıp yerine ince birer tül çekmek" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benzerlikleri ortaya koymak
B) Birbirine yaklaştırmak
C) Anlamları somutlaştırmak
D) Kapsamı belirginleştirmek
E) Farklılığa dikkat çekmek

Bilişsel düzey: Yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur. Bu soruda öğrenciden "kalın ve tozlu perdeleri kaldırıp yerine ince birer tül çekmek" ifadesinin yorumlanması, açıklanması beklenmektedir. Yorumlama ve açıklama kavrama basamağıyla ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; açıklama, yorumlama şeklindedir.

217.

Tanzimat Dönemi'nde eleştiri yapanların amaçları estetik değerlendirmeler ve metin çözümü yapmaktır değil kuşkusuz. Bu dönem yazarları roman, tiyatro ve anı gibi türlerin ilk örneklerini verirken nasıl "bakir" bir alanda ilerliyor idiyeler eleştiri alanında da önlerinde örnek olabilecek çalışmalardan yoksun olarak işe başladılar. Fransız edebiyatının çoğu zaman gelişigüzel olarak seçtikleri ürünlerini model aldılar. Ancak bir yanlarıyla da eskiye bağlı olan ilk Tanzimat kuşağının Fransız eleştirisinden gerektiği gibi yararlanmadığını, kendilerine özgü birer eleştiri anlayışı geliştirdiklerini de belirtmek gerekir. Çünkü onlar için sanat yapısı "kendi için" incelenecek, çözümlenecek bir yaratı değil; toplumsal düşüncelerini yaymak için bir "araç"tı.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, Tanzimat Dönemi yazarlarının özelliklerinden biri değildir?

- A) Çok yönlü bir eleştiri kültürüne sahip olmaları
- B) Pek çok edebî türün ilk örneklerini vermeleri
- C) Edebiyat anlayışlarında geçmişin izlerinin de olması
- D) Genellikle Fransız edebiyatından esinlenmeleri
- E) Mesaja odaklı bir sanat anlayışı geliştirmeleri

Bilişsel Düzey: Analiz basamağı, bir paragrafı oluşturan cümleleri ve düşünceleri bileşenlere ayırdığımız düşünme işlemidir. Analiz bütünü parçalarına ayırmayı, bir fikri ya da paragrafı derinlemesine incelemeyi ve bölümlere ayırmayı içerir. Adayların analiz düzeyindeki soruları cevaplama üst düzey düşünme becerilerine bağlıdır. Analiz bütünü parçalarına ayırma suretiyle oluşur. Yani analiz bir çözümleme işlemidir. Bu anlamda öğrenciden beklenen, üst düzey zihinsel becerilerden biri olan analiz yeteneğini işe koşmasıdır. Burada öğrenciye düşen görev, okuduğunu doğru anlama, tahlil etme ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

218.

Bu parçaya göre, Tanzimat Dönemi sanatçıları Fransız sanatçılardan ayıran en önemli özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransız edebiyatında görülmeyen türleri üretmeleri
- B) Eserlerinde işledikleri konuları farklı alanlardan seçmeleri
- C) Sanattan toplumsal fayda beklemeleri
- D) Her edebî türü aynı yaklaşımla incelemeleri
- E) Eski sanat anlayışına bağlı kalmaları

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı bu soruda Tanzimat Dönemi sanatçıları Fransız sanatçılardan ayıran en önemli özelliği soruyor; yani iki ayrı ekolün sanatçıları arasındaki farkı bulmayı öğrenciden istiyor. Bu anlamda öğrencinin Fransız sanatçıları ile Tanzimat sanatçıları irdelemesi, karşılaştırması, aradaki temel farkları ayırt etmesi gerekmektedir. Bu eylem paragrafın derin tahliliyle mümkündür. Öğrenci parçayı yardımcı fikirlere bölerek, paragrafı oluşturan öğeleri inceleyecek ve soruyu doğru çözecektir. Bu açıdan yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırma, ayırt etme, tahlil, inceleme, irdeleme şeklindedir.

219.

Çıkarıcı yani reklamcı bir çağda yaşıyoruz. Buzdolapları ve çamaşır makineleri gibi edebiyat ürünlerinin de sürüm yöntemleri var. Bunların en sahteleri bile gerek televizyon aracılığıyla gerekse okunmadan yazılan tanıtımlarla yıldızlanırsa hele ki bilmem kaçınıcı baskıyı yaptığı abartıyla anlatılırsa satış rekoru kırmaları işten bile değildir. Gerçekler ne kadar çalkantılı ne kadar bulanık ne kadar çıkarıcı olursa olsun, insanoğlu gene de düşten vazgeçmiyor. Bakınız, ne güzel ne doğru söylemiş Baudelaire:

“Bana gelince, elbet çıkacağım sevinçle Eylemle düşü kardeş saymayan bu dünyadan.” Gerçekten de edebiyatın dorukları düşlerden doğmamış mıdır?

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden yakınılmaktadır?

- A) Nitelikli sanat eseri sayısında belirgin bir düşüş olmasından
- B) Bilinçli eleştirmen ve düzeyli eleştiri ürünlerinin yokluğundan
- C) Edebî eserlerin güncel olaylara kayıtsız kalmasından
- D) Sanatçıların eserlerini piyasa kaygısı ile kaleme almalarından
- E) Edebî eserlerin, birtakım yollarla olduğundan farklı gösterilmesinden

Yakınma: Bir kişi, olay ya da durumdan rahatsız olma, sızlanma, şikâyet etme anlamı içerir.

Bilişsel Düzey: Değerlendirme, düşünsel öğrenmelerin en üst düzeyidir. Değerlendirme düzeyindeki kazanımlar, bir değeri yahut eseri; veya durumu yargılama, eleştirme becerisini gerektirir. Bir durumdan şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma hali değerlendirme basamağıyla ilgilidir. Yöneltilen soruda öğrenciden paragrafta geçen durumu incelemesi ve şikâyet edilen, yakınılan durumu tespit etmesi beklenmektedir. Bu tarz kazanımlar değerlendirme basamağındadır.

Anahtar Kelimeler: Şikâyet etme, tasvip etmeme, yakınma şeklindedir.

220.

Bu parçada geçen “eylemle düşü kardeş saymak” sözüyle vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatın barış için en güçlü araç olması
- B) Sanat eserlerinin hayale dayanması
- C) Sanatçının gerçeklerden uzak durması
- D) Edebî eserin kendi kurallarına göre şekillenmesi
- E) Çıkar amaçlı sanat faaliyetlerinden arınılması

Bilişsel Düzey: Parçada verilen düşünceyi veya cümleyi, kendi cümleleriyle yeniden ifade etme, değiştirme, çevirme, açıklama bilişsel düzeyde kavrama basamağına karşılık gelir “eylemle düşü kardeş saymak” söz öbeğini düşünen öğrenci bilişsel süreçlerini kullanarak zihninde bu cümleyi düşünüp kavrayacak, özümseyip benimseyecek, farklı kelimelerle yeniden ifade edecek ve ifadesine en yakın söz öbeğini seçenekler arasında bulup işaretleyecektir. Bu açıklamadan hareketle yöneltilen sorunun kavrama basamağında bir soru olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Anlama, özümseme, farklı kelimelerle yeniden ifade etme şeklindedir.

221.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Edebî eserlerin esin kaynağına
- B) Modern hayatın edebî eseri sunuş biçimine
- C) Eserin baskı adedinin satış taktiği olarak kullanılmasına
- D) İnsanlığın her ortamda hayale ihtiyaç duymasına
- E) Sanat eserlerinin gerçeklik ve düş çatışmasından doğmasına

Bilişsel düzey: Yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur. Bu tarz değinilmemiştir, arılamaz soru tipleri bütünü parçalarına ayırma, paragrafı tahlil etmeyle çözümlür.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama ve kavrama, açıklama, eşleştirme, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

222.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen durum, "içi içine sığmamak" deyimini uyuşmamaktadır?

- A) Çocuk, babasının elindeki oyuncacı görünce avuçlarını birbirine vura vura ona koştı.
- B) Yerinde duramıyor, ne zaman gelecekler diye gözlerini saatten bir an olsun ayıramıyordu.
- C) Okullar kapandıktan sonra ailesiyle geziye çıkacağı günü iple çekiyordu.
- D) Uzun bir süredir amirine söylemek isteyip de söyleyemedikleri için fırsat kolluyordu.
- E) Kalabalığın içinde gözle'i ona ilişince kalbi yerinden çıkacak gibi atmaya başladı.

Bilişsel Düzey: Uygulama basamağı, öğrencinin bilgi ve kavrama basamağında edindiği davranımlara bakıp yeni probleme karşı çözüm üretebilme becerisidir. Yani bu basamak bilgi ve kavrama basamağına yaslanarak öğrenci için yeni olan problemi çözebilme yeteneğidir. Bu anlamda soru hazırlayıcı deyim öğrenciye sunmuş ve hangi seçenekteki anlama uygun olmadığını belirlemesini istemiştir. Öğrenci deyim anlamını bilmek zorundadır; Bu bilgi basamağıyla açıklanır, öğrenci deyim transfer edebilmelidir; Bu da kavrama basamağıyla açıklanır. Nihayetinde öğrenci bilgi ve kavrama süzgecinden geçirdiği bu edimi yeni problemin çözümünde kullanabilmelidir. Bu nedenle soru hazırlayıcının yönelttiği soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilme, transfer etme, kullanma, uygulama şeklindedir.

223.

Kimi filmlerde klşe bir sahne (basmakalıp bir görüntü) I
vardır. Daktilosunun başına oturup yaratma sancıları II
çeken (bir şey üretmeye çabalayan) bir yazar... Bu
sahnede aktör, aklındakileri bir an evvel dışarı vumak III
(yazıya dökmek) için daktiloya heyecanla beyaz bir kâğıt
takar. Tuşların sert sesleri eşliğinde birkaç satır yazar.
Bu arada, yardım umarcasına (ne yapacağını bilmeden) IV
kahvesinden birkaç yudum alır. Yazdıklarının içine V
sinmediği (yazdıklarından hoşnut olmadığı) yüzündeki
ifadeden anlaşılır.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı, ayrıca içindeki sözün anlamıyla örtüşmemektedir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Bilişsel Düzey: Öğrencinin bir sözcüğü görüp tanınması sözcüğün anlamını hatırlaması bilgi basamağıyla açıklanırken sözcüğün ya da söz öbeğinin başka sözcüklerle aynı anlamı verecek şekilde farklı sözcüklerle ifade edilmesi, mecazlaştırılması kavrama basamağıyla açıklanır. Bir ifadedeki anlamı kavrayan öğrenci onu kendi cümleleriyle yeniden ifade edebilir (Turgut,1997). Bu anlamda soru hazırlayıcı bir metin sunmuş bazı söz öbeklerinin altını çizmiş, parantez içinde aynı anlama gelecek ifadeler kullanarak; Öğrenciden yanlış ifadeyi bulmasını istemiştir. Öğrenci, ön bilgilerini kullanarak sözcüğü hatırlayacak, bunu mecazlaştırarak transfer sürecini bitirecek ve aynı anlama gelecek şekilde farklı kelimelerle yeniden söyleyecektir. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, bilme, anlama, transfer etme, mecaz, yeniden söyleme şeklindedir.

224.

Bilim ve toplum hayatındaki gelişmeler, şairleri kendi şiir sözlüklerini genişletmeye mecbur kılmıştı. Bu değişimin yarattığı yaşam tarzı, dünyayı şiir içinde yeniden kurmak isteyen şairlere, eskimiş imgelerden yararlanma imkânını kapatmıştı. Öte yandan çağlarının gerisinde kalmakta ısrar eden şairlerin kendi kişisel şiir sözlükleriyle ilgili bir problemleri zaten yoktu.

Bu parçada geçen "şairlerin kendi şiir sözlüklerini genişletmesi" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her sözcüğe farklı anlamlar yüklemesi
B) Kullandığı sözcüklerle çağını peşinden sürüklemesi
C) Yeni imgelerle anlatımını zenginleştirmesi
D) İmge üretmek için sözlüklerden yararlanması
E) Özgün düşünce dünyasını şiirine taşıması

Bilişsel Düzey: Kavrama düzeyinde yöneltilen soruları çözmek, okuduğunu doğru okuma ve anlamayla mümkündür. Öğrencinin anlamı başka kelimelerle yeniden ifade etmesi, kavrama basamağında bir beceridir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragraf içinde geçen "şairlerin kendi şiir sözlüklerini genişletmesi" sözünün ne anlama geldiğini seçenekler arasından bulmasını istemiştir. Öğrenci bu açıdan okuduğunu doğru anlamalı ve açıklamalı verilen söz öbeğini özümsemeli, kendine mal etmeli ve başka kelimelerle aynı anlama gelecek şekilde kullanabilmelidir. Bir söz öbeğini veya cümleyi farklı sözcüklerle aynı anlama gelecek şekilde çevirme kavrama basamağı kapsamındadır. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama düzeyinde bir sorudur

Anahtar Kelimeler: Çevirme, açıklama, anlama, özümseme, yeniden ifade etme şeklindedir.

225.

Son zamanlarda genç yetişkin edebiyatının hızla filizlendiği söylenebilir. J. K. Rowling'in *Harry Potter* I kitaplarıyla canlanan ve S. Meyer'in *Alacakaranlık* II serisinin, kelimenin tam anlamıyla parlattığı III kahramanlarla devam eden süreç, özellikle S. Collins'in *Açlık Oyunları*'yla taçlandırdığı IV yoldan ilerliyor. Bu sürece yüksek bütçeli ve beyaz perdenin genç yıldızlarıyla renklenen uyarılma filmlerin etkisi inanılmaz... V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Bilişsel Düzey: Uygulama basamağı, öğrencinin bilgi ve kavrama basamağında edindiği eylemlere bakıp yeni probleme karşı çözüm üretebilme yeteneğidir. Bu düzey bilgi ve kavrama basamağına dayanarak öğrenci için yeni olan problemi çözebilme becerisidir. Bu anlamda soru hazırlayıcı öğrenciye bir soru yönelmiştir. Öğrenci mecaz anlamı bilmek zorundadır; Bu bilgi basamağıyla açıklanır, öğrenci kavram olarak mecaz anlam bilgisini transfer edebilmelidir; Bu da kavrama basamağıyla açıklanır. Nihayetinde öğrenci bilgi ve kavrama basamağından geçirdiği bu davranışı yeni problemin çözümünde kullanabilmelidir. Bu nedenle soru hazırlayıcının yönelttiği soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilme, transfer etme, kullanma, uygulama şeklindedir.

226.

(I) Öğrenmeyi öğrenme adı verilen sürecin temeli, merakla ve merak edilen şeyi tecrübe etmekle başlar. (II) Farklı yaş gruplarındaki kişilerin ilgi duydukları şeyler değiştiğinden edindikleri bilgilerle onlara ulaşma yolları da farklılık gösterir. (III) Örneğin çocukların oynayarak, dokunarak ulaştıkları yeni bilgiler belleklerinden kolay kolay silinmez. (IV) Yetişkinlikteki kalıcı bilgiler ise görerek, okuyarak, araştırarak kazanılır. (V) Fakat bu iki öğrenme düzeyinde dikkati çeken ortak yön, merak ve keşfetme arzusudur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Neden-sonuç cümlesi: Bir cümledeki yargının sebebe bağlı olarak ortaya çıktığını anlatan cümlelerdir.

Bilişsel Düzey: Yukarıda tanımını verdiğimiz "neden sonuç cümlesi" bir kavram olarak ya da Türkçenin konularından biri olarak bilinmeli ve bu bilgi temelinde soru öğrenci tarafından çözümlenmelidir. Bu anlamda yöneltilen soru önce bilgi basamağını ölçer. Soru hazırlayıcı öğrencinin bilgiyi transfer edebilmesini beklemektedir. Bu açıdan "neden sonuç cümlesi" bilgisini örneklemesini istemektedir. Bir bilgiyi transfer etme, onu örnekleme kavrama basamağıyla açıklanır. Bu neden yöneltilen soru kavrama basamağında hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, bilme, transfer etme, örnekleme şeklindedir.

227.

(I) Uykusuzluk hastalığı; uykuya dalmada sorun yaşama, uyuduktan kısa bir süre sonra uyanıp yeniden uykuya dalamama, ışığa aşırı duyarlı olma ve uykuda dinlenememedir. (II) Teşhisi için henüz tıbbi bir test kullanılmasa da sıklıkla rastlanan hastalıklardandır. (III) İlerleyen yaşlarda ortaya çıkma ihtimali artan bu hastalık, gençlerde de görülebilmekte ayrıca kadınlarda erkeklere oranla iki kat fazla ortaya çıkmaktadır. (IV) Uykusuzluk hastalığı; hafıza problemleri, sinirlik ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlara yol açmaktadır. (V) Uzun yıllar hastalığın başlıca nedeninin tansiyon ve stres olduğu düşünülmüşse de son araştırmalar, hastalığın ortaya çıkmasında fizyolojik ve psikolojik pek çok etkenin olabileceğini göstermektedir.

Bu parçada "uykusuzluk hastalığı"yla ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede bir tanım yapılmıştır.
 B) II. cümlede bir nedenden söz edilmiştir.
 C) III. cümlede saptamaya yer verilmiştir.
 D) IV. cümlede yarattığı etkiler sıralanmıştır.
 E) V. cümlede güncel bilgilere değinilmiştir.

228.

(I) Türkiye'de bazı alanlarda olduğu gibi yayıncılıkta da ekonomik ve kültürel pek çok sorundan söz etmek mümkün ama bu sorunlar, yayıncılar dâhil, kimin umurunda! (II) Sanırım, burada herkes şikâyet etmekten ve dinlemekten yorulduğundan birtakım yanlışların değişmesi için küçük de olsa bir şeyler yapmak, çözümler üzerine düşünmek gerek. (III) Butik yayıncılığın işlevi, tam da bu "bir şeyler yapma" ihtiyacıyla örtüşüyor. (IV) Sadece onunla da değil; birey olmayla, edebiyat ve sanatın geçirdiği dönüşüm ve başka dünya arayışlarıyla da... (V) Yeri gelmişken ülkemizde, pek çok konuda olduğu gibi, butik yayıncılıkla ilgili de bir kavram kamaşması bulunduğunu belirtelim.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde öneri vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Bilişsel Düzey: Bu tarz sorularda okuduğunu kavrama çok önemli bir zihinsel etkinliktir. Bilgi düzeyinde kazanılan "tanım, neden-sonuç, saptama, güncel bilgi" kavramların ne olduğu öğrenci tarafından bilinmeli ve soru bu bilgilerin ışığında değerlendirilmelidir; Öğrenci bilgiyi transfer edebilmeli ve örneklendirme davranışlarını sergilemelidir davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı, doğru anlamayı ve doğru kavramla eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların kavramlarla düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, transfer etme, örnekleme, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir

Öneri: TDK' ye göre bir sorunu çözmek için öne sürülen görüş, düşünce, teklif şeklinde açıklanmıştır.

Bilişsel Düzey: Bu soruda, öğrenciden beklenen geçmiş yaşantılarında, eğitim hayatında edindiği bilgileri, transfer edebilme ve örnekleme becerisini kullanabilmesidir. TDK' ye göre öneri bir sorunu çözmek için öne sürülen görüş, düşünce, teklif şeklinde açıklanmıştır Verilen bu açıklamadan hareketle öğrencinin bu soruyu doğru çözebilmesi zihinsel süreçlerden olan kavrama basamağını işe koşmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda "öneri" kavramının bilgisini kullanarak numaralandırılmış cümleler üzerinden bir alıştırma yapmayı öğrenciye ödev olarak vermiştir. Bu açıdan soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, transfer, örnekleme, bilgiyi kullanma şeklindedir.

229.

(I) Genç şairin kitabını, "Acaba son dönem şiirimizde ne yönde gelişmeler görülüyor, gençler nelere ilgi duyuyor, ne tarz şiirler yazmaya çabılıyor?" diyerek merakla okudum. (II) Öncelikle söylemek gerekirse şiirlerini hem teknik hem biçim bakımından hatasızca yakın yazıyor şair. (III) Bu hatasızlığın içinde okuyanı etkileyen özgün bir ifadeye rastlamak zor. (IV) Teknik ve biçim bakımından kusursuz olan bu dizeler, öğrenilmiş bir şiir hissi uyandırıyor. (V) Hâlbuki şiirde bir şair trajedisine, şairin varlığına ihtiyaç var.

Genç bir şairin eserinin değerlendirildiği bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede genç kuşaklarca beğeniyle takip edildiği vurgulanmıştır.
- B) II. cümlede yapı yönünden olgun bir düzeye eriştiği dile getirilmiştir.
- C) III. cümlede anlatım bakımından kendine özgünlükten uzak olduğu söylenmiştir.
- D) IV. cümlede kimi yönleriyle eskiyi tekrar eden özelliklere sahip olduğu sezdirilmiştir.
- E) V. cümlede şairin kendi şiiriyle iç içe olması gerektiği ifade edilmiştir.

230.

(I) İnsan ilişkilerinin pek çoğu akılla kavranamayacak, kavranırsa bile açıklanamayacak kadar karmaşıktır. (II) Hayranlık, nefret, sevgi ve kıskanma gibi duygularla biçimlenen ilişkileri; sebebi ve sonucuyla açıklayamıyoruz. (III) Bu konuyla ilgili olarak hemen her dilde ve kültürde pek çok eser yazıldı, pek çok değerlendirme yapıldı. (IV) Ne var ki okuduklarımızın ve dinlediklerimizimizin çoğu, kişisel bir görüş olmaktan öteye gitmiyor. (V) Tüm kültürlerde bunları tanımlayan ve sınıflayan değer yargıları oluşmadan, söylenenlerin hiçbirini geçerli sayamayız.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede öznel bir değerlendirme yapılmıştır.
- B) II. cümlede, I. cümledeki düşünce örneklendirilmiştir.
- C) III. cümlede bir çıkarım yapılmıştır.
- D) IV. cümlede bir genelleme yapılmıştır.
- E) V. cümlede bir durum koşula bağlanmıştır.

Bilişsel Düzey: Bu tarz sorularda okuduğunu anlama ve kavrama çok önemli bir zihinsel süreçtir. Bilgi düzeyinde kazanılan davranışı veya ögeyi parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı, doğru anlamayı ve eşleştirmeyi görev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu yüzden yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, açıklama, eşleştirme, yargıda bulunma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Bu tarz sorularda okuduğunu anlama ve kavrama çok önemli bir bilişsel eylemdir. Bilgi düzeyinde kazanılan 'öznel değerlendirme, örnekleme, çıkarım, genelleme, koşul' gibi kavramsal bilgi davranışını, parçada verilen bilgilerden hareketle düşünmek; paragrafta bahsedilen açıklamalardan yola çıkarak, yargıda bulunmak, transfer edebilmek, doğru ya da yanlış bilgiyi seçenekler arasından bulup işaretlemek bilişsel taksonomiye göre kavrama basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı her cümle için açıklamayı doğru anlamayı ve eşleştirmeyi ödev vermiştir. Cümlelerin doğru okunup kavranması ve açıklamaların düzgün eşleştirilmesi okuduğunu doğru kavramayla mümkündür. Bu açıdan yöneltilen soru kavrama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama ve kavrama, açıklama, transfer etme, eşleştirme...

231.

(I) Türkiye'nin konut mimarisine yönelik farkındalığı 1970'lerde kurumsallaşmaya başladı. (II) 1973 yılında çıkarılan Eski Eserler Kanunu ile cami, kervansaray, hamam gibi yapıların yanı sıra yöresel konutlar ve kentsel sit alanları da koruma altına alındı. (III) Ardından 1976 yılında, eski evlerin korunması için Türkiye Tarihî Evleri Koruma Demeği kuruldu. (IV) Derneğin amacı, tarihî evlerin ortak bir kültürel mirasın parçası olduğunu halka göstermekti. (V) Evlerin bakımına katkı sağlamak adına ev sahiplerine yardımda bulunmak da demneğin öncelikleri arasındaydı. (VI) Türkiye Tarihî Evleri Koruma Demeği için son derece anlamlı bir logo tasarlandı. (VII) Osmanlı Dönemine ait tipik ahşap bir evin kolonlarla desteklenmiş üst katının silüeti logoda yer almaktaydı.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II   B) III   C) IV   D) V   E) VI

Bilişsel Düzey: Okuduğunu anlama öğrencinin bilişsel sürecinin besleyicisi bir edimdir. Okuma öğrencinin üst düzey düşünebilme yeteneğini geliştiren en önemli davranıştır. Bu anlamda okuduğunu anlayan öğrencinin analiz, sentez ve değerlendirme becerisi gelişmiştir diyebiliriz. Analiz becerisi bütün öğrencilerin sahip olması gereken bir beceridir. Analiz becerisi gelişmiş öğrenciler, hem düşünce eserlerini, hem, hem de medyada karşısına çıkarılan her türlü durumu doğru tahlil eder. Bu açıdan, analiz; bir çözümleme işlemidir. Analiz, bir paragrafta irdelenen veya işlenen düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki ilişkiyi açıklayarak sonucu bulma işidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice çözümlemesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde verilen paragrafın analizi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümleme, tahlil etme şeklindedir.

232.

(I) Egzistansiyalizm bir felsefe sistemidir. (II) Alman filozofu Heidegger tarafından ortaya atılmış, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Fransız düşünürü ve romancısı Sartre'in benimsemesi ve edebiyata uygulamasıyla bütün dünyaya yayılmıştır. (III) Egzistansiyalist eserlerde standart karakterler yoktur, durumlarla karşı karşıya kalmış insanlar vardır. (IV) Karar verme özgürlüğüne sahip olan bu insanlar, karşılaştıkları durumlarda yaptıkları işlemlerle kendi özyararını yaratırlar. (V) Egzistansiyalist eserlerdeki insanların belirli davranış biçimleri olmadığı için yapacakları işler önceden kestirilemez. (VI) Bu bakımdan roman örgüsü, okurların merakını sürekli uyanık tutacak şekilde düzenlenir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II   B) III   C) IV   D) V   E) VI

Bilişsel Düzey: Analiz, bir paragrafta irdelenen veya işlenen düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki ilişkiyi açıklayarak sonucu bulma işidir. Soru hazırlayıcı öğrenciden paragrafı doğru anlamasını ve iyice çözümlemesini istemiştir. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde verilen paragrafın analizi ve iki ayrı paragrafa bölünmesi istenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma analiz basamağındaki düşünme işlemidir.

Anahtar Kelimeler: : Bu soru için; seçme, bölme, ayırma, çözümleme, tahlil etme şeklindedir.

233.

(I) Bir oyun ya da senaryo, bir hamlede yaratılmaz; yazarının zihninde, birdenbire ve bütünüyle belirmez. (II) Yazarın ilk çabalarıyla ortaya çıkan, en fazla, ilkel bir taslaktır. (III) Yazar, göstermeye dayalı eserini adım adım geliştirerek ona son biçimini verir. (IV) En ilkel kurgu bile bir birikimin ürünüdür. (V) Bu sürecin uzunluğu, yazarın hazırlığına ve çalışma tarzına bağlıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Bilişsel Düzey: Analiz, bölme, parçalama, çözümlenme davranışıdır. Bu beceri öğrencilerin kazanması gereken bir edimdir. Analiz yeteneğine sahip öğrenciler yazılı görsel her türlü nesneyi çok doğru bir şekilde çözümler. Analiz, bir eserde ele alınan fikri yahut düşünceyi, parçalarına bölerek incelemek, sonrasında o parçalar arasındaki bağlantıyı saptayarak sonuca gitme sürecidir. Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda öğrencinin paragrafı derinlemesine çözümlenmesini beklemektedir. Bu anlamda öğrenci metni küçük parçalara ayırmak zorundadır. Öğrenci soruya doğru yanıt vermek için paragrafın kapsamlı çözümlenmesini yapmalıdır. Birbiri ardına sıralanan cümleleri bir sonrakiyle ilişkilendirmeli ve aralarında anlamsal bir bağ olup olmadığını saptamalıdır. Bu açıdan öğrenci analiz becerisini kullanmalıdır. Kısacası yöneltilen soruda bir bütün içinde sunulan paragrafın tahlil edilmesi ve paragrafın anlam bütünlüğünü bozan cümleyi tespit etmesi beklenmektedir. Paragrafı bölme, ayırma, anlam bütünlüğünü bozan cümleyi tespit etme davranışı analiz basamağındaki düşünme işlemidir. Yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, çözümlenme, bölme, parçalama, tespit etme şeklindedir.

234.

Her iki yanı ağaçlarla kaplı bir ırmağın ve gitgide silinen gecenin kıyısında sessiz sedasız yürüdük. Acı bile duyulamayacak kadar soğuk, çöllere daha ıssız bozkırda ışığın gülümseyişini bekledik. Sırlarla dolu ama her günü bayram şehirlerde yitirdik kendimizi. Serçeler gibi uzaktan izledik bu güzelliği.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Açıklama   B) Benzetme
C) Kişileştirme   D) Betimleme
E) Karşılaştırma

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda, öğrencilerin geçmiş deneyimleriyle edindiği bilgileri; kısacası bildiklerini yeni problem için kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda soru uygulama basamağında bir sorudur. Öğrenci okul yaşamı süresince öğrendiği paragrafta anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili bilgileri, paragrafla -yeni bir problemle karşılaştığında- kullanacak ve sorunun doğru cevabını seçenekler arasından bulup işaretleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Uygulama, bilgiyi kullanma, pratik yapma, alıştırma şeklindedir.

235.

Dün akşam genç bir şairin evinde toplandık. Misafirlerden biri elindeki kitabı kanştırıyor, bir başkası da odanın köşesindeki gösterişli piyanonun tuşlarına dokunuyordu. Bu sırada ev sahibi, bana taslak hâlindeki şiirini okudu ve ne düşündüğümü sordu. Ben, şiir bitmeden bir şey dememe imkân olmadığını söyledim. Arkadaşım da şiiri değil de içindeki düşünceleri nasıl bulduğumu sordu. Ben de şiir, sözcüklerle resim yapma sanatıdır, dedim ve Mallarme'nin Degas'ya verdiği "Şiir düşüncelerle değil, sözcüklerle yazılır." yanıtını hatırlattım.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlama yapılmıştır.
- B) Örneklemeden yararlanılmıştır.
- C) Öykülemeye başvurulmuştur.
- D) Betimlemeye yer verilmiştir.
- E) Tanık gösterme vardır.

236.

(I) Dinlemeyle ilgili bütün incelemeler, dinleyicinin, mesajın içeriğine odaklanmasının önemine işaret eder. (II) Çoğu zaman konuşmacıyı dinlemez yalnızca dinlemiş gibi görünürler. (III) Buna karşılık iyi dinleyiciler söylenen her şeyde ilginç ve faydalanılacak bir şey bulmaya çalışırlar. (IV) Burada benim ihtiyacım olan hangi bilgiler var? (V) Söylediklerinde yeni bir şey var mı? (VI) Bu tür sorular bizim ana yoldan ayrılmamamızı sağlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra, "Fakat kimi dinleyiciler bir konuşmacının mesajını aktarmasına nadiren fırsat verirler." cümlesi getirilmelidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı yönelttiği bu soruda, öğrencilerin geçmiş deneyimleriyle edindiği bilgileri; kısacası bildiklerini yeni problem için kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda soru uygulama basamağında bir sorudur. Öğrenci okul yaşamı süresince öğrendiği paragrafta anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili bilgileri, paragrafla -yeni bir problemle karşılaştığında- kullanacak ve sorunun doğru cevabını seçenekler arasından bulup işaretleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Uygulama, bilgiyi kullanma, pratik yapma, alıştırma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardışıklık ile düşünceyi yahut düşünce ürünü cümleyi meydana getirme sentez işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün oluşturma sürecidir. Sentez, parçaların anlam bütünlüğü oluşturmada aralarındaki ilişkileri fark edip anlamaktır. Kısacası öğrenci paragrafın anlamsal bütünlüğü oluşturmaları, cümleleri birleştirmeli, anlamı inşa emelidir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, okuduğunu anlama becerisine ve eksik olan soru cümlesini tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

237.

(I) Bir süredir takip ettiğim eleştirmen, eser değerlendirmelerinde genellikle nesnel ölçütler kullanmıyor. (II) Bir eser hakkında ulaştığı yargılar havada kalıyor. (III) Bir gün beğendim dediğine başka bir gün beğenmedim demesine, bu yüzden şaşırıyorum. (IV) Okur, bunları ömekleriyle görmek ister. (V) Ne var ki son zamanlarda dergiler, eleştiri dünyasına hiçbir katkısı olmayan yazılarla dolu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Oysa gerçek eleştirmen eserle ilgili yargılarını gerekçelere dayandırır." cümlesi getirilmelidir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

Bilişsel Düzey: Sentez, parçadan bütüne gitme işlemidir. Sentez, birbiri ardına sıralanan cümleleri belirli ilişkileri göz önünde tutarak birleştirme, bir ürün veya metin oluşturma işidir. Öğrencinin soruyu doğru çözmesi metni okumasına, kavramasına ve tahliline bağlıdır. Öğrenci bu işlemleri yaptıktan sonra soru kökünde verilen cümleyi belirli bir anlamsal ve dilbilgisel ilişki içinde numaralandırılmış cümlelerin uygun olanında sonra getirmelidir; yani eksik olan cümleyi paragrafın anlamsal bütünlüğü için uygun olan yere yerleştirmelidir. Kısacası öğrenci paragrafın anlamsal bütünlüğü oluşturmalı, cümleleri birleştirmeli, anlamı inşa emelidir. Bu açıdan öğrencinin soru çözümünde sentez basamağını kullanması gerekir. Yöneltilen soru sentez basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, oluşturma, parçadan bütüne gitme, inşa etme şeklindedir.

238.

Fotoğrafçının işi, sürekli bir seçim yapmaktır. Seçtiği ya da seçmediğidir, başarısını belirleyen. Seçmek zorunluluktur onun için. Kadraja dâhil ettikleri ve etmedikleri, çekeceği an, hareket etkisi... Seçtiklerinin oluşturacağı duygu ve düşünce tercih sebebidir fotoğrafçı için.

Bu parçada fotoğrafçının yaptığı işle ilgili olarak vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konularını etkileyici olaylardan ve kişilerden çıkarma
B) Zaman içerisinde belirli bir deneyim düzeyine erişme
C) Dış dünyaya sürekli bir ayıklama eylemiyle yaklaşma
D) "An"ı yakalarken insanda etkili hareket hissi uyandıırma
E) Fotoğraflar aracılığıyla tarihin kadrajına notlar düşme

Bilişsel Düzey: Öğrencilerin bu soruyu cevaplayabilmeleri üst düzey düşünme yetilerini kullanmalarına bağlıdır. Öğrencinin bir paragrafın ana fikrini yahut yardımcı fikirlerini bulabilmesi, kompleks biçiminde verilen paragrafı okumasına, okuduğunu anlamasına, unsurlarına veya öğelerine ayırmasına, kısacası metni oluşturan bütün unsurları saptamasına bağlıdır. " bir parçada vurgulanmak istenen düşünce o menü ana fikridir. Soru hazırlayıcı metnin ana fikrini sorarak üst düzey zihinsel becerilerden analiz basamağını ölçmek istemektedir. Bu noktadan sonra Yöneltilen soru analiz basamağında sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, anlama, inceleme, ayırma, bölme, yardımcı fikir, ana fikir şeklindedir.

239.

"Kalbim Unut Bu Şiiri" diye yazarken bile "Kalbim Unutma Bu Şiiri" diyen bir ses duyulur sözcüklerin arasından. Neşet Ertaş'ın "Kalpten kalbe bir yol vardır, görünmez." dediği gibi... Ahmet Telli, kalbiyle yazar, kalbe yazar ve yazdıkları kalbe ulaşır. Gönül adamı dedikleri türden bir genişlik değildir bu. Tüm yaşadıklarına ve acılara rağmen hüzünle gülümseyen bir şiirin, düşünceyi ihmal etmeden genişlemesi, soluk almasıdır, sözünü ettiğim. Bu, olsa olsa Telli'nin kalp coğrafyasının büyüklüğü ve enginliğinden kaynaklanır.

Bu parçada Ahmet Telli'yle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmiştir?

- A) Duygu dünyasına   B) Sözcük evrenine
C) Yenilikçi tavrına   D) Şiirinin kurgusuna
E) Sanatsal tutumuna

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyindeki kazanımlar, bir düşünce paragrafının anlam bütünlüğünü kavramak maksadıyla neden sonuç ilişkisi kurarak parçalarına ayırmadır. Bu parçaların doğru okunup çözümlenmesi, parçalar arasındaki ilişkilerin tahlili ve bu şekilde sonuca gitme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bu soruda sunduğu paragrafta ‘‘Ahmet Telli’’ ile ilgili hangisine değinilmiştir’’ şeklinde bir soru yönelmiştir. Burada öğrenciye düşen davranış okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etki gücüne ve bağlantıya dikkat ederek Ahmet Telli’ nin duygu dünyasını metinden çıkarabilmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümleme, tahlil, inceleme, irdeleme şeklindedir.

240.

Toplum ile sanat arasında öyle bir bağ vardır ki bir toplumun bütün özelliklerini onun sanatsal birikiminde okumak mümkündür. Sanat, sanatçının iç dünyasını dışa yansıtan ayna olduğu gibi, toplumların da aynasıdır. Sanatçı içinde bulunduğu toplumu etkilemekle kalmaz, toplumsal koşullardan da büyük ölçüde etkilenir. Bu dengenin kurulup işlediği toplumlarda, birikim ve değerler gelecek kuşaklara sanat aracılığıyla taşınabilir.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Her sanat eseri bir ruhun ifadesi, bir şahsiyetin göstergesidir.
B) Sanatçı toplumun değişim ve dönüşümüne öncülük edebilecek bir konumdadır.
C) Toplumların geçmişine ait özellikler ve gelişmeler sanat eserlerinde gözlemlenebilir.
D) Sanat ve toplum arasında göz ardı edilemeyecek kadar güçlü bir ilişki vardır.
E) Gelecek nesillerin beğenisi sanat eserinin tasarımında belirleyicidir.

Bilişsel Analiz: Bir düşünceyi veya bir düşünce paragrafını ilkelere dayanarak tahlil etme, düşünce yazısını inceleme, bunu bir kanaate dayandırma, o konu hakkında karar verme, hüküm verme, yargıda bulunma, karara varma; bilişsel taksonomiye göre değerlendirme basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Karar verme, kanaate varma, yargıda bulunma şeklindedir.

241.

Genlerimizde kayıtlı olan göz ve saç rengi gibi özelliklerin kodlan kesindir. Herhangi bir travma veya sıkıntı hâlinde yakalanma riskine sahip olduğumuz rahatsızlıklar da genlerimizde yer alır. Örneğin aynı olay karşısında kimimiz kalp krizi geçirme riskine sahipken kimimiz depresyona gime eğilimindedir. Burada dikkat edilmesi gereken, genlerimizde kayıtlı olan şeyin "risk" veya "eğilim" olup olmadığıdır. Yani mutlaka kalp krizi geçirecek diye genlerimizde kesin bir kod yoktur. Yaşadığımız herhangi bir olumsuzluk sonrasında yakınlarımızdan göreceğimiz destek, peşi sıra gelen güzel bir olay, bakış açımızın değişmesiyle olaya yüklediğimiz yeni anlam; bizi karamsarlıktan uzaklaştırarak farklı bir tarafa da yönlendirebilir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz?

- A) Bazı fiziksel özellikleri taşıyan genlerin değişmeyen kodları bulunabilir.
- B) Benzer durum karşısında kişilerin yaşayacakları olumsuzluklar farklılık gösterebilir.
- C) Genlerde risk olarak kodlanan özellikler, çevre etkileşimi sonucunda değişebilir.
- D) Üzücü olaylar sonucunda oluşabilecek durumlar, genlerden kaynaklanabilir.
- E) Genlerde yer alan risk faktörleri insanların olaylara bakışını etkileyebilir.

242.

Sevgili arkadaşlarım, öykülerinizde güzel bir cümle bulup sonra onun sürüklendiği yere gitmek gibi bir illet tespit ettim. Öncelikle şunu söylemek zorundayım: Cümlelerinize âşık olmamalısınız! Sözlerimi tuhaf bulmayın. Her yazar, bulduğu bir sözcüğe hatta kurduğu bir cümleye âşık olmaz mı? Olur. Bazen hoştur bu ama iyi yazar, silkinip kendine gelendir. Haydi diyelim ki kendinize gelemediniz, o hâlde kaybolacağınızı bilin. Kaybolmayın! Ha, kaybolmak da bir tercih dediniz. O zaman da keşiflerle dönün. ---.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Genç kalemlerin bu yaygın hastalığa tutulması olağan bir durumdur
- B) Zaten edebiyat, daha önce duyulmamış, özgün parçaların bileşimidir
- C) Ulaşmayı hedeflediğiniz eseri sevmek zorunda olduğunuzu da aklınızdan çıkarmayın
- D) Uyandırmak istediğiniz imgeye hizmet edecek şekilde sunun ayrıntıları
- E) Dilin size verdiği gücün büyümesine kapılıp gitmemeye de gayret edin

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, bir bilgi bütünü olan paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki etkileşimi sezmeyi öğrenciye ödev vermiştir. Bir paragrafın yardımcı fikirlerini bulma bütünlük içinde verilen paragrafı yardımcı fikirlerine yani parçalarına ayırmakla mümkün olur. Bu açıdan öğrencinin üst düzey zihinsel becerileri kullanması beklenmektedir. Soru hazırlanışı itibarıyla analiz basamağında bir sorudur. Öğrencinin analiz yeteneğini ölçen bir soru olarak yöneltilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paragrafın analizi, tahlil, etkileşim, küçük parçalara bölme şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir. Sentez, düşüncenin ayrı parçalarını mantık ilkelerine uygun bir şekilde bir araya getirme, tümevarım yöntemiyle bir bütün inşa etme sürecidir. Sentez becerisi bir öğrencide en çok aranan zihinsel işlemidir; çünkü yaratıcı beyinler ve bu beyinlerin ürettiği düşünceler, özgür ve özgün fikirler öğrencilerin sentez basamağını kullanmasıyla mümkündür. Soru hazırlayıcı, öğrenciye bir paragraf sorusu yöneltilmiş ve öğrenciden eksik parçaları birleştirerek bir bütün inşa etme ödevi vermiştir. Yukarıdaki sentez kavramının tanımında hareketle "Sentez, parçaları belli bir düzen içinde birleştirerek özgün bir eser veya yaratım oluşturma işlemidir" öğrenciden paragrafı doğru okuması ve anlaması metnin eksik parçalarını birleştirmek suretiyle bir bütün oluşturmaya beklenmektedir. Yöneltilen bu soru üst düzey zihinsel becerilerden biri olan sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

243.

En basitinden en karmaşığına kadar birçok buluş, hayata geçmeden önce uzak bir hayalden ibarettir. Bu noktada yapılamaz, gidilemez gibi sınırlamalar insanları bir anlamda tahrir eder. ---. Çünkü olanaksız boyunu eğmeme, meydan okuma içgüdüsel bir davranıştır. Kuşkusuz cesaret, bilimde olmazsa olmazlardan biri ve bilim insanlarında itici güç oluşturan bir unsur. Popper, olanaksız deneyin bilim insanlarını "cesur tahminler yapan ve kendi tahminlerini çürütme yolunda ciddi çabalar gösteren kişiler" olarak tanımlar.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Olmaz deneni gerçekleştirme isteğı, insan doğasındaki temel unsurlardandır
- B) En uzak ihtimaller bile yoğun bir çabayla günün birinde gerçeğe dönüşür
- C) Çok bilinen bir atasözü, talihin cesur insanlardan yana olduğunu söyler
- D) Bilimdeki her buluş ve yenilik, doğanın engellerine bir meydan okumadır
- E) Bilimsel başarının temelinde öğrenme isteğı ve kişisel gayret vardır

Bilişsel Düzey: Parçadan bütüne gitme, cümleler arasında ilişki kurarak bir düzen ve ardı şıklık ile paragrafı meydana getirme sentez işlemidir. Soru hazırlayıcı, öğrenciden metindeki boşluğu doldurmasını istemiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru yanıtlayabilmesi, paragrafı doğru anlamasına ve eksik olan cümleyi tespit edip tamamlamasına bağlıdır. Bu aslında üst düzey düşünme becerileri ve işlemlerinden tümevarımsal yöntem ile bilişsel taksonomide sentez basamağıyla açıklanır. Bu anlamda yöneltilen soru sentez basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Birleştirme, inşa etme, özgün ürün oluşturma şeklindedir.

244.

Yaşı ilerledikçe insan çocukluğunun bahçelerini nerede arar? Belleğimiz bizi ninnilere, saklambaç oyunlarına, uçurtmaların iplerine nasıl götürür? Nasıl canları çocuklukta eski çarşılar, panayır yerleri, bayram sabahları? Bizi bir yerlerde bekler mi buğday başakları arasına yuvasını yapan tarla kuşu? Yoksa büyüdüğümüz için ödediğimiz bedel kaybetmek midir doğduğumuz evi, sokağı, köyü? Yitirdiysek eğer, nasıl yaşatmalı onları anılardan çıkarıp?

Bu parçada;

- I. sitem,
- II. hüzün,
- III. özlem

duygularından hangileri belirgindir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

Bilişsel Beceri: Analiz becerisi bütünden parçaya gitme yani tümdengelim düşünme metodunu işe koşan bir beceridir. Soru hazırlayıcı bir samimi bir dil kullanıp bir deneme yazısı sunarak öğrenciden analiz becerisini kullanmak suretiyle parçanın içine hakim olan önemli duygu noktalarını tespit etmesini beklemektedir. Bu da parçayı doğru okuyup anlamakla mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Bu soru için; tahlil, karşılaştırma, tespit etme, inceleme, ayırma, seçme şeklindedir.

245.

Andy Weir aslında bir bilgisayar programcısı ama hayat hikâyesinin bizi daha çok ilgilendiren yanı, çocukluğundan beri bilim kurgu edebiyatına tutkun olması. Yazıp çizmeye de genç yaşlarda başlıyor. Tamamladığı ilk roman taslağı yayınevinden ret cevabı alınca bu kitabı kendi sitesinde yayımlıyor. Sonrası tam bir başarı hikâyesi. Büyük ilgiyle karşılanan kitaba yayınevlerinden teklifler yağıyor. Okurlar tarafından 2014'ün en iyi bilim kurgu romanı seçilen kitap, bol övgü ve birçok ödül alıyor. En nihayetinde, romanın yayın hakları da satın alınıyor ve sinemaya uyarlanıp dünyanın birçok ülkesinde gösterime giriyor.

Bu parçada Andy Weir ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Esas mesleği dışında başka bir işle meşgul olduğuna
- B) İlk yazma denemelerine erken yaşlarda başladığına
- C) Karşılaştığı sorunu aşmak için bir çözüm geliştirdiğine
- D) Okumaktan hoşlandığı türde başarılı bir yazar olduğuna
- E) Eserini sinema izleyicisini düşünerek kaleme aldığına

246.

Günümüzde kara parçalarının sekizde biri gibi önemli bir kısmı koruma altına alınmış durumdadır. Dünyada yüz binin üzerinde koruma alanı bulunmaktadır. Bunların kapladığı alan, Çin ve Hindistan'ın toplam büyüklüğüne eşittir. Bu alanların tarihte hiç görülmediği kadar büyük olması, yaşama alanlarını korumanın bir zorunluluk olduğu anlayışının geliştiğine işaret ediyor. Dahası bu genişleme, endüstriyel gelişmeye de bir engel teşkil etmiyor. Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği, bir raporunda yaşam alanlarını koruma altına almayı, doğanın korunmasına yönelik yapılmış en önemli yatırım olarak gösteriyor.

Bu parçada koruma alanlarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Dünyanın dikkate değer bir bölümünü içine aldığına
- B) Doğayı korumada uygun bir yol olarak görüldüğüne
- C) Sanayi üzerinde olumsuz bir etkisi bulunmadığına
- D) Toplumların geçmişte bu konuya önem vermediğine
- E) Dünyayı koruma gerekliliğinin bir sonucu olduğuna

Bilişsel Düzey: Analiz, somut ya da soyut bir konuyu bileşenlerine ayırarak ve bu bileşenler arasındaki ilişkilerin etkileşiminden hareketle sonuca gitme yoludur. Soru hazırlayıcı, açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf sunmuştur. Paragraflar bünyelerinde birçok yardımcı fikir bulundurur. Paragraf bir bütünsel paragrafı oluşturan bütün cümleler bütünü oluşturan parçalardır. Burada öğrenciye düşen ödev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir. Bu zihinsel eylemler, üst düzey bilişsel becerileri gerektirir. Öğrencinin soruyu doğru yanıtlaması analiz becerisini kullanmasıyla mümkündür. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Karmaşık bir düşünce paragrafını doğru anlamak, doğru okumaya bağlıdır. Düşünceyi oluşturan bileşenler, kompleks bir düşüncenin parçalarıdır. Paragrafı doğru okuyan ve anlayan öğrenci, cümleler arasındaki bağlantıları fark eder. Yukarıdaki paragrafta öğrenciden düşünceyi oluşturan bileşenleri doğru tahlil etmesi, derin bir incelemeden sonra, analiz ödevini yerine getirmesi beklenmektedir. Bu anlamda soru analiz basamağında yöneltilmiş bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: okuduğunu anlama, tahlil etme, inceleme şeklindedir.

247.

Yakın zamanda hiç Balkan kökenli bir yazarın romanını okudunuz mu? Veya Balkan kökenli bir yazar ismi sorulsa bir çırpıda cevaplayabilir misiniz? Muhtemelen sayacağınız isimlerin çoğu eserlerini ya İngilizce ya Fransızca ya da Almanca yazmıştır. İsmail Kadare, Herta Müller, Norman Manea, Elias Canetti, Miroslav Penkov... Listeyi daha da uzatabiliriz. Aralarında ödüllü hatta Nobel ödüllü yazarlar da var. Fakat kendi dillerinde eser veren Balkan kökenli yazarlar gölgede kalmıştır. Kendi içindeki bütünlüğü ve çeşitliliği ile Balkan edebiyatını temsil etseler de yabancı okurlar için hâlâ bilinen yazarlar arasında değiller maalesef.

Bu parçada Balkan edebiyatı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yazarların kültürel zenginliği sergileme kaygısı taşıdığına
- B) Kimi yazarların ana dillerinden başka dillerde yazmayı tercih ettiğine
- C) Dünya çapında başarı kazanmış yazarların bulunduğu
- D) Yabancı okur kitlesi tarafından yeterince tanınmadığına
- E) Yerel dillerde yazılmış eserlerin gerekli ilgiyi görmediğine

248.

Erteleme, zor veya istenmeyen işlerden kaçınma, hepimizin zaman zaman içine düştüğü bir durum. Belirli işleri "sonra" yapmaya karar veririz. "Sonra" geldiğinde ise bir sonraki "sonra"ya geçeriz. Bu durum, her erteleme kararının verdiği anlık ferahlamayla bir süre böyle devam eder. Ancak öyle bir an gelir ki erteleyecek "sonra"ımız kalmaz. İşte o zaman bir sıkıntı kendini gösterir ve panik içinde çalışmaya koyuluruz.

Bu parçadan hareketle "erteleme"yle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Yaygın görülen bir davranış biçimi olduğu
- B) Kısa süreli bir rahatlık sağladığı
- C) Önüne geçilemeyen bir rahatsızlık olduğu
- D) Kişiler üzerinde benzer etkiler yarattığı
- E) Belli bir sürecin ardından son bulduğu

Bilişsel Düzey: Her cümle paragrafın bileşenidir. Bütünlük içinde sunulan paragrafın incelenip birbiri ardına sıralanan cümleler arasında bağlantı kurma, bu cümleleri ilişkilendirme ve paragrafta bahsedilmeyen, değinilmeyen ifadeleri bulup çıkarma analiz becerisiyle ilgilidir. Bir paragrafın bahsettiği ya da değindiği düşünceleri tespit etmek, metni okuyup anlama, iyice analiz etmekle mümkündür. Bu yüzden paragrafın tahlili, derin analizi gerekmektedir. Soru hazırlayıcı, birçok yardımcı fikir barındıran paragrafı bir bilgi bütünü olarak öğrenciye sunmuştur. Paragrafı, küçük parçalara ayırmayı ve bu parçalar arasında bağlantı kurmayı, paragrafın derin analizini ve seçenekler ile cümleler arasındaki ilişkiyi bulmayı; hangi ifadenin paragrafta yer almadığının tespitini öğrenciye ödev olarak vermiştir. Bu anlamda soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma

Bilişsel Düzey: Analiz basamağı, bir paragrafı oluşturan cümleleri ve düşünceleri bileşenlere ayırdığımız düşünme işlemidir. Analiz bütünü parçalarına ayırmayı, bir fikri ya da paragrafı derinlemesine incelemeyi ve bölümlere ayırmayı içerir. Adayların analiz düzeyindeki soruları cevaplama üst düzey düşünme becerilerine bağlıdır. Analiz bütünü parçalarına ayırma suretiyle oluşur. Bu anlamda öğrenciden beklenen, üst düzey zihinsel becerilerden biri olan analiz yeteneğini işe koşmasıdır. Burada öğrenciye düşen görev, okuduğunu doğru anlama, tahlil etme ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki etkileşime ve ilişkiye dikkat etmektir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, yardımcı fikri bulma şeklindedir.

249.

(I) XV. yüzyılın ikinci yarısında Erzgebirge ve Alp Dağları ile Schneeberg'de gümüş yatakları bulundu. (II) Böylece gümüş miktarında muhteşem bir artış oldu ve dönemin pek çok darphanesi bu madenle dolup taştı. (III) Gümüş bolluğu Avrupa'da para basımının çehresini değiştiren bir reforma da öncülük etti. (IV) 1472 yılında Venedik'te başlayan bu reformla birlikte ilk kez ince, yassı Orta Çağ sikkelerinden daha kalın ve sağlam sikkeler basıldı. (V) Orta Çağ boyunca Avrupa'daki sikkelerin tümü altın veya gümüş üzerine basılıyordu. (VI) Hatta bu sikkeler öylesine incedi ki bir elin parmakları arasında kolayca kınılabiliyordu. (VII) Oysa Venedik'teki yeni sikkeler kesinlikle kıvrılıp bükülemeyecek kalınlığa sahipti.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede nesnel bir anlatım vardır.
- B) II. cümlede öznellik söz konusudur.
- C) III. cümlede genelleme yapılmıştır.
- D) IV. cümlede karşılaştırma yapılmıştır.

250.

(I) XV. yüzyılın ikinci yarısında Erzgebirge ve Alp Dağları ile Schneeberg'de gümüş yatakları bulundu. (II) Böylece gümüş miktarında muhteşem bir artış oldu ve dönemin pek çok darphanesi bu madenle dolup taştı. (III) Gümüş bolluğu Avrupa'da para basımının çehresini değiştiren bir reforma da öncülük etti. (IV) 1472 yılında Venedik'te başlayan bu reformla birlikte ilk kez ince, yassı Orta Çağ sikkelerinden daha kalın ve sağlam sikkeler basıldı. (V) Orta Çağ boyunca Avrupa'daki sikkelerin tümü altın veya gümüş üzerine basılıyordu. (VI) Hatta bu sikkeler öylesine incedi ki bir elin parmakları arasında kolayca kınılabiliyordu. (VII) Oysa Venedik'teki yeni sikkeler kesinlikle kıvrılıp bükülemeyecek kalınlığa sahipti.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Farklı bölgelerde bulunan gümüş kaynaklarına
- B) Gümüş madeninin para basımındaki rolüne
- C) Venedik'te basılan paraların niteliklerine
- D) Darphanelerin teknik açıdan özelliklerine
- E) Avrupa'da basılan paralardaki değişikliklere

Bilişsel Düzey: Soru hazırlayıcı, adaydan metni doğru okuyup anlamasını beklemekte bunun yanında geçmiş öğrenmelerini düşünüp geri getirmesini istemektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde yöneltilen soru bilgi basamağının işe koşulması gereken bir sorudur. Soru bilgi basamağından geçip terimsel olarak betimleme, karşılaştırma, benzetme, öneri, kişileştirme konularını örnekleme ve bilginin transferini gerektirmektedir. Bilgi düzeyinde kazanılan bir edimin öğrenci tarafından özümsemesi, bilginin örneklendirilmesi kavrama basamağıyla açıklanır.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, transfer, örnekleme seklindedir.

Bilişsel Düzey: Analiz düzeyindeki kazanımlar, bir düşünce paragrafının anlam bütünlüğünü kavramak maksadıyla neden sonuç ilişkisi kurarak parçalarına ayırmadır. Bu parçaların doğru okunup tahlili, parçalar arasındaki ilişkilerin çözümlenmesi ve bu şekilde sonuca gitme analiz basamağıyla açıklanır. Soru hazırlayıcı bilgi verici açıklayıcı anlatım tekniğini kullanarak bütünlük içinde bir paragraf oluşturmuştur. Burada öğrenciye düşen görev okuduğunu doğru anlama ve yorumlama becerisini kullanma; bütünü oluşturan parçalar arasındaki tesir gücüne ve bağlantıya dikkat etmektir. Bu anlamda yöneltilen soru analiz düzeyinde bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, ilişkilendirme, neden sonuç ilişkisi, çözümlenme yardımcı fikri bulma seklindedir.

251.

(I) Dünyada bilinen en eski halı, Orta Asya'da Pazırık Kurganı'nda bulunan halıdır. (II) Bugün Rusya'daki Hermitage Müzesi'nde korunan bu halı, Türklerin göçebe alışkanlıklarını açıkça gözler önüne seriyor. (III) Yaklaşık 2600 yıl önce dokunan bu halıdan günümüze kadar binlerce çeşit halı dokundu. (IV) Bu halılar sadece ihtiyaçlarımızı karşılamakla kalmadı, aynı zamanda her bir ilmeğinde insana ait tüm duyguları desenlerle, renklerle veya sembollerle ortaya koydu. (V) Bugün hâlâ duyguların tercümanı olmaya devam eden Türk el dokuma halıları ilk kez 1843 yılında Sultan Abdülmecit tarafından Hereke'de kurulan fabrika ile adını tüm dünyaya duyurdu.

Bu parçadan kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sultan Abdülmecit Türk halısını dünyaya tanıtmada öncü rol oynamıştır.
- B) Pazırık'ta bulunan halı, dünyada dokunmuş ilk Türk halısıdır.
- C) Türk halıları, XIX. yüzyıla kadar Rusya haricindeki ülkelerde bilinmiyordu.
- D) Türk halı dokumacılığında işlevselliğinden çok estetik ön plandadır.
- E) Halı dokumacılığının, Türk göçebe kültüründe vazgeçilmez bir yeri vardır.

252.

(I) Dünyada bilinen en eski halı, Orta Asya'da Pazırık Kurganı'nda bulunan halıdır. (II) Bugün Rusya'daki Hermitage Müzesi'nde korunan bu halı, Türklerin göçebe alışkanlıklarını açıkça gözler önüne seriyor. (III) Yaklaşık 2600 yıl önce dokunan bu halıdan günümüze kadar binlerce çeşit halı dokundu. (IV) Bu halılar sadece ihtiyaçlarımızı karşılamakla kalmadı, aynı zamanda her bir ilmeğinde insana ait tüm duyguları desenlerle, renklerle veya sembollerle ortaya koydu. (V) Bugün hâlâ duyguların tercümanı olmaya devam eden Türk el dokuma halıları ilk kez 1843 yılında Sultan Abdülmecit tarafından Hereke'de kurulan fabrika ile adını tüm dünyaya duyurdu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde kişisel görüşe yer verilmemiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve V

Bilişsel Düzey: Bir düşünce yazısını iyi anlamak, yazarının dayandığı savları, kanaatleri veya değerleri düşünmekle mümkündür. Yazarın metinde yer verdiği yardımcı fikirler ve ana düşünce metnin anlaşılmasında çok önemli bir etkidir; çünkü düşünce paragraflarında yazar, değerlerini ve kanaatini ana fikir veya yardımcı fikirlerin içine gizler. Soru hazırlayıcı öğrenciye bu metinde kesin olarak çıkarılacak yargı nedir şeklinde bir soru yöneltmiştir. Öğrencinin bu soruyu doğru çözmesi, paragrafı doğru analiz etmesiyle mümkündür. Öğrenci okuduğunu doğru anlama ve yorumlama yeteneğini kullanarak, cümleler arasındaki ilişkileri dikkate alarak, bütünü iyi tahlil ederek, metnin ana fikrini bulacaktır. Bu anlamda yöneltilen soru analiz basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu anlama, çözümleme, ilişkilendirme, yardımcı fikirleri bulma, ana fikri bulma şeklindedir.

Bilişsel Düzey: Öğrencinin bilgi düzeyinde öğrendiği, kavrama düzeyinde idrak ettiği bilgiyi farklı bir sorunla karşılaştığında uygulaması beklenir. Bu açıdan öğrencinin anladığı bilgiyi uygulaması gerekir. Kazanılan bilginin yeni duruma transferinin birincil koşulu iyi öğrenilmesidir. Uygulama becerisini kullanabilmesi için daha önce edinilen bilgilerin yeni sorunla karşılaşıldığında hemen hatırlanıp kullanılması şarttır. Soru hazırlayıcı öğrencinin önceden öğrendiği kişisel görüş (öznel) kavramını bu sorunun çözümünde kullanmasını beklemektedir. Bu anlamda yöneltilen soru uygulama basamağında bir sorudur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, transfer, uygulama şeklindedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

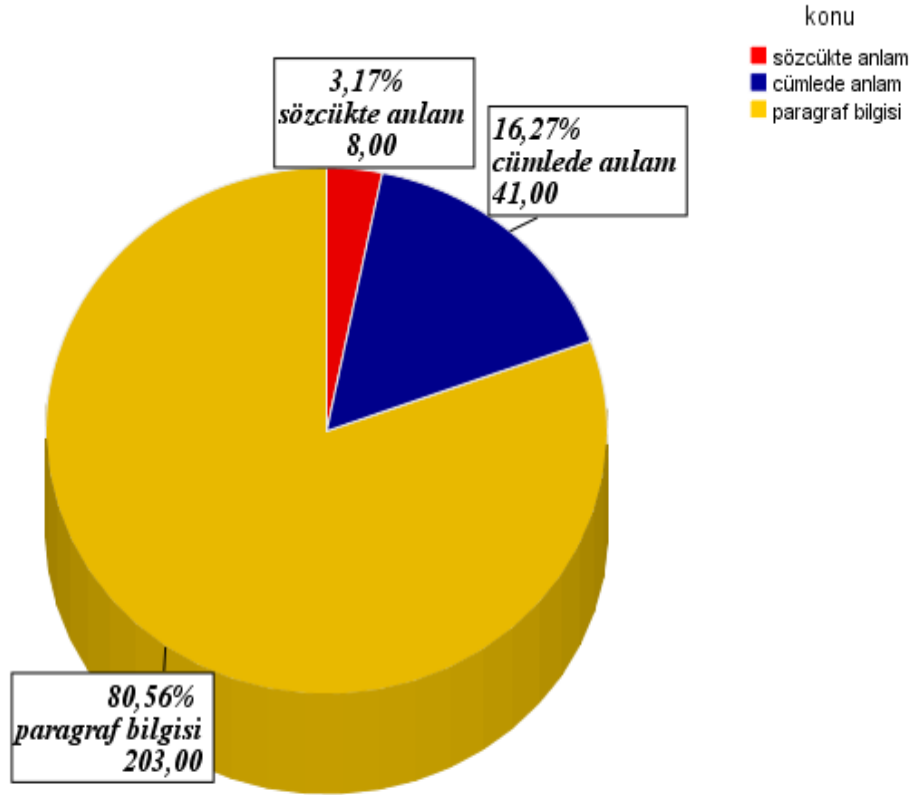
5. BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. 1. Alt Probleme Dayalı Bulgular:

- 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen ‘‘ Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi’’ sorularının konularına göre yıl bazında nasıl bir dağılım göstermektedir?

Grafik 1:

2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Konularına Göre Dağılımını Gösteren Grafik:

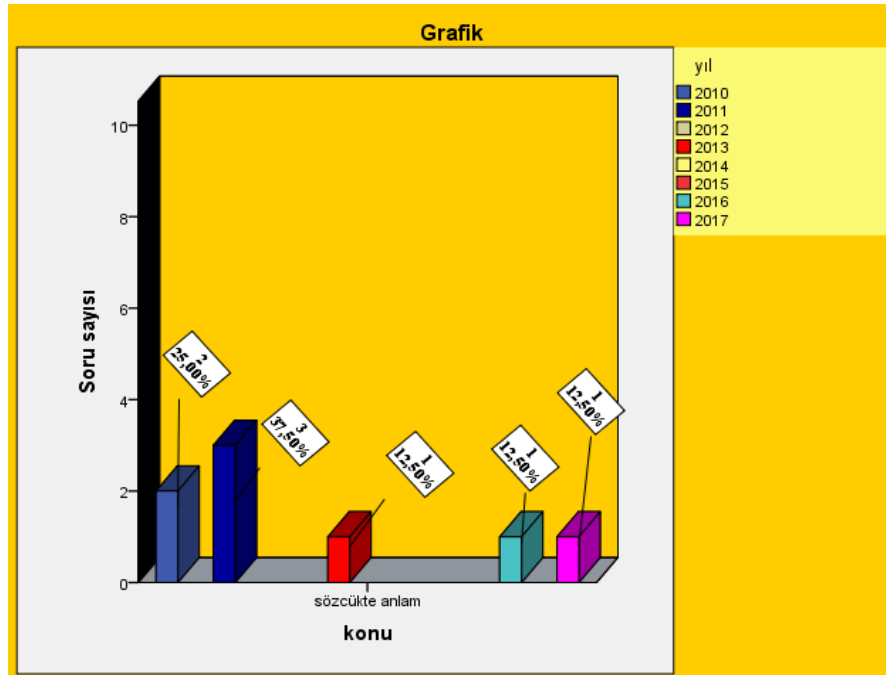
- ÖSYM sözcüğün cümle içindeki anlamına, yönelttiği sorularda çok yer vermemiştir. 2010- 2017 yılları arasında gerçekleştirilen YGS sisteminde

Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi sorularının sözcükte anlam bilgisi sorularına oranı %3,17'dir.

- ÖSYM cümlelerin anlamına ya da cümlede anlam konusuna paragraf ve metni anlama yorumlama ya da yapıca inceleme konusu kadar değil; ama hatırı sayılır bir oranla yer vermiştir. Bu oran %16,27'dir.
- ÖSYM, öğrencilerin bir paragrafı okuma eylemine dönüştürmesi, kavraması okuduğunu yorumlaması yapıca incelemesi gibi bilgi ve becerilere %80,56'lık bir oranla yer vermiştir. Anlaşıyor ki ÖSYM, metin sorularını anlayan ve çeşitli bilişsel süreçlerden geçirerek doğru yanıtlayan öğrencileri seçmek istemekte ve üniversitelere bu anlamda okuduğunu anlayan daha nitelikli öğrencileri yerleştirmek tercihindedir. Paragraf bilgisi konusuna hâkim; okuduğunu anlayan, yorumlayan ve bilişsel süreçlerden geçirmek suretiyle doğru yanıtlayan öğrenciler, Türkçe testlerinde daha başarılı olmaktadır.

Grafik 2:

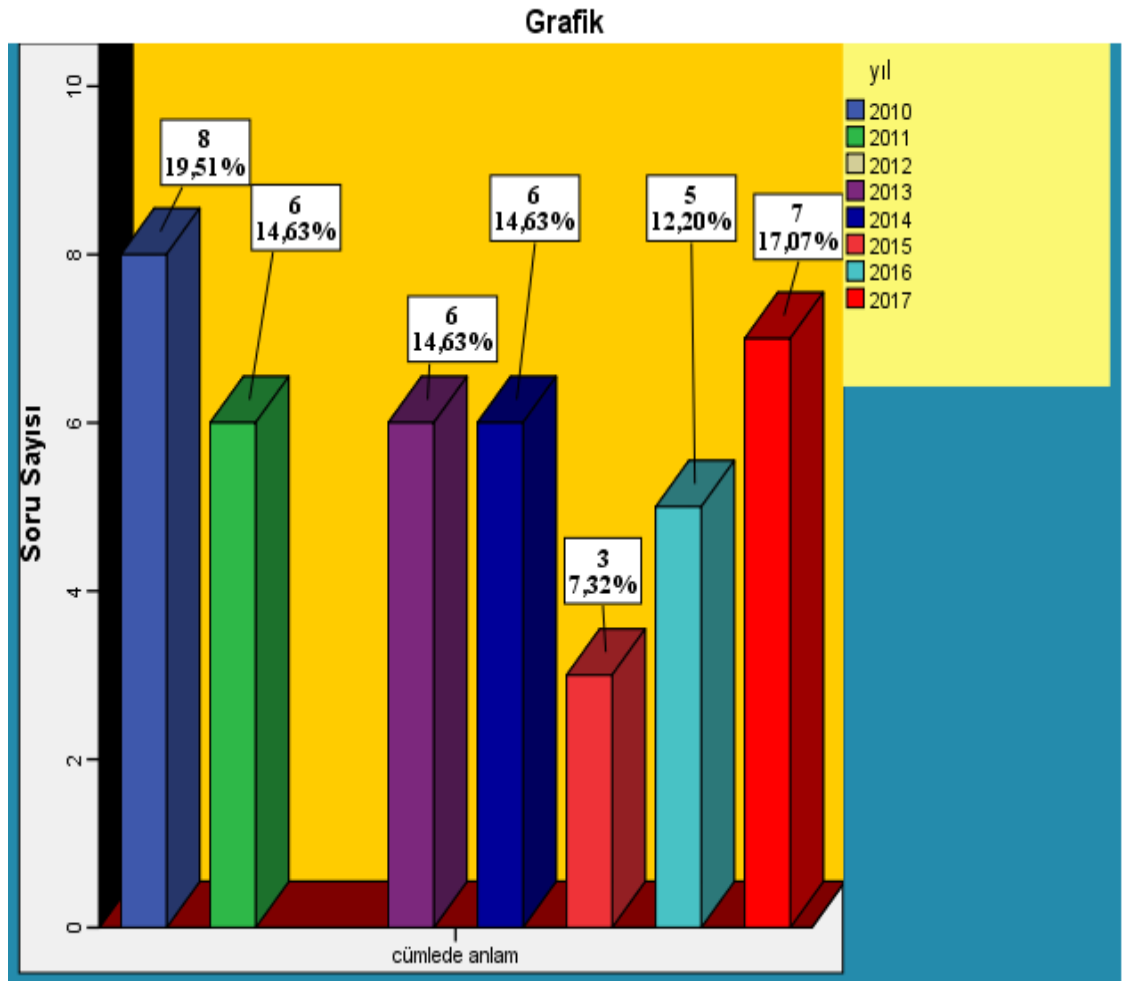
2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Sözcükte Anlam Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren Grafik:

- Sözcükte anlam konusundan 2010-2017 seneleri arasında 2010 yılında 2 soru, 2011 yılında 3 soru 2013 yılında 1 soru, 2016 yılında 1 soru ve son kez düzenlenen YGS Türkçe testinde 1 soru sorulmuştur. 2012, 2014, 2015 senelerinde sözcükte anlam ile ilgili soru sorulmamıştır. Sözcükte anlam konusunda ilk kez düzenlenen 2010 YGS'den son kez yapılan 2017 YGS'ye kadar toplam 8 soru yöneltilmiştir. Sözcükte anlam konusu, sorularının tüm anlam bilgisi sorularına (252) oranı %3,2'dir

Grafik:3

2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Cümlede Anlam Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren Grafik:

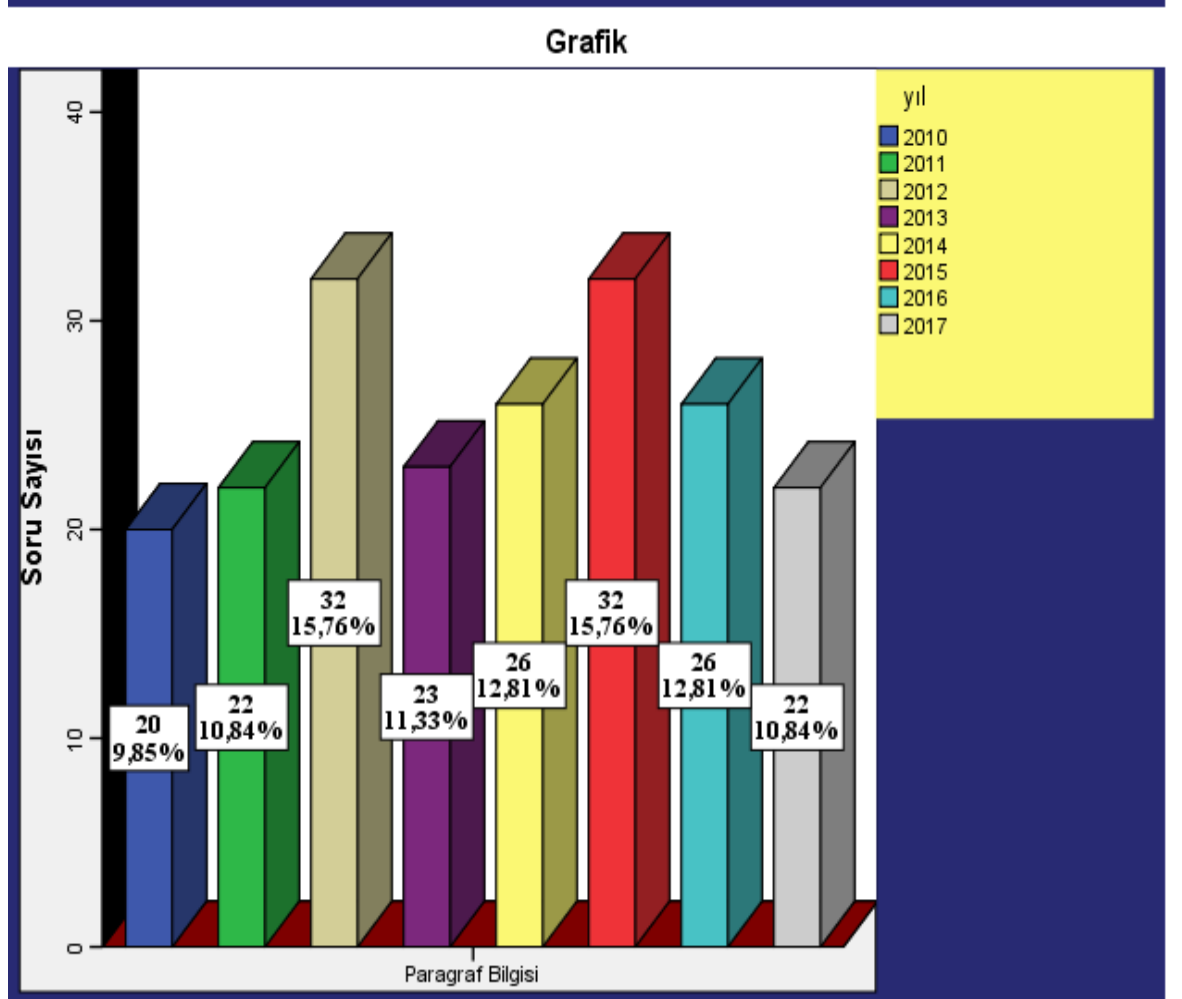
- Cümlede anlam konusunu içeren sorular ilk kez düzenlenen 2010 YGS'de 8 soru olarak bütün YGS yılları arasında en çok sorulan cümlede anlam sorusudur.

2011’de düzenlenen YGS’de ve 2017 yılında son kez düzenlenen YGS’ de ise 7 soru cümlede anlam konusundan gelmiştir. 2013 ve 2014 senelerinde cümlede anlam konusundan altışar soru gelmiş, 2015 yılında 3, 2016 yılında ise 4 soru sorulmuştur. Cümlede anlam konusundan 2012 senesinde hiç soru sorulmamıştır. Bütün yıllarda (2010-2017) cümlede anlam konusundan 41 soru öğrencilere yöneltilmiştir. 41 sorunun toplam 252 anlam bilgisi sorusuna oranı %16,3’tür.

Grafik 4:

2010-2017 Yılları Arasında Okuduğunu Anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularından Paragraf Bilgisi Sorularının Yıllara Göre Dağılımını Gösteren

Grafik:

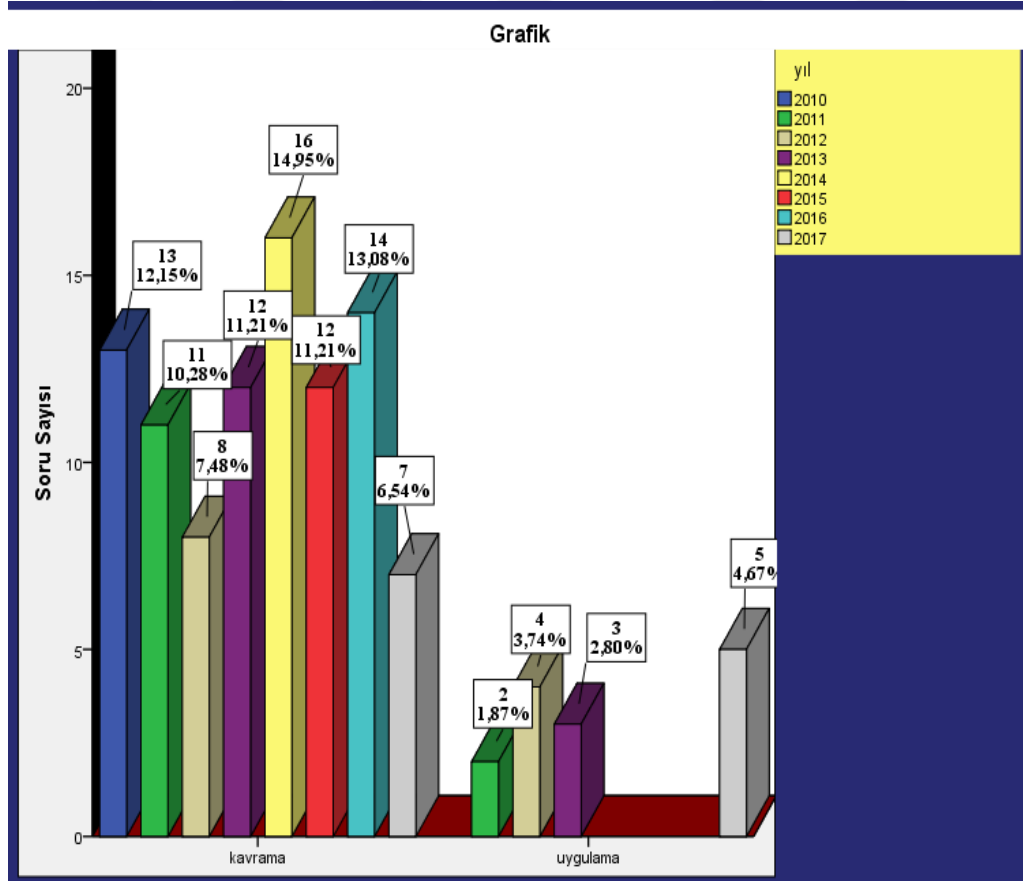
- YGS’de en çok paragraf bilgisi konusundan soru yöneltilmiştir. 2010 yılında 20 soru, 2011’de 21 soru, 2012’de 32 soru, 2013’te 23 soru, 2014 senesinde 26 soru, 2015 yılında 32 soru, 2016 yılında 27 ve son kez düzenlenen 2017 YGS’de 22 soru paragraf bilgisi konusundan gelmiştir. Paragraf bilgisi soruları bütün YGS tarihinde yöneltilen 252 okuduğunu anlama sorusunun 203 tanesini oluşturur. Bu çok büyük bir sayıdır. Paragraf bilgisi soruları toplam okuduğunu anlama sorularının (252) %80,3’ünü karşılar. Bu oran, bütün soruların 5’te 4’üne tekabül eder ki bu da çok büyük bir orandır.

5.2. 2. Alt Probleme Dayalı Bulgular:

- 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel süreç boyutları yıllara göre nasıl bir değişiklik göstermektedir?

Grafik:5

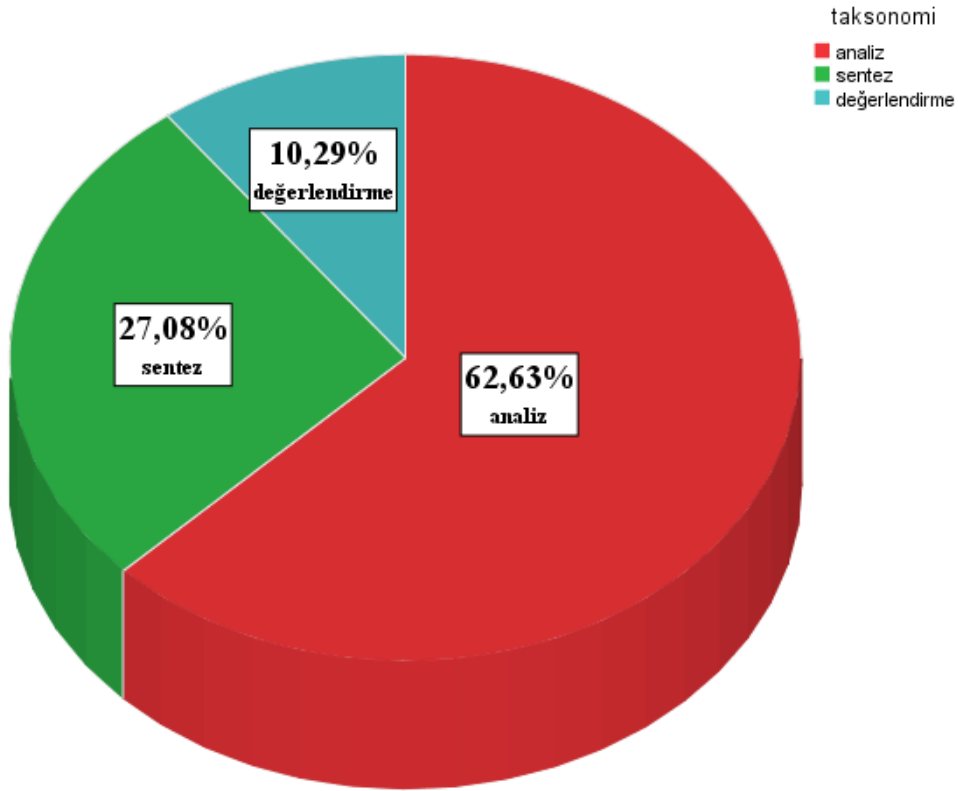
2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin Alt düzey Becerilerine Göre Yıl Bazlı Dağılımını Gösteren Grafik:

- Alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların sayısı ve oransal dağılımı verilmiştir.
- Bu verilerden hareketle okuduğunu anlamaya yönelik toplam 252 soru sorulmuş, bunun 107 tanesi alt düzey bilişsel becerileri(kavrama, uygulama) ölçen sorular; 145 tanesi ise üst düzey bilişsel becerileri(analiz, sentez, değerlendirme) ölçen sorular olduğu saptanmıştır.
- 2010-2017 yılları arasında Okuduğunu anlamaya yönelik yöneltilen Türkçe anlam bilgisi sorularından Bloom taksonomisine göre alt düzey bilişsel becerilerden bilgi basamağında soru sorulmamıştır.

Grafik:6

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin Üst düzey Becerilerine Göre Yıl Bazlı Dağılımını Gösteren Grafik:

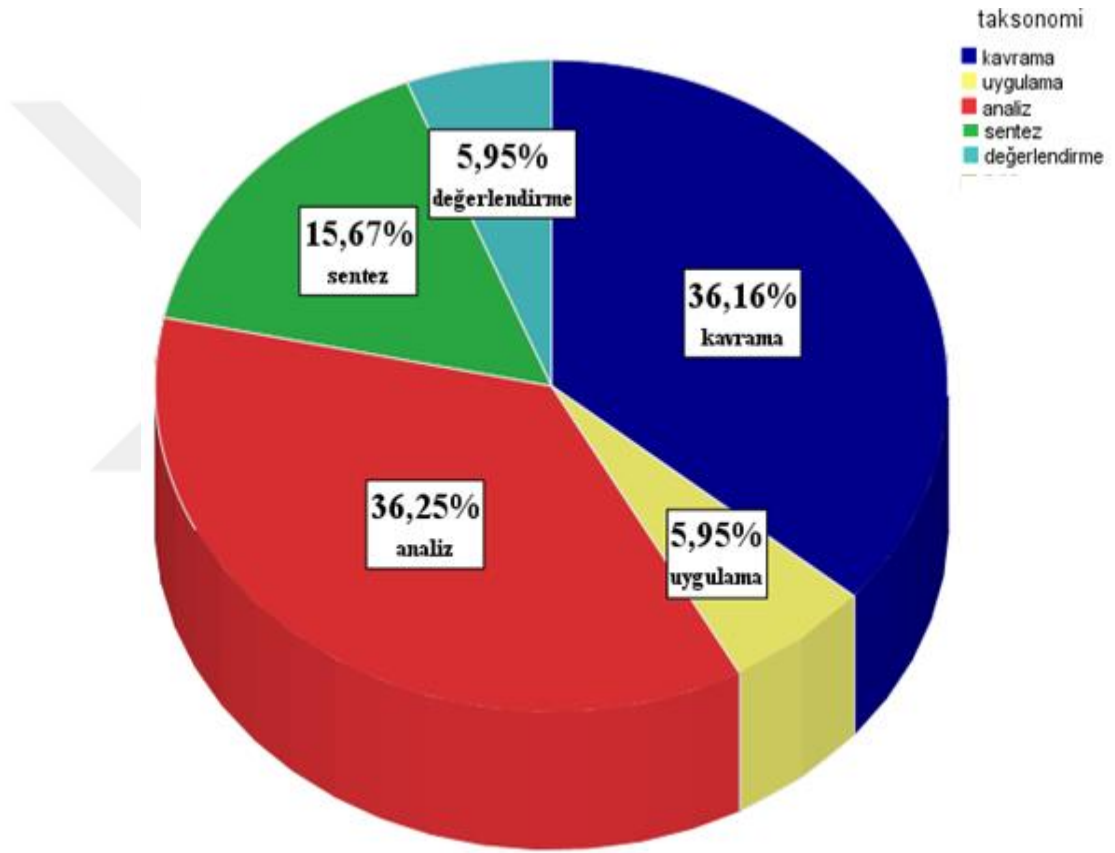

- Yöneltilen 252 sorunun 145 tanesi, üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorulardan meydana gelmiştir.

- Buna göre ''Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi'' sorularının 89 sorusu(%62,63), analiz düzeyinden gelmiştir.
- 38 soru(%27,08), sentez düzeyinden sorulmuştur.
- 18 soru(%10,29), değerlendirme düzeyinde sorulmuştur.

Grafik:7

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Dağılımını Gösteren Grafik:

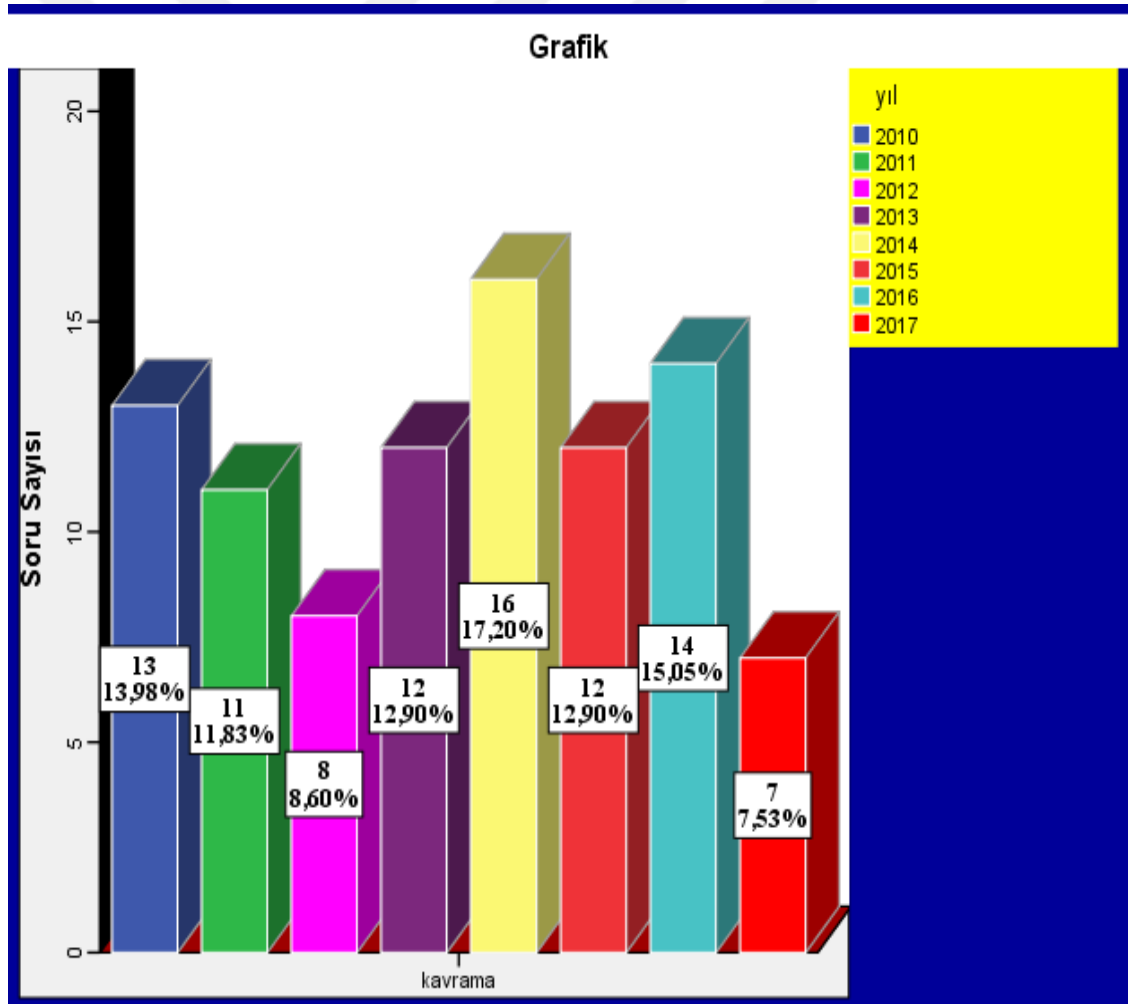

- Okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel alan taksonomisine göre dağılımı verilmiştir. Yöneltilen 252 sorunun %36,16'sı kavrama düzeyinde, %5,95'i uygulama düzeyinde; %36,25'i analiz, %15,67'si sentez, %5,95'i değerlendirme düzeyinde sorulmuştur. Bu anlamda yöneltilen sorular %42,12 alt düzey bilişsel becerileri ölçen sorulardan; %57,88'i üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorulardan oluşmuştur. Bu verilerden hareketle üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı alt düzey bilişsel becerileri ölçen sorulardan daha fazladır.

- Pasta grafiği incelendiğinde üst düzey becerileri ölçen soruların oranı kendi içinde çarpıktır. Analiz düzeyi en yüksek oranla %36,25 ile sorulmuşken değerlendirme düzeyini ölçen soruların oranı %5,95'te kalmıştır.
- 2010-2017 yılları arasında Okuduğunu anlamaya yönelik yöneltilen Türkçe anlam bilgisi sorularından Bloom taksonomisine göre alt düzey bilişsel becerilerden bilgi basamağında soru sorulmamıştır.

Grafik:8

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin kavrama basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik

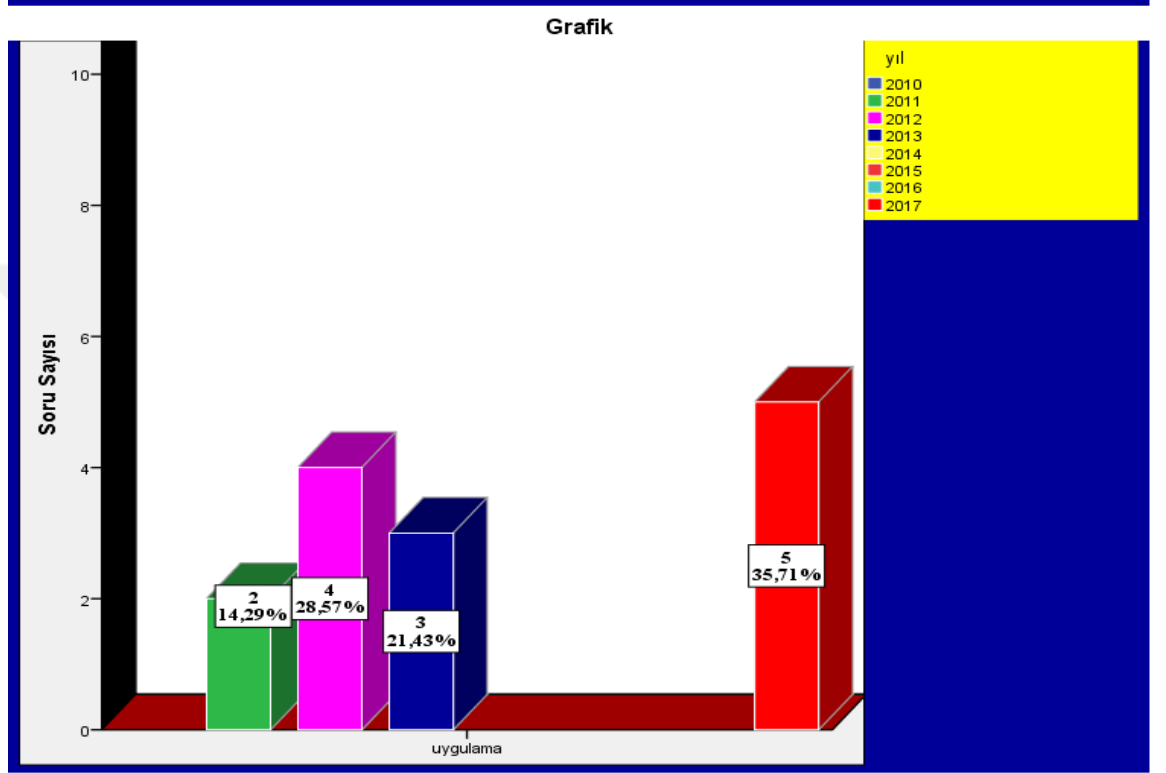

Bu grafikte kavrama basamağında yöneltilen soruların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği gösterilmiştir.

- Kavrama basamağından her yıl soru yöneltmiştir.
- Kavrama basamağından en çok soru, 2014 yılında sorulmuştur. 2014 yılında 16 soru kavrama basamağında sorulmuş olup 2010-2017 yıllarında yöneltilen toplam 93 kavrama sorusuna oranı %17,20'dir.
- Kavrama basamağından 2013 ve 2015 yıllarında on ikişer soru sorulmuş olup bu soruların yöneltilen toplam 93 soruya oranı %12,90'dır.
- 2014 yılında kavrama düzeyinden 14 soru yöneltmiştir. Yöneltilen soruların kavrama düzeyindeki bütün sorulara oranı, %15,05'tir.
- 2010 yılında kavrama basamağından 13 soru sorulmuş olup toplam yöneltilen soru sayısına oranı %13,98'dir.
- 2011 yılında kavrama düzeyinde 11 soru sorulmuş olup kavrama basamağındaki bütün sorulara oranı %13,98'dir.
- 2012 yılında kavrama başmağında, 8 soru sorulmuş bu soruların kavrama düzeyindeki bütün sorulara oranı %8,60'tır.
- Son kez uygulanan 2017 YGS'de kavrama düzeyinde 7 soru sorulmuş bu soruların yöneltilen kavrama düzeyindeki bütün sorulara oranı %7,53'tür.
- 2010-2017 yılları arasında "Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi" sorularında 93 kavrama sorusu sorulmuştur. Bu soruların okuduğunu anlamaya yönelik yöneltilen toplam 252 soruya oranı %36,16'dır.

Grafik:9

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin uygulama basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:

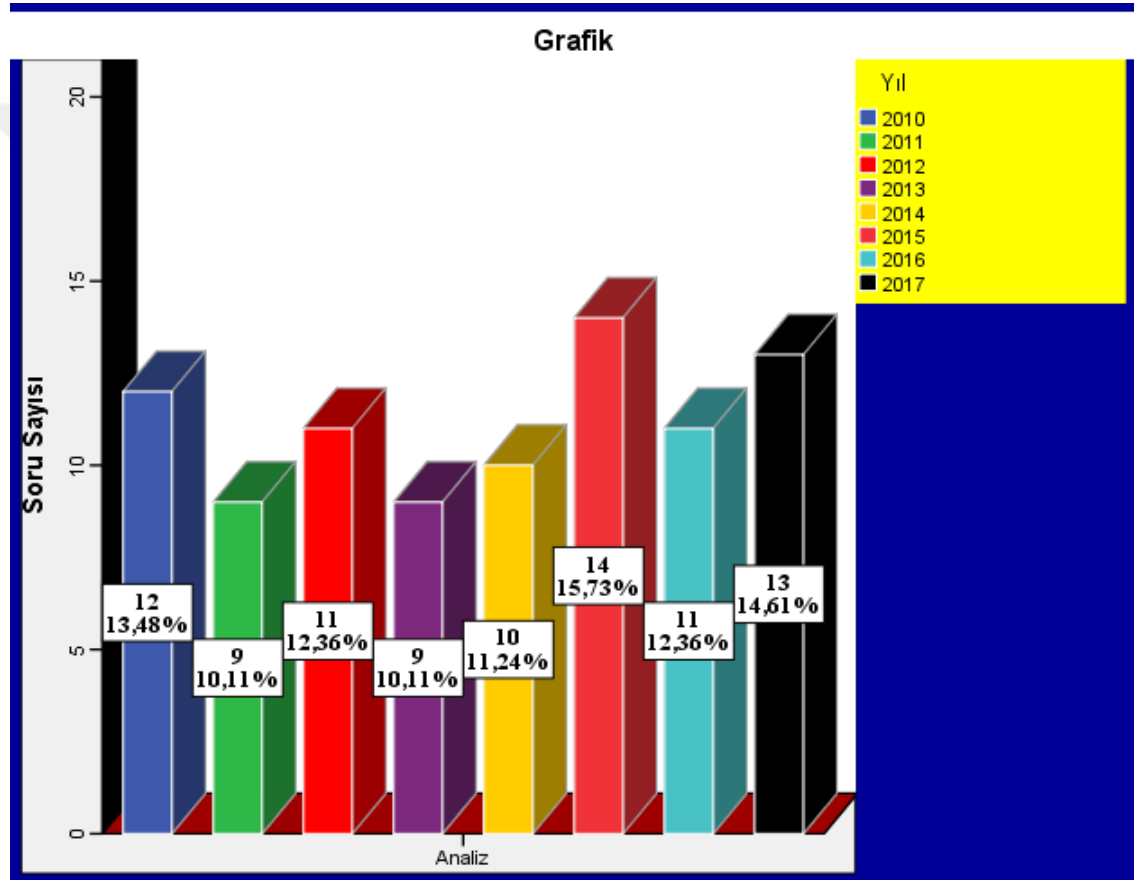
Bu grafikte uygulama basamağına yöneltilen soruların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği gösterilmiştir.

- Uygulama basamağından her yıl soru sorulmamıştır.
- Uygulama basamağından en çok soru 2017 yılında sorulmuştur. 2017 yılında 5 soru uygulama basamağına sorulmuş olup 2010-2017 yıllarında yöneltilen toplam 14 uygulama sorusuna oranı %35,71'tir.
- Uygulama basamağından 2013 yılında 3 soru sorulmuş olup bu soruların yöneltilen toplam 14 soruya oranı %21,43'tür.
- 2011 yılında uygulama düzeyinden 2 soru yöneltilmiştir. Yöneltilen soruların uygulama düzeyindeki bütün sorulara oranı, %14,29'dur.
- 2012 yılında uygulama basamağından 4 soru sorulmuş olup toplam yöneltilen soru sayısına oranı %28,57'dir.

- 2010-2017 yılları arasında ‘‘Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi’’ sorularında 14 uygulama sorusu sorulmuştur. Bu soruların okuduğunu anlamaya yönelik yöneltilen toplam 252 soruya oranı %5,95’tir.

Grafik:10

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin analiz basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:

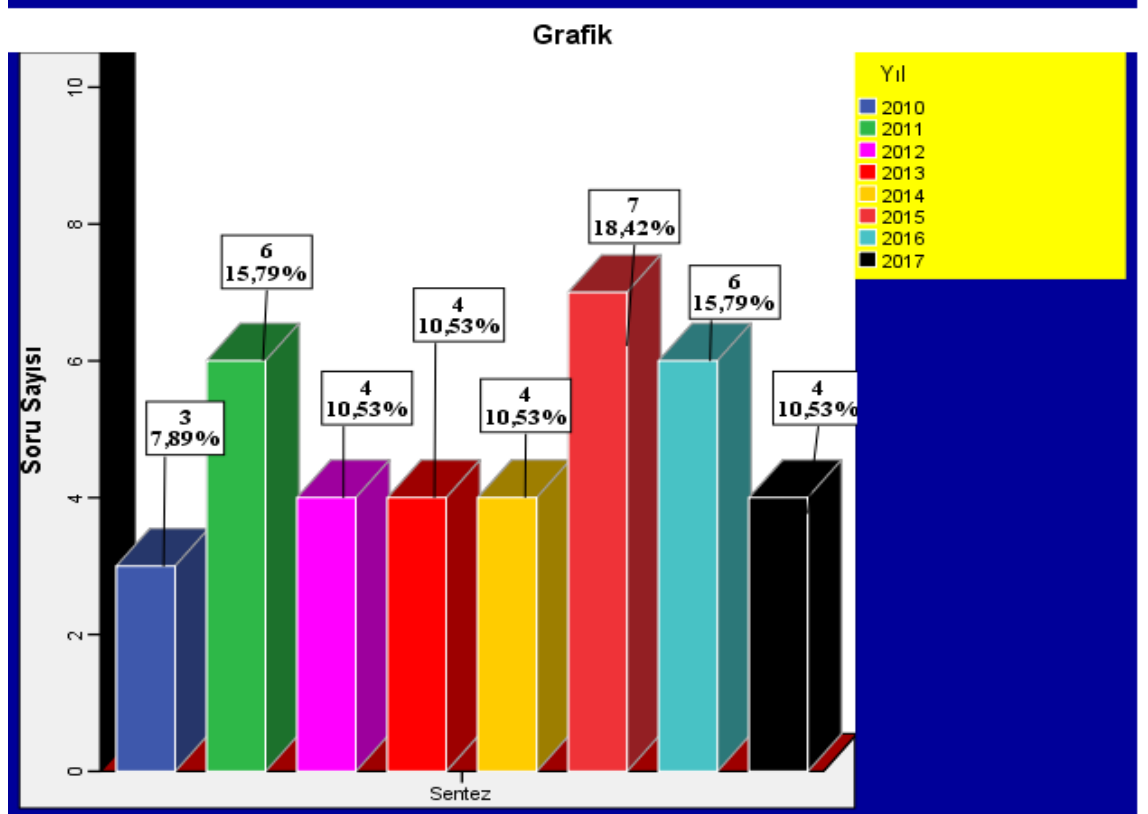

- Bu grafikte analiz basamağının yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği görülmektedir.
- 2010-2017 yılları arasında uygulanan YGS sisteminde her yıl analiz basamağından soru yneltirmiştir. Analiz basamağında en az soru 2011 ve 2013 yılında sorulmuştur.
- 2011 ve 2013 yıllarında analiz basamağında 9 soru yneltirmiştir. Bu soruların yıllara oranı %10,11’dir.

- Analiz basamağında en çok soru 2015 yılında yöneltilmiştir. 2015 yılında analiz basamağında yöneltilen soru 14' tür. Bütün yıllar arasında 2015 yılında yöneltilen analiz sorularının oranı %15,73'tür.
- 2010-2017 yılları arasında uygulanan YGS sisteminde kavrama düzeyinden sonra en çok ölçülen bilişsel düzey 89 soruyla analiz düzeyidir. Analiz düzeyi YGS sorularının %36,25'ini oluşturmuştur.

Grafik:11

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin sentez basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:

Bu grafikte sentez basamağında yöneltilen soruların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği gösterilmiştir.

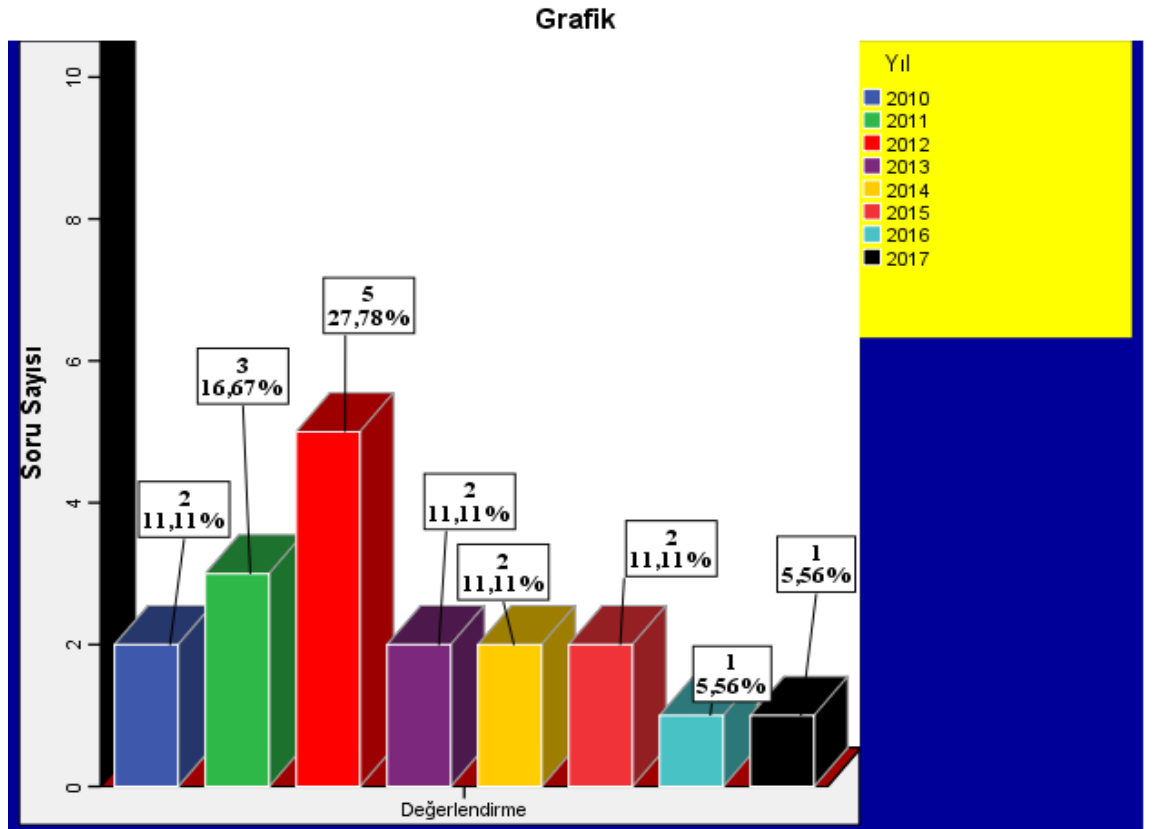
- Sentez basamağından her yıl soru yöneltilmiştir.

- Sentez basamağından en çok soru 2015 yılında sorulmuştur. 2015 yılında 7 soru sentez basamağında sorulmuş olup 2010-2017 yıllarında yöneltilen toplam 38 sentez sorusuna oranı %18,42'dir.
- Sentez basamağından 2011 ve 2016 yıllarında altışar soru sorulmuş olup bu soruların yöneltilen toplam 38 soruya oranı %15,79'dur.
- 2012, 2013, 2014 ve 2017 yıllarında sentez basamağında 4 soru sorulmuş olup bu soruların toplam sorulara oranı %10,53'tür.
- 2010 yılında sentez basamağından 3 soru sorulmuş olup toplam yöneltilen soru sayısına oranı %7,89'dur.
- 2010-2017 yılları arasında "Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi" sorularında 38 sentez sorusu sorulmuştur. Bu soruların okuduğunu anlamaya yönelik yöneltilen toplam 252 soruya oranı %15,67'dir.

Grafik:12

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisinin değerlendirme basamağına Göre Yıllık Dağılımını Gösteren Grafik:

Bu grafikte değerlendirme basamağında yöneltilen soruların sayısal ve oransal olarak yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği gösterilmiştir. Değerlendirme basamağında 2010-2017 yıllarında gerçekleştirilen YGS sistemi içinde her yıl soru yöneltilmiştir.

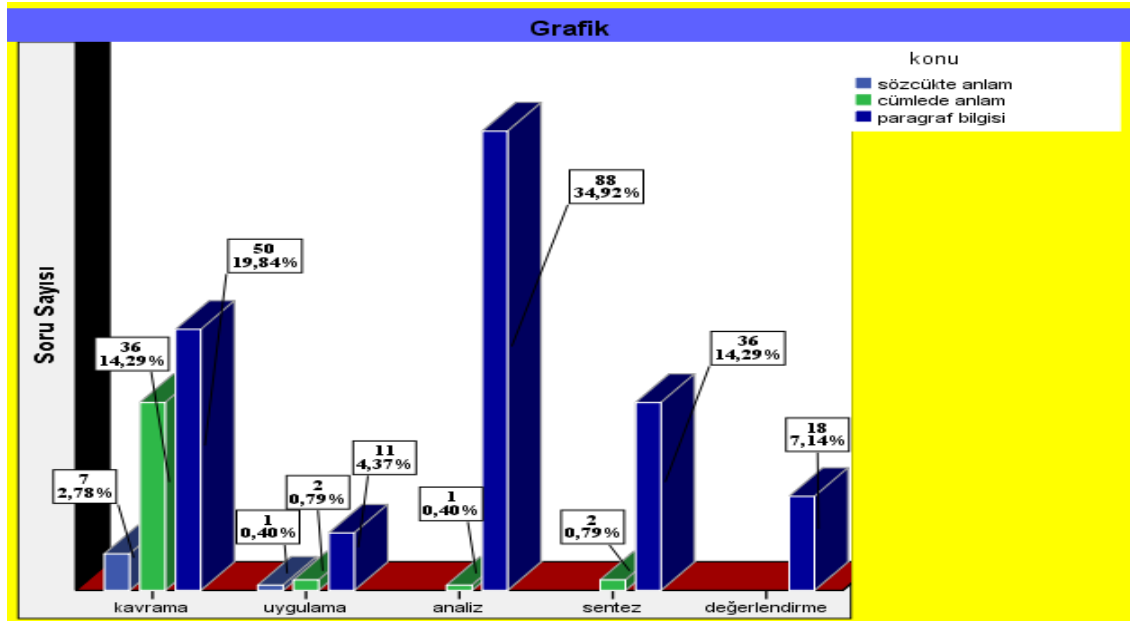
- Değerlendirme basamağında en çok soru 2012 yılında yöneltilmiştir.
- 2012 yılında 5 soru sorulmuş bu sorularının yöneltilen toplam 18 değerlendirme sorusuna oranı %27,78'dir.
- 2013 yılında 3 soru sorulmuş toplam değerlendirme sorularına oranı %16,67'dir.
- 2013, 2014, 2015 yıllarında değerlendirme basamağında ikişer soru yönetilmiş olup tüm değerlendirme sorularına oranı %11,11'dir.
- 2016, 2017 yıllarında değerlendirme basamağında birer soru yönetilmiş olup tüm değerlendirme sorularına oranı %5,56'dır.
- Değerlendirme basamağının yöneltilen toplam 252 soruya oranı %5,95'tir.

5.3.3. Alt Probleme Dayalı Bulgular:

- 2010-2017 YGS Türkçe testinde yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik soruların bilişsel süreç boyutları konulara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Grafik: 13

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Tablo:

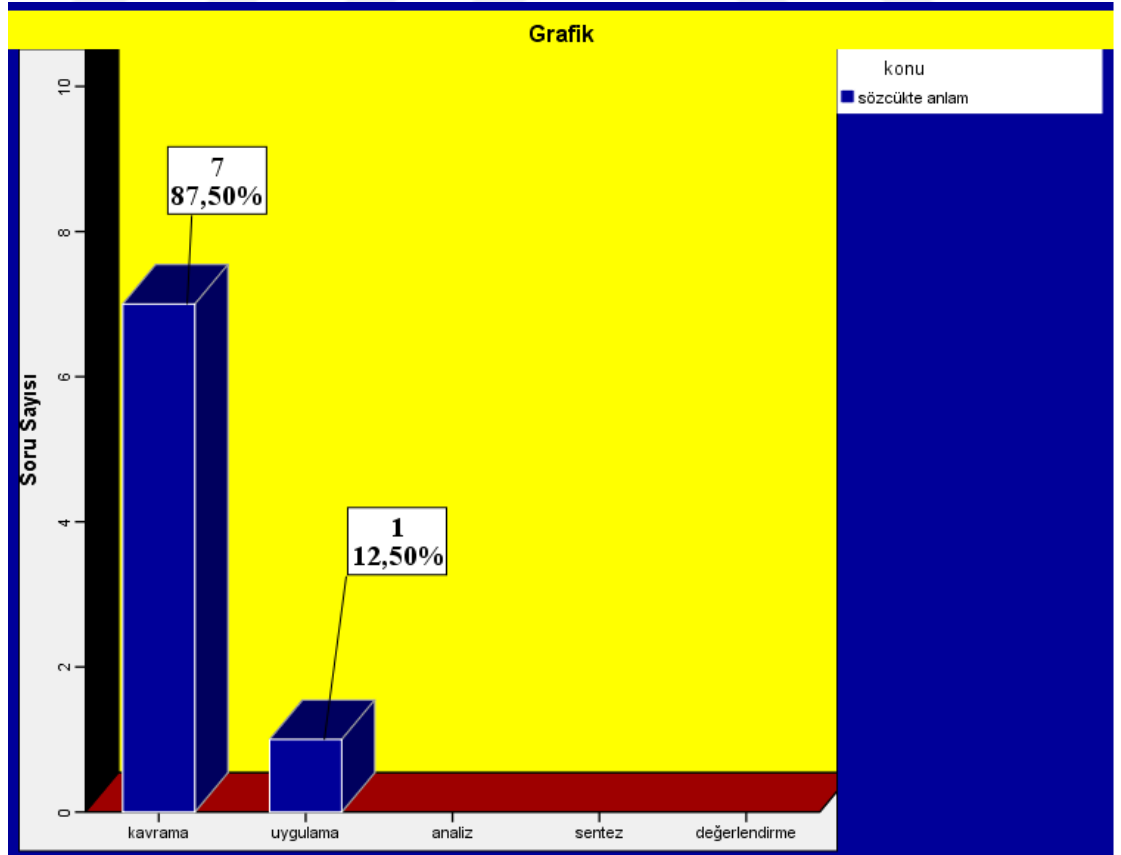

Bu grafikte ‘Okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi’ soru sayılarının bilişsel alan taksonomisine göre dağılımı gösterilmiştir.

- 2010-2017 yılları arasında sözcükte anlam konusundan 8 soru yöneltilmiştir.
- Sözcükte anlam konusunun 7’si kavrama düzeyinde, 1’i uygulama düzeyinde sorulmuştur.
- Cümlede anlam konusunda 41 soru sorulmuş, bu soruların 36’sı kavrama düzeyinde, 2’si uygulamam düzeyinde, 1’i analiz düzeyinde ve 2’si sentez düzeyinde yöneltilmiştir.
- Paragraf bilgisi konusundan 203 soru sorulmuş, bu soruların 50’si kavrama düzeyinde, 11’i uygulama düzeyinde, 88’i analiz düzeyinde, 36’sı sentez düzeyinde ve 18’i değerlendirme düzeyinde yöneltilmiştir.

Grafik: 14

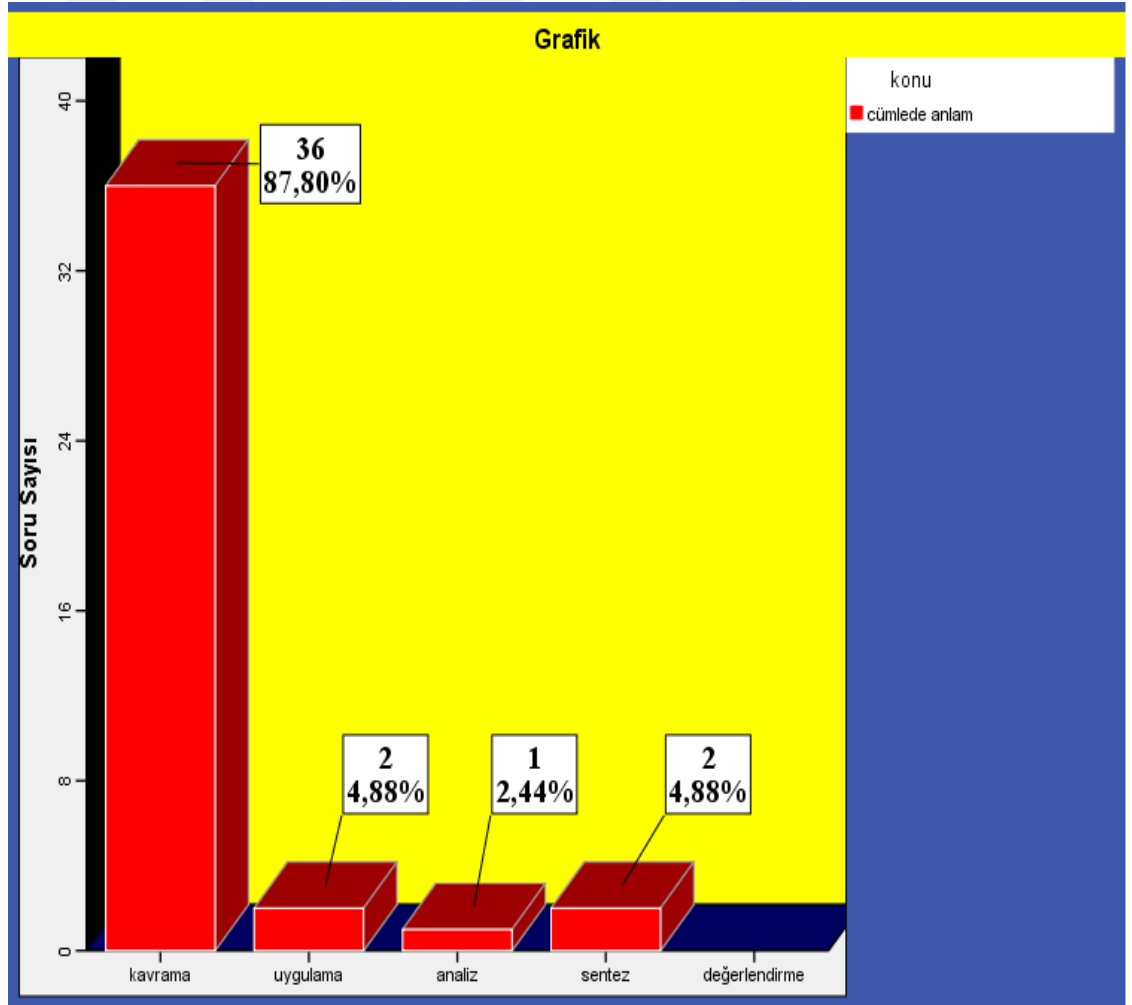
2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından ‘Sözcükte Anlam Bilgisi’ Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:

- 2010 YGS' den son kez uygulanan 2017 YGS' ye kadar 8 sözcükte anlam sorusu sorulmuştur.
- Yöneltilen 8 sorunun %87,50'si kavrama düzeyinde sorulmuştur.
- Kavrama düzeyinde yöneltilen soru sayısı 7'dir.
- Uygulama düzeyinde 1 soru sorulmuş ve sentez düzeyinde analiz, sentez ve değerlendirmeden sözcükte anlam ile ilgili hiç soru sorulmamıştır.
- Uygulama düzeyinde yöneltilen 1 sorunun toplam 8 soruya oranı %12,50'dir.

Grafik: 15

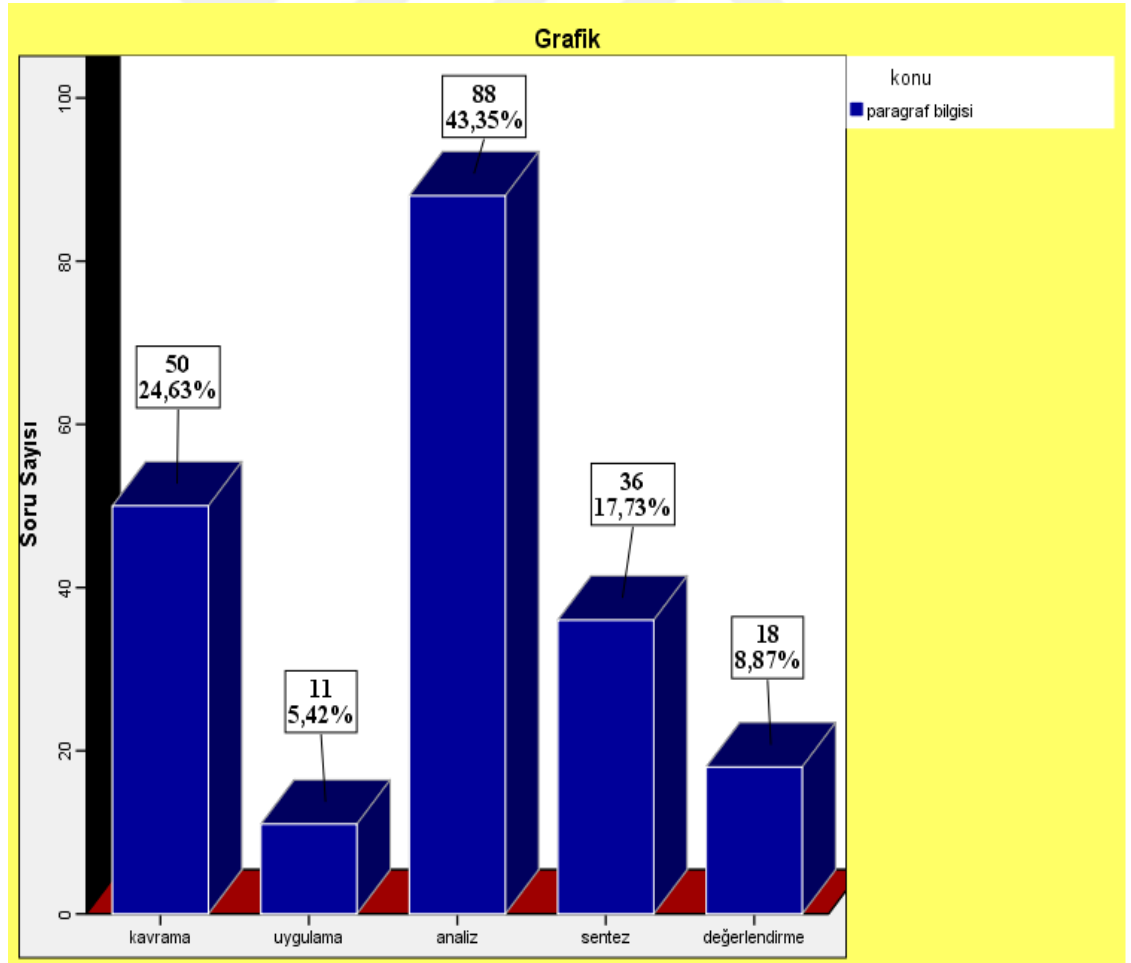
2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından "Cümlede Anlam Bilgisi" Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:

- 2010 YGS'den son kez uygulanan 2017 YGS'ye kadar 41 cümlede anlam sorusu sorulmuştur.
- Yöneltilen 41 sorunun %87,80'i kavrama düzeyinde sorulmuştur.
- Kavrama düzeyinde yöneltilen soru sayısı 36'dır.
- Uygulama ve sentez düzeyinde ikişer soru sorulmuş olup bu soruların toplam 41 cümlede anlam sorusuna oranı %4,88'dir.
- Cümlede anlam konusunda analiz düzeyinde 1 soru sorulmuştur. Bu sorunun yöneltilen 41 cümlede anlam sorusuna oranı %2,44'tür.
- Cümlede anlam konusundan değerlendirme başmağında hiç soru sorulmamıştır.

Grafik: 16

2010-2017 Yılları arasında Okuduğunu anlamaya Yönelik Türkçe Anlam Bilgisi konularından "Paragraf Bilgisi" Sorularının Bloom Taksonomisine Göre bilişsel Alan Dağılımını Gösteren Grafik:

- 2010 YGS' den son kez uygulanan 2017 YGS'ye kadar 203 paragraf bilgisi sorusu sorulmuştur.
- Yöneltilen 203 sorunun %43,35'i analiz düzeyinde sorulmuştur.
- Analiz düzeyinde yöneltilen soru sayısı 88'dir.
- Sentez düzeyinde 36 soru sorulmuş olup bu soruların toplam 203 paragraf bilgisi sorusuna oranı %17,73'tür.
- Paragraf bilgisi konusunda değerlendirme düzeyinde 18 soru sorulmuştur. Bu soruların yöneltilen 203 paragraf bilgisi sorusuna oranı %8,87'dir.
- Paragraf bilgisi konusundan kavrama düzeyinde 50 soru sorulmuş olup bu soruların yöneltilen 203 soruya oranı, %24,63'tür.
- Paragraf bilgisi konusundan uygulama düzeyinde 11 soru sorulmuş olup bu soruların yöneltilen 203 soruya oranı, %5,42'dir.
- Paragraf bilgisi Türkçe anlam bilgisi konularından en çok soru sorulan okuduğunu anlamaya yönelik konudur. Görüldüğü gibi kavrama ve analiz düzeyinde kendini geliştirmiş öğrenciler paragraf bilgisi sorularından daha başarılı sonuçlar elde edeceklerdir.

ALTINCI BÖLÜM

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada ilk olarak YGS’de 2010-2017 yılları arasında yöneltilen okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi soruları konularına göre sınıflanmış ve her konunun o yıllar içinde yöneltilen soru sayısına oranı saptanmıştır. Sonrasında soruların yıllara göre hangi bilişsel basmaktan sorulduğu incelenmiştir. Son olarak soruların hem konularına ve bilişsel basamaklarına göre hem de yıllara göre tahlili yapılmıştır. Bu tespitler aşağıdaki gibidir:

- Sözcükte anlam konusundan 2010-2017 seneleri arasında 2010 yılında 2 tane, 2011 yılında 3 tane 2013 yılında 1 tane, 2016 yılında 1 tane ve son kez düzenlenen YGS Türkçe testinde 1 tane soru sorulmuştur. 2012, 2014, 2015 senelerinde sözcükte anlam ile ilgili soru sorulmamıştır. Sözcükte anlam konusunda ilk kez düzenlenen 2010 YGS’ den son kez yapılan 2017 YGS’ ye kadar toplam 8 soru yöneltilmiştir. Sözcükte anlam konusu sorularının tüm anlam bilgisi sorularına (252) oranı %3,2’dir. Anlaşıyor ki cümle içindeki sözcüğün anlamı, anlam bilgisi içerisinde ÖSYM tarafından çok tercih edilmemiştir; çünkü 2010-2017 yılları arasında tespitlerimizde gösteriyor ki paragraf soruları ve cümle anlamı soruları daha çok sorulmuştur.
- Cümlede anlam konusunu içeren sorular ilk kez düzenlenen 2010 YGS’ de 8 soru olarak bütün YGS yılları arasında en çok sorulan cümlede anlam sorusudur. 2011’ de düzenlenen YGS’ de ve 2017 yılında son kez düzenlenen YGS’ de ise 7 soru cümlede anlam konusundan gelmiştir. 2013 ve 2014 senelerinde cümlede anlam konusundan altışar soru gelmiş 2015 yılında 3, 2016 yılında ise 4 soru sorulmuştur. Cümlede anlam konusundan 2012 senesinde hiç soru sorulmamıştır. Bütün yıllarda (2010-2017) cümlede anlam konusundan 41 soru yöneltilmiştir. 41 sorunun toplam 252 anlam bilgisi sorusuna oranı %16,3’tür. YGS’de cümlede anlam konusu öğrencilerin sınavlarda başarılı olması açısından

çok önemlidir; çünkü bu konudan yıllar içinde 41 soru yöneltilmiştir. Bu anlamda öğrencilerin ve öğretmenlerin bu konu üzerinde dikkatle durması gerekebilir.

- YGS' de en çok paragraf bilgisi konusundan soru yöneltilmiştir. 2010 yılında 20 soru, 2011' de 21 soru, 2012'de 32 soru, 2013'te 23 soru, 2014 senesinde 26 soru, 2015 yılında 32 soru, 2016 yılında 27 ve son kez düzenlenen 2017 YGS' de 22 soru paragraf bilgisi konusundan gelmiştir. Paragraf bilgisi soruları bütün YGS tarihinde yöneltilen 252 okuduğunu anlama sorusunun 203 tanesini oluşturur. Bu çok büyük bir sayıdır. Paragraf bilgisi soruları toplam okuduğunu anlama sorularının (252) %80,5'ini karşılar. Bu oran bütün soruların 5'te 4'üne tekabül eder ki bu da çok büyük bir orandır. ÖSYM düzenlediği bütün sınavlarda metin sorularına ağırlık vermiştir; çünkü metni okuyup anlamak, okuduğunu anlama becerisini en nitelikli şekilde ölçen soru şekilleridir. Çalışmamızın çıkış noktası olan 'Okuduğunu anlama' ve paragrafı yorumlama becerisinden ÖYSM'nin %80 oranında soru yöneltilmesi, çalışmamızın önemini ortaya koymaktadır.

➤ **Yukarıdaki sonuçlardan hareketle denilebilir ki:**

1. ÖSYM sözcüğün cümle içindeki anlamına sorularında çok yer vermemiştir. Bu oran %3,2'dir. Görülüyor ki sözcükte anlam bilgisi, cümlede anlam ve paragraf sorularına oranla düşüktür.
2. ÖSYM cümlenin anlamına ya da cümlede anlam konusuna paragraf ve metni anlama yorumlama ya da yapıcı inceleme konusu kadar değil ama dikkate değer bir oranda yer vermiştir. Bu oran 16,3'tür.
3. ÖSYM, öğrencilerin bir paragrafı okuma eylemine dönüştürmesi, kavraması okuduğunu yorumlaması yapıcı incelemesi gibi bilgi ve becerilere %80,5'lik bir oranla yer vermiştir. Anlaşıyor ki ÖSYM metin sorularını anlayan ve çeşitli bilişsel süreçlerden geçirerek doğru yanıtlayan öğrencileri seçmek istemekte ve üniversitelere bu anlamda okuduğunu anlayan daha nitelikli öğrencileri yerleştirmek tercihindedir.

4. Paragraf bilgisi konusuna hâkim okuduğunu anlayan, yorumlayan ve bilişsel süreçlerden geçirmek suretiyle doğru yanıtlayan öğrenciler Türkçe testlerinde daha başarılı olmaktadır.

➤ **Bilişsel basamakların yıllara göre dağılımı da dikkat çekicidir.**

1. 2010-2017 yılları arasında toplam 252 okuduğunu anlamaya yönelik sorular arasında “bilgi” basamağında hiç soru sorulmamıştır. Ezberlenmiş bilginin okuduğunu anlama düzeyinde sorulması zaten olası değildir.
2. 2010 yılında 13 kavrama, 3 sentez, 2 değerlendirme ve 12 analiz sorusu sorulmuştur. Anlaşıyor ki kavrama ve analiz becerisi gelişmiş öğrenciler 2010 YGS’ de Türkçe testinde daha başarılı olmuşlardır.
3. 2011 yılında 11 kavrama sorusu, 9 analiz sorusu, 2 uygulama sorusu, 6 sentez sorusu ve 3 değerlendirme sorusu sorulmuştur. Görüldüğü gibi okuduğunu anlamaya yönelik 31 sorunun 20’ si kavrama ve analiz basamağından gelmiştir. Demek ki 2011 yılında da analiz ve kavrama basamağı öğrenciler için belirleyici olmuştur.
4. 2012 yılında 8 kavrama, 4 uygulama, 11 analiz 4 sentez ve 5 değerlendirme sorusu yöneltilmiştir. 2012 senesinde kavrama ve analiz basamaklarının toplam soru sayısı düşmüştür; fakat üst düzey düşünme becerileri ölçen soru sayısı artmıştır. Bu sayı 2010’da 17 soru, 2011’de 18 soru, 2012’de ise 20’ye yükselmiştir.
5. 2013 senesi kavrama düzeyi sorularının yine arttığı bir yıl olmuştur. 12 kavrama düzeyinde, 3 uygulama düzeyinde, 9 analiz düzeyinde, 4 sentez düzeyinde ve 2 uygulama düzeyinde soru sorulmuştur. 2013 senesi de kavrama ve analiz basamaklarının yoğun olarak ölçüldüğü bir yıldır.
6. 2014 YGS Türkçe testi bütün yıllar içinde öğrencilerde kavrama düzeyinin en çok ölçüldüğü yıl olarak karşımıza çıkmıştır. 2014 yılında 16 kavrama düzeyinde soru sorulmuştur. Okuduğunu anlama ile ilgili toplam 32 sorunun yöneltildiği 2014 YGS’de kavrama basamağını ölçen sorular %50’ye karşılık gelmektedir. 2014 yılında uygulama düzeyinde soru sorulmamış, analiz düzeyinde 10 soru, sentez düzeyinde 4 soru, değerlendirme düzeyinde

ise 2 soru sorulmuştur. 2014 YGS de en çok kavrama ve analiz basamağını ölçen sorulardan oluşmuştur.

7. 2015 YGS üst düzey bilişsel becerilerden analiz becerisini diğer yıllara göre daha çok ölçen bir yıldır. Analiz basamağında bütün yıllar içinde en çok 2015 yılında soru sorulmuştur. 2015 yılında analiz basamağında 14 soru yöneltilmiştir. Üst düzey zihinsel becerilerden sentez basamağında 7 soru, değerlendirme basamağında ise 2 soru sorulmuştur. Alt düzey zihinsel becerilerden bilgi ve uygulama basamağında hiç soru yöneltilmemiş olup kavrama düzeyinde ise 12 soru sorulmuştur. 2015 YGS bütün yıllar içinde okuduğunu anlama ile ilgili en çok soru sorulan yıl olmuştur. Yöneltilen soru 35'tir.
8. 2016 yılı YGS Türkçe testinde okuduğunu anlamayla ilgili 14 soru kavrama düzeyinde 11 soru analiz düzeyinde 6 soru sentez düzeyinde 1 soru da değerlendirme düzeyinde sorulmuştur. 2016 yılı tıpkı 2014, 2015 yılları gibi uygulama düzeyinde soru yöneltilmeyen bir yıldır. Bu anlamda 2016 yılının analiz ve kavrama düzeyinde becerilerin daha çok ölçüldüğü bir yıl olduğu düşünülebilir.
9. 2017 YGS, üniversite sınav sistemi içinde son kez uygulanan bir sınav sistemidir. 2017 YGS'de okuduğunu anlamayla ilgili 30 soru sorulmuştur. Bu sınavda en çok analiz düzeyinde soru sorulmuş olup bu sayı 30 soru içinde 13'tür. Üst düzey becerilerden analiz düzeyinde 4, değerlendirme düzeyinde 1 soru yöneltilmiştir. Alt düzey zihinsel becerilerden kavrama düzeyinde 7 soru, uygulama düzeyinde ise 5 soru sorulmuştur. 2017 yılı uygulama düzeyinde en çok sorulan yıl olmuştur.
10. Bu verilerden hareketle okuduğunu anlamaya yönelik toplam 252 soru sorulmuş, bunun 107 tanesi alt düzey bilişsel becerileri(kavrama, uygulama) ölçen sorular; 145 tanesi ise üst düzey bilişsel becerileri(analiz, sentez, değerlendirme) ölçen sorular olduğu saptanmıştır.
11. 2010-2017 yılları arasında kavrama ve analiz becerisi gelişmiş öğrenciler, okuduğunu anlamayla ilgili daha başarılı olmuşlardır. Genel olarak da üst düzey bilişsel becerileri gelişmiş öğrencilerin sorulara doğru yanıt verme

olasılığı daha fazladır; çünkü üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı tüm sorulara göre %57,8'dir.

➤ **Yaptığımız Çalışma Sonucunda Yıllara göre Bilişsel Dağılımdan Şu Sonuçlar ve Yorumlara Ulaşılmıştır.**

1. 2010 yılında Türkçe testinde 40 soru sorulmuştur. Bunun 30'u okuduğunu anlama ile ilgili Türkçe anlam bilgisi sorusudur. 30 soru içinde 2 soru sözcükte anlam ile ilgili olup yöneltilen iki soru da kavrama düzeyini ölçmektedir. 8 soru cümlede anlam konusundan gelmiş ve soruların tamamı kavrama basamağıyla ilgilidir. 20 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 3'ü kavrama düzeyindedir. Kalan paragraf bilgisi sorularından 12'si analiz düzeyinde, 3'ü sentez düzeyinde, 2'si değerlendirme düzeyindedir. 2010 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %43,4 iken üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %56,6'dır.
  2. 2011 yılında Türkçe testinde 40 soru yöneltilmiştir. Bu soruların 31'i okuduğunu anlamayla ilgilidir. 31 soru içinde 2 soru sözcükte anlam ile ilgili olup yöneltilen iki soru da kavrama düzeyini ölçmektedir. 4 soru cümlede anlam konusundan gelmiş ve soruların tamamı kavrama basamağıyla ilgilidir. 21 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 4'ü kavrama düzeyindedir. Kalan paragraf bilgisi sorularından 9'u analiz düzeyinde, 6'sı sentez düzeyinde, 2'si değerlendirme düzeyindedir. 2011 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %42 iken üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %58'dir. 2011 yılında alt düzey bilişsel becerilerin yüksek olması sonucu çok tercih edilmemesi gereken bir durumdur.
- 2012 yılında Türkçe testinde 40 soru yöneltilmiştir. Bu soruların 32'si okuduğunu anlamayla ilgilidir. Okuduğunu anlama ile ilgili 32 sorunun tamamı paragraf bilgisini ölçmüştür. Bu sorulardan 8 tanesi kavrama düzeyinde 4 tanesi uygulama düzeyinde 11 tanesi analiz düzeyinde 4 tanesi sentez düzeyinde ve 5 tanesi değerlendirme düzeyinde gelmiştir. 2012 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %37,5 iken üst düzey becerileri ölçen soruların oranı %62,5'tir. 2011 yılına göre 2012'de

üst düzey bilişsel becerileri ölçen soru oranının yüksek olması, öğrencileri üst düzey düşünme becerilerini geliştirme davranışına yönlendirebilir. Bu sonuç daha çok tercih edilmesi gereken bir durumdur. Öğrencilere bu anlamda üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek, problem çözme, yorum yapma, değerlendirme gibi yeteneklerini geliştirecek sorular çözmesi önerilebilir.

3. 2013 yılında Türkçe testinde 40 soru yöneltilmiştir. Bu soruların 30'u okuduğunu anlamayla ilgilidir. 30 soru içinde 1 soru sözcükte anlam ile ilgili olup yöneltilen soru kavrama düzeyini ölçmektedir. 6 soru cümlede anlam konusundan gelmiş ve soruların 3 tanesi kavrama basamağıyla ilgilidir. Cümlede anlam sorularından 1 tanesi analiz, 1 tanesi uygulama, 1 tanesi de sentez düzeyinde sorulmuştur. 23 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 7'si kavrama, 2'si uygulama düzeyindedir. Kalan paragraf bilgisi sorularından 8'i analiz düzeyinde, 3'ü sentez düzeyinde, 2' si ise değerlendirme düzeyindedir. 2013 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %50; üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %50'dir. Bu anlamda eşit yayılmış bir dağılım gözlenmiştir. Bu oran iyi orandır; fakat üniversitelere yerleştirilecek öğrencilerin üst düzey düşünme becerini kullanan bireylerden seçilmesi daha geçerli olabilir; çünkü üst düzey akademik eğitim almaya aday gençlerin zihinsel anlamda yeterli olması gerekir.
4. 2014 yılında sözcükte anlam konusundan soru sorulmamıştır. 2014 senesinde yöneltilen 6 cümlede anlam sorusunun tamamı kavrama düzeyinde sorulmuştur. 26 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 9 soru kavrama düzeyinde, 10 soru analiz düzeyinde, 4 soru sentez düzeyinde ve 2 soru değerlendirme düzeyinde sorulmuştur. 2014 YGS' de uygulama düzeyinde soru sorulmamıştır. 2014 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %50; üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %50'dir. Bu anlamda eşit yayılmış bir dağılım gözlenmiştir.
5. 2015 yılı YGS, okuduğunu anlamaya yönelik Türkçe anlam bilgisi soruların en çok sorulduğu yıldır. Bu anlamda 35 soru anlam bilgisi sorularından

oluşmaktadır. 2015 yılında 3 soru cümlede anlam konusundan sorulmuş, soruların tamamı kavrama düzeyinde yöneltilmiştir. 26 soru paragraf bilgisi konusunda gelmiş, 9'u kavrama düzeyinde, 7'si sentez düzeyinde, 14'ü analiz düzeyinde, 2' si değerlendirme düzeyinde sorulmuştur. 2015 yılında da uygulama basamağında soru sorulmamıştır. 2015 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %34,2; üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %66,8'dir. Üst düzey bilişsel becerilerin en çok ölçüldüğü sınav 2015 YGS'dir. 2015 YGS okuduğunu anlamaya yönelik üst düzey bilişsel becerileri ölçen tatmin edici bir sene olmuştur.

6. 2016 yılında Türkçe testinde 40 soru yöneltilmiştir. Bu soruların 32'si okuduğunu anlamayla ilgilidir. 32 soru içinde 1 soru sözcükte anlam ile ilgili olup yöneltilen soru kavrama düzeyini ölçmektedir. 4 soru cümlede anlam konusundan gelmiş ve soruların tamamı kavrama basamağını ölçmektedir. 27 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 9'u kavrama, düzeyindedir. Kalan paragraf bilgisi sorularından 11'i analiz düzeyinde, 5'i sentez düzeyinde, 1'i ise değerlendirme düzeyindedir. 2016 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %43,7; üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %56,3'tür.
7. 2017 yılında Türkçe testinde 40 soru yöneltilmiştir. Bu soruların 30'u okuduğunu anlamayla ilgilidir. 30 soru içinde 1 soru sözcükte anlam ile ilgili olup yöneltilen soru uygulama düzeyini ölçmektedir. 7 soru cümlede anlam konusundan gelmiş ve soruların 6'sı kavrama basamağını ölçmektedir. Cümlede anlam konusunda 1 soru ise uygulama basamağıyla ilgilidir. 22 soru paragraf bilgisini ölçmüş, 1'i kavrama düzeyinde, 1'i uygulama düzeyindedir. Kalan paragraf bilgisi sorularından 13'ü analiz düzeyinde, 4'ü sentez düzeyinde, 1'i ise değerlendirme düzeyindedir. 2016 yılında alt düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %40; üst düzey bilişsel becerileri ölçen soruların oranı %60'tır. Son kez düzenlenen 2017 YGS'de de görülüyor ki üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorular, üst düzey akademik eğitim almaya aday öğrencilerin seçilmesinde bir tercih olarak sorulmuştur.

6.2. Öneriler

ÖSYM'ye Öneriler

- ✓ Çoktan seçmeli testler eğitsel anlamda bazı sınırlılıklar taşımaktadır.(Tan, 2008)'e göre çoktan seçmeli sorularda seçeneklerden doğru olanın işaretlenmesi beklenmektedir. Bu tür sorular objektif değerlendirilmesi, değerlendirmenin kolay olması gibi sebeplerden dolayı ölçme, değerlendirmede sıklıkla kullanılmaktadır; ancak çoktan seçmeli sorular, yaratıcılığı ölçmede pek uygun değildir. Güncel sınav sisteminde üniversite adayları okuduğunu anlama becerisini, doğru seçeneği işaretlemekle gösterebilmektedir. Bu sınırlılığın ortadan kaldırılması adına ÖSYM'nin açık uçlu sorulara yer vermesi bu sınırlılığı asgariye indirebilir.
- ✓ ÖSYM'nin okuduğunu anlamada çoktan seçmeli testleri kullanması okuma ve anlama gibi karmaşık bir becerinin ölçülmesinde tek başına yeterli değildir; çünkü geniş katılımlı sınavlarda sorulan sorular, öğrencilerin eleştirel, yaratıcı, analitik düşünme becerilerini geliştirmeye yardım etmelidir; ayrıca sorular üst düzey bilişsel taksonomi düzeyine uygun hazırlanmalıdır. Bu yüzden ÖSYM okuduğunu anlamanın ölçülmesinde farklı soru şekilleri kullanabilir.
- ✓ YGS'de üst düzey düşünme becerilerini ölçen sorulara daha fazla ağırlık verilmelidir. Bu daha nitelikli, daha eleştirel, daha yaratıcı öğrencilerin yüksek öğretim bünyesine katılacağı anlamına gelebilir.
- ✓ ÖSYM ve türevi kurumların, YGS ve benzeri sınavların; ayrıca soru hazırlayıcıların öğrencilerin farklı düşünme becerilerini geliştirecek ve ortaya çıkaracak soru tiplerini ve test türlerini işe koşmaları gerekir. Soru hazırlayıcılar farklı bilişsel düzeyde sorular sorarak sınavları zenginleştirmelidir. Düşünmeyi harekete geçiren, dolayısıyla; öğrenmeyi sağlayan bir etkinlik olan soruların öğrencilerin gelişimini sağlamada önemi büyüktür. Bu nedenle etkin öğretim için etkili soru sorulması gereklidir. Sorular farklı karakterli, farklı fonksiyonlu olmalı ve öğrencilerin farklı düşünme seviyelerine uygun olmalıdır. Bazı sorular sadece bilimsel bilgileri hatırlamaya, bazıları da zihinsel işlemleri kullanarak cevabı bulmaya sebep olur. Her iki soru tipi de uygulanır. Sadece bir tür sorunun kullanılması ile etkin öğretim ortamı sağlanamaz (Baysen, 2006).

- ✓ ÖSYM'nin önceden konu kapsamını ve bilişsel hedefleri belirlemesi, bunu ilan etmesi, bununla ilgili sorular sorması sınava hazırlanan öğrencileri olumlu anlamda etkileyebilir.

Öğretmenlere Öneriler

- ❖ ÖSYM'nin yaptığı ulusal sınavların geçmişten günümüze en önemli testi Türkçe testidir. Türkçe testinin ise en önemli ve yoğunlukta olan soru şekilleri okuduğunu anlama ve yorumlamaya dayanan anlam bilgisi sorularıdır. ÖSYM'nin ekonomiklik ilkesi gereği yaptığı çoktan seçmeli testler öğrencilerin dil becerilerine maalesef katkı sağlayamamaktadır; yani öğrencilerin kitap okuma, okuma davranışından eğlenme, okuduğu metni derinlemesine inceleme ve anlam kurma gibi becerilerini geliştirmemektedir. Bu anlamda özellikle okullarda ve evde öğrencilerin, öğretmenlerin ve ailelerin okumaya ayrıca zaman ayırmaları; okuma saati düzenlemeleri, anlama becerilerini geliştirecek edimlerde bulunmaları, okuduğunu anlama, anladığını anlatma çemberleri oluşturmaları faydalı olabilir. Okumanın bireylerin gelişimindeki rolü ve önemi hususunda gereken bir başka nokta da vazgeçilmez bir eğitim aracı oluşudur (Coşkun, 2002;7). Bu davranışlar öğrencilerin üzerindeki sınav baskısını ve çoktan seçmeli testlerin sınırlılıklarını asgariye indirebilir.
- ❖ Öğretmenler, okuduğunu anlama yöntemlerini öğrencilere öğretmeli, bu anlamda öğrencilerin bu becerilerini desteklemelidir. Öğrencileri ezberci bir anlayıştan kurtararak; bilgiyi yapılandırma, okuduğu metin üzerinde düşünme, eski bilgilerinin üzerine yeni bilgilerini inşa etme gibi prensipleri öğrencilere kazandırmalıdır. Bu açıdan metni ezberleme yerine, metnin özetini çıkarma, metni kendi cümleleriyle anlatma, metinle ilgili anahtar kelimeler çıkarma, metni parçalarına bölme, ya da metnin cümlelerini birleştirme stratejilerini kullanarak okumayı, anlamayı ve öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmelidir.
- ❖ Öğretmenler Bloom taksonomisine hâkim olmalı ve öğrencilere hem ders içinde hem de uyguladığı sınavlarda bu anlayıştan hareket ederek sorular yöneltmelidir. Bu bağlamda öğretmenler alt düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek sorular ile üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek sorular sormalıdır. Üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorular öğrencileri eleştirel, yaratıcı,

muhakeme gücü gelişmiş, karar verme iradesine sahip insanlar düzeyine taşıyacaktır.

- ❖ MEB'in düzenleyeceği seminerlerle; öğretmenlere, alanında uzman kişilerce Bloom taksonomisi ve soru hazırlama yöntemleri üzerine ciddi eğitimler verilmelidir. Öğretmenlerden özellikle beş yıldan fazla görev yapmakta olanlar Bloom Taksonomisi hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ya da sadece ismini duyduklarını, bu nedenle sınav sorusu hazırlarken bilişsel gelişim seviyesini dikkate almadıklarını belirtmişlerdir. Genç öğretmenler ise taksonomi hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını, ancak soru hazırlamada faydalanmadıklarını, özellikle önceki soruları veya soru bankalarını örnek aldıklarını ifade etmişlerdir (Kurt, vd., 2009;158).
- ❖ Öğretmenlerin hazırladığı sınav kâğıtlarındaki soruların daha çok üst düzey düşünme becerilerini ölçen sorulardan oluşması gerektiği MEB tarafından anlatılmalıdır. 2009 yılında Erzurum'da yapılan bir araştırmada (Gümüş, Ermurat, vd.,2009; 158): Öğretmenlerin düşük seviyedeki soruları yaygın olarak kullandıklarını ve bunun sonucu olarak da bu düşük seviyeli soruların öğrencilerin zihinsel kapasitelerini geliştirmediğini, aksine onları ezberciliğe yönlendirdiğini ve ezberlenen bilgilerin kısa zamanda unutulduğunu belirtmişlerdir.
- ❖ Öğretmenlerin YGS ve türevi sınavların önemini öğrencilerine aktarması, okuduğunu anlama sorularının kapsam geçerliliğine dikkat etmesi, çıkmış ya da çıkabilecek metin ya da soru köklerini derste öğrencilerine aktarması dersin daha verimli geçmesini sağlayabilir. Öğrenciler üniversite sınavlarına hazırlandıklarından ve işlenen konularla ilgili üniversite sınavlarında yeterince soru çıkmamasından, üniversite sınavlarında sorulan sorularla derste ilgili konular işlenirken çözülen örnek sorular arasında ilişki kuramamaları (Kaya vd., 2009; 158). çocukların sınav başarısını etkileyen etkenlerden biri olabilir.
- ❖ Öğretmenlerin bu ve benzeri yüksek lisans ve doktora tezlerini okumaları konuyla ilgili araştırmaları ya da yayınları takip etmeleri mesleki gelişimleri açısından faydalı olabilir.

Öğrencilere Öneriler

- Öğrencilerin sınav anında okuduğunu anlama ile ilgili sorularda çeşitli okuma stratejileri kullanmaları doğru seçeneği bulmakta önemli olabilir.
- Öğrencilerin özellikle metin sorularında metnin önemli yerlerini, metnin ilk cümlesini, son cümlesini; düşünceyi geliştirme yollarından tanımlayıcı ifadeyi, tanık göstermeyi, örneklemeyi yahut sayısal verilerin altını çizmesi sorunun doğru anlaşılmasını ve doğru çözülmesini destekleyebilir.
- Öğrenciler okuduğunu anlama ile ilgili sorularda metnin yanına ufak notlar almak suretiyle metni anlamayı kolaylaştırabilir. Ufak notlar ya da anahtar kelimeler metnin tekrarını kolaylaştırır. Bu yöntem bilişsel stratejileri harekete geçirip sorunun doğru çözülmesinde etkili olabilir; çünkü bilgileri harekete geçirip kavrama, sonrasında bilgiyi kullanarak uygulama bilişsel davranışlarla mümkündür.
- Öğrencilerin özellikle paragraf bilgisi sorularında, ana fikir, yardımcı fikir soru şekillerinde doğru okuma yöntemini kullanması gerekir. Okumanın fiziksel boyutunu da düşündüğümüzde metin sorularında okuma pozisyonu dikkate alınmalı; dik oturma gibi doğru davranışlar sergilenmelidir.
- Öğrenciler bu anlamda metni okurken parmaklarını kullanmamalı, kelimelerin değil düşüncelerin peşine düşmelidir. Bu davranışlar okuduğunu anlama ile ilgili soruların çözümünde etkili olacaktır.
- Öğrenciler kelime hazinelerini geliştirecek etkinliklerle daha etkili düşünme becerilerini işe koşabilir; çünkü insan sahip olduğu, bildiği kelimelerle düşünür.
- Dikkat, bilincin bir noktaya odaklanmasını ifade eder (Yılmaz, 2006:2). Öğrencilerin metin sorularını dikkatli bir şekilde okuması ve yorumlaması sorunun doğru çözümünde etkili olacaktır.
- Aynı şekilde öğrencilerin özellikle koyu şekilde ve altı çizili bir şekilde verilen soru kökünü de doğru şekilde okuması gerekir. Bu anlamda dikkat sorunun anlaşılmasında etkili bir davranıştır.
- Paragraf içinde sorulan ana fikir sorularında metni okuyan öğrenci ana fikri ya da metinden çıkardığı sonucu, seçeneklere bakmadan kendi cümleleriyle söyleyebilir ve bunu daha sonra seçeneklerde ararsa metni daha anlamlı bir bilişsel süreçten geçirerek çözebilir. Öğrencinin eski bilgilerini kullanarak yeni

okuduğu ve öğrendiği bilgileri yapılandırması, inşa etmesi kavrama basamağıyla açıklanır. Bu anlamda bir yargıyı kendi cümleleriyle tekrar ifade edebilmek metnin Bloom' a göre kavrandığını gösterir.

- Öğrencilerin hem günlük hayatında hem de hayatın bir gerçeği olan sınav atmosferinde okumaya karşı ilgi ve tutumlarını iyileştirmesi gerekir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki okumaktan zevk alma davranışı okuduğunu anlama ve yorumlama puanlarını yükseltmektedir; Bu bağlamda bu davranış YGS gibi üniversiteye yerleştirme sınavlarında özellikle Türkçe testlerinde olumlu bir yansıma yaratabilir.
- Türkiye toplumu kitap okuma alışkanlığı zayıf bir toplumdur. Bu sonuç fonksiyonel, ciddi bir okuryazar olma davranışını kısıtlamaktadır. İnsanların çok yönlü düşünmesini, empati davranışını, muhakeme gücünü tam olarak kullanamamasına yol açmaktadır. Bu anlamda okul içinde öğretmenlere ve idarecilere; okul dışında ailelere çok iş düşmektedir. Okul dışında aileler bir rol model olmalı ve evde bir kitap okuma vakti programlamalıdır. Anne ve babasının bu olumlu davranışını gören çocuk ya da genç kişi bunu bir hayat tarzı olarak belki bir kural olarak benimseyecek ve etkili bir okur olacaktır. Okuma davranışını artık alışkanlık haline getiren öğrenci için YGS ve benzeri sınavlarda yöneltilen sözcük, deyim, cümle, metin sorularını doğru yanıtlama ihtimali yükselecektir.
- Sınava hazırlanan öğrencilerin farklı soru şekillerini incelemesi, farklı kaynaklardan beslenmesi; düşünme becerilerini geliştirmesi okuduğunu anlama ve kavramayı geliştirmesi ve bunun için bilgi, kavrama ve uygulamaya yönelik soruların yanı sıra; metin içi ilişkileri belirleme, bunları parçalarına ayırma, tekrar birleştirme, tahlil etme, analiz ve sentez basamağını kullanacak soru şekilleriyle muhatap olması öğrencilerin sınav başarısını olumlu etkileyebilir.
- Öğrencilere bu anlamda üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek, problem çözme, yorum yapma, değerlendirme gibi yeteneklerini geliştirecek sorular çözmesi önerilir.
- Genel olarak değişik ve farklı kaynaklar, öğrencilerin yeni öğrendiği bilgileri eski bilgilerin üzerine inşa edebilecekleri, öğrendikleri bilgileri yeni bir problemle karşılaştıklarında kullanabilecekleri veya eski bilgileri yeni durumlara

transfer edebilecekleri, yorum yapabilecekleri; üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek ki bunlar analiz, sentez, değerlendirmedir, sorulara daha çok yer vermelidir.

Sonuç olarak, ilköğretimden ortaöğretimin sonuna kadar Türkçe dersinde kazanılan okuduğunu anlama becerisinin diğer bütün akademik derslere olumlu etki gösterdiği aşikârdır. Okuduğunu anlama ve yorumlama becerisinin bu anlamda okullarda, çevrede tam ve noksansız kazandırılması öğrenci başarısı, akademik başarı, sınav başarısı ve hayat başarısında çok önemli bir ihtiyaçtır.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. KAYNAKÇA

- Akhundova, J. (2012). Eğitim ve Toplum Olgularının Etkileşimi: Sosyoekonomik ve Sosyopolitik Analiz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(6), 15-27.
- Akpınar, E. (2003). Ortaöğretim Coğrafya Dersleri Yazılı Sınav Sorularının Bilişsel Düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1) 13-21.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyol, H. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Albayrak, M., ve Erkal, M. (2003). Başarıya Giden Yolda İfade ve Beceri Derslerinin(türkçe-matematik) Birlikteliği, *Milli Eğitim Dergisi*, (158), Erişim: Aralık, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/albayrak.htm>.
- Alkan, S. (2012). AB Ülkelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarıyla Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Programının Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Yeni Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli Önerisi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Altındağ, M. (2015) İlköğretim Okullarında Okul Yaşamının Niteliği, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran, doktora tezi.
- Arı, A. (2013). “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, Solo, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumları”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6/2): 259- 290.
- Arıcı, İ. (2007). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler (Ankara örneği). Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Ankara üniversitesi.
- Aviles, Christopher B. (2000). Teaching and Testin For Crital Thinking With *Bloom's Taxonomy Of Educational Objectives*. (Reports – Descriptive), available: <http://www.eric.ed.gov>. (ED446023).
- Aydın, S. (2015). *+45 Anlayarak Hızlı Okuma*, Ankara, Hyperion.

Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel

Balcı, A. (2013). *Okuma ve Anlama Eğitimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bamberg, R. (1975). *Promoting the Reading Habit*. Unesco, 1975

Başaran, M. (2013). Okuduğunu anlamının ölçülmesinde paragraftan anlam kurmaya dayalı çoktan seçmeli sorular [Measurement of reading comprehension using meaning-based paragraphs with multiple-choice questions]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 3 (2), 107-121. <http://ebad-jesr.com/>

Başusta, K. C. (2009) Okuma Eğitiminde Metin Dil Biliminin Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Afyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Baysen, E., (2006). Öğretmenlerin Sınıfta Sordukları Sorular İle Öğrencilerin Bu Sorulara Verdikleri Cevapların Düzeyleri, *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 21-28.

Bechger, T. M., Schooten, E., Gloppe, C. D. & Hex, J. J. (1999). The Validity of International Surveys of Reading Literacy: the Case of the Iea Reading Literacy Study. *Studies in Educational Evaluation*, 24 (2), 99-125.

Beydoğan, H. Ö. (1998). Okullarda Ölçme ve Değerlendirme, Atatürk Üniversitesi, K.K Eğitim Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Erzurum; Eser Ofset, Yayın No:72

Binbaşoğlu, C. (1988). *Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Binbaşoğlu Yayınevleri.

Bloom, B. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, İstanbul: MEB Yayınları.

Bloom, B. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, İstanbul: Pegem Akademi.

Bloom, B. , D.R Krathwohl ve B. B. Masia (1964). *Taxonomy Of Educational Objectives*. New York: Longman.

Bloom, B. S. (ed.). (1956). *Taxonomy of Educational Objectives (the classification of educational goals) Handbook Cognitive Domain*. New York: David McKay Company.

Celenk, Süleyman. "İlk Okuma Yazma Öğretiminde Aşamalı Bireşim

Tekniğinin Etkinliği." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1993.

Colletta, A.T., Chiappetta, E.L. (1989). *Science Introduction in the Middle and Secondary Schools*. 2nd ed. Ohio- USA: Merrill Publishing Company.

Coşkun, E. (2002). *Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Sessiz Okuma Hızları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (4. Baskı). Trabzon.

Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, Eğitim ve Gelecek. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(1), 14-30.

Çolak, K. (2008), “Tarih Dersi Sınav Sorularının Bloom Taksonomisi'nin Bilişsel Alan Düzeyi Açısından Sınıflandırılması”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.

Demirbaş, M. & Yağbasan, r. (2005). Fen Bilgisi Öğretiminde, Duyuşsal Özelliklerin Değerlendirilmesinin İşlevi ve Öğretim Süreci İçinde Öğretmen Uygulamalarının Analizi Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5,2, 177-193.

Demirel, M. (1996). Bilgilendirici Metin Türünün ve Okuduğunu Anlama Becerisinin Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Düzeyine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12).

Demirel, Ö. (2004) *Türkçe Öğretimi*, Ankara, Pegem Yayıncılık.

Dursunoğlu, H. (2002). Öğrenci Seçme Sınavlarındaki (öss) Türkçe Sorularının Ortaöğretimdeki Türk dili ve Edebiyatı Öğretim Programı ile Karşılaştırılması, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi*.

Egeliolu, F. V. (1989). *Okuduğunu Anlama Düzeyinin ve Öğrenme için Harcanan Zamanın Bilişsel Öğrenme Düzeyine Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Eren, S., (2016), *Kitap Sanatı ve Okuma Üzerine*, Ebook Yayın Evi

Erdoğdu, Y. (2006). Yaratıcılık ile Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.

- Erkuş, E. (2014). Cumhuriyetten Günümüze Eğitim Ve Dil Politikalarının Türkçe Eğitimine 839-1908 Yılları Arasındaki Türkçe Eğitimi Ve Öğretimi Çalışmalarında Alan Terminolojisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Erman, E., (2008). 2003 - 2006 Yılları Arasında Yapılan Orta Öğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme Sınavında Yer Alan Tarih Bilimi Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Ertürk, Selahattin, *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Meteksan A.Ş., 1994.
- Fender, G. (1998) *Öğrenmenin ABC'si*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Güneş, F. (2000). *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*. Ankara:Ocak Yayınları.
- Gümüş, İ.,Ermurat, G., Kaya, Y., Kırıcı, M., Kurt M., (2009). Liselerde Biyoloji Sınav Sorularının Bilişsel Gelişim Seviyelerine Göre Analizi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Güneş, F. (2003). Okuma-Yazma Öğretiminde Cümlelerin Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 39.
- İnci. T. (2014) Sekizinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersine İlişkin Ortak Sınav Sorularının Değerlendirilmesi, Eskişehir Osmangazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kadioğlu, M. (1992). *İyi Anlama Yöntemleri*, İstanbul: Kuşak Basımevi.
- Kaptan, F. (1998). *Fen Bilgisi Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi
- Karasar, N.(1984). *Bilimsel Araştırma Metodu*, Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Karasar, N.. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C. Ve Kantemir, E. (1986). *Türk Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Ankara: Engin Yayınevi.

- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, b. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Küçükahmet, I. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, (on yedinci baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB. (2006). *Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*(6, 7, 8. Sınıflar). Ankara: MEB.
- Osborn, J. (1986). Reading Strategies and Reading Generalizations. *Reading Education Report No. 69*. National Inst. of Education, Washington.
- Ozankaya, Ö. (2007). *Toplumbilim*. 11. Basım. İstanbul: Cem yayınevi.
- Özdemir, E. (1998). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık
- Özdemir, E. (2002). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (1998). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Ümit Yayıncılık
- Özdemir, M. (2010) Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1)
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı yayıncılık, Ankara.
- Sekman, M. (1998). *Kesintisiz Öğrenme*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Soylu, Y., ve Tatar, E. (2006). Okuma-Anlamadaki Başarının Matematik Başarısına Etkisinin Belirlenmesi Üzerine Bir çalışma, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 503-508.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El kitabı*, Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2012). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahinel, S. (2002), *"Eleştirel Düşünme"*, Pegem yayıncılık, Ankara.
- Şenses, A. (2008), "İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Soruların Kapsam-Geçerlilik ve Bloom Taksonomisi'ne göre Analizi", Gaziosmanpaşa

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Tan, Ş. (2008). *Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara, Pegem Akademi Yayınları.

Tekin , H. (1984). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: has-soy.

Tekin, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*, Yargı yayınevi, Ankara.

Turgut, M. F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.

Türk Dil Kurumu, 2005, 10. Baskı, Ankara.

Ün Açıkgoz, Kamile. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Ünite 15, (2004). *Fen Bilimlerinde Öğrenci Başarılarının Ölçülmesi, Değerlendirilmesi ve Soru Hazırlama*. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/kitaplar/fizik/u15.doc>

Üstünoğlu, Ü. (1991). Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (1-2), 121-133.

Üner, S. (2010), 9. Ve 10. Sınıf Kimya Ders Kitaplarındaki ve Kimya Sınavlarındaki Soruların Bloom Taksonomisine Göre Analizi ve Öğrencilerin Bilişsel Düzeyleriyle İlişkinin Tespit Edilmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kimya Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Vtgotsky, L. S. (1962) *Tought and Launguage*, Ed-trans. By Eugenia Hanfmann and Gertrude Vakar, Cambiridge, Massachusetts: The Massachusetts Institute of Tecnology.

Yalın, H.İ.& Özdemir, s.(1998). *Her Yönüyle Öğretmenlik*. Ankara: Nobel.

Yalın, H., İ. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, (on beşinci baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yalın, H., İ. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, (on beşinci baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yalçınkılıç, K. (2007). “Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum ve Görüşleri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı 1, ss. 225-241.

Yıldırım C.(1966). *Eğitimde Araştırma Metotları*. Ankara: Akyıldız Matbaası.

Yılmaz. M. (2006). ‘ ‘ Okuduğunu Anlama ve Dikkat Arasındaki İlişki.’ ’ Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ulusal İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği k-Kongresi Bildiri Kitabı, 1.Cilt: 1. S. 112-120.

Yılmaz, M. (2008), Türkçede Okuduğunu Anlama Becerilerini Geliştirme Yolları, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, (132-139).

Yusuf, Ö.(2017). “Okumadan Önce, Okuma Esnasında, Okumadan Sonra Düşün” Stratejisinin Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=taksonom%c4%b0 (Ziyaret Tarihi 13.12.2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a68a25dc41d81.61238084 (Ziyaret Tarihi 13.12.2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a68a268613457.95699938 (Ziyaret Tarihi 13.12.2017)

<https://e-okulbilgi.com/kitap-okumanin-onemi-nedir-kitap-okumak-nicin-onemlidir-165.html> (Ziyaret Tarihi 20.04.2018)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Yusuf Onur BATĞI
Doğum Yeri ve Tarihi	Siirt- 29.06.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Arapça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar
İletişim	
E-posta Adresi	onurb_88@hotmail.com
Tarih	11/05/2018